

Д. 32 550

ВАРШАВСКОЕ
ВОСКРЕСНО-КОММЕРЧЕСКОЕ
УЧИЛИЩЕ.

1855 — 1905

SZKOŁA
NIEDZIELNO-HANDLOWA
W WARSZAWIE.

Zbiory specjalne

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku

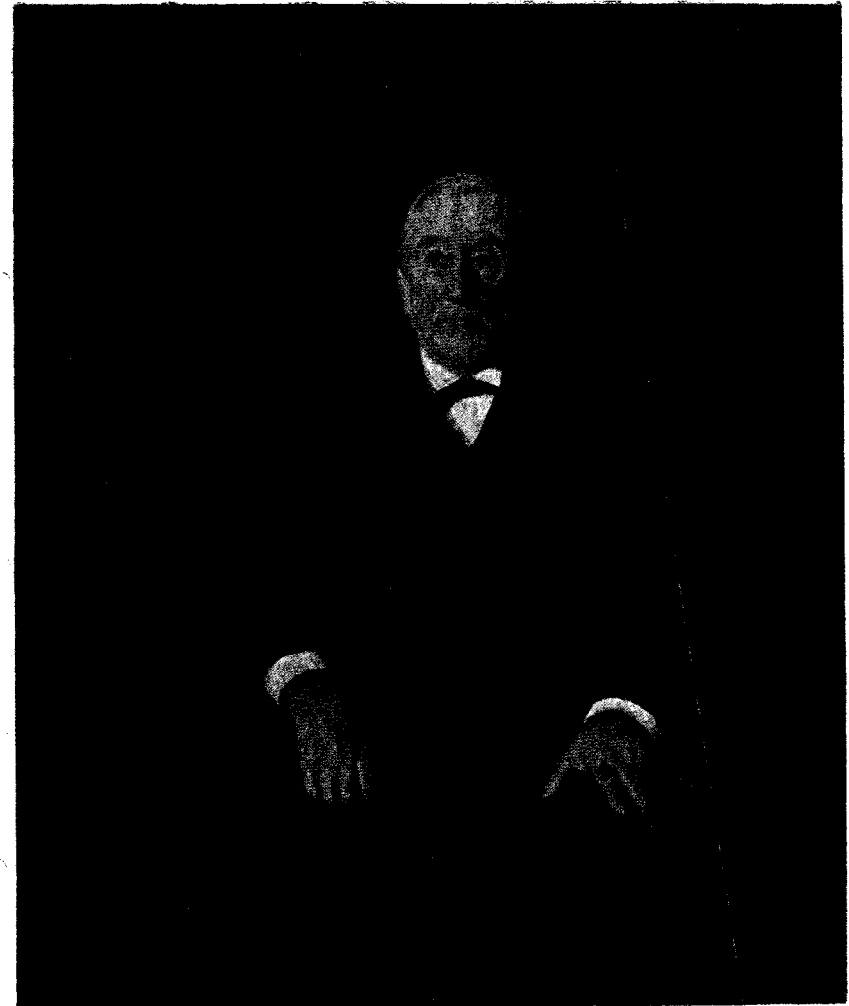
FUW0216939

Дозволено Цензурою.
Варшава, 6 Января 1905 года.

296 756

D/86/07p

Fot. B. Wierzbicki S-ka

Druk Fr. Karpińskiego.

1855

NAJCZCIGODNIEJSZEMU

1905

STANISŁAWOWI HENRYKOWI BRUNOWI

dlugoletniemu Starszemu Zgromadzenia Kupców
Miasta Warszawy
Założycielowi i Opiekunowi Szkoły
Niedzielnego - Handlowej w ciągu lat 50^{tych}

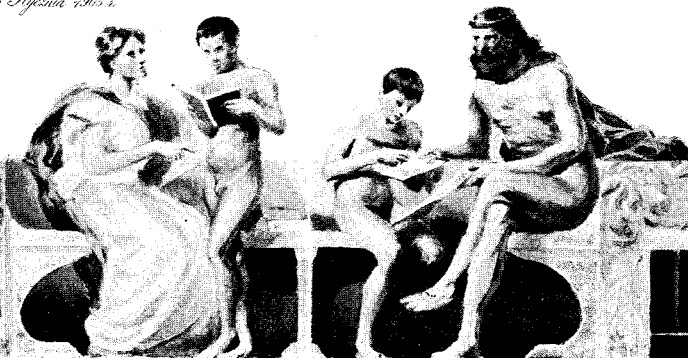
Najczcigodniejszy Panie Starszy!

Nie widać namtu od chwili, gdy patrzac na cmentarz i przedstawia panujace wśród uczniów kupców
kuchnie w krajach naszym i odzwierciedla to ich upadłość, exultans samą myśl kształcenia ich w
szkółkach, wolnych od zawodowej pracy!

Slachetna Twoga inicjatywa wydatnie fletu brzo! Powstała za Twój staraniem Szkoła Nro
dowca - Handlowca - znalazła w Tobie niezmiernie go, opiekuna i kierownika, który przez lat
pięć, osiem, miedzy innymi, prowadził jej naukę, bezpłacnie i pomysłnie. Dziś ta
szkoła, młodzieży, pochodzenia rde, przeszła przez Twoga szkołę i jej tylko zawodowca, wspaniale, czego się
naukę, a ten samemu wspaniale, do czego doszli w swojej karyerze handlowej.

Szkoła ta zamieszkała do gniazda, szeregów, nasza go kształtowa i bog naszega życia handlowego!
Dla tego dziś patrzac na cmentarz, znowu Twój pełniający niezmiernie go pracy, wolianny z głębi
serc naszych, które Ci się chwala na wieczne czasy, i aby Ci danym było przez patronajdla, że to
ta praca by ukończony przez Ciebie następnyj przetrwał!

Warszawa, d. 26 Sierpnia 1905 r.

Demitet Zarządzający Szkołą Niedzielną - Handlową

Wice Prezes Główny i Wice Prezes Główny

Starszy Zgromadzenia Kupców Miasta Warszawy

Przewodniczący i Wice Prezes Główny

Alfred Kowalski
Marek Kowalski
Marek Kowalski
Marek Kowalski
Marek Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

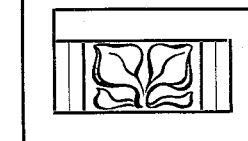
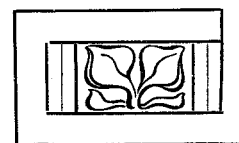
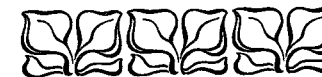
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski
Julian Kowalski

ВАРШАВСКОЕ
ВОСКРЕСНО-КОММЕРЧЕСКОЕ
УЧИЛИЩЕ

ВЪ ПЯТИДЕСЯТУЮ ГОДОВЩИНУ СВОЕГО
СУЩЕСТВОВАНІЯ

1855 — — 1905

SZKOŁA
NIEDZIELNO-HANDLOWA
W WARSZAWIE

W SWYM ROZWOJU PIĘDZIESIĘCIOLETNIM

WARSZAWA
DRUK FR. KARPIŃSKIEGO

1905.

ПОЛОЖЕНИЕ

О ВАРШАВСКОМЪ ЧЕТЫРЕХКЛАСНОМЪ ВОСКРЕСНО-КОММЕРЧЕСКОМЪ УЧИЛИЩѢ

утвердилъ 24 ноября 1854 г. Министръ Народнаго Просвѣщенія, а 22 мая (3 іюня) 1855 г. состоялось, по приѣмѣ въ училище учениковъ, торжественное его открытіе. Такимъ образомъ съ окончаніемъ 1904 г. воскресно-коммерческое училище совершило циклъ 50 лѣтъ учебныхъ занятій и передаетъ въ потомство полувѣковой свой опытъ и полувѣковую свою исторію.

Остановливаясь на значеніи и пользѣ распространенія и утвержденія въ массѣ дѣятелей на коммерческомъ поприщѣ какъ общихъ знаній, такъ и специальныхъ представляется излишнимъ, особенно въ настоящее время, когда государство покрывается цѣлою сѣтью коммерческихъ училищъ, школъ и курсовъ. Училище доказало это до извѣстной степени своимъ ростомъ за пятидесятилѣтнее существованіе, и пусть тѣ данныя, которыя будутъ приведены ниже на основаніи официальныхъ документовъ, хранящихся въ тѣхъ или другихъ учрежденіяхъ г. Варшавы, сами скажутъ свое рѣшающее слово. Но нельзя не подчеркнуть, такъ сказать, одного счастливаго и рѣдкаго обстоятельства. Живо еще одно изъ лицъ, принимавшихъ дѣятельное участіе въ учрежденіи воскресно-коммерческаго училища—это Станиславъ Христофоровичъ Брунь, представитель одной изъ крупнѣйшихъ торговыхъ фирмъ города. По свидѣтельству старожилъ Варшавскаго купечества

USTAWA

— CZTEROKLASOWEJ SZKOŁY NIEDZIELNO-HANDLOWEJ

zatwierdzoną była przez p. Ministra Oświecenia Narodowego 24 listopada (6 grudnia) 1854 r., a po dokonanych zapisach uczniów, nastąpiło 22 maja (3 czerwca) 1855 r. uroczyste otwarcie szkoły. Tym sposobem z końcem 1904 roku szkoła niedzielno-handlowa zamyka swój pięćdziesiąty rok szkolny i składa na użytek przyszłych pokoleń półwiekowe swe doświadczenie, podając do wiadomości półwiekowe swe dzieje.

Mówić tu szerzej o znaczeniu i pożytku udzielania i rozpowszechniania wykształcenia, tak ogólnego jak i specjalnego, wśród pracowników handlowych, byłoby zbyt cennym, dziś zwłaszcza, gdy Państwo całe pokrywa się gęstą siecią handlowych szkół i kursów. Wykazała to do pewnego stopnia sama szkoła niedzielno-handlowa swym rozwojem w ciągu lat pięćdziesięciu, jak to w szczególności uwidocznią zebrane tu wiadomości, wyciągnięte z akt urzędowych, przechowanych w różnych instytucjach m. Warszawy. Na jedną wszakże szczęśliwą i rzadką okoliczność zwrócić tu wypada uwagę. Najczynniejszy z działaczy, którzy przed pół wiekiem przyjmowali udział w założeniu Szkoły niedzielno-handlowej, pracuje do dziś niezmiennie nad jej rozwojem. Jest nim czcigodny Stanisław Brun (ojciec), właściciel jednej z najwybitniejszych firm handlowych naszego miasta. Jak świadczą wspomnienia pamiętających ów czas kupców i mieszkańców Warszawy, czcigodny St. Brun był głównym inicjatorem za-

и зменитыхъ его представителей, С. Х. Брунъ былъ однимъ изъ инициаторовъ учрежденія училища и его просвѣщенной молодой энергіи училище главнымъ образомъ обязано своимъ существованіемъ. По свойствамъ личнаго характера молодой С. Х. Брунъ не пожелалъ выдвигать своего выдающагося участія въ такомъ крупномъ дѣлѣ, когда официальными его направи́телями были люди почтенные, убѣжденные сѣдиною, и къ сожалѣнію документальныхъ данныхъ о его стараніяхъ не дать заглухнуть возникшей идеѣ учрежденія воскресно-коммерческаго училища не сохранилось, по крайней мѣрѣ въ тѣхъ источникахъ, откуда черпались свѣдѣнія для составленія настоящей исторической записки. Но свидѣтельство старожиловъ и представителей купечества, наиболѣе заинтересованнаго въ правдивости изложенія историческихъ данныхъ, есть тоже своего рода непреложное доказательство.

Въ документахъ, какъ будетъ приведено ниже на своемъ мѣстѣ, имя почтеннаго С. Х. Бруна впервые упоминается въ августѣ 1858 г., именно въ приглашеніи его управою старшинъ слѣдить за дѣятельностью и удовлетвореніемъ нуждъ школы, и съ тѣхъ поръ С. Х. Брунъ уже какъ официальное и уполномоченное лицо неразрывно связываетъ свое имя съ каждымъ шагомъ въ жизни школы, и просвѣщенному его содѣйствию училище обязано тѣмъ, чѣмъ оно представляется на рубежѣ полустолѣтія.

ПЕРВЫЯ ПОПЫТКИ КЪ УЧРЕЖДЕНІЮ УЧИЛИЩА.

По смыслу устава 1816 и 1817 годовъ о ремесленныхъ и купеческихъ собраніяхъ въ Царствѣ Польскомъ, члены этихъ собраній были обязаны посылать для обученія

łożenia Szkoły, która młodzieńczej Jego energii zawdzięcza swe powstanie. Zaledwie jednak rozpoczynając wtedy swą karierę handlową, nie wysuwał się naprzód w gronie oficjalnych działaczy, zajmujących stanowiska w Urzędzie Starszych, a dokładając starań aby podjęta przezeń myśl znalazła swe urzeczywistnienie, nie zostawił ich śladu w urzędowych dokumentach, z których zaczerpnięte zostały szczegóły dotyczące założenia Szkoły. Ślad ten zastępuje świadectwo kolegów w zawodzie, którzy jako przedstawiciele kupiectwa warszawskiego, najściślej zainteresowani dziejami Szkoły niedzielno-handlowej, przechowali dla ówczesnych szlachełnych zabiegów i dzielnej inicjatywy czcigodnego St. Bruna wdzięczne wspomnienie.

W aktach, z których korzystać będziemy, wspomniane jest poraz pierwszy nazwisko czcigodnego St. Bruna w sierpniu 1858 r., w zaproszeniu, jakie Urząd Starszych wystosował doń, aby czuwał nad biegiem spraw w Szkole niedzielno-handlowej i nad zaspokojeniem jej potrzeb. Od tej chwili nazwisko czcigodnego St. Bruna, jako urzędowego już przedstawiciela kupiectwa warszawskiego w zarządzie szkoły wiąże się jak najściślej z każdym szczegółem dziejów zakładu, światłemu Jego współdziałaniu zawdzięczającego stan, w jakim rozpoczyna drugie pięćdziesięciolecie swego istnienia.

PRZEDWSTĘPNE ZABIEGI.

W myśl ustawy z lat 1816 i 1817 o zgromadzeniach rzemieślniczych i kupieckich w Królestwie Polskiem, członkowie tych zgromadzeń zarówno zobowiązani zostali posyłać do

въ мѣстныхъ училища молодежь, обучающуюся ремесламъ и торговлѣ. Съ этой цѣлью уже въ 1817 г. были открыты воскресно-ремесленные училища первоначально въ гор. Варшавѣ, а затѣмъ вскорѣ и въ другихъ городахъ края. Между тѣмъ для коммерческихъ практикантовъ соотвѣстныхъ училищъ еще не было. По распоряженію б. Правительственной Комисіи внутреннихъ дѣлъ и полиціи, отъ 26 ноября 1819 г. за № 238, ремесленнымъ цехамъ воспрещено производство своихъ терминаторовъ въ подмастерья безъ предварительнаго представленія свидѣтельства отъ надзирателя воскресно-ремесленного училища, тогда какъ по уставамъ о купеческихъ собраніяхъ было поставлено лишь то условіе (37 и 38 статьи), чтобы купеческій ученикъ, при производствѣ его въ приказчики, обнаружилъ на экзаменѣ въ присутствіи старшинъ купеческаго общества первоначальныя познанія, что, другими словами, означаетъ, что образованіе коммерческаго юношества было предоставлено заботамъ самихъ управъ старшинъ купеческихъ обществъ. Такъ какъ большинство тогдашнихъ купцовъ по образованію своему само стояло не на высокой ступени и потому естественно не вполне сознавало собственную пользу, то неудивительно, что на образованіе низшихъ дѣятелей на коммерческомъ поприщѣ долгое время не обращалось никакого вниманія. Коммерческіе ученики съ большимъ трудомъ, насколько имъ не мѣшали ихъ занятія въ торгово-промышленныхъ учрежденіяхъ, могли учиться только домашнимъ образомъ и этимъ путемъ приобрѣтали недостаточныя свѣдѣнія крайне ограниченныя и далеко для сознательнаго отношенія къ своему дѣлу. Отсюда самъ собою вытекалъ большой недостатокъ въ спеціально подготовленныхъ приказчикахъ, счетоводахъ (корреспондентахъ) и бухгалтерахъ. Болѣе же состоятельные торговые дома и фирмы поневолѣ вынуждены были выписывать себѣ спеціально подготовленныхъ младшихъ сотрудниковъ изъ-за границы, а эти послѣдніе конечно совершенно не

школъ молодежь, способящуюся до ремесла и handlu. Lecz kiedy szkoły rzemieślniczo-niedzielne zaraz w roku 1817 otwarte zostały w Warszawie, a nieco później i w innych miastach Królestwa, szkoły dla praktykantów handlowych założone nie były. Nadto rozporządzeniem b. Komisji Rządowej spraw wewnętrznych i policyi, z dnia 26 listopada 1819 r. № 238, zgromadzenia rzemieślnicze miały sobie zabronione wyzwalanie terminatorów na czeladników, bez poprzedniego przedstawienia świadectwa przełożonego szkoły rzemieślniczo-niedzielnej, gdy tymczasem ustawą dla zgromadzeń kupieckich zastrzeżony był tylko (w art. 37 i 38) warunek, aby uczeń kupiecki, przy wyzwalaniu go na subiekta, składał przed starszymi zgromadzenia kupców egzamin w nauce szkolnej. Edukacja więc młodzieży kupieckiej pozostawioną została staraniu samych urzędów starszych zgromadzeń kupieckich. A ponieważ większość ówczesnych kupców sama jeszcze nie stała na odpowiednim poziomie wykształcenia a przez to niedostatecznie oceniała mogące stąd wynikać własne korzyści, nie przeto dziwnego, że edukacja młodzieży handlowej przez długie lata w zupełnem zaniedbaniu pozostawała. Praktykanci handlowi mogli tylko z wielką trudnością, o ile ich zajęcia i dobra wola pryncypałów nie stawały na przeszkodzie, uczyć się prywatnie i tą drogą zdobywać sobie bardzo ograniczone i niewystarczające w danym zawodzie wykształcenie. Stąd wynikał wielki brak zawodowo uzdolnionych subiektów, korespondentów i buchalterów. Zamożniejsze zaś domy handlowe zmuszone były sprowadzać sobie zawodowo uzdolnionych pracowników z zagranicy, którzy znów nie znali ani sił produkcyjnych kraju, ani stosunków handlowych.

знали мѣстныхъ нуждъ и были въ равной степени незнакомы съ мѣстными условіями торговли.

Заботы объ улучшеніи такого плачевнаго положенія взяли на себя просвѣщеннѣйшія лица изъ среды Варшавскаго купечества. Официальными двигателями дѣла были Іосифъ Келлеръ, старшина купеческаго общества, и Ксаверій Шленкеръ, пріемникъ предыдущаго, но душою его и дѣйствительнымъ, но скрывавшимся по своей молодости за болѣе старыми представителями купечества, дѣятелемъ былъ С. Х. Брунъ, о чемъ уже было говорено въ самомъ началѣ настоящей исторической записки. Благодаря неусыпнымъ трудамъ этихъ лицъ, уже въ 1847 г. на засѣданіи купеческаго собранія, состоявшемся 2 (14) сентября, было предложено, чтобы старшины общества особенное вниманіе обратили на пріобрѣтеніе коммерческимъ юношествомъ большей подготовки, и было заявлено желаніе, чтобы купцы посылали своихъ практикантовъ въ училища, по крайней мѣрѣ, въ воскресные дни. По ближайшемъ однакожь разсмотрѣніи дѣла, оказалось, что такая мѣра будетъ сопряжена со многими неудобствами: купцы, въ большинствѣ случаевъ, принимая къ себѣ практикантовъ, желали имѣть отъ нихъ лишь помощь для себя и употребляли ихъ для посильныхъ занятій въ своихъ дѣлахъ, а потому не пожелали отпускать ихъ для обученія въ училища, а самимъ практикантамъ заботиться о себѣ не всегда позволяли даже матеріальныя средства. Но съ другой стороны удовлетворить потребность извѣстной подготовки коммерческаго юношества для болѣе продуктивной ихъ службы было необходимо, и собраніе пришло къ заключенію, что остается самимъ хозяевамъ пещись о томъ, чтобы молодые люди въ свободные часы имѣли возможность пріобрѣтать тѣ свѣдѣнія, какія признавались необходимыми. Поэтому, чтобы больше понудить учениковъ, практикующихъ въ торговлѣ, рѣшено на томъ же засѣданіи точно выполнять представленный проектъ порядка про-

Поправленіемъ tego opłakanego stanu zajęły się światlejsze jednostki z grona kupiectwa warszawskiego. Oficjalnymi przodownikami byli w tej sprawie: Józef Köhler, starszy zgromadzenia kupców, i jego następca na urzędzie Ksawery Szlenkier; ale duszą całej sprawy, rzeczywistym inicjatorem był czcigodny St. Brun, jak wspomniano wyżej. Dzięki tej inicjatywie, zabiegom i staraniom, już w roku 1847, na posiedzeniu zgromadzenia kupców w dniu 2 (14) września. były uczynione wnioski: „aby starsi zgromadzenia szczególnie na to uwagę zwrócili, iżby młodzież handlowa większe usposobienie odbierała. Były także życzenia objawione, aby uczniów, w nauce po handlach znajdujących się, pryncypałowicie choćby raz na tydzień w dni niedzielne do szkół posyłali“. Po bliższem jednak rozpatrzeniu kwestyi, okazało się, iżby to wielu niedogodnościom ulegało, bo jak „pryncypałowicie, po większej części biorąc uczniów do nauki, ciągle w interesie ich zajmują i niejakiego wyręczenia w nich upatrują. nie mogli by ich za dom, w zamiarze pobierania nauk, wysyłać, i środki nie każdemu by dozwalały na to łożyć. Z tem wszyskiem nie ustaje potrzeba przysposobienia młodzieży do handlu tak, iżby nim użytecznie i dla siebie i dla kraju zajmować się mogła. Nie pozostaje, jak iżby sami pryncypałowicie nad tym przedmiotem dozór rozciągnęli i dopilnowali, iżby młodzież w wolnych chwilach zajmowała się nabyciem tych wiadomości, które za konieczne uznane zostały. Z tego powodu dla tem większego zachęcenia uczniów, po handlach w nauce zostających, uchwalono na temże posiedzeniu, aby przedstawiony projekt poddawania uczniów pod egzamin starszych zgromadzenia, zanim uczeń wyzwolony zostanie i stosowny uzyska list wyzwolenia, jako wynikający z przepisu prawa o kupiectwie z dnia 11 stycznia 1817 r., mianowicie w artykułach 37, 38 i 39 w zupełności wykonany został, gdyż przepisy te nie tylko są zgodne

изводства экзаменовъ этимъ ученикамъ старшинами Собранія до производства учениковъ въ приказчики и выдачи надлежащаго о томъ свидѣтельства, согласно требованіямъ статей 37, 38 и 39 правилъ о купечествѣ 11 января 1817 г., такъ какъ правила эти не только согласуются съ неизбѣжнымъ въ купеческомъ собраніи порядкомъ, но, кромѣ того, послужать къ поддержанію достоинства купеческаго сословія. Съ этою цѣлью собраніе просило старшинъ о развитіи, о своевременномъ напечатаніи правилъ и о врученіи ихъ каждому купцу для раздачи своимъ ученикамъ.

ОСНОВАНІЕ УЧИЛИЩА.

Этой однакожъ мѣрой цѣль достигалась только отчасти, такъ какъ большинство купеческихъ учениковъ оказывалось съ весьма ограниченной первоначальной подготовкой и не было въ состояніи лучше приготавливаться и держать экзаменъ съ желательнымъ результатомъ. Въ виду этого, Варшавское купечество, вслѣдствіе безполезности прежнихъ мѣропріятій, а равно вслѣдствіе все чаще и чаще заявляемыхъ, словесно и письменно, многими членами собранія требованій, на общемъ собраніи своемъ, состоявшемся 7 февраля 1851 года, просило Управу старшинъ войти съ представленіемъ къ Президенту города Варшавы объ исходатайствованіи у подлежащихъ властей разрѣшенія учредить при одной изъ гимназій „воскресно-купеческое училище“, въ которомъ преподавались бы необходимые для торговли предметы, какъ то: нѣкоторые языки, коммерческая ариѳметика въ полномъ объемѣ, коммерческая географія, бухгалтерія и корреспонденція, а равно сжатый, но практическій курсъ вексельно-торговаго права и коммерческихъ обычаевъ.

z koniecznym w zgromadzeniu kupieckim porządkiem, lecz wymaga ich nadto utrzymanie w przyzwoitej godności stanu kupieckiego. Dla tego uproszeni zostali tu starsi zgromadzenia do rozwinięcia przepisu tego, który w czasie członkowie zgromadzenia życzą sobie mieć wydrukowanym, ażeby każdemu pryncypałowi do stosownego uczniom udzielenia doręczonym być mógł.“

ZAŁOŻENIE SZKOŁY.

Zamierzony w ten sposób bodziec dla młodzieży w części tylko osiągnięty został, ponieważ większa część tychże uczniów, po handlach będących, „ledwo początkowe posiadająca nauki, nie mogła się tak usposobić i egzaminu zdawać, jakby tego wymagać należało“. Z tego względu, kupiectwo warszawskie, „powodowane bezskutecznością czynionych przez siebie zabiegów, jak niemniej wskutek coraz liczniejszych żądań, objawionych ustnie i listownie, przez wielu członków Zgromadzenia“, uchwaliło na ogólnem zebraniu w dniu 7 lutego 1851 roku, aby Urząd starszych odniósł się do prezydenta miasta Warszawy, „z prośbą wyjednania u władzy właściwej zezwolenia na urządzenie przy jednym z gimnazyów, szkoły niedzielno-kupieckiej, w której by wykładano nauki, nieodstępnie w handlu potrzebne, jako to: wiadomości kilku języków, rachunkowości kupieckiej w całej obszerności, geografii handlowej, buchalteryi i korespondencyi, oraz treściwego i praktycznego wykładu prawa wekslowo-handlowego i zwyczajów handlowych.

Въ обезпеченіе средствами для содержанія такого училища старшины указали слѣдующіе имѣвшіеся въ его распоряженіи источники:

а) платежи въ купеческій ящикъ, содержимый собраніемъ, именно взносовъ съ 1838 г. (отъ прежнихъ старшинъ В. Зоммера и Тугута принято флориновъ 3342, или 502 руб.) получилось, за вычетомъ ежегодныхъ расходовъ, около 1400 руб., составившихъ къ концу 1850 года остатокъ въ 9060 рублей;

б) капиталъ, находившійся на храненіи въ Управленіи старшинъ, составившійся изъ сбора за дозвольтельныя на право торговли свидѣлоства (з „оплаты консенсowej“) въ количествѣ 38000 флорин. закладными листами, съ наросшими процентами 6675 руб.;

в) остатокъ отъ складчины купцовъ на приобрѣтеніе мебели для биржевого зала въ Банкѣ въ 1842 г., съ присоединеніемъ процента, закладными листами 450 руб.;

г) остатокъ отъ взносовъ купцовъ въ 1838 г. на иллюминацію, въ количествѣ 615 руб.

Итого *шестнадцать тысячъ восемьсотъ* руб., или *сто двѣнадцать тысячъ* польскихъ золотыхъ.

Процентъ отъ всего капитала 16800 руб., обезпеченнаго нотаріальнымъ порядкомъ на недвижимости, могли бы давать ежегодно около 1000 руб. на которое и можно было бы содержать проектируемое училище.

Представленіе объ этомъ было сдѣлано г. президенту города, а послѣдній въ свою очередь, давъ благопріятное заключеніе, вошелъ съ представленіемъ, чрезъ комиссію внутреннихъ и духовныхъ дѣлъ, къ Министру народнаго просвѣщенія, который, по взаимному соглашенію съ Намѣстникомъ края, въ предписаніи своемъ, отъ 24 ноября 1854 года за № 9200, разрѣшилъ открыть въ г. Варшавѣ воскресно-купеческое училище согласно утвержденному имъ одновременно уставу.

Dla obmyślenia na tę instytucję potrzebnego funduszu, starsi przedstawili, co następuje.

а) że z opłat do skrzynki kupieckiej, w Zgromadzeniu utrzymywanej, wpływy od roku 1838 (od poprzednich starszych W. Sommera i Thugutta objęto zł. p. 3342, czyli rb. 502) przyniosły, po potrąceniu rocznych wydatków, blisko rb. 1400, wynoszących do końca roku 1850 superaty rb. 9060;

б) nadto znajdował się w zachowaniu urzędu Starszych fundusz z opłaty konsensowej, kwota zł. p. 38000 w listach zastawnych z dołączonym procentem, czyli rb. 6675;

в) pozostałość ze składki kupców, na meble do sali w Banku na giełdę, w roku 1842 złożonej, z dołączeniem procentu, w listach zastawnych 450 rb.;

г) z pozostałości ze składki kupców, na illuminację w roku 1838 zebranej w sumie 615 rb.

Razem rubli *szesnaście tysięcy osiemset*, czyli złotych polskich *sto dwanaście tysięcy*.

Z takowego kapitału, rb. 16800 wynoszącego, gdyby hipotecznie umieszczonym został, procent przyniosłby rocznie do rb. 1000, któryby na utrzymanie szkoły mógł być użyty.

Takie przedstawienie wniesiono do prezydenta miasta, skąd z przychylnym wnioskiem odeszło, za pośrednictwem Komisji spraw wewnętrznych i duchownych, do ministra oświecenia narodowego, który za zgodą księcia-namiestnika królewskiego, reskryptem z dnia 24 listopada 1854 roku (v. s.) № 9200, zezwolił na otworzenie w mieście Warszawie szkoły niedzielno-handlowej, wedle zatwierdzonej przez siebie ustawy.

Объ этомъ Попечитель варшавскаго учебнаго округа, въ предложеніи отъ 6 (18) января 1855 г. за № 13799, уѣдомилъ Правительственную Коммисію и просилъ ее сдѣлать распоряженіе о составленіи Собраніемъ купцовъ нотаріальнаго акта о томъ, чтобы проценты съ предназначеннаго на училище капитала 16800 руб. не употреблялись ни на какую другую цѣль, а шли только на содержаніе помянутаго училища и вносились въ городскую кассу въ распоряженіе попечителя.

Послѣ отдачи суммы 16800 руб. въ ростъ съ ипотечнымъ обезпеченіемъ на недвижимости¹⁾, по нотаріальному акту отъ 18 (30) мая 1855 года, съ условіемъ употребленія нарастающихъ процентовъ согласно выше приведенному предложенію попечителя округа, послѣдній, въ распоряженіи своемъ, отъ 27 апрѣля (9 мая) за № 2459, сообщенномъ управленію старшинъ б. директоромъ реальной гимназій, 28 апрѣля (10 мая) 1855 г. за № 300, назначилъ на должности учителей воскресно-коммерческаго училища слѣдующихъ лицъ:

1. Законоучителемъ римско-кат. вѣроисповѣданія—кс. Феликса Пызальскаго, законоучителя 3-го филологическаго уѣзднаго училища.

2. Учителемъ русскаго и польскаго языковъ двухъ старшихъ классовъ—Леопольда Грабовскаго, учителя мѣстной губернской гимназій.

3. Учителемъ тѣхъ же языковъ для двухъ младшихъ классовъ—Панталеона Пржистановскаго, учителя реального уѣзднаго училища (по Королевской улицѣ).

¹⁾ подъ № 653/5 собственность Владислава Ясинскаго (теперь Лешно 2).

Kurator okręgu naukowego Warszawskiego, zawiadamiając o tem pod dniem 6 (18) stycznia 1855 r. № 13799, Komisję Rządową, upraszał o wydanie dyspozycji w przedmiocie zeznania aktu urzędowego przez urząd starszych zgromadzenia kupców warszawskich, co do nieużywania przeznaczonego przez nich na pomienioną szkołę funduszu w sumie rb. 16800, tudzież procentów od tejże, na inny cel, tylko na utrzymanie takowej, oraz co do przelewu procentu od funduszu rzeczzonego do kasy miejskiej pod rozporządzenie kuratora. B. Komisya Rządowa spraw wewnętrznych i duchownych, pod dniem 22 kwietnia (4-go maja) 1855 r. № 1003³⁷⁰⁸, zezwoliła zgromadzeniu kupców wypożyczyć sumę 14800 rb.

Gdy 18 (30) maja 1855 roku suma 16800 rb. aktem urzędowym na nieruchomości w Warszawie¹⁾ hipotecznie ubezpieczoną została, z zastrzeżeniem używania procentów od niej, w sposób przez Kuratora okręgu naukowego wskazany,—tenże kurator, reskryptem z dnia 27 kwietnia (9 maja) t. r. № 2459, zamianował do szkoły niedzielno-handlowej następujących nauczycieli:

1. Do nauki religii rzymsko-katolickiej, księdza Feliksa Pyzalskiego, nauczyciela w szkole powiatowej filologicznej 3-ej.

2. Do wykładu języka rosyjskiego i polskiego w dwóch wyższych oddziałach—Leopolda Grabowskiego, nauczyciela gimnazjum gubernialnego w Warszawie.

3. Do wykładu tychże języków w dwóch niższych oddziałach—Pantaleona Przystanowskiego, nauczyciela w szkole powiatowej realnej „przy ulicy Królewskiej“.

¹⁾ pod № 653/4 własnością Władysława Jasińskiego będącej (dziś: Leszno 2).

4. Преподавателемъ нѣмецкаго языка въ двухъ старшихъ классахъ—Ивана Марона, учителя мѣстныхъ евангелическихъ училищъ.

5. Учителемъ нѣмецкаго языка для двухъ младшихъ классовъ—Богумила Вейделя, учителя реального училища на Королевской улицѣ.

6. Преподавателемъ бухгалтеріи, вексельнаго права и коммерческой географіи—Якова Центнершвера, учителя равинской школы.

Вскорѣ послѣ сего б. попечитель округа назначилъ на должность евангелическаго законоучителя—священника Эдуарда Бернера, капелана Варшавскаго гарнизона (предложеніе отъ 21 іюня (3 іюля) 1855 г. за № 5053, сообщенное б. директоромъ реальной гимназіи 22 іюня (4 іюля) т. г.

Какъ видно изъ донесенія б. директора реальной гимназіи, отъ 12 (24) мая 1855 г., училище предполагалось открыть 1 мая того же года записью кандидатовъ-учениковъ.

22-го же мая (3 іюня) было отслужено въ костелѣ сестеръ Визитокъ по Краковскому-Предмѣстью богослуженіе и, засимъ, состоялся торжественный актъ открытія училища въ присутствіи делегатовъ отъ Учебнаго вѣдомства, отъ Магистрата, отъ Управы старшинъ и многихъ членовъ купческаго общества.

Собраніе въ залѣ засѣданій реальной гимназіи было открыто рѣчью директора, Максимилиана Лышковскаго, который вкратцѣ изложилъ обстоятельства, вызвавшія необходимость открытія училища, упомянулъ о сочувствіи и утвержденіи правительствомъ ходатайства по сему дѣлу Варшавскаго купчества, и, наконецъ, отмѣтилъ живое участіе учебной власти въ устройствѣ и въ развитіи столь прекрасныхъ намѣреній. Старшина собранія купцовъ Ксаверій Шленкеръ выяснилъ въ краткихъ словахъ собравшейся молодежи пользу приобрѣтенія свѣдѣній, специально

4. Do języka niemieckiego w dwóch wyższych oddziałach—Jana Maron'a, nauczyciela szkół elementarnych ewangelickich w Warszawie.

5. Do wykładu tegoż języka w niższych oddziałach Bogumiła Wejdla, nauczyciela języka niemieckiego w szkole powiatowej realnej przy ulicy Królewskiej.

6. Do wykładu buchalteryi, prawa wekslowego i geografii handlowej Jakóba Centnerszwera, nauczyciela w szkole rabinów.

Do nauki religii ewangelicko-augsburskiego wyznania wezwany został (reskryptem z d. 21 czerwca (3 lipca) 1855 r. № 5033) pastor Edwarda Boerner, kapelan garnizonu Warszawskiego.

W maju t. r. otworzono zapisy uczniów handlowych, pragnących kształcić się w szkole niedzielno-handlowej (por. raport b. dyrektora gimnazjum realnego pod d. 12 (24) maja 1855 r. do b. kuratora okręgu naukowego.)

22 maja (3 czerwca) t. r., po odbytem w kościele panien Wizytek nabożeństwie, dopełniony został uroczysty akt otwarcia szkoły, wobec delegowanych urzędników zarządu naukowego, magistratu, urzędu starszych i wielu członków zgromadzenia kupieckiego, oraz zamianowanych nauczycieli i przyjętej w poczet uczniów szkoły młodzieży handlowej.

Zebranie w sali posiedzeń gimnazjum realnego zagaił naczelnny zwierzchnik szkoły, dyrektor gimnazjum realnego Maksimiljan Łyszkowski mową, w której określił w krótkości powody założenia tej szkoły kosztem kupiectwa warszawskiego, zatwierdzenie przez rząd opiekuńczy przedstawienia w tym celu kupców miasta Warszawy i wprowadzenie w życie oraz rozwinięcie tak pięknych zamiarów przez władzę wychowania publicznego. Starszy zgromadzenia, kupców Ksawery Szlenkier treściwie wyjaśnił zgromadzonej młodzieży korzyści z pobierania nauk, wyłącznie zawodu

касающихся избранного этою молодежью поприща, и выразить надежду, что въ дальнѣйшемъ развитіи нынѣ открываемой школы можетъ осуществиться въ будущемъ проектъ столь необходимаго высшаго коммерческаго училища.

Инспекторъ воскресно-ремесленныхъ училищъ, Казимиръ Рогинскій, непосредственный начальникъ училища ознакомивъ молодежь съ внутреннимъ устройствомъ училища и съ расписаніемъ уроковъ, велѣлъ ей занять мѣста въ тѣхъ классахъ, по которымъ она распределѣна на основаніи приемныхъ экзаменовъ.

Составленный 22 іюня (3 іюля) с. г. протоколъ о состоявшемся актѣ открытія училища оконченъ слѣдующими словами:

„И такъ, нашъ городъ пріобрѣлъ новое учебное заведеніе, предназначенное къ обученію значительной части юношества, которое со временемъ, занявъ въ обществѣ подобающее ему мѣсто, будетъ съ благодарностью воспоминать заботливость правительства и тѣхъ лицъ, которыя сумѣли осуществить столь благородное намѣреніе, благодаря своему старанію, настойчивости и пожертвованіямъ.

На сохранившемся протоколѣ, составленномъ по случаю сего торжества, значатся слѣдующія подписи присутствовавшихъ лицъ:

Лышковскій Максимиліанъ, директоръ реальной гимназіи.

Рогинскій Казимиръ, инспекторъ воскресно-ремесленныхъ и этого вновь открытаго училища и одновременно инспекторъ реальной гимназіи.

Плевэ Адамъ, начальникъ учебного отдѣленія Управления Учебнаго Округа.

Видадь Максимиліанъ, начальникъ административнаго отдѣленія того же округа.

Малишевскій, секретарь учебного округа.

przez nią obranego tyczących, wyraziwszy przytem nadzieję, iż w dalszem rozwinięciu dziś otwierającej się szkoły może urzeczywistnić się zamiar założenia tak u nas potrzebnej *wyższej* szkoły handlowej.

Bezpośredni kierownik szkoły, inspektor szkół niedzielno-rzemieślniczych oraz gimnazjum realnego, Kazimierz Rogiński, obznajmiwszy młodzież z wewnętrznem urządzeniem szkoły i z planem wykladać się mających nauk, zawiązał ją do zajęcia miejsc w klasach, do których, wedle poprzednio odbytych egzaminów, usposobioną się okazała.

Spisany 22 czerwca (3 lipca) t. r. protokół o odbytym akcie otwarcia szkoły temi słowy zakończony został:

„Tak miasto nasze obdarzone zostało nowym zakładem, dążącym do wykształcenia znakomitej części młodzieży, która zajmąwszy kiedyś przynależne jej stanowisko w obywatelstwie, z wdzięcznością wspominać będzie rząd opiekuńczy i tych, którzy potrafili tak szlachetny zamiar przez starania, wytrwałość i ofiarność swoją doprowadzić do skutku.“

Na protokóle tym położono następujące podpisy:

Ze strony władzy naukowej: Łyszkowski Maksymilian, dyrektor gimnazjum realnego oraz szkoły niedzielno-handlowej.

Rogiński Kazimierz, inspektor tegoż gimnazjum oraz szkół niedzielno-rzemieślniczych i szkoły niedzielno-handlowej.

Pleve Adam, naczelnik wydziału naukowego.

Vidal Maksymilian, naczelnik wydziału administracyjnego (okręgu naukowego).

Maliszewski, sekretarz okręgu naukowego.

Вновь назначенные, вышеупомянутые учителя:

Пызальскій,
Грабовскій,
Пржистановскій,
Маронъ,
Вейдель и
Центнершверъ,

Начальникъ административнаго отдѣленія Магистрата
ратманъ Еска Норбертъ,

Шленкеръ Ксаверій, старшина купеческаго общества.

Фукеръ Теофилъ, помощникъ старшины.

Циглеръ Робертъ, замѣститель помощника старшины.

Келлеръ Иосифъ, старшина Варшавской биржи.

Члены купеческаго общества:

Кремки Генрихъ, Брилинскій Янъ, Розенъ Матиасъ,
Нейбауеръ Стефанъ, Фридлейнъ Рудольфъ, Целтъ Юзефъ
Целтъ Людовикъ, Соболевскій Станиславъ, Краузе Янъ
Аугустъ, Арнгольдъ Янъ-Готфридъ, Гильдъ Юльюшъ,
Влодковскій Антоній, Гемпель Янъ-Непомуценъ и, на-
онецъ, Унру (Unruh), секретарь управы старшинъ.

РАСПИСАНІЕ УРОКОВЪ.

Въ расписаніи уроковъ по утвержденному уставу по-
мѣщены слѣдующіе предметы:

1. Законъ Божій.
2. Польскій языкъ.
3. Русскій языкъ.
4. Нѣмецкій языкъ.
5. Ариѳметика и коммерческое счетоводство.
6. Свѣдѣнія изъ бугалтеріи, вексельнаго права и ком-
мерческой географіи.

Курсъ ученія въ уставѣ училища, соотвѣственно чи-
слу лѣтъ обученія, установленному 35 ст. постановленія

Nauczyciele szkoły niedz.-handlowej:

ksiądz Feliks Pyzalski
Leopold Grabowski,
Pantaleon Przystanowski,
Jan Maron,
Bogumił Wejdel,
i Jakób Centnerszwer.

Jeska Norbert, radny naczelnik wydziału administracyj-
nego magistratu.

Szlenkier Ksawery, starszy zgromadzenia kupców.

Fukier Teofil, podstarszy tegoż zgromadzenia.

Zigler Robert, zastępca podstarszego.

Köhler Józef, starszy giełdy Warszawskiej.

Członkowie zgromadzenia kupieckiego:

Kremky Henryk, Bryliński Jan, Rosen Mathias, Neu-
bauer Stefan, Fridlejn Rudolf, Zeltt Józef, Zeltt Ludwik,
Sobolewski Stanisław, Krausse Jan - August, Arnhold Jan
Gottfried, Hild Juliusz, Włodkowski Antoni, Hempel Jan-Nepo-
mucen i sekretarz urzędu starszych H. Unruh.

PLAN NAUK.

W planie nauk zatwierdzonej ustawy pomieszczono
następujące przedmioty:

1. Nauka religii.
2. Język polski.
2. Język rosyjski.
4. Język niemiecki.
5. Arytmetyka i rachunkowość handlowa.
5. Wiadomości z buchalteryi, prawa wekslowego i geo-
grafi handlowej.

Kurs nauk ustanowiono czteroletni, jako odpowiadający
przeciągowi czasu, przeznaczonego art. 35 postanowienia b.

б. намѣстника края, отъ 11 Января 1817 г., для купеческихъ учениковъ на право полученія производства въ купеческіе прикащики, положенъ былъ четырехлѣтній.

Первоначально время преподаванія было ограничено воскресными и праздничными днями, по четыре часа въ день: первый урочный часъ былъ назначенъ на богослуженіе и преподаваніе Закона Божія, а остальные три часа для прочихъ предметовъ: одинъ часъ для русскаго и польскаго языковъ и для чистописанія, одинъ часъ для нѣмецкаго языка и одинъ часъ въ I и II классахъ для коммерческой ариѳметики, въ III кл. для коммерч. счетоводства, бухгалтеріи и коммерч. географіи, а въ IV кл. для бухгалтеріи вексельнаго права и комм. географіи.

Изученіе языковъ начиналось въ I кл. упражненіями въ плавномъ чтеніи, письмѣ подъ диктовку и въ переводахъ съ русскаго и нѣмецкаго языковъ на польскій, а кончалось въ IV кл. обученіемъ вести коммерческую переписку на тѣхъ же языкахъ.

Курсъ ариѳметики начинался въ I кл. съ 4-хъ простыхъ дѣйствій, а кончался въ 3-емъ классѣ вычисленіями срочныхъ взносовъ (annuité).

Основные правила двойной и простой бухгалтеріи и необходимѣйшія свѣдѣнія изъ коммерческой географіи предположено было сообщать въ 3-емъ кл., съ дополненіями въ 4-омъ кл.

Программа вексельнаго права, положеннаго только въ 4-омъ классѣ, заключала важнѣйшія свѣдѣнія въ юридическомъ и торговомъ отношеніи.

Очевидно, что изученіе пяти предметовъ, хотя бы въ самомъ сжатомъ видѣ, въ теченіе трехъ еженедѣльных уроковъ — было немыслимо, и потому уже въ слѣдующемъ по открытіи училища году былъ учрежденъ пригготовительный классъ, съ цѣлью дать возможность обученія въ воскресно-коммерческомъ училищѣ недостаточно под-

księcia namiestnika Królewskiego, z dnia 11 stycznia 1817 r. dla uczniów do nauki kupiectwa i osiągnięcia prawa wyzwolenia na czeladnika.

Według pierwotnego zamierzenia, wykład nauki, ograniczony do dni niedzielnych i świątecznych, odbywać się miał cztery godziny, z których jedna godzina przeznaczoną została dla uczniów wszystkich klas na nabożeństwo kościelne i naukę religii, jedna godzina na język rosyjski i polski oraz kaligrafię, godzina na język niemiecki i jedna godzina w klasie I i II na arytmetykę handlową, w III na rachunkowość handlową, buchalteryę oraz geografję handlową, w IV zaś na buchalteryę, prawo wekslowe i geografję handlową.

Nauka języków rozpoczynać się miała w klasie I od wprawiania uczniów w płynne czytanie, pisanie za dyktowaniem i tłumaczenie z języka rosyjskiego i niemieckiego na polski, a kończyć się w klasie IV umiejętnością prowadzenia korespondencji handlowej w wyżej wymienionych trzech językach.

Kurs arytmetyki winien być się rozpoczynać w klasie I od czterech działań prostych, a kończyć się w klasie IV obliczaniem annuitów.

Zasady buchalteryi pojedynczej i podwójnej oraz niezbędne wiadomości z geografii handlowej wykładane być miały w klasie III, a uzupełnione w klasie IV-ej.

Program prawa wekslowego przeznaczono tylko na klasę IV; obejmować on miał najważniejsze wiadomości z prawa komercyjno-wekslowego.

Rzecz oczywista, że wykonanie pięciu programów, dla każdej klasy przepisanych, w trzech godzinach tygodniowych lekcyi było absolutnie niemożliwem. To też już w drugim roku istnienia szkoły otworzoną została klasa przygotowawcza, aby w niej młodzieży, słabo w naukach elementarnych przysposobionej, dać możliwość kształcenia się

готовленнымъ ученикамъ. Съ четырнадцатаго года со времени учрежденія училища началось постепенное увеличеніе числа еженедѣльныхъ уроковъ до *шести* часовъ, вмѣсто первоначальныхъ *четырёхъ*. Затѣмъ было прекращено собираніе учениковъ во время урочныхъ часовъ на богослуженіе и положенное на это время было обращено на преподаваніе Закона Божія. Въ виду же того обстоятельства, что собираніе около 200 учениковъ-католиковъ всѣхъ классовъ въ одну комнату на урокъ закона Божія не достигало цѣли вслѣдствіе неравномѣрности умственного развитія учащихся и ихъ подготовки, — ученики 3-го и 4-го классовъ были освобождены отъ этого урока, по тѣмъ соображеніямъ, что они уже усвоили основы религіи и нравственности либо во время домашняго воспитанія, либо въ тѣхъ училищахъ, въ которыхъ обучались до поступленія въ воскресно-коммерческое училище, или, наконецъ, въ нисшихъ трехъ классахъ училища, считая въ томъ числѣ и пригготовительный. Впослѣдствіи, именно съ 1 февраля 1901 г., въ виду увеличенія числа параллельныхъ классовъ, въ училище, опредѣленъ второй законоучитель римск.-кат. исповѣданія.

26 января 1855 года собраніе купцовъ установило также преподаваніе закона Божія ученикамъ евангелическо-аугсбургскаго исповѣданія и б. Попечитель Варшавскаго Учебнаго Округа, распоряженіемъ отъ 21 іюня (3 іюля) того же года назначилъ преподавателемъ Эдварда Бернера, пастора Варшавскаго гарнизона, съ жалованіемъ 45 руб. въ годъ, соотвѣтствующемъ платѣ, получаемой препода-

в школе niedzielno-handlowej. Od czternastego zaś roku po założeniu szkoły zaczęto stopniowo powiększać liczbę lekcyi aż do sześciu godzin, zamiast pierwotnych czterech. Nadto zbieranie się uczniów w godzinach szkolnych na nabożeństwo kościelne zostało wykluczone, a raczej z praktyki szkolnej zupełnie usunięte, jako zabierające wiele czasu, na wykład nauki religii potrzebnego. Ze względu zaś na okoliczność, iż zebranie na naukę religii około 200 uczniów wyznania rzymsko-katolickiego, ze wszystkich pięciu klas w jednej sali, czyniło wykład dla jednego prefekta uciążliwym, a dla ogółu uczniów mało pożytecznym, z powodu różności poziomu rozwinięcia umysłowego, przeto obowiązek uczęszczania na lekcyje religii ograniczony został do pierwszych dwóch klas i przygotowawczej. Uczniów zaś klasy III i IV zupełnie uwolniono od tej lekcyi, w tem mniemaniu, że ci bądź z wychowania domowego, bądź też w innych szkołach, w których poprzednio nauki pobierali, bądź nareszcie w szkole niedzielno-handlowej, przez pierwsze trzy lata uczęszczania do niej, przyswoili już sobie główne zasady nauki religii i moralności. Gdy jednakże z czasem przekonano się o niezbedności potrzeby powtarzania tych zasad i z uczniami dwóch klas wyższych, zgromadzenie kupców, wyznaczwszy odpowiedni fundusz, wyjednalo u władzy naukowej zezwolenie i nominacyę dla drugiego nauczyciela religii rzymsko-katolickiej, i tym sposobem, od 1 (13) lutego roku 1899 szkoła ma dwóch prefektów katolickich: jednego na klasę przygotowawczą i I-ą, drugiego na klasę II, III i IV.

Na skutek uchwały Zgromadzenia Kupców, z dnia 26 stycznia 1855 r. o potrzebie wykładu religii dla uczniów wyznania ewangelickiego, b. Kurator okręgu naukowego Warszawskiego, reskryptem z d. 21 czerwca (3 lipca) 1855 r. za № 5053, wezwał X. Edwarda Boernera „kapelana garnizonu Warszawskiego, do wykładu nauki religii ewangelicko-augsburskiego wyznania w szkole niedzielno-handlowej,

вателями этого предмета въ другихъ учебныхъ заведеніяхъ ¹⁾.

Православные ученики долгое время наставлялись истинамъ вѣры въ православномъ соборѣ, куда они собирались съ 8 до 9 часовъ утра въ воскресные дни; но съ 22 апрѣля 1901 года въ училище приглашенъ особый законоучитель.

ВЕЧЕРНИЕ КУРСЫ.

Увеличеніе числа уроковъ до шести часовъ въ недѣлю, или приблизительно до 50 учебныхъ дней ежегодно, не устранило однако всѣхъ недостатковъ, ибо учителя, при наличности 80 и болѣе учениковъ въ классѣ, какъ это имѣло мѣсто до 1876 г., не были въ состояніи ни пройти положеннаго курса, ни обнаружить познаніе каждаго ученика, тѣмъ болѣе, что ученики, отчасти по собственной винѣ, отчасти по причинѣ занятій по лавкамъ, неаккуратно посѣщали училище. Вслѣдствіе такихъ обстоятельствъ, училище выпускало приказчиковъ, достаточно подготовленныхъ лишь къ исполненію второстепенныхъ обязанностей, но не вполне способныхъ бухгалтеровъ и корреспондентовъ, не говоря, конечно, объ исключительно способныхъ ученикахъ или тѣхъ, которые поступали въ училище съ лучшей подготовкой по прохожденіи курса тѣхъ или другихъ классовъ гимназіи или иныхъ учебныхъ заведеній.

Чтобы дѣло училища поднять до болѣе высокаго уровня, чтобы готовить не однихъ только приказчиковъ, но и бухгалтеровъ и корреспондентовъ, собраніе купцовъ стало ходатайствовать предъ учебною властью о разрѣшеніи расширить объемъ преподаванія въ училищѣ

¹⁾ См. отношенія б. директора Лышковскаго отъ 22 іюня (4 іюля) № 543 на имя управы Старшинъ.

з плачą z właściwych funduszy po rb 45 rocznie, zastosowaną do ilości płacy, pobieranej przez nauczycieli religij tego wyznania w innych zakładach naukowych.”¹⁾

Z powodu bardzo małej liczby uczniów wyznania prawosławnego, którzy w dni niedzielne zbierali się w soborze prawosławnym, gdzie od godziny 8 do 9 rano nauka tej religii dla młodzieży była udzielaną, posada nauczyciela religii tego wyznania ustanowioną została dopiero od 22 kwietnia roku 1901.

LEKCYE WIECZORNE.

Powiększenie liczby lekcyi do sześciu godzin tygodniowo przy mniej więcej pięćdziesięciu dniach szkolnych w roku, nie zaradziło całkowicie złemu. Nauczyciele, mając po 80, niekiedy i więcej uczniów w klasie, jak to do roku 1875 często się zdarzało, nie byli w stanie ani przejść kursu, programem przepisanego, ani uczniów każdego poszczególnie należycie wyegzaminować. Zwłaszcza, że ci ostatni, czy to z winy własnej, czy też dla zajęć sklepowych, nie regularnie uczęszczali na lekcyje. Skutkiem tego szkoła wypuszczała dostatecznie usposobionych do podrzędnych zajęć subjektów handlowych, lecz dobrych buchalterów i korespondentów na ogół przysposabiać nie była w możności, nie licząc wyjątkowo zdolnych jednostek lub takich uczniów, którzy wstępowali do szkoły z większem uprzedniem już przygotowaniem, po ukończeniu, na przykład, kilku klas gimnazjum.

W celu zatem podniesienia nauki do takiej stopy, aby szkoła ta mogła wydawać nie tylko dostatecznie przysposobionych subjektów, lecz zarówno zdolnych buchalterów i korespondentów, zgromadzenie kupców podjęło starania u władzy szkolnej o wyjednanie rozszerzenia wykładu nauk

¹⁾ Por. odezwę b. dyrektora Łyszkowskiego z d. 22 czerwca (4 lipca) 1855 r. № 543 do Urzędu Starszych Zgrom. Kupców.

посредствомъ увеличенія 6 еженедѣльныхъ часовъ ученія въ воскресные и праздничные дни до 9 часовъ въ недѣлю, т. е. ввести 4 вечернихъ урока—по вторникамъ и четвергамъ — съ 7½ до 9½ часовъ—въ 3-мъ и 4-мъ классахъ.

Здѣсь кстати слѣдуетъ замѣтить, что учебная власть сама, еще при разсмотрѣннн первого проекта купцовъ относительно открытія училища, остановилась на вопросѣ о томъ, не слѣдуетъ ли, не ограничиваясь воскресными уроками, ввести вечерніе курсы, какіе тогда уже практиковались въ заграничныхъ, московскихъ и петербургскихъ училищахъ. Подобное желаніе выражено также и въ 50 ст. Высочайшаго устава 8 (20) мая 1862 года объ общественномъ воспитаніи въ Царствѣ Польскомъ—и представлено разрѣшеніе этого дѣла усердію училищныхъ комитетовъ.

Но тогда въ 1855 г. признано было на первый разъ болѣе соотвѣтственнымъ сдѣлать опытъ лишь воскреснаго обученія и только въ послѣдствіи по мѣрѣ дѣйствительной надобности открывать вечерніе курсы.

Такъ дѣло обстоило до 4 (16) октября 1878 г. когда управленіе старшинъ вошло съ представленіемъ къ президенту города „о назначеніи купеческому обществу въ пособіе изъ городскихъ суммъ на расходы по предполагаемому открытію вечернихъ курсовъ по 3000 руб. въ годъ.“ Президентъ города по сношеніи съ инспекторомъ училищъ г. Варшавы входилъ съ представленіемъ къ б. генераль-губернатору „объ ассигнованіи купеческому обществу на расходы по содержанію училища въ видѣ постояннаго отъ города пособія по 2000 руб.“ Но г. Генераль-Губернаторъ (см. отзывъ Президента г. Варшавы въ Управу Старшинъ 4 (16) декабря 1878 за № 18404⁷⁶²⁰), призналъ необходимымъ „назначеніе пособія воскресно-коммерческому училищу отложить до того времени, когда окажется возможнымъ производить оное безъ стѣсненія городской кассы въ расходахъ по удовлетворенію другихъ общественныхъ потребностей “

przez dodanie, na początek w klasie III i IV tylko, do 6 godzin lekcyi niedzielnych i świątecznych, jeszcze czterech godzin wieczornych, we wtorki i czwartki, od godziny w pół do siódmej do w pół do dziesiątej.

Tu nadmienić należy, że zarząd naukowy, zaraz przy rozpoznawaniu pierwotnego projektu kupców, co do założenia tej szkoły, nastroczał uwagę, czy nie należałoby, nie ograniczając się na kursach niedzielnych, zaprowadzić kursów wieczornych, jak to już wówczas miało miejsce w szkołach zagranicznych, tudzież w Moskwie i Petersburgu. Podobnież życzenie, aby do godzin niedzielnych nauki w szkołach handlowych, jeszcze i godziny wieczorne w dniach powszednich dodawano, objawione było w art. 50-ym Najwyższej zatwierdzonej ustawy o wychowaniu publicznem w Królestwie Polskiem, z dnia 8 (20) maja 1862 r. i polecane zostało gorliwości komitetów szkolnych.

Uznano jednak za lepsze wprzód wypróbować nauczanie w dni niedzielne, a później dopiero, w miarę wykazanej przez praktykę potrzeby, kursa wieczorne otworzyć.

To też gdy ta potrzeba nieodzowną się okazała, urząd starszych uczynił w d. 4 (16) października 1878 r. przedstawienie do prezydenta m. Warszawy „o wyznaczenie, na pokrycie wydatków otwarcia kursów wieczornych, stałego zasiłku z funduszów kasy miejskiej, po rb. 3000 rocznie. Przedstawienie to jednakże, pomimo gorącego poparcia ze strony prezydenta i inspektora szkół m. Warszawy, z którym magistrat komunikował się w tej sprawie (d. 4 (16) grudnia 1878 r. za № 18404⁷⁶²⁰), nie uzyskało zatwierdzenia, pomimo iż p. prezydent w przedstawieniu swem zredukował żądany zasiłek do 2000 rb. Uważano za właściwsze odłożyć ten wydatek do czasu, gdy stan funduszów miejskich o tyle się poprawi, że dochody będą wystarczały na wszystkie potrzeby gospodarstwa miejskiego.

Однакожь необходимость увеличения числа часовъ учебныхъ занятій настолько назрѣла, что останавливаться было нельзя и б. старшина купеческаго собранія, покойный Янъ Готлибъ Блюхъ, чтобы облегчить и ускорить исполненіе проекта, на состоявшемся 18 (30) сентября 1879 г. засѣданіи купеческаго общества пожертвовалъ изъ собственныхъ средствъ тысячу рублей на первый годъ существованія вечернихъ уроковъ. Вскорѣ послѣ сего послѣдовало и распоряженіе б. попечителя округа, отъ 16 (30) ноября 1879 г. за № 10501, о его согласіи на открытіе вечернихъ курсовъ въ видѣ „вечернихъ репетицій“, т. е. съ тѣмъ условіемъ, „чтобы повторялись только тѣ предметы, которые нынѣ преподаются, а именно: русскій, польскій и нѣмецкій языки, ариѳметика, коммерческое счетоводство и свѣдѣнія изъ бухгалтеріи, вексельнаго права и коммерческой географіи.“

Вечерніе уроки на первыхъ порахъ были открыты, какъ и проектировалось, только для учениковъ 3-го и 4-го классовъ, по 4 часа въ недѣлю, съ 7½ до 9½ часовъ по вторникамъ и четвергамъ, но съ 1891 года они введены и во всѣхъ отдѣленіяхъ 2-го класса, средства же на сіе какъ первоначально, такъ и въ настоящее время отпускаются исключительно купеческимъ обществомъ.

НАДЗОРЪ ЗА УЧИЛИЩЕМЪ.

Въ положеніе объ устройствѣ коммерческаго училища 1854 г. не включены особые правила о надзорѣ за нимъ, указываются только въ 11 статьѣ что правила, установленныя для воскресно-ремесленныхъ училищъ въ отношеніи надзора за учениками и училищной дисциплинѣ при-
мѣняются и къ воскресно-коммерческому училищу. При-

Aby nie pogrzebać powziętej myśli, lecz ułatwić i przyspieszyć wykonanie projektu, wynikłego z rzeczywistej potrzeby szkoły niedzielno-handlowej, ówczesny starszy zgromadzenia kupców, Jan Bloch, wstępując w ślady poprzedników, którzy zawsze interesowali się żywo wychowaniem młodzieży kupieckiej, na zebraniu reprezentantów, odbytem dnia 18 (30) września 1879 roku, ofiarował z własnych funduszków rb. 1000 na otwarcie kursów. Niespełna w dwa miesiące wyjednano upoważnienie kuratora okręgu naukowego, który reskryptem z d. 16 (28) listopada 1879 roku № 10501, zezwolił na otwarcie „korepetycyj wieczornych“, z warunkiem, ażeby na tych lekcjach powtarzane były nauki, wykładane na kursach niedzielnych, a mianowicie: język rosyjski, polski i niemiecki, arytmetyka, rachunkowość handlowa, buchalterya, prawo wekslowe i geografia handlowa.

Z początkiem roku 1880 lekcye wieczorne rozpoczęto faktycznie, na początek, jak to było odrazu zaprojektowane, tylko w klasie III i IV, a dopiero od roku 1891 włącznie także lekcye wprowadzono i w klasie II-ej. Koszta kursów wieczornych, od chwili ich otwarcia i dotąd, ponosi wyłącznie zgromadzenie kupieckie.

DOZÓR SZKOLNY.

Ustawa szkoły z roku 1854 szczegółowych prawideł względem dozoru szkolnego nie dała, wskazała tylko w § 11, że przepisy, zalecone dla szkół niedzielno-rzemieślniczych, pod względem dozoru i karności uczniów, stosują się w zupełności i do szkoły niedzielno-handlowej. Na mocy przeto wydanej w roku 1844 ustawy dla szkół niedzielno-rzemieślni-

мѣнительно къ изданному въ 1844 г. уставу для воскресно-ремесленныхъ училищъ гор. Варшавы воскресно-коммерческое училище подчинялось директору реальной гимназiи, коимъ былъ въ то время Максимиланъ Лышковскій, ближайшимъ же руководителемъ его былъ Казимиръ Рогинскій, инспекторъ помянутой гимназiи и вмѣстѣ съ тѣмъ воскресно-ремесленныхъ училищъ.

Кромѣ того, 7-ой статьей устава 1844 г. разрѣшалось составленіе училищнаго комитета изъ 8 членовъ, т. е. 6-ти мастеровъ, поочередно изъ разныхъ цеховъ избираемыхъ ежегодно магистратомъ и утверждаемыхъ попечителемъ округа, одного члена изъ магистрата и инспектора воскресно-ремесленныхъ училищъ. Дозоръ такой, однакожъ, для воскресно-коммерческаго училища при открытіи его и позже до 1863 года включительно составленъ не былъ. Вмѣсто этого собраніе купцовъ на засѣданіи своемъ 26 января 1855 года постановило: „командировать въ каждый воскресный и праздничный день, во время уроковъ, 2 членовъ изъ среды купцовъ для присутствованія въ училищѣ во время уроковъ.“

Обязанность эта была возложена, сначала устно, а потомъ и письменно, тогдашнимъ старшиною собранія Ксаверіемъ Шленкеромъ, въ приглашеніи, отъ 25 августа 1858 года за № 493, на г.г.: Сенневальда младшаго, Арнольда, Владислава Кремка, Эдуарда Геринга, Тобіаша Кона, Исидора Познанскаго, Юсифа Равича и Станислава Христофоровича Бруна, до настоящаго времени состоящаго въ числѣ членовъ купечества, наблюдающаго за училищемъ.

Только послѣ преобразованія воскресно-ремесленныхъ училищъ, состоявшагося на основаніи Указа 8 мая 1862 г. объ общественномъ воспитаніи въ Царствѣ Польскомъ, б. правительственная коммиссія духовныхъ дѣлъ и народнаго образованія—распоряженіемъ своимъ отъ 30 октября того же года за № 10664¹⁷⁶⁵⁰, предложила магистрату рас-

чыхъ в Варшавѣ, первомъ нaczelnymъ zwierzchnikiemъ szkoły niedzielno-handlowej był ówczesny dyrektorъ gimnazjum realnego Maksymilianъ Łyszkowski, bezpośrednimъ zaś kierownikiemъ szkoły zostałъ Kazimierzъ Rogiński, inspektorъ gimnazjum realnego orazъ szkółъ niedzielno-rzemieślniczych.

Artykułъ 7 ustawy z roku 1844 zezwalałъ również na utworzenie dozoru szkolnego z ósmiu członków, to jest, sześciu majstrów, po kolei z różnychъ rzemiosł, przez magistratъ miasta corocznie wybieranychъ i przez kuratora okręgu naukowego zatwierdzanych, jednego członka magistratu i inspektora szkółъ niedzielno-rzemieślniczych. Dozórъ taki jednakъ dla szkoły handlowej, w chwili jej założenia aż do roku 1863, dla niewiadomychъ powodówъ zorganizowanymъ nie byłъ. Jedynie tylko zgromadzenie kupieckie na ogólnemъ swoimъ posiedzeniu w dniu 26 stycznia 1855 roku uchwaliło, „ażeby każdej niedzieli i święta, w czasie wykładania naukъ w szkole, dwóchъ członkówъ z grona kupcówъ obecnymi byli.“

Do sprawowania tychъ obowiązkówъ starszy zgromadzenia Ksawery Szlenkier ustnie, a następnie urządъ starszychъ w odezwie z dnia 25 sierpnia 1858 r. № 493, zaprosiłъ p. p. Sennewalda jun., Arnolda J. G., Kremkego Władysława, Heringa Edwarda, Cohna Tobiasza, Poznańskiego Izidora, Rawicza Józefa i p. Stanisława Bruna, jedyneгo z obecnychъ członkówъ komitetu szkolnego, który od założenia szkoły, czyli przez całe pół wieku, wytrwale pozostaje na swem stanowisku.

Dopiero w roku 1862, kiedy nastąpiła organizacya szkółъ rzemieślniczo-niedzielnychъ i handlowychъ, na zasadzie ustawy z d. 8 (20) maja t. r. o wychowywaniu publicznemъ w Król. Pols., b. komisya rządowa wyznań religijnychъ i oświecenia publicznego, reskryptemъ z d. 30 października № 10664¹⁷⁶⁵⁰, poleciła magistratowi zarządzić wybórъ przez radę miejską

порядится объ избраніи городскимъ совѣтомъ двухъ купцовъ гор. Вашавы, которые, совмѣстно съ инспекторомъ училищъ гор. Варшавы, составили бы комитетъ, въ непосредственномъ завѣдываніи котораго съ тѣхъ поръ должно находиться это училище, такъ какъ, по смыслу 48 ст. Указа 8 мая 1862 г., училище это должно подлежать попеченію Магистрата и городского совѣта и непосредственному управленію комитета, состоящаго изъ инспектора начальныхъ училищъ и двухъ купцовъ гор. Варшавы, избираемыхъ городскимъ совѣтомъ.

Согласно же 7-му пункту постановленія б. Административнаго Совѣта, отъ 1 (13) марта 1863 г., инспектора начальныхъ училищъ могъ замѣщать одинъ изъ учителей гимназій, котораго инспекторъ имѣетъ право пригласить съ разрѣшенія б. правительственной коммисіи. Коммисія эта, на основаніи приведенныхъ правилъ и согласно представленіи инспектора начальныхъ училищъ, отъ 5 іюня 1863 г. за № 66, назначила (8 іюля 1863 г. за № 2995⁴⁸⁷³) б. ректора 2-ой гимназій Рогинскаго, который до тѣхъ поръ состоялъ смотрителемъ воскресно-коммерч. училища, членомъ училищнаго комитета, заступающимъ инспектора начальныхъ училищъ, а старшинъ купеческаго собранія Ксаверія Шленкера и Теофила Фукера, избранныхъ 11 (23) декабря 1862 г. городскимъ совѣтомъ, утвердила (распор. 3 (15) апрѣля 1863 г. № 1554²⁴⁷²).

Считая въ такомъ видѣ комитетъ въ полномъ своемъ составѣ, Правит. Коммисія поручила его, въ распоряженіи своемъ отъ 8 іюля 1893 г. № 2995⁴⁸⁷³, непосредственному вѣдѣнію магистрата гор. Варшавы, согласно 8 п. выше приведеннаго постановленія б. Административнаго Совѣта. Одновременно съ тѣмъ правительственная коммисія, по представленію инспектора начальныхъ училищъ 1 (13) мая и 23 мая (5 іюля) назначила къ исполненію обязанностей

двухъ купцовъ м. Warszawy, wraz z inspektorem szkół elementarnych tworzyć mających komitet, do którego oddał zarząd szkoły handlowej miał należeć, albowiem w myśl art. 48 przytoczonej ustawy, szkoła ta zostawała pod opieką magistratu i rady miejskiej, a pod bezpośrednim zarządem powyższego komitetu.

Według punktu 7-o postanowienia b. Rady administracyjnej z dnia 1 (13) marca 1863 r., w komitecie tym miejsce inspektora szkół elementarnych zajmować mógł jeden z nauczycieli gimnazjalnych, którego inspektor, z upoważnienia b. komisji rządowej, do tej czynności powoła. To też, stosownie do wniosku inspektora szkół elementarnych z dnia 5 czerwca 1863 r. № 66, b. komisja rządowa w dniu 8 lipca t. r. № 2995⁴⁸⁷³ wezwała Kazimierza Rogińskiego, rektora gimnazjum 2-go oraz dotychczasowego „nadzorcę“ szkoły niedzielno-handlowej, na członka, mającego zastępować inspektora szkół elementarnych w komitecie, zarządzającym szkołą; starszych zaś zgromadzenia kupieckiego Ksawerego Szlenkiera i Teofila Fukiera, wybranych przez radę miejską na posiedzeniu z d. 11 (23) grudnia 1862 r. na członków rzeczonoego komitetu ze strony kupiectwa, zatwierdziła reskryptem w dniu 2 (15) kwietnia 1863 r. № 1554²⁴⁷².

Uważając komitet za kompletnie uorganizowany b. komisja rządowa oddała go reskryptem z d. 8 lipca 1863 r. № 2995⁴⁸⁷³ „pod bezpośrednie zwierzchnictwo magistratu m. Warszawy, a to stosownie do pun. 8 przytoczonego wyżej postanowienia b. Rady administracyjnej. Jednocześnie też b. komisja rządowa, zgodnie z wnioskami inspektora szkół elementarnych z d. 13 maja i 5 czerwca tegoż roku, wezwała do pełnienia obowiązków „nadzorcy szkoły“ po Rogiń-

смотрителя училища, на мѣсто Рогинскаго, Богумила Вейделя, учителя нѣмецкаго языка воскресно-комм. училища.

Рогинскій Казимиръ, въ качествѣ замѣстителя инспектора начальныхъ училищъ, управлялъ воскр.-комм. училищемъ лишь до начала мая 1864 г. 61-ой статьей Высочайшаго Указа 30 августа 1864 г. отмѣнены совершенно I до VII главы Устава 8 (20) мая 1862 г. объ общественномъ воспитаніи въ Царствѣ Польскомъ, и тѣмъ самымъ, какъ выяснилъ б. попечитель Варшавскаго учеб. округа въ предписаніи своемъ, отъ 20 іюля 1884 г. за № 1 070, упразднены „училищные дозоры“ съ ихъ правами и кругомъ дѣйствій. Съ тѣхъ поръ училище послѣдовательно состояло въ непосредственномъ вѣдѣніи инспекторовъ гор. Варшавы г.г. Фивегера, Фейгта, Горнберга, Крылова, Иванова, Савенкова, Геевского, Чеботарова и, наконецъ, нынѣшняго инспектора училищъ гор. Варшавы, Всеволода Соколова, которые въ силу 19 и 20 ст. ст. Высочайшаго Указа 30 августа 1864 года, назначаютъ для завѣдыванія воскресно-коммерческимъ училищемъ особыхъ смотрителей.

Смотрителями училища состояли слѣдующія лица: 1) Богумиль Вейдель съ іюня м-ца 1863 года по „конецъ 1874 г., 2) Адамъ Гагатницкій съ 1875 по 1884 г., 3) Иванъ Ерошеевичъ Мазуренко съ 1884 по 1 (13) августа 1896 г., а съ этого послѣдняго до нынѣ Николай Алексѣевичъ Трапезниковъ, начальникъ учебнаго отдѣленія Канцеляріи Варшавскаго учебнаго округа.

По отмѣнѣ „дозора“ на обязанности училищнаго комитета лежитъ заботиться о матеріальномъ благосостояніи училища, входить съ представленіями къ инспектору училищъ гор. Варшавы, касательно нуждъ училища, средствъ и улучшенія его существованія. Комитетъ также имѣетъ право представленія инспектору училищъ на утвержденіе преподавателей, при чемъ позволяется избирать ихъ не только изъ учителей казенныхъ училищъ, но и изъ лицъ,

скимъ Богумила Вейдла, наuczyciela języka niemieckiego tejże szkoły.

Rogiński, w charakterze zastępcy inspektora szkół elementarnych, zarządzał szkołą niedzielno-handlową do maja 1864 r. Artykuł 61 Najwyższego ukazu z dnia 30 sierpnia (11 września) 1864 r. zniósł w zupełności rozdziały (od I do VII włącznie) Ustawy z d. 8 (20) maja 1862 r. o wychowaniu publicznem w Królestwie Polskiem, a przez to samo, jak wyjaśnił kurator okręgu naukowego, w reskrypcie swoim z dnia 20 lipca (1 sierpnia) 1884 r. № 12070, skasowane zostały „dзоры szkolne“ z ich atrybucjami. Odtąd zarząd zwierzchni szkołą pozostawał bezpośrednio, czyli bez zastępców i dozoru szkolnego, w ręku inspektorów szkół elementarnych: 1) Vievegera, 2) Fejchta, 3) Hornberga, 4) Kryłowa, 5) Iwanowa, 6) Sawienkowa, 7) Gejewskiego, 8) Czebotarowa, i 9) obecnego rzeczywistego radcy stanu Wsiewołoda Sokolowa, którzy na mocy art. 19 i 20 Najwyższego Ukazu z dnia 30 sierpnia (11 września) 1864 roku, ustanawiają do zarządzania szkołą niedzielno-handlową osobnych nadzorców.

Nadzorcy owi następowali po sobie w takim porządku: 1) Bogumił Wejdel, od czerwca 1863 do końca 1874 roku, 2) Adam Gagatnicki od początku 1875 do połowy 1884 roku, 3) Jan Mazurenko od połowy 1884 do 1 (13) sierpnia 1896 roku, odtąd zaś do chwili obecnej 4) Mikołaj Trapeznikow.

Po zniesieniu „дозору“, obowiązki „komitetu szkolnego“ są następujące: dbać o dobrobyt szkoły, czynić przedstawienia inspektorowi szkół miasta Warszawy o potrzebach szkoły i o środkach zapewnienia i ulepszenia jej bytu. Przedstawienia te, jak wyjaśnił kurator okręgu naukowego, w przytoczonym wyżej reskrypcie z d. 20 lipca (1 sierpnia) 1884 r. № 12070, winny być roztrząsane na posiedzeniach komitetu, pod przewodnictwem inspektora szkół, lub

практически ознакомленных съ науками, преподаваемыми въ училищѣ, но непременно изъ тѣхъ, кои имѣютъ свидѣтельства изъ учебнаго округа на преподаваніе. Въ члены такимъ образомъ опредѣленнаго комитета б. правительственная коммисія народнаго просвѣщенія, отъ 10 февраля 1866 за № 893¹⁰¹³, утвердила изъ среды мѣстнаго купечества трехъ новыхъ кандидатовъ: 1) Станислава Бруна, 2) Юлія Гельдта и 3) Генриха Натансона. Два послѣднихъ въ началѣ 1872 г. просили объ освобожденіи отъ возложенныхъ на нихъ обязанностей. Тогда инспекторъ училищъ гор. Варшавы 8 іюля 1872 г., за № 675, утвердилъ новыми членами купцовъ: 1) Владислава Кремке, который оставилъ эту должность въ 1876 г., 2) Германа Мейера, 3) Александра Родкевича и 4) Людовика Списса, 15 же октября 1873 г. за № 1054—Іосифа Равича. Послѣ открытія въ ноябрѣ 1879 г. вечернихъ курсовъ, инспекторъ училищъ утвердилъ 7 февраля 1880 г. за № 224 еще четырехъ членовъ училищнаго комитета изъ лицъ купческаго общества: 1) Іосифа Блоха, 2) Льва Эпштейна, 3) Михаила Лянде и 4) Густава Сеневаляда. Когда одни изъ поименованныхъ членовъ умерли, а другіе выбыли изъ состава комитета, по недостатку времени или по слабости здоровья, б. попечитель варшавскаго учебнаго округа, распоряженіемъ своимъ, отъ 13 августа 1899 г., утвердилъ гг.: Николая Маврикіевича Браумана, Феликса Лаврентьевича Кухаржевскаго, Георгія Германовича Мейера и Густава Богуславовича Шлике, которые до сихъ поръ подъ предсѣдательствомъ г. Станислава Бруна, утвержденіе коего послѣдовало 10 февраля 1866 г., составляютъ училищной комитетъ.

rozstrzygane przez samego inspektora, albo też przedstawiane na decyzję kuratora okręgu naukowego. Komitet ma prawo wyboru nauczycieli do wykładu nauk w szkole, nie tylko z pomiędzy nauczycieli szkół rządowych, lecz nawet z osób praktycznie tylko obznajmionych z naukami, wykładanemi w szkole niedzielno-handlowej, jednakże posiadających świadectwa wydawane przez okręg naukowy na prawo nauczania. Wybranych przez komitet kandydatów zatwierdza inspektor szkół miasta Warszawy, stosownie § 2 ustawy szkoły z 1854 r., oraz na zasadzie art. 38 Ukazu 30 sierpnia (11 września) 1864 r. Do tak ostatecznie określonego komitetu, b. komisya rządowa oświecenia publicznego, 10 lutego 1865 roku za № 893¹⁰¹³, zatwierdziła na członków (komitetu) ze strony kupiectwa trzech nowych kandydatów: 1) Stanisława Bruna, 2) Juljusza Heldta, i 3) Henryka Natanson. Dwaj ostatni z początkiem roku 1872 podali się do zwolnienia ich od tych obowiązków. Wówczas inspektor szkół m. Warszawy, 8 lipca 1872 r. № 675, zatwierdził na takichże członków kupców: 1) Władysława Kremky'ego, który opuścił ten urząd w r. 1876, 2) Hermana Meyera, 3) Aleksandra Rodkiewicza i 4) Ludwika Spiessa, 15 zaś października 1873 r. № 1054 Józefa Rawicza. Po otwarciu w listopadzie 1879 r. kursów wieczornych, inspektor szkół zatwierdził 7 (19) lutego 1880 r. № 224, jeszcze czterech członków komitetu szkolnego ze zgromadzenia kupieckiego: 1) Józefa Blocha, 2) Leona Epsztejna, 3) Michała Lande i 4) Gustawa Senewalda. Gdy jedni z wymienionych członków zmarli, inni dla braku czasu lub zdrowia, wystąpili z grona komitetu, wówczas kurator okręgu naukowego reskryptem z dnia 13 (25) sierpnia 1899 roku zatwierdził: Mikołaja Braumana, Feliksa Kucharzewskiego, Jerzego Meyera i Gustawa Schlikego, którzy dotąd pod przewodnictwem Stanisława Bruna, zatwierdzonego jeszcze 10 lutego 1866 r., stanowią Komitet Szkolny.

— ЛИЧНЫЙ СОСТАВЪ УЧИЛИЩА. —

Порядокъ назначенія личнаго состава въ варшавскомъ воскресно-коммерческомъ училищѣ за періодъ 50 лѣтняго его существованія имѣлъ двѣ стадіи. Первоначально, согласно смыслу § 2 Положенія 1854 г., учителя наукъ опредѣлялись Попечителемъ учебнаго округа, но затѣмъ, когда воспослѣдовалъ Высочайшій Указъ 30 августа 1864 г. объ учрежденіи учебныхъ дирекцій въ Царствѣ Польскомъ, право назначенія какъ учителей, такъ и смотрителя училища перешло къ Инспектору училищъ г. Варшавы въ непосредственное вѣдѣніе коего перешло и самое училище.

О лицахъ, первоначально состоявшихъ законоучителями православнаго исповѣданія свѣдѣній не найдено. Первый разъ встрѣчается въ архивныхъ дѣлахъ фамилія протоіерея Климента Чеховича, который былъ назначенъ, какъ видно изъ его собственноручнаго письма къ смотрителю училища, въ 1863 году, послѣ него законъ Божій православнаго вѣроисповѣданія преподавалъ, начиная съ 1885 г., протоіерей Макарій Жехановичъ, затѣмъ съ 1-го октября 1894 г. священникъ Емельянъ Омеляновичъ и наконецъ съ 1 октября 1901 года діаконъ Евстафій Козиковскій.

Первымъ законоучителемъ римско-католическаго вѣроисповѣданія былъ ксендзъ Феликсъ Пызальскій, но какъ долго онъ занималъ эту должность, не извѣстно; несомнѣнно лишь то, что съ 1862 г. законоучителемъ состояло другое лицо, именно ксендзъ Францискъ Колачевскій; съ 1 августа 1868 г. былъ назначенъ кс. Іосифъ Липинскій, а потомъ, за смертію его, съ 1 октября 1879 г. кс. Игнатій Глинскій; послѣ выхода въ отставку кс. Глинскаго съ 1 февраля 1899 г. былъ опредѣленъ кс. Карлъ Поликовскій; съ 10 марта 1901 г. въ виду значительнаго числа параллельныхъ отдѣленій и взрослошаго въ силу этого количества учащихся былъ приглашенъ второй законоучитель кс. Францискъ

— NAUCZYCIELE. —

Sposób mianowania nauczycieli, w warszawskiej szkole niedzielno-handlowej, inny był z początku, niż w następstwie. Początkowo, na podstawie § 2 ustawy z r. 1854, nauczycieli mianował Kurator okręgu naukowego. Na skutek Najwyższego Ukazu z 30 sierpnia 1864 r., ustanawiającego w Królestwie Polskiem dyrekcję naukową, prawo mianowania, tak nauczycieli jak i nadzorcy szkoły, przeszło do Inspektora szkół m. Warszawy, który jednocześnie objął ogólne zwierzchnictwo nad szkołą.

O pierwszych nauczycielach religii wyznania prawosławnego nie znaleziono wiadomości. W aktach spotykamy nazwisko protojereja Klemensa Czechowicza, mianowanego, jak widać z jego własnoręcznego listu do nadzorcy szkoły, w r. 1863. Po nim wykładali religię wyznania prawosławnego: protojerej Makary Żechanowicz od r. 1885, następnie od 1 października 1894 roku duchowny Emilian Omelianowicz i wreszcie od 1 października 1901 r. diakon Eustachy Kozikowski.

Jak długo pozostawał w szkole pierwotnie przeznaczony na prefekta rzymsko-katolickiego wyznania ks. Feliks Pyzalski — nie wiadomo; niewątpliwem tylko jest, że od roku 1862 naukę religii katolickiej wykładał już inny prefekt — ks. Franciszek Kołaczewski, od 1 sierpnia 1868 r. — ks. Józef Lipiński, po śmierci zaś tego, przeznaczono od 1 października 1879 r. ks. Ignacego Glińskiego, po nim znowu od 1 lutego 1899 r. był ks. Karol Polikowski. Od 10 marca 1901 r. ks. Polikowski wykładał religię tylko w klasie drugiej, trzeciej i czwartej, ksiądz zaś Franciszek Choiński powołany został do nauczania w klasie wstępnej i pierwszej. Po ustąpieniu z posady ks. Polikowskiego, od 1 kwietnia 1902 r.

Хоинскій. По оставленіи 1 апрѣля 1902 года должности кс. Поликовскимъ, нѣкоторое время кс. Хоинскій преподавалъ законъ Божій одинъ, а затѣмъ съ октября 1902 г. былъ опять назначенъ второй законоучитель кс. Романъ Радлинскій, вскорѣ однако оставившій училище за переходомъ въ другой городъ; 1 (13) ноября 1903 г. назначенъ кс. Янъ Малятынскій.

Послѣ пастора Эдварда Бернера, перваго евангелическаго законоучителя, уже въ послѣднюю треть 1856 года встрѣчается новая фамилія законоучителя—пастора Германа; протоколъ засѣданія учительскаго совѣта, отъ 27 ноября (6 декабря) 1857 г., подписанъ, очевидно, третьимъ сряду законоучителемъ—пасторомъ Е. Бидерманномъ; въ юлѣ мѣсяцѣ 1863 г. встрѣчается нѣсколько разъ подпись пастора Вильгельма Циммера, который состоялъ въ должности до 1 мая 1865 г.; вслѣдъ за нимъ состоялъ пасторъ Генрихъ Зандеръ. Съ 19 іюня по 20 августа 1867 г. значится вакансія. Съ послѣдняго числа по 1 августа 1868 года состоялъ законоучителемъ пасторъ Адольфъ Оппманъ, послѣ него—паст. Генрихъ Барчъ; съ начала 1872 года пасторъ Эмиль Климъ; съ 1 апрѣля 1875 года снова была вакансія, и только съ 1 октября того же года былъ назначенъ діаконъ Рудольфъ Гундлахъ; съ 1 марта 1876 г. законъ Божій преподавалъ учитель русскаго и польскаго языковъ Альфредъ Іейте и, наконецъ, съ 1 августа 1898 года этотъ предметъ преподаетъ Богумиль Ивановичъ Браунъ. учитель нѣмецкаго языка того же училища.

Въ первое время существованія училища отдѣльных преподавателей русскаго и польскаго языковъ не было, и учителя назначались нераздѣльно на оба предмета. Такими учителями были назначены: Панталеонъ Пржистановскій и Леопольдъ Грабовскій. Вмѣсто перваго изъ нихъ встрѣчаются съ 1860 года подписи Валентія Бoleвскаго, а вмѣсто Грабовскаго съ 1862 г. фамилія Конопчинскаго вплоть до 1864 г. Затѣмъ значится Францискъ Люстри-

ks. Choński zmuszony był objąć wykłady we wszystkich klasach; lecz gdy 1 października 1902 r. przeznaczono do nauki w klasie pierwszej i wstępnej ks. Romana Radlińskiego, a po wyjściu tego ostatniego od 1 listopada 1903 r.—ks. Jana Malatyńskiego,—odtąd i do chwili obecnej ksiądz Choński uczy tylko w klasie drugiej i w wyższych.

Po pastorze Edwardzie Boernerze, jako pierwszym prefekcie nauki wyznania ewangelickiego, już w ostatnim tercyle roku 1856 spotykamy nazwisko nowego prefekta—pastora Herrmanna; na protokóle z posiedzenia rady nauczycielskiej z d. 27 listopada (5 grudnia) 1857 r. znajdujemy podpis pastora E. Biedermanna, trzeciego, oczywiście, z kolei prefekta; w lipcu 1863 roku kilkakrotnie spotyka się podpis pastora Wilhelma Zimmera, który pozostawał w szkole do 1 maja 1865 r.; zaraz po nim nastąpił pastor Henryk Zander. Następnie do 1 sierpnia 1868 roku prefektem był pastor Adolf Oppman, zaraz po nim — pastor Henryk Bartsch, z początkiem roku 1872 nastąpił pastor Emil Klim, od 1 kwietnia 1875 roku miejsce było nie zajęte dopiero od 1 października tegoż roku przeznaczony został dyakon Rudolf Gundlach, następnie od 1 marca 1876 r. Alfred Jeute, nauczyciel języka rosyjskiego oraz polskiego w tejże szkole i wreszcie, od 1 sierpnia 1898 r. mamy p. Bogumiła Brauna.

W pierwszych latach istnienia szkoły, nie było oddzielnych nauczycieli do języków rosyjskiego i polskiego. Jak już wyżej rzeczone, pierwszymi nauczycielami obu tych języków razem byli: Pantaleon Przystanowski i Leopold Grabowski. Już w r. 1860 do końca 1863 zamiast nazwiska pierwszego z nich, spotykamy podpisy Walentego Bolewskiego, od roku zaś 1862 zamiast Grabowskiego podpisywał się Emilian Konopczyński—aż do roku 1864. Następnie wi-

ковскій, далѣ съ 1 февраля 1865 г. Игнатій Космовскій, съ 1 сентября 1865 г. по 22 октября 1866 г. Петръ Мотылинскій, съ 14 (26) октября 1866 г. Андрей Рыдецкій и до 18 мая 1867 года Войтѣхъ Чайковскій, а съ 5 июля 1869 г. на мѣсто Рыдецкаго назначенъ Артуръ Сулимерскій, который съ 1884 г. сталъ преподавать исключительно польскій языкъ. Кромѣ поименованныхъ лицъ преподавалъ русскій и польскій языкъ приблизительно съ 1863|4 г. по 1 марта 1874 г. Евгеній Лыпачевскій, вслѣдъ за нимъ до 1 июля того же 1874 г. Викторъ Рехніовскій, а потомъ Богуславъ Богаревичъ, который раньше, именно съ 1 июня 1867 года, занималъ въ училищѣ должность „репетитора“, т. е. преподавателя въ приготовительномъ классѣ.

Отдѣльные преподаватели на русскій языкъ стали назначаться по распоряженію б. Попечителя варшавскаго учебнаго округа отъ 20 июля 1884 г. и таковыми были: съ декабря 1879 г. по 1 марта 1884 г. Ѳеодосій Слюсаревскій; съ 1884 г. на мѣсто упоминавшагося выше Богаревича назначенъ Алексѣй Давидовъ, которой оставался до 1 февраля 1893 года; съ 1 марта 1884 г. вмѣсто Слюсаревскаго назначенъ Иванъ Мазуренко, а съ 1884|5 еще одинъ учитель Герасимъ Воробьевъ; на мѣсто сего послѣдняго съ 1 января 1886 г. опредѣленъ Людомиръ Левковичъ и, кромѣ того, съ 21 ноября 1885 г. назначенъ еще учитель Серафимъ Старосивильскій, который оставался до конца 1889 г.; на мѣсто Левковича съ 1 июня 1886 г. поступилъ Александръ Извѣковъ, а потомъ съ 1 октября 1887 г. Константинъ Алексинъ; послѣ оставленія службы Алексинымъ съ 1 апрѣля 1888 г. сразу были назначены: В. Д. Курчинскій и В. А. Курчинскій; съ 1 октября 1888 года на мѣсто второго В. А. Курчинскаго былъ приглашенъ Александръ Суворовъ, а на мѣсто его съ 15 февраля 1891 г. Никодимъ Романенко. Преемники В. Д. Курчинскаго слѣдовали непосредственно другъ послѣ друга въ слѣ-

дзimy до конца р. 1864 назwisko Franciszka Lustrzykowskiego, dalej — od 1 lutego 1865 r. był Ignacy Kosmowski. po tym od 1 września 1865 r. do 22 października 1866—Piotr Motyliński, od 14 października tegoż roku Andrzej Rydecki, oraz Wojciech Czajkowski; od 5 lipca 1869 roku po Rydeckim nastaje Artur Sulimierski, który od r. 1884 zaczął wyklądać wyłącznie język polski. Po Czajkowskim zaś powołano (z klasy wstępnej i pierwszej) od 1 czerwca 1867 r. Eugeniusza Lypaczewskiego; po nim był od 1 marca do 1 lipca 1874 roku Wiktor Rechniowski, następnie do 1 kwietnia 1883 r. Bogusław Boharewicz, który już wcześniej, mianowicie od 1 czerwca 1867 roku zajmował posadę tak zwanego w etacie „korepetytora“, t. j. nauczyciela klasy wstępnej.

Nauczycieli do wykładu wyłącznie języka rosyjskiego mianować zaczął Kurator okręgu naukowego od 20 lipca 1884 r. Byli nimi: wzmiankowany wyżej Boharewicz—od r. 1878 do 1 sierpnia 1884; od grudnia 1879 r. do 1 marca 1884 — Teodozysusz Ślusarewskij, od r. 1884 przeznaczono na miejsce Boharewicza Aleksego Dawidowa, który pozostawał do 1 lutego 1893 r., od 1 marca 1884 r. na miejsce Ślusarewskiego powołano p. Jana Mazurenkę, nadto od r. 1884|5 przeznaczony został jeszcze jeden nauczyciel—Worobjew; po nim od 1 stycznia 1886 zaproszono Ludomira Lewkowicza, oraz od 21 listopada 1885 r. Serafina Starosiwilskiego, który pozostawał do końca roku 1889; po Lewkowiczu nastął od 1 czerwca 1886 r. Aleksander Izwiekow, po tym znowu od 1 października 1887 r. Konstanty Aleksin, następnie od 1 kwietnia 1888 r. jednocześnie powołani byli: W. D. Kurczyński oraz W. A. Kurczyński od 1 października 1888 r. W. A. Kurczyńskiego zastąpiono od stycznia 1890 r. przez p. Aleksandra Suworowa, na jego zaś miejsce nastął od 15 lutego 1891 r. obecny p. Nikodem Romanienko. Po W. D. Kurczyńskim kolejno następowali: od 1 lutego 1895 r. Aleksander Waksenburg, od 1 października 1895 r. Paweł

дующемъ порядкѣ: съ 1-го февраля 1895 г. Александръ Ваксенбургъ, съ 1 октября 1895 г. Павелъ Николаевъ, съ 21 января 1902 г. Александръ Старосивильскій и съ 15 октября 1904 г. Михаилъ Скомороховъ, преподававшій ранѣе только географію. Съ 1 января 1897 г., по случаю открытія новыхъ отдѣленій въ низшихъ классахъ, былъ приглашенъ Кипріанъ Матышукъ, а съ 16 февраля 1903 г. Савва Тибиловъ, который оставилъ училище съ 26 августа 1904 г.; на мѣсто Тибилова былъ назначенъ Александръ Макаревичъ. Вслѣдствіе ухода изъ училища съ 1 ноября 1898 г. Флора Бужко, учителя чистописанія и отчасти русскаго языка, былъ назначенъ съ 1 февраля 1899 г. новый преподаватель Стефанъ Тарасенко, а за выбытіемъ его съ 1 октября 1899 г. и вслѣдствіе открытія новаго отдѣленія I класса былъ приглашенъ съ 1 января 1900 г. Иванъ Ящикъ. Съ 1 сентября 1894 г. Мазуренко какъ преподаватель русскаго былъ замѣненъ новымъ учителемъ Анатолиемъ Скворцовымъ, послѣ котораго слѣдовали съ 1-го января 1895 г. Николай Демченко, съ 1 января 1878 г. Петръ Баккановскій и, наконецъ, съ 1 октября 1901 г. Иванъ Ящикъ; вмѣстѣ съ тѣмъ, по случаю новаго открытія параллельныхъ классовъ были назначены еще новыя лица: Степанъ Дейнека и Василиій Глуздовскій. Для полноты происходившихъ перемѣнъ надо замѣтить, что въ 1896 г. въ нѣкоторыхъ отдѣленіяхъ 3-го класса русскій языкъ преподавали: съ 1 апрѣля Димитрій Руссановъ, а съ 1-го августа того же года по конецъ 1902—Михаилъ Макаровъ.

Дальнѣйшія же перемѣны въ личномъ составѣ преподавателей польскаго языка происходили въ слѣдующемъ порядкѣ: послѣ Богаревича, получившаго уроки нѣмецкаго языка, назначенъ былъ Альфредъ Іейте, бывшій съ 1 октября 1872 г. учителемъ нѣмецкаго языка въ приготовительныхъ классахъ; впрочемъ, кромѣ г. Іейте, польскій языкъ въ низшихъ классахъ преподавали въ разное время и другія лица, именно: Граціанъ Хмелевскій, Ксыкевичъ (1875—77 г.), Свид-

Николаjew, od 21 stycznia 1902 r. Aleksander Starosiwilewski, wreszcie, od 15 października 1904 r. obecny p. Michał Skomorochow, dotychczasowy nauczyciel geografii. Z powodu utworzenia w klasach niższych dodatkowych oddziałów, od 1 stycznia 1897 r., był powołany p. Cyprian Matyszek, od 16 zaś lutego 1903 r. S. Tibilow, którego zastąpił od 26 sierpnia 1904 r. obecny p. Aleksander Makarowicz. Od 1 listopada 1898 r., czyli po ustąpieniu Floryana Bużki, b. nauczyciela kaligrafii i po części języka rosyjskiego, powołany został od 1 lutego 1899 r. nowy nauczyciel Stefan Tarasenko, a po wyjściu tego z dniem 1 października 1899 r. i z powodu utworzenia nowego oddziału klasy pierwszej, przyjęto od 1 stycznia 1900 r. p. Jana Jaszczyka. Od 1 września 1894 r. p. Mazurenko, jako nauczyciel klasy IV zastąpiony został przez nowego nauczyciela Anatoliusza Skworcowa, po tym nastąpił od 1 stycznia 1895 r. Mikołaj Demczenko, dalej od 1 stycznia 1898 r. Piotr Bakkanowski i, nareszcie, od 1 października 1901 r. do chwili obecnej pozostaje p. Jan Jaszczyk. Jednocześnie wskutek utworzenia klas równoległych mianowane były nowe osoby: Stefan Dejnek, Bazyli Głuzdowski. Aby uzupełnić zmiany, zaszedł wśród personelu tych nauczycieli, zaznaczamy, że w roku 1896 w niektórych oddziałach klasy 3-ej język rosyjski wykładali: od 1 kwietnia Dymitr Russanow, a od 1 sierpnia tegoż roku do końca 1902 Michał Makarow.

W dalszym ciągu, zmiany wśród składu nauczycieli języka polskiego następowały w takiej kolei: po Boharewiczu od 1 kwietnia 1883 r., gdy ten otrzymał lekcje języka niemieckiego, przeznaczony został p. Alfred Jeute, dotychczasowy nauczyciel klasy wstępnej, czyli „korepetytor“ (od 1 X 1872 roku) języka niemieckiego; zresztą, prócz p. Jeutego, język polski w klasach niższych wykładali różnymi czasy i inni nauczyciele, tak zwani „korepetytorzy“, miano-

винскій (1877—8 г.), Гереть и Михаловскій (1877—8 г.), Владиславъ Недзведзкій съ 1880 по конецъ 1900 г., Хлѣбовскій Брониславъ (1880—82 г.), Новицкій Владиславъ (1882—3 г.), Пневскій Викторъ (съ 1 апрѣля 1883 г. по 1 марта 1885 г.), вслѣдъ за нимъ Рутковскій Здзиславъ по 1 октября 1885 г.; послѣ него прибылъ Бондзкевичъ Антонъ, а за смертію послѣдняго съ 1 іюля 1893 г. Игнацій Дембницкій, который до этого, именно съ 12 (24) февраля того же года, былъ учителемъ приготовительнаго класса. По переводѣ г. Дембницкаго на уроки ариѳметики преподаваніе польскаго языка съ 15 августа 1894 г. было поручено Сигизмунду Липкѣ. Уроки польскаго языка, кромѣ того, предоставлены Александру Лишевскому и съ 21 января 1901 г. Владиславу Лесевичу.

Первый учитель нѣмецкаго языка въ старшихъ классахъ Янъ Маронъ выбылъ въ 1861 г., а преемники его слѣдовали въ такомъ порядкѣ: Теодоръ Кейль, въ 1862 г. Густавъ Неефе, съ начала 1868 г. Маврикій Шуригъ, съ 1 января 1870 г. Янъ Шадковскій, съ 10 января 1892 г. Алексѣй Худзинскій, и наконецъ, съ 1 октября 1892 г. Францъ Циллингеръ, состоявшій учителемъ 2-го и низшихъ классовъ съ 1 апрѣля 1893 г.

Послѣ же Богумила Вейделя, перваго учителя нѣмецкаго языка въ низшихъ классахъ, состояли: съ 14 января 1866 г. Генрихъ Брауреръ, съ 10 іюня 1866 г. Теофиль Сикорскій, съ 1 августа 1874 г. Карлъ Кунъ, съ 1 апрѣля 1883 г. Богуславъ Богаревичъ, съ 1 октября 1883 г. вторично К. Кунъ; кромѣ Куна, былъ назначенъ еще и Францискъ Нуферъ—съ 1879 г.¹⁾; на его мѣсто съ 1 ноября 1885 г. опредѣленъ Александръ Форсандеръ, съ 1 апрѣля

¹⁾ Тогда же, въ 1879 г., преподавали какіе-то предметы: Станиславъ Крамштыкъ и Владиславъ Новца (на вечернихъ курсахъ).

вѣ: Gracyan Chmielewski (1874—80), Ksykiewicz (1875—77), Świdwiński (1877—8), Gerreth i Michałowski (1878), Władysław Niedźwiedzki (1880—90), Bronisław Chlebowski (1880—82), Władysław Nowicki (1882—83), Wiktor Pniewski (od 1 kwietnia 1883 do 1 marca 1885 r.), po nim Zdziśław Rutkowski do 1 października 1885 r., dalej Antoni Bądzkiewicz, po śmierci którego nastąpił do wykładu w klasie drugiej od 1 lipca 1893 r., a początkowo — do wstępnej 12 lutego tegoż roku p. Ignacy Dębicki. Gdy zaś ten ostatni otrzymał (po Michalence) lekcye arytmetyki (w kl II), wówczas do lekcyi języka polskiego powołany został od 15 sierpnia 1894 r. Zygmunt Lipka, który następnie, z początkiem roku 1900 objął lekcye tegoż języka w klasie drugiej, trzeciej i czwartej. Pozostałe zaś po nim w klasie wstępnej, a po Niedźwiedzkim w klasie pierwszej lekcye (oddano od 21 stycznia 1901 r. obecnemu nauczycielowi Władysławowi Lesiewiczowi.

Jan Maron, jako pierwszy nauczyciel języka niemieckiego w dwóch klasach wyższych, opuścił szkołę w roku 1861, a następcami jego byli: Teodor Keil, Gustaw Neeffe w roku 1862—3, Maurycy Szurig od początku roku 1868, Jan Szadkowski od 1 stycznia 1870 r., Aleksy Chudziński od 10 stycznia 1892 r. wreszcie, od 1 października 1899 r. i dotychczas Franciszek Zillinger, były (od 1 kwietnia 1893 r.) nauczyciel w klasie drugiej i w niższych.

W drugiej kolei nauczycieli tegoż języka, czyli po Bogumile Weidlu, który był pierwotnie przeznaczony do wykładu w klasach niższych, następowali po sobie: od 14 stycznia 1866 r.—Henryk Brauer, od 10 czerwca 1866 r.—Teofil Sikorski, od 1 sierpnia 1874 r. Karol Kuhn, od 1 kwietnia 1883 r.—Bogusław Boharewicz, od 1 października 1883 r. powtórnie K. Kuhn. Oprócz Kuhna powołany też był od roku 1879¹⁾ Franciszek Nufer, po którym od 1 listopada

¹⁾ W tymże roku 1879 wykładali na kursach wieczornych inne przedmioty Stanisław Kramsztyk i Władysław Nowca.

1886 г. Владиславъ Бременъ, и наконецъ съ 1 апрѣля 1892 г. Оскаръ Бергъ, по выбытіи котораго уроки были поручены упомянутому выше Циллингеру. Между тѣмъ съ 1 января 1890 г. Кунъ вышелъ въ отставку, и на его мѣсто поступилъ вышеупомянутый Альфредъ Іейте, а по уходѣ послѣдняго съ 1 января 1895 г. Богумиль Браунъ. Когда же г. Браунъ съ 1 октября 1899 г. получилъ уроки во вторыхъ классахъ, то съ 18 октября того же года впервые приглашенъ Адольфъ Тицъ. По случаю открытія въ началѣ 1900 г. новыхъ параллельныхъ отдѣленій въ низшихъ классахъ, съ 1 апрѣля 1900 г. былъ назначенъ новый учитель Иванъ Вернеръ, а по выходѣ его, съ окончаніемъ 1900 г., уроки были предоставлены Станиславу Ауэрбаху, который оставилъ училище съ 1 декабря 1902 г. и былъ замѣщенъ съ 12 января 1903 г. Освальдомъ Данельчикомъ. Съ начала 1904 г. былъ приглашенъ еще одинъ учитель нѣмецкаго языка, именно Густавъ Ферхъ.

Впервые назначенный учителемъ ариѳметики и коммерческаго счетоводства Францискъ Рutowскій былъ замѣщенъ въ 1863 году новымъ преподавателемъ Романомъ Жулинскимъ, съ 1864 г. на мѣсто послѣдняго поступилъ Александръ Мечниковскій, съ 1 сентября 1865 г. Феликсъ Гуржинскій, съ 1 сентября 1867 г. Игнатій Герретъ, съ 1-го іюня 1879 Аполлинарій Герретъ, съ 1 апрѣля 1883 г. Карль Кунъ, съ 1 октября того же 1883 г. вторично поступилъ Аполлинарій Герретъ¹⁾, съ 18 января 1890 г. Иванъ Мазуренко и, наконецъ, съ 1 октября 1895 г. Евгеній Добржинскій.

¹⁾ Онъ же въ 1879—82 г. состоялъ замѣстителемъ смотрителя училища на вечернихъ курсахъ.

1885 r. był Aleksander Forsander. na miejsce tego nastal od 1 kwietnia 1887 r. Władysław Bremen; następnie, od 1 kwietnia 1892 r. był Oskar Berg, po którym od 1 października 1893 r. otrzymał lekcyę po raz pierwszy Fr. Zillinger. Tymczasem K. Kuhn od 1 stycznia 1890 r. podał się do dymisji, a jego lekcyę objął wzmiankowany już Alfred Jeute, po opuszczeniu zaś szkoły przez tego ostatniego—z dniem 1 Stycznia 1895 r. nastal na jego miejsce obecny p. Bogumił Braun. Gdy znowu p. Braun od 1 października 1899 r. objął lekcyę w oddziałach klasy drugiej (po p. Zillingerze), natenczas od 18 października tegoż roku otrzymał lekcyę po p. Braunie i jedną w oddziale klasy III-ej obecny p. Adolf Tyc. Z powodu utworzenia (z początkiem r. 1900) nowych oddziałów w klasach niższych, powołano od 1 kwietnia 1900 r., prócz powyższych nauczycieli, p. Jana Wernera, a po nim, z końcem roku 1900 lekcyę oddano od 15 lutego 1901 r. p. Stanisławowi Auerbachowi, który ustąpił z dniem 1 grudnia 1902 r., a następcą jego od 12 stycznia 1903 r. został obecny p. Oswald Danielczyk. Z początkiem 1904 okazał się potrzebnym piąty nauczyciel do języka niemieckiego; w tym też celu powołany został obecny p. Gustaw Ferch.

Pierwotnie przeznaczony do wykładu arytmetyki i rachunkowości handlowej, nauczyciel Franciszek Rutowski, w roku 1863 objął lekcyę inne (buchalteryi i prawa wekslowego), następcą więc jego do wykładu arytmetyki i rachunkowości handlowej został Roman Żuliński, po nim od roku 1863 nastal Aleksander Miecznikowski, dalej—od 1 września 1865 r. Feliks Górzyński, od 1 września 1867 r. Ignacy Gerreth, od 1 czerwca 1879 r. Apolinary Gerreth (syn poprzedniego), od 1 kwietnia 1883 r. Karol Kuhn, od 1 października tegoż roku powrotnie Apolinary Gerreth¹⁾, od 18 stycznia

¹⁾ W ciągu lat 1879—82 był zastępcą nadzorcy szkoły na kursach wieczornych

Кромѣ поименованныхъ учителей, арифметику преподавали въ приготовительномъ и въ первомъ, а впоследствии и во вторыхъ классахъ нижепоименованныя лица: 1) съ 1 іюля 1867 г. Леонъ Сельскій, послѣ него съ 2 мая 1871 г. Ѳеодоръ Ляшукъ, затѣмъ съ 1877 по 1879 г. Свидвинскій, съ 1 апрѣля 1883 г. Викторъ Пневскій, съ 1 марта 1886 до 1887 г. Здзиславъ Рутковскій. 2) Съ 4 октября 1870 г. Станиславъ Скробанскій, за нимъ съ 1 января 1900 г. Александръ Скрынниковъ, далѣе — съ 21 января 1902 г. Димитрій Демченко и Брониславъ Маляновскій — до 1904 г. По случаю выѣзда г. Рекса (см. ниже), съ 13 апрѣля 1903 г. былъ приглашенъ еще Андрей Чепикъ. Съ начала 1904 г. уроки въ приготовительномъ классѣ послѣ г. Маляновскаго были предоставлены въ двухъ отдѣленіяхъ Василию Красильникову, а послѣ него — съ 22 августа 1904 г. уроки эти получилъ Николай Чернышевъ. Съ 1 октября 1904 г., за уходомъ г. Демченка, уроки его были раздѣлены между г. г. Чернышевымъ и преподавателемъ русскаго языка Глuzдовскимъ. 3) Съ 1 октября 1886 г. уроки во вторыхъ классахъ были поручены одному преподавателю Бенедикту Пржедзимирскому, а воскресные уроки Герета съ 1 октября 1886 г. Михаилу Михаленкѣ (тоже во 2-омъ классѣ). Засимъ уроки послѣ г. Пржедзимирскаго переданы въ 3-емъ классѣ Евгенію Добржинскому съ 1-го октября 1893 г., а послѣ г-на Михаленки Игнатію Дембницкому (II-ые классы) съ 15 августа 1894 г.

Яковъ Центнершверъ, первый учитель бухгалтеріи, вексельнаго права и коммерческой географіи вышелъ въ отставку въ 1863 г., а оставшіеся послѣ него уроки получилъ б. учитель арифметики Францъ Рутовскій; но г. Рутовскій, съ увеличеніемъ числа параллельныхъ отдѣленій

1890 г. Jan Mazurenko i, наreszcie, od 1 sierpnia 1896 г. Eugeniusz Dobrzynskij.

Oprócz wyliczonych nauczycieli, arytmetykę wykładali w klasie wstępnej i pierwszej, z czasem też i w drugiej, — tak zwani „korepetytorzy“ i nauczyciele „nadetatowi“. Do takich należeli: 1) od 1 lipca 1867 г. Antoni Sielski, były uczeń tejże szkoły, po nim od 2 maja 1871 г. Teodor Laszuk, dalej od 1877 г. do 1879—Świdwiński, od 1 kwietnia 1883 г. Wiktor Pniewski, od 1 marca 1886 do 1887 г. Żdzisław Rutkowski. 2) od 4 października 1870 г. p. Stanisław Skrobański, zaraz po nim od 1 stycznia 1900 г. p. Aleksander Skrynnikow, dalej od 21 stycznia 1902 г. Dymitr Demczenko oraz Bronisław Malanowski — do г. 1904. Z powodu ustąpienia p. Rekса (ob. poniżej), od 13 czerwca 1903 г. został powołany dodatkowo p. Andrzej Czepik. Z początkiem г. 1904 lekcye w oddziałach wstępnych (po p. Malanowskim) powierzono Bazylemu Krasilnikowowi, a po nim — od 22 sierpnia 1904 г. lekcye te objął obecny p. Mikołaj Czernyszew. Po wyjściu ze szkoły p. Demczenki, lekcye po nim rozdzielono od 1 października 1904 г. między p.p. Czernyszewem a Głuzdowskim, nauczycielem języka rosyjskiego. 3) Od 1 października 1886 г. lekcye w oddziałach klasy drugiej otrzymał nowoprzybyły nauczyciel Benedykt Przedzymirski, niedzielne zaś lekcye Gerretha oddano z dniem 1 października 1886 г. Michałowi Michalence (również w klasie drugiej). Następnie lekcye po Przedzymirskim dostał (w klasie trzeciej) wymieniony już poprzednio p. Dobrzynskij od d. 1 października 1893 г.; po p. Michalence lekcye powierzono we wszystkich oddziałach klasy drugiej na kursach niedzielnych i wieczornych — od 15 sierpnia 1894 г. p. Ignacemu Dębickiemu.

Jakób Centnerschwer. pierwszy nauczyciel buchalteryi, prawa wekslowego i geografii handlowej opuścił swoje obowiązki w г. 1863, pozostałe zaś po nim lekcye objął b. nauczyciel arytmetyki — Franciszek Rutowski; lecz ten ostatni, skutkiem pomnażania się liczby oddziałów klas wyższych

старшихъ классовъ до конца своей службы, т. е. до 1-го апрѣля 1883 г., удержалъ за собою лишь уроки вексельнаго права и отчасти бухгалтеріи; другіе же изъ представленныхъ ему предметовъ были раздѣлены въ разное время, по мѣрѣ открытія новыхъ отдѣленій III-го и IV-го классовъ, между новыми учителями.

Такъ, начиная съ 1875 г., часть уроковъ бухгалтеріи была предоставлена Вильгельму Сандеру, а съ 1877 г. Титу Ковальскому; съ 1878 Бенедикту Пржедзимирскому, а съ 1-го июля 1889 г. Артуру Сулимерскому, который съ 1-го апрѣля 1883 г. получилъ и оставшіеся послѣ Рутовскаго уроки бухгалтеріи. Въ виду болѣзни г. Сулимерскаго уроки бухгалтеріи были переданы съ начала 1902 вновь приглашенному преподавателю Вацлаву Ржешотарскому, который затѣмъ окончательно замѣстилъ Сулимерскаго послѣ смерти послѣдняго.

Уроки географіи съ 1876 г. были переданы Станиславу Скробанскому, затѣмъ, съ 1877 г. Граціану Хмелевскому, далѣе съ 1 октября 1880 г. Владиславу Гагатницкому; въ 1882|3 г. одновременно съ Гагатницкимъ преподавалъ географію ¹⁾ Слюсаревскій, учитель русскаго языка; въ 1883|4 вмѣсто послѣднихъ преподавали географію г. Мазуренко и Сегетъ Станиславъ до 1889 г.; въ 1889|90—Сегетъ и Михаилъ Мельниковъ; послѣ Сегета съ начала 1890 г. прибываетъ учитель Петръ Бойцевъ, вмѣсто Бойцева съ 15 августа 1890 же года Михаилъ Макаровъ; одновременно былъ приглашенъ еще одинъ преподаватель съ 1-го февраля 1893 г. Димитрій Клоповъ, его замѣстилъ съ 1-го апрѣля 1896 г. Григорій Бѣликовичъ, который выбылъ съ 1 февраля 1899 г. Съ 1 марта 1898 г. за уходомъ г. Мельникова уроки географіи были поручены Николаю Рексу; въ то же время нѣкоторые уроки этого предмета во 2-мъ и 3-емъ классахъ были предоставлены Кипріану

¹⁾ Число уроковъ географіи увеличилось вслѣдствіе введенія преподаванія ея во вторыхъ классахъ.

утрималъ się tylko przy lekcjach prawa wekslowego i po części buchalteryi; pozostałe zaś z objętych przez niego po p. Centnerschwerze lekcye rozdzielono różnemi czasami w miarę zwiększającej się liczby oddziałów klasy trzeciej i czwartej, pomiędzy innymi nauczycielami.

I tak, począwszy od r. 1875, część lekcyj buchalteryi otrzymał Wilhelm Sander; lekcye te w r. 1877 przeszły w ręce Tytusa Kowalskiego, od roku zaś 1878 oddano je powyżej je wzmiankowanemu Przedrzymirskiemu, od 1 zaś lipca 1889 r. objął je Artur Sulimierski, który od 1 kwietnia 1883 r. otrzymał resztę lekcyj, pozostałych po Rutowskim. Ostatecznie, wszystkie lekcye buchalteryi prowadzi obecnie p. Władysław Rzeszotarski, który jeszcze za życia Sulimierskiego, od początku r. 1902 zaczął wyklądać buchalteryę w klasie trzeciej.

Lekcye geografii od r. 1876 przeszły w ręce p. Stanisława Skrobańskiego, następnie od r. 1877 objął je p. Gracyan Chmielewski, potem od 1 października 1880 r. Władysław Gagatnicki; jednocześnie prawie z Gagatnickim w r. 1882|3 wykładał w niektórych oddziałach geografję ¹⁾ Słusarewskij, nauczyciel języka rosyjskiego; w roku 1883|4 lekcye po dwóch ostatnich prowadzili: Jan Mazurenko i Stanisław Segeth aż do roku 1889; w roku 1889|90 byli Segeth oraz Michał Mielnikow; po Segecie z początkiem r. 1890 przybywa Piotr Bojcew, po tym znowu od 15 sierpnia 1890 r. Michał Makarow. Jednocześnie z ostatnimi, od 1 lutego 1893 uczył geografii Dymitr Kłopow, którego następcą został od 1 kwietnia 1896 r. Grzegorz Bielikowicz. Ten ostatni opuścił szkołę z dniem 1 lutego 1899 r., w roku zaś 1898 (1 marca) ustąpił p. Mielnikowa, lekcye po nim otrzymał Mikołaj Reks; wkrótce w niektórych oddziałach klasy drugiej i trzeciej powierzono lekcye p. Cyprianowi Maty-

¹⁾ Liczba lekcyj geografii zwiększyła się z powodu wprowadzenia tej nauki w klasie drugiej.

Матышуку; съ 16 февраля 1903 г., по случаю перевода въ другой городъ учителя г. Макарова, былъ приглашенъ для преподаванія географіи Савва Тибиловъ. Уроки коммерческой географіи послѣ г. Рекса, выбывшаго съ 13-го апрѣля 1903 г., поручены Николаю Тимонову; послѣ Тибилова, оставившаго службу въ училищѣ, съ 1 сентября 1904 г., былъ приглашенъ преподавать Михаилъ Скомороховъ.

Вексельное право послѣ Рутовскаго, т. е. съ 1 апрѣля 1883 г., преподавалъ Вл. Гагатницкій, затѣмъ съ 1 августа 1884 г. В. Пронашко, послѣ него съ 1 октября 1885 г. Никодимъ Краковскій, далѣе съ 15 октября 1887 г. Константинъ Алексинъ; съ 1 апрѣля 1888 г. былъ назначенъ на мѣсто Алексина Оскаръ Бергъ, послѣ него съ 1 января 1894 г. Клоповъ, съ 1 іюля того же года Анастасій Плышевскій и, наконецъ, съ 1 января 1902 г. Яковъ Плышевскій.

Уже въ первомъ году существованія училища первый классъ оказался настолько переполненнымъ учениками, а сами ученики до такой степени были неодинаково подготовлены, что признано было необходимымъ открыть кромѣ основныхъ четырехъ классовъ еще „приготовительный“ классъ. Преподавателями этого класса были утверждены 27 декабря (8 января) 1855|6 г. два „репетитора“—Антонъ Эсинскій и Станиславскій. Какъ долго оставались въ училищѣ эти два преподавателя съ точностью опредѣлить оказалось невозможнымъ; подпись Станиславскаго послѣдній разъ встрѣчается въ сохранившемся въ архивѣ протоколѣ засѣданія отъ 5 (17) сентября 1856 г., а въ протоколѣ отъ 9 декабря 1857 г. найдена уже подпись „А. Доминовскаго“. Въ добавочной требовательной вѣдомости на содержаніе личнаго состава въ 1861 г., рядомъ съ распиской А. Эсинскаго, находится подпись въ полученіи жалованья (по какой должности не сказано) Эдуарда Вейделя; такую же подпись, но уже безъ одновременной расписки

szukowi, dotychczasowemu nauczycielowi; od 16 lutego 1903 r., z powodu wyjazdu p. Makarowa, zaproszono do wykładu geografii p. S. Tibilowa. Lekcje po p. Reksie, który wyjechał z Warszawy, w r. 1903 objął od 13 kwietnia t. r. p. Mikołaj Timonow i dotąd je prowadzi; po ustąpieniu zaś 1 kwietnia 1904 r. p. Tibilowa, powołany został p. Michał Skomorochow.

Prawo wekslowe po Rutowskim wykładał od 1 kwietnia 1883 r. Wł. Gagatnicki, następnie, czyli od 1 sierpnia 1884 r. W. Pronaszk, po nim od 1 października 1885 r. Nikodem Krakowski, dalej, od 15 października 1887 r. Konstanty Aleksin, od 1 kwietnia 1888 r. powołano po Aleksinie Oskara Berga, potem — od 1 Stycznia 1894 r.—D. Kłopowa,—od 1 lipca tegoż roku Atanazego Płyszewskiego, — wreszcie, od 1 stycznia 1902 r. obecnego nauczyciela p. Jakóba Płyszewskiego (brata poprzedniego).

„Już w roku pierwszym istnienia szkoły oddział pierwszy był tak liczny, a uczniowie tak różnego usposobienia“, że uznano potrzebę dodania klasy wstępnej, do której były kurator okręgu naukowego 27 grudnia (8 stycznia) 1855 roku zatwierdził przedstawionych sobie dwóch „korepetytorów“—Antoniego Esińskiego i Stanisławskiego. Jak długo ci dwaj nauczyciele przetrwali na tych posadach—ściśle określić nie podobna. Nazwisko Stanisławskiego ostatni raz napotkaliśmy na protokole, jaki ocalał z akt dawnych, daty 5 (17) 1856 r., o odbytem posiedzeniu nauczycielskiem; w podobnym protokole, z d. 9 grudnia 1857 r., znajduje się inny już podpis: „A. Dominowski“. Na dodatkowej liście płacy z roku 1861—obok pokwitowania A. Esińskiego znajduje się podpis pod pokwitowaniem z odbioru pensyi (z jakiej posady, nie wymieniono): Edwarda (nie Bogumiła) Weidla; takież podpis Weidla, lecz już bez podpisu Esińskiego znaleziono i w roku 1862. W r. 1863 był Stanisław Przeciechowski, pod koniec zaś tegoż roku nastał po nim Julian Kamiński. W r. 1864

Эсинскаго, пришлось встрѣтить и въ 1862 г. Въ 1864 г. репетиторами несомнѣнно состояли Евгеній Лыпачевскій и Михаилъ Гродецкій. Лыпачевскій 1 июля 1867 г. перешелъ въ старшіе классы (см. выше русскій и польскій яз.), а на его мѣсто вступилъ съ того же числа Богуславъ Богаревичъ,—преемникомъ же Гродецкаго является съ 1-го октября 1866 г. Генрихъ Каршъ, съ 1 января 1870 г. Карлъ Мессингъ и съ 1 октября 1872 г. Альфредъ Лейте. Съ семидесятыхъ годовъ такъ называемые репетиторы стали одновременно преподавать не только въ приготовительномъ, но и въ другихъ классахъ, а потому утратило свое первоначальное значеніе и выдѣленіе особыхъ преподавателей приготовительнаго класса.

Учителями чистописанія были въ 1875—8 Нейгебауэръ Янъ, 1878—9 Экке, въ 1879 Добровольскій и Ромуальдъ Краевскій. Въ дѣлахъ за 1880—90 г. названія учителей чистописанія не встрѣчается. Въ 1887 г. показанъ такимъ преподавателемъ Здиславъ Рутковскій, съ 1890 г. по настоящее время состоитъ, между прочими, Флоръ Куликъ-Другомировъ; за смертію Рутковскаго, уроки чистописанія поручались съ 15 июля 1893 г. вышеупоминаемому Бужку, послѣ него съ февраля 1899 г. Александру Старосивильскому, съ 21 января 1902 г. Александру Апродову; кромѣ того, чистописаніе преподавали: съ 1 января 1903 г. Станиславъ Крувialisъ, съ 13 апрѣля 1903 г. Савва Тибилловъ, и съ 1 сентября 1904 г. Александръ Макаревичъ.

Съ 1 декабря 1884 г. была учреждена должность „назирателя за учениками“, которую занималъ А. Ф. Флегонтовъ; послѣ него состояли: съ 1 февраля 1899 г. Александръ Старосивильскій, съ 10 сентября по 1 октября 1900 года Александръ Цwirko, съ 10 февраля 1901 г. до настоящаго

korepetytorami byli niewątpliwie Łypaczewski oraz Michał Grodecki. Łypaczewski z dniem 1 lipca 1867 r. awansował do klas wyższych (ob. wyżej „język polski i rosyjski“), na miejsce Łypaczewskiego przybył od tejże daty Boharewicz,—następcą zaś Grodeckiego był od 1 października 1866 roku Henryk Karsch, potem od 1 stycznia 1870 roku—Karol Messing i od 1 października 1871 r. p. Alfred Jeute. Ze względu, iż od siódmego dziesiątka lat „korepetytorzy“ zaczęli wykładać jednocześnie nie tylko w oddziałach wstępnych, lecz również i w innych klasach i nazwiska ich już niejednokrotnie zostały wymienione pomiędzy nazwiskami innych nauczycieli, byłoby zbyt częstym powtarzać je tutaj ponownie. Kwoi nazwy „korepetytora“, która już utraciła swoje pierwotne znaczenie: „nauczyciela wszech nauk, w klasie wstępnej wykładanych“.

Nauczycielami kaligrafii byli: w latach 1875—7 Neugebauer Jan i Kurella Juliusz, w 1878—8 niejaki Ekke (zmarł), w r. 1879 — Dobrowolski, w r. 1879 — Romuald Krajewski. W sprawozdaniach rocznych, jak również w listach płacy z lat 1880—90 nazwy „nauczyciel kaligrafii“ nie napotkaliśmy. W r. 1887—90 wymieniony jest, jako nauczyciel kaligrafii. Zdzisław Rutkowski, w 1890 i dotychczas pozostaje, pomiędzy innymi, p. Kulik-Drugomirow; nadto po śmierci Rutkowskiego, poruczono także lekcye od dnia 15 lipca 1893 r. powyżej wymienionemu Bużce, po tym—od lutego 1899 r.—Aleksandrowi Starosiwilemu. Od 21 stycznia 1902 r. i do obecnej chwili, kaligrafii uczy p. Aleksander Apródow; nadto wykładali kaligrafię: od 1 stycznia 1903 r. Stanisław Kruwialis, od 13 kwietnia 1903 r. S. Tibilów, po nim od 1 września 1904 r. uczy p. Aleksander Makarewicz.

Z dniem 1 grudnia 1884 r. utworzoną została posada „dozorcy nad uczniami“, którą pierwszy otrzymał A. F. Flegontow, po nim byli: od 1 lutego 1899 r. Aleksander Starosiwilewski, od 10 września do 1 października 1900 r. Aleksander Ćwirko, od 10 lutego 1901 roku i dotąd pozostaje p. Apródow. Od

времени — г. Апродовъ. Съ 1 іюля 1890 г. былъ назначенъ второй надзиратель Другомировъ; этого замѣнили съ ноября 1897 года г. Томасикъ, а съ 1 января 1898 г. С. Липка. Съ 15 февраля 1901 г. установлена должность третьяго надзирателя, которымъ назначенъ съ того же числа и состоитъ до нынѣ г. С. Крувialisъ.

Съ начала 1902 года учреждена должность, съ особымъ вознагражденіемъ, секретаря педагогическаго совѣта, которую занимаетъ съ 1 же января 1902 года И. Ф. Дембницкій. Писмоводителемъ училища состоитъ съ 1 іюня 1900 г. Александръ Марцинковскій.

дня 1 lipca 1890 roku przeznaczono nadto jeszcze drugiego dozorcę w osobie p. Kulika-Drugomirowa, następcą jego od listopada 1897 r. został p. Tomasik, od 1 zaś stycznia 1898 r. pozostaje p. Lipka. W połowie lutego 1901 r. utworzono trzecią posadę „dozorcy uczniów“, na którą powołano pozostającego dotychczas p. Kruwialisa.

Z początkiem roku 1902 uznano potrzebę ustanowienia sekretarza rady nauczycielskiej, za osobnem wynagrodzeniem i obowiązki te pełni dotąd, zaproszony od 1 stycznia 1902 r. p. Ignacy Dębnicki. Pisarzem w kancelaryi szkoły pozostaje od 1 czerwca 1900 r. p. Aleksander Marcinkowski.

Статистическія данныя.

Ниже приведены таблицы, заключающія въ себѣ четыре рубрики: 1) количество отдѣленій въ классахъ, 2) числа учениковъ, 3) результаты выпускныхъ и переводныхъ испытаній и 4) распредѣленіе учащихся по вѣроисповѣданіямъ. Для удобства сравненія соотвѣтственныхъ цифровыхъ данныхъ, таблицы эти составлены по десятилѣтіямъ и затѣмъ въ послѣдней, шестой, таблицѣ сведены итоги десятилѣтій.

STATYSTYKA.

Następujące tablice obejmują: 1) liczby oddziałów każdej klasy w każdym roku, 2) liczby uczniów, 3) wyniki egzaminów końcowych i pośrednich, 4) rozdział uczniów według wyznań. Tablice, dla łatwiejszego rozpatrzenia, ułożone zostały oddzielnie dla każdego dziesięciolecia. W szóstej i ostatniej tablicy zestawione są sumy z tablic za pojedyncze dziesięciolecia.

ПЕРВОЕ

Годы	Количество отдѣленій въ классахъ					
	Приго- тови- тель- ный классъ	I классъ	II классъ	III классъ	IV классъ	Всего отдѣле- ній
1855 (15/VII — 4/XII)	—	1	1	1	1	4
1856 (1/I — 25/XI)	1	1	1	1	1	5
1857 (1/I — 7/XII)	1	1	1	1	1	5
1858 (1/I — 7/XII)	1	1	1	1	1	5
1859 (1/I — 1/XII)	1	1	1	1	1	5
1860 (1/I — 4/XII)	1	1	2	2	1	7
1861	1	2	1	2	1	7
1862/3 (1/I 62 — 27/VII 63)	1	1	2	2	1	7
1863/4 (27/VII 63 — 31/VII 64)	1	2	2	1	1	7
1864/5 (3/VIII 64 — 6/VIII 65)	1	2	2	2	1	8
Итого за десятилѣтіе						60
Среднее число за годъ						6

ДЕСЯТИЛѢТІЕ.

Число учениковъ					Результаты выпускн. и переводн. испытаній					Раздѣленіе учащихся по вѣроисповѣданію				
Оставалось отъ прошлаго года	Поступило въ те- ченіе года	Всего обучалось	Выбыло въ теченіе года	Состоитъ къ кон- цу учебнаго года	Окончило курсъ съ аттестатами	Переведено въ старіе классы	Всего оказало успѣшность	% число учениковъ, оказавш. успѣшн.	Оставлено на пов- торительный курсъ	Православныхъ	Римско- католиковъ	Ев.-Аугсбургскаго и Ев.-Реформ. исп.	Моисеева закона	Другихъ исповѣд.
—	236	236*	90	146	20	52	72	49,32	74	4	120	37	75	—
126	83	209*	41	168	27	71	98	58,33	70	4	110	42	53	—
141	131	272*	82	190	20	118	138	72,63	52	6	164	55	47	—
170	113	283*	84	199	12	150	162	81,41	37	11	168	54	50	—
187	107	294*	53	241	10	171	181	75,10	60	6	189	53	46	—
231	127	358*	113	245	18	130	148	60,41	97	5	180	96	77	—
227	88	315*	93	222	16	136	152	68,47	70	7	146	63	99	—
206	245	451*	254	197	11	134	145	73,55	52	7	223	64	157	—
186	132	318*	63	255	7	170	177	69,41	78	3	149	51	115	—
248	114	362*	84	278	5	173	178	60,43	100	9	198	56	98	1
1722	1376	3098*	957	2141	146	1305	1451	67,77	690	62	1647	571	817	1
172	138	310	96	214	15	130	145	67,77	69	2%	53,17%	18,43%	26,37%	0,03%

ПРИМѢЧАНІЕ. Знакомъ * отмѣчены какъ въ этой, такъ и въ слѣдующихъ таблицахъ числа, къ которымъ относится графа „Раздѣленіе учащихся по вѣроисповѣданію“.

PIERWSZE

Lata	Liczby oddziałów w klasach					
	Przygotowawczej	I-ej	II-ej	III-ej	IV-ej	Razem
1855 (15/VII — 4/XII)	—	1	1	1	1	4
1856 (1/I — 25/XI)	1	1	1	1	1	5
1857 (1/I — 7/XII)	1	1	1	1	1	5
1858 (1/I — 7/XII)	1	1	1	1	1	5
1859 (1/I — 7/XII)	1	1	1	1	1	5
1860 (1/I — 4/XII)	1	1	2	2	1	7
1861	1	2	1	2	1	7
1862/3 (1/I 62 — 27/VII 63)	1	1	2	2	1	7
1863 4 (27/VII 63 — 31/VII 64)	1	2	2	1	1	7
1864/5 (3/VIII 64 — 6/VIII 65)	1	2	2	2	1	8
Ogółem za lat dziesięć						60
Liczby przeciętne rocznie						6

DZIESIĘCIOLECIE.

Liczby uczniów					Wyniki examinów końcowych i przechodnich					Liczby uczniów według wyznań				
Pozostałych z ubiegłego roku	Przybyłych w ciągu roku	Razem	Ubyłych w ciągu roku	Pozostających w końcu roku	Ukończyli szkołę z patentem	Przeszli do następnej klasy	Razem	W procencie ogólnej liczby	Pozostało w tej samej klasie	Prawosławnych	Katolików	Ewangelików i Reformowanych	Starozakonnych	Innych wyznań
—	236	236*	90	146	20	52	72	49,32	74	4	120	37	75	—
126	83	209*	41	168	27	71	98	58,33	70	4	110	42	53	—
141	131	272*	82	190	20	118	138	72,63	52	6	164	55	47	—
170	113	283*	84	199	12	150	162	81,41	37	11	168	54	50	—
187	107	294*	53	241	10	171	181	75,10	60	6	189	53	46	—
231	127	358*	113	245	18	130	148	60,41	97	5	180	96	77	—
227	88	315*	93	222	16	136	152	68,47	70	7	146	63	99	—
206	245	451*	254	197	11	134	145	73,55	52	7	223	64	157	—
186	132	318*	63	255	7	170	177	69,41	78	3	149	51	115	—
248	114	362*	84	278	5	173	178	60,43	100	9	198	56	98	1
1722	1376	3098*	957	2141	146	1305	1451	67,77	690	62	1647	571	817	1
172	138	310	95	214	15	130	145	67,77	69	2% 1/50	53,17% 18,43	26,37% 26,37	0,03% 0,03	0,03% 0,03

UWAGA. Znak * postawiony jest przy liczbach, które w ostatniej kolumnie rozdzielone zostały na poszczególne wyznania.

ВТОРОЕ

Годы	Количество отдѣленій въ классахъ					
	Приго- товитель- ный классъ	I классъ	II классъ	III классъ	IV классъ	Всего отдѣле- ній
1865 6 (6/VIII 65 — 8/VII 66)	1	2	2	2	1	8
1866/7 (1/VIII 66 — 7/VII 67)	2	2	2	2	1	9
1867/8 (1/VIII 67 — 12/VII 68)	1	2	2	2	2	9
1868/9	1	2	2	2	2	9
1869/70 (29.VI 69 — 5/VIII 70)	1	2	2	2	2	9
1870/71	1	2	2	2	2	9
1871/2	1	2	2	2	2	9
1872/3	1	2	2	2	2	9
1873/4	1	2	2	2	2	9
1874/5	1	2	2	2	2	9
Итого за десятилѣтіе						89
Среднее число за годъ						9

ДЕСЯТИЛѢТІЕ.

Число учениковъ					Результаты выпускн. и переводн. испытаній					Раздѣленіе учащихся по вѣроисповѣданію				
Осталось отъ прошлаго года	Поступило въ те- ченіе года	Всего обучалось	Выбыло въ теченіе года	Состоить къ кон- цу учебнаго года	Окончило курсъ съ аттестатами	Переведено въ старшіе классы	Всего оказало успѣшность	% число учениковъ, оказавш. успѣшн.	Оставлено на пов- торительный курсъ	Православныхъ	Римско- католиковъ	Ев.-Аугсбургскаго и Ев.-Реформ. исп.	Моисеева закона	Другихъ исповѣд.
273	121	394*	80	314	21	170	191	60,82	123	9	218	65	101	1
293	188	481*	101	380	21	227	248	62,56	132	5	277	63	136	—
359	160	519*	14	376	21	200	221	58,77	155	5	290	65	159	—
355	188	543*	127	416	21	232	253	60,82	163	6	297	58	182	—
395	115	510*	136	374	12	197	209	55,88	165	6	281	52	171	—
362	131	493*	153	340	19	206	225	66,18	115	7	275	54	157	—
321	183	504*	201	303	23	172	195	64,36	108	7	283	56	158	—
280	293	573*	77	496	28	281	309	62,30	187	8	343	57	165	—
468	136	604*	155	449	21	247	268	59,64	181	8	339	71	186	—
428	248	676*	134	542	28	243	271	50,00	271	8	378	82	208	1
353	176	529*	130	399	215	217	239	59,64	160	69	298	162	162	1
353	177	530	131	399	22	217	239	59,64	160	1,30 %	56,28 %	11,76 %	30,64 %	0,02 %

ПРИМѢЧАНІЕ Знакомъ * отмѣчены какъ въ этой, такъ и въ слѣдующихъ таблицахъ числа, къ которымъ относится графа „Раздѣленіе учащихся по вѣроисповѣданію“.

DRUGIE

Lata	Liczby oddziałów w klasach					
	Przygotowawczej	I-ej	II-ej	III-ej	IV-ej	Razem
1865/6 (6/VIII 65 — 8/VII 66)	1	2	2	2	1	8
1866/7 (1/VIII 66 — 7/VII 67)	2	2	2	2	1	9
1867/8 (1/VIII 67 — 12/VII 68)	1	2	2	2	2	9
1868/9	1	2	2	2	2	9
1869/70 (22/VI 69 — 5/VIII 70)	1	2	2	2	2	9
1870/1	1	2	2	2	2	9
1871/2	1	2	2	2	2	9
1872/3	1	2	2	2	2	9
1873/4	1	2	2	2	2	9
1874/5	1	2	2	2	2	9
Ogółem za lat dziesięć						89
Liczby przeciętne rocznie						9

DZIESIĘCIOLECIE.

Liczby uczniów					Wyniki egzaminów końcowych i przechodnich					Liczby uczniów według wyznań				
Pozostałych z ubiegłego roku	Przybyłych w ciągu roku	Razem	Ubyłych w ciągu roku	Pozostających w końcu roku	Ukończyli szkołę z patentem	Przeszli do następnej klasy	Razem	W procencie ogólnej liczby	Pozostało w tej samej klasie	Prawosławnych	Katolików	Ewangelików i Reformowanych	Starozakonnych	Innych wyznań
273	121	394*	80	314	21	170	191	60,82	123	9	218	65	101	1
293	188	481*	101	380	21	227	248	62,56	132	5	277	63	136	—
359	160	519*	143	376	21	200	221	58,77	155	5	290	65	159	—
355	188	543*	127	416	21	232	253	60,82	163	6	297	58	182	—
395	115	510*	136	374	12	197	209	55,88	165	6	281	52	171	—
362	131	493*	153	340	19	206	225	66,18	115	7	275	54	157	—
321	183	504*	201	303	23	172	195	64,36	108	7	283	56	158	—
280	293	573*	77	496	28	281	309	62,30	187	8	343	57	165	—
468	136	604*	155	449	21	247	268	59,64	181	8	339	71	186	—
428	248	676*	134	542	28	243	271	50,00	271	8	378	82	208	—
3534	1763	5297*	1307	3990	215	2175	2390	59,64	1600	69	2981	623	1623	1
353	177	530	131	399	22	217	239	59,64	160	1,30 %	56,28 %	11,76 %	30,64 %	0,02 %

UWAGA. Znak * postawiony jest przy liczbach, które w ostatniej kolumnie rozdzielone zostały na poszczególne wyznania.

ТРЕТЬЕ

Годы	Количество отдѣленій въ классахъ					
	Приго- тови- тель- ный классъ	I классъ	II классъ	III классъ	IV классъ	Всего отдѣле- ній
1875 6	2	3	3	2	2	12
1876/7 (12 IX 76 — 28/VIII 77)	2	2	2	2	2	10
1877/8 (18/IX 77 — 27/VIII 78)	2	3	2	2	2	11
1878/9 (24/IX 78 — 16/IX 79)	2	3	2	2	2	11
1879/80	2	3	2	2	1	10
1880/81 (21/IX 80 — 20/IX 81)	2	2	2	2	2	10
1881/2 (20/X 81 — 12/IX 82)	2	3	2	2	1	10
1882/3 (20/X 82 — 28/VIII 83)	2	3	2	2	1	10
1883/4	2	3	2	2	1	10
1884/5	2	3	2	2	1	10
Итого за десятилѣтіе						104
Среднее число за годъ						10

ДЕСЯТИЛѢТІЕ.

Число учениковъ					Результаты выпускн. и переводн. испытаній					Раздѣленіе учащихся по вѣроисповѣданію				
Осталось отъ прошлаго года	Поступило въ те- ченіе года	Всего обучалось	Выбыло въ теченіе года	Состоитъ къ кон- цу учебнаго года	Окончило курсъ съ аттестатами	Переведено въ старшіе классы	Всего оказало успѣшность	% число учениковъ, оказавш. успѣшн.	Оставлено на пов- торительный курсъ	Православныхъ	Римско- католиковъ	Ев.-Аугсбургскаго и Ев.-Реформ. исп.	Моисеева закона	Другихъ исповѣд.
514	185	699*	250	449	31	228	259	57,68	190	8	374	70	247	—
418	198	616*	221	395	30	219	249	63,04	146	9	330	63	214	—
365	186	551*	201	350	38	179	217	62,00	133	7	290	57	197	—
312	217	529*	145	384	35	181	216	56,25	168	3	301	64	161	—
349	208	557*	187	370	36	136	172	46,49	198	5	326	61	165	—
334	245	579*	182	397	25	168	193	48,36	204	5	337	63	174	—
372	191	563*	181	382	31	159	190	49,74	192	5	346	48	164	—
351	266	617*	183	434	22	201	223	51,38	211	6	399	48	164	—
412	283	695*	270	425	30	208	238	56,00	187	8	439	55	193	—
395	259	654*	277	377	27	142	169	44,82	208	8	410	51	185	—
3822	2238	6060*	2097	3963	305	1821	2126	53,65	1837	64	3552	580	1864	—
382	224	606	210	396	30	182	212	53,65	184	1,06 %	58,61 %	9,57 %	30,76 %	—

ПРИМѢЧАНІЕ. Знакомъ * отмѣчены какъ въ этой, такъ и въ слѣдующихъ таблицахъ числа, къ которымъ относится графа „Раздѣленіе учащихся по вѣроисповѣданію“.

TRZECIE

Lata	Liczby oddziałów w klasach					
	Przygotowawczej	I-ej	II-ej	III-ej	IV-ej	Razem
1875/6	2	3	3	2	2	12
1876/7 (12/IX 76 — 28/VIII 77)	2	2	2	2	2	10
1877/8 (18/IX 77 — 27/VIII 78)	2	3	2	2	2	11
1878/9 (24/IX 78 — 15/IX 79)	2	3	2	2	2	11
1879/80	2	3	2	2	1	10
1880/1 (21/IX 80 — 20/IX 81)	2	2	2	2	2	10
1881/2 (20/X 81 — 12/IX 82)	2	3	2	2	1	10
1882/3 (20/X 82 — 28/VIII 83)	2	3	2	2	1	10
1883/4	2	3	2	2	1	10
1884/5	2	3	2	2	1	10
Ogółem za lat dziesięć						104
Liczby przeciętne rocznie						10

DZIESIĘCIOLECIE.

Liczby uczniów					Wyniki egzaminów końcowych i przechodnich					Liczby uczniów według wyznań				
Pozostałych z ubiegłego roku	Przybyłych w ciągu roku	Razem	Ubyłych w ciągu roku	Pozostających w końcu roku	Ukończyli szkołę z patentem	Przeszli do następnej klasy	Razem	W procencie ogólnej liczby	Pozostało w tej samej klasie	Prawosławnych	Katolików	Ewangelików i Reformowanych	Starokatolickich	Innych wyznań
514	185	699*	250	449	31	228	259	57,68	190	8	374	70	247	—
418	198	616*	221	395	30	219	249	63,04	146	9	330	63	214	—
365	186	551*	201	350	38	179	217	62,00	133	7	290	57	197	—
312	217	529*	145	384	35	181	216	56,25	168	3	301	64	161	—
349	208	557*	187	370	36	136	172	46,49	198	5	326	61	165	—
334	245	579*	182	397	25	168	193	48,36	204	5	337	63	174	—
372	191	563*	181	382	31	159	190	49,74	192	5	346	48	164	—
351	266	617*	183	434	22	201	223	51,38	211	6	399	48	164	—
412	283	695*	270	425	30	208	238	56,00	187	8	439	55	193	—
395	259	654*	277	377	27	142	169	44,82	208	8	410	51	185	—
382	223	606*	209	396	30	182	212	53,65	184	1,06	58,61	9,57	30,76	—
382	224	606	210	396	30	182	212	53,65	184	1,06	58,61	9,57	30,76	—

UWAGA. Znak * postawiony jest przy liczbach, które w ostatniej kolumnie rozdzielone zostały na poszczególne wyznania.

ЧЕТВЕРТОЕ

Годы	Количество отдѣленій въ классахъ					
	Приго- тови- тель- ный классъ	I классъ	II классъ	III классъ	IV классъ	Всего отдѣле- ній
1885 6	2	3	3	2	1	11
1886/7 (26/X 86 — 4/X 87)	2	3	3	2	1	11
1887/8 (1/XI 87 — 2/X 88)	2	3	3	2	1	11
1888/9 (6/XI 88 — 22/X 89)	2	3	3	2	2	12
1889/90 (3/XII 89 — XII 90)	2	3	3	2	2	12
1890/91 (16/XII 90 — 8/XII 91)	2	3	3	2	2	12
1892 (9/I — 29/XI)	2	3	3	2	2	12
1893 (I — XII)	2	3	3	2	2	12
1894	2	3	3	2	2	12
Итого за десятилѣтіе						105
Среднее число за годъ						12

ПРИМѢЧАНІЕ. Вслѣдствіе измѣненія времени начала и конца занятій, съ 1885 по 1894 г. было девять полныхъ учебныхъ лѣтъ.

ДЕСЯТИЛѢТІЕ.

Число учениковъ					Результаты выпускн. и переводн. испытаній					Раздѣленіе учащихся по вѣроисповѣданію				
Осталось отъ прошлаго года	Поступило въ те- ченіе года	Всего обучалось	Выбыло въ теченіе года	Состоить къ кон- цу учебнаго года	Окончило курсъ съ аттестатами	Переведено въ старшіе классы	Всего оказало успѣшность	% число учениковъ, оказавш. успѣшн.	Оставлено на пов- торительный курсъ	Православныхъ	Римско- католиковъ	Ев.-Аугсбургскаго и Ев.-Реформ. исп.	Моисеева закона	Другихъ исповѣд.
350	242	592*	198	394	25	195	220	55,83	174	8	360	48	176	—
369	198	567*	155	412	17	194	211	51,31	201	8	349	49	161	—
395	274	669*	214	455	23	180	203	44,61	252	11	391	47	220	—
432	210	642*	175	467	32	236	268	57,38	199	6	375	49	212	—
435	176	611*	116	495	34	248	282	45,12	213	4	353	45	209	—
461	172	633*	138	495	45	282	327	66,26	168	5	395	47	186	—
450	131	581*	143	438	31	263	294	67,35	144	4	325	47	205	—
407	227	634*	153	481	38	181	219	45,53	262	5	360	54	215	—
443	240	683*	143	540	40	231	271	50,18	269	2	371	50	260	—
3742	1870	5612*	1435	4177	285	2010	2295	54,94	1882	53	3279	436	1844	—
416	208	624	159	465	32	223	255	54,94	210	0,94 %	58,43 %	7,77 %	32,86 %	—

ПРИМѢЧАНІЕ. Знакомъ * отмѣчены какъ въ этой, такъ и въ слѣдующихъ таблицахъ числа, къ которымъ относится графа „Раздѣленіе учащихся по вѣроисповѣданію“.

CZWARTE

Lata	Liczby oddziałów w klasach					
	Przygotowawczej	I-ej	II-ej	III-ej	IV-ej	Razem
1885 6	2	3	3	2	1	11
1886/7 (26/X 86 — 4/X 87)	2	3	3	2	1	11
1887 8 (1/XI 87 — 2/X 88)	2	3	3	2	1	11
1888 9 (6/XI 88 — 22/X 89)	2	3	3	2	2	12
1889/90 (3/XII 89 — XII 90)	2	3	3	2	2	12
1890 91 (16/XII 90 — 8/XII 91)	2	3	3	2	2	12
1892 (9/I — 29/XI)	2	3	3	2	2	12
1893	2	3	3	2	2	12
1894	2	3	3	2	2	12
Ogółem za lat dziesięć						105
Liczby przeciętne rocznie						12

UWAGA. Wskutek zmiany terminów, początku i końca roku szkolnego, czwarte dziesięciolecie obejmuje tylko, dziewięć lat szkolnych.

DZIESIĘCIOLECIE.

Liczby uczniów					Wyniki examinów końcowych i przechodnich					Liczby uczniów według wyznań				
Pozostałych z ubiegłego roku	Przybyłych w ciągu roku	Razem	Ubyłych w ciągu roku	Pozostających w końcu roku	Ukończyli szkołę z patentem	Przeszli do następnej klasy	Razem	W procencie ogólnej liczby	Pozostało w tej samej klasie	Prawosławnych	Katolików	Ewangelików i Reformowanych	Starozakonnych	Innych wyznań
350	242	592*	198	394	25	195	220	55,83	174	8	360	48	176	—
369	198	567*	155	412	17	194	211	51,21	201	8	349	49	161	—
395	274	669*	214	455	23	180	203	44,61	252	11	391	47	220	—
432	210	642*	175	467	32	236	268	57,38	199	6	375	49	212	—
435	176	611*	116	495	34	248	282	45,12	213	4	353	45	209	—
461	172	633*	138	495	45	282	327	66,26	168	5	395	47	186	—
450	131	581*	143	438	31	263	294	67,35	144	4	325	47	205	—
407	227	634*	153	481	38	181	219	45,53	262	5	360	54	215	—
443	240	683*	143	540	40	231	271	50,18	269	2	371	50	260	—
3742	1870	5612*	1435	4177	285	2010	2295	54,94	1882	53	3279	436	1844	—
416	208	624	159	465	32	223	255	54,94	210	0,94 %	58,43 %	7,77 %	32,86 %	—

UWAGA. Znak * postawiony jest przy liczbach, które w ostatniej kolumnie rozdzielone zostały na poszczególne wyznania.

ПЯТОЕ

Годы	Количество отдѣленій въ классахъ					
	Приго- тови- тель- ный классъ	I классъ	II классъ	III классъ	IV классъ	Всего отдѣле- ній
1895	2	3	3	2	2	12
1896	2	3	3	3	2	13
1897	2	4	4	3	2	15
1898	3	4	4	3	2	16
1899	3	4	4	3	2	16
1900	3	5	4	3	3	18
1901	4	5	4	3	3	19
1902	5	4	4	3	3	19
1903	4	5	4	3	3	19
1904	5	6	5	3	3	22
Итого за десятилѣтіе						169
Среднее число за годъ						17

ДЕСЯТИЛѢТІЕ.

Число учениковъ					Результаты выпускн. и переводн. испытаній					Раздѣленіе учащихся по вѣроисповѣданію				
Оставалось отъ прошлаго года	Поступило въ те- ченіе года	Всего обучалось	Выбыло въ теченіе года	Состоить къ кон- цу учебнаго года	Окончило курсъ съ аттестатами	Переведено въ старшіе классы	Всего оказало успѣшность	% число учениковъ, оказавш. успѣшн.	Оставлено на пов- торительный курсъ	Православныхъ	Римско- католиковъ	Ев.-Аугсбургскаго и Ев.-Реформ. исп.	Моисеева закона	Другихъ исповѣд.
500	202	702*	135	567	53	299	352	63,84	215	2	314	53	333	—
514	192	706*	73	633	43	282	325	51,34	308	3	293	51	359	—
590	176	766*	145	621	72	368	440	70,08	181	2	317	53	394	—
549	346	895*	179	716	56	443	499	69,07	217	3	367	67	458	—
660	285	945*	186	759	63	460	523	69,04	236	4	363	70	508	—
696	236	932*	159	773	83	512	595	75,67	178	4	391	58	479	—
690	351	1041*	179	862	82	543	625	72,33	237	4	460	50	527	—
780	267	1047*	148	899	99	547	646	71,63	253	6	381	48	612	—
800	301	1101*	208	893	70	577	647	72,43	246	4	403	52	642	—
823	434	1257*	215	1042	86	732	818	78,50	224	3	442	58	754	—
660	279	939	163	776	71	476	547	70,45	229	0,37 %	39,73 %	5,96 %	53,94 %	—
660	279	939*	162	776	70	476	547	70,45	229	35	373	156	506	—

ПРИМѢЧАНІЕ. Знакомъ * отмѣчены какъ въ этой, такъ и въ слѣдующихъ таблицахъ числа, къ которымъ относится графа „Раздѣленіе учащихся по вѣроисповѣданію“.

PIĄTE

Lata	Liczby oddziałów w klasach					
	Przygotowawczej	I-ej	II-ej	III-ej	IV-ej	Razem
1895	2	3	3	2	2	12
1896	2	3	3	3	2	13
1897	2	4	4	3	2	15
1898	3	4	4	3	2	16
1899	3	4	4	3	2	16
1900	3	5	4	3	3	18
1901	4	5	4	3	3	19
1902	5	4	4	3	3	19
1903	4	5	4	3	3	19
1904	5	6	5	3	3	22
Ogółem za lat dziesięć						169
Liczby przeciętne rocznie						17

DZIESIĘCIOLECIE.

Liczby uczniów					Wyniki egzaminów końcowych i przechodnich					Liczby uczniów według wyznań				
Pozostałych z ubiegłego roku	Przybyłych w ciągu roku	Razem	Ubyłych w ciągu roku	Pozostających w końcu roku	Ukończyli szkołę z patentem	Przeszli do następnej klasy	Razem	W procencie ogólnej liczby	Pozostało w tej samej klasie	Prawosławnych	Katolików	Ewangelików i Reformowanych	Starokatolickich	Innych wyznań
500	202	702*	135	567	53	299	352	63,84	215	2	314	53	333	—
514	192	706*	73	633	43	282	325	51,34	308	3	293	51	359	—
590	176	766*	145	621	72	368	440	70,08	181	2	317	53	394	—
549	346	895*	179	716	56	443	499	69,07	217	3	367	67	458	—
660	285	945*	186	759	63	460	523	69,04	236	4	363	70	508	—
696	236	932*	159	773	83	512	595	75,67	178	4	391	58	479	—
690	351	1041*	179	862	82	543	625	72,33	237	4	460	50	527	—
780	267	1047*	148	899	99	547	646	71,63	253	6	381	48	612	—
800	301	1101*	208	893	70	577	647	72,13	216	4	403	52	642	—
823	434	1257*	215	1042	86	732	818	78,50	224	3	442	58	754	—
6602	2790	9392*	1627	7765	707	4763	5470	70,45	2295	35	3731	560	5066	—
660	279	939	163	776	71	476	547	70,45	229	0,37 %	39,73 %	5,96 %	53,94 %	—

UWAGA. Znak * postawiony jest przy liczbach, które w ostatniej kolumnie rozdzielone zostały na poszczególne wyznania.

ТАБ

числа учениковъ, ихъ успѣшности и вѣро
(Число учебныхъ

Десятилѣтія	Количество отдѣленій въ классахъ					
	Приго- тови- тель- ный классъ	I классъ	II классъ	III классъ	IV классъ	Всего отдѣле- ній
I	9	13	14	14	10	60
II	11	20	20	20	18	89
III	20	28	21	20	15	104
IV	18	27	27	18	15	105
V	33	43	39	29	25	169
Итого за 50 лѣтъ						527
Среднее число за годъ						11

ЛИЦА

исповѣданія за десятилѣтія и за 50 лѣтъ.
лѣтъ 49.)

Число учениковъ			Результаты выпускн. и переводн. испытаній				Раздѣленіе учащихся по вѣроисповѣданію				
Поступило въ те- ченіе десятилѣтія	Всего обучалось	Выбыло въ теченіе десятилѣтія до окончанія курса	Окончило курсъ съ аттестатами	Переведено въ старшіе классы	Всего оказало успѣшность	% число учениковъ оказавшихъ успѣшность	Православныхъ	Римско- католиковъ	Ев.-Аугсбургскаго и Ев.-Реформат. исповѣданій	Моисеева закона	Другихъ исповѣданій
1376	3098	957	146	1305	1451	67,77	62	1647	571	817	1
							2 ⁰ / ₀	53,17 ⁰ / ₀	18,43 ⁰ / ₀	26,37 ⁰ / ₀	0,03 ⁰ / ₀
1763	5297	1307	215	2175	2390	59,64	69	2981	623	1623	1
							1,30 ⁰ / ₀	56,28 ⁰ / ₀	11,76 ⁰ / ₀	30,64 ⁰ / ₀	0,02 ⁰ / ₀
2238	6060	2097	305	1821	2126	53,65	64	3552	580	1864	—
							1,06 ⁰ / ₀	58,61 ⁰ / ₀	9,57 ⁰ / ₀	30,76 ⁰ / ₀	—
1870	5612	1435	285	2010	2295	54,94	53	3279	436	1844	—
							0,94 ⁰ / ₀	58,43 ⁰ / ₀	7,77 ⁰ / ₀	32,86 ⁰ / ₀	—
2790	9392	1627	707	4763	5470	70,45	35	3731	560	5066	—
							0,37 ⁰ / ₀	39,73 ⁰ / ₀	5,96 ⁰ / ₀	53,94 ⁰ / ₀	—
10037	29459	7423	1658	12074	13732	61,29	283	15190	2770	11214	2
205	601	151	34	246	280	61,29	6	310	56	229	—
							1,00 ⁰ / ₀	51,58 ⁰ / ₀	9,32 ⁰ / ₀	38,10 ⁰ / ₀	—

W CIĄGU

Dziesięciolecia	Liczba oddziałów w klasach					
	Przygotowawczej	I-ej	II-ej	III-ej	IV-ej	Razem
I	9	13	14	14	10	60
II	11	20	20	20	18	89
III	20	28	21	20	15	104
IV	18	27	27	18	15	105
V	33	43	39	29	25	169
Ogółem za 50 lat						527
Liczby przeciętne roczne						11

LAT 50-ciu.

Liczby uczniów			Wyniki egzaminów końcowych i przechodnich				Liczby uczniów według wyznań				
Przybyłych w ciągu dziesięciolecia	Ogółem w szkole	Ubyłych w ciągu dziesięciolecia	Ukończyli szkołę z patentem	Przeszli do następnej klasy	Razem	W % ogólnej liczby	Prawosławnych	Katolików	Ewangelików i Reformowanych	Starożytnych	Innych wyznań
1376	3098	957	146	1305	1451	67,77	62	1647	571	817	1
							2%	53,17%	18,43%	26,37%	0,03%
1763	5297	1307	215	2175	2390	59,64	69	2981	623	1623	1
							1,30%	56,28%	11,76%	30,64%	0,02%
2238	6060	2097	305	1821	2126	53,65	64	3552	580	1864	—
							1,06%	58,61%	9,57%	30,76%	—
1870	5612	1435	285	2010	2295	54,94	53	3279	436	1844	—
							0,94%	58,43%	7,77%	32,86%	—
2790	9392	1627	707	4763	5470	70,45	35	3731	560	5066	—
							0,37%	39,73%	5,96%	53,94%	—
10037	29459	7423	1658	12074	13732	61,29	283	15190	2770	11214	2
205	601	151	34	246	280	61,29	6	310	56	229	—
							1,00%	51,58%	9,32%	38,10%	—

Дѣлать какіе либо выводы изъ помѣщенныхъ выше таблицъ не входитъ въ цѣль настоящей исторической записки, да это представляется и излишнимъ, такъ какъ данныя послѣдней сводной таблицы сухимъ, но въ то же время краснорѣчивымъ языкомъ цифръ точно опредѣляютъ жизнь воскресно-коммерческаго училища за первое его пятидесятилѣтіе. Но, не дѣлая выводовъ, не лишнимъ будетъ для большей наглядности выдѣлить нѣкоторые итоги.

Первый уже годъ существованія училища, когда въ него поступило 236 учениковъ, далъ возможность предполагать, что училище открыто своевременно и общается развиваться въ будущемъ. Правда, цифра поступившихъ въ годъ открытія училища рѣдко повторялась въ слѣдующіе годы (10 разъ въ первые 40 лѣтъ), но общее число учащихся, при случайныхъ только отклоненіяхъ, прогрессивно увеличивалось, а начиная съ 1898 г., не взирая на возникновеніе новыхъ специально коммерческихъ учебныхъ заведеній, стало усиливаться и наплывъ кандидатовъ, достигшій въ 1894 г. цифры 434.

Въ общемъ видѣ число вновь поступившихъ учениковъ опредѣляется по десятилѣтіямъ такъ:

I десятилѣтіе	1376;	среднее за годъ	138
II	" 1769;	" " "	177
III	" 2238;	" " "	224
IV	" 1870;	" " "	208
V	" 2784;	" " "	279

Всего со времени основанія училища поступило 10037 учениковъ, или во среднемъ за годъ 205 учениковъ.

Число учениковъ, обучавшихся за время съ 1855 по 1904 г., распредѣляется по десятилѣтіямъ слѣдующимъ образомъ:

I десятилѣтіе	3098;	за годъ	310
II	" 5297;	" " "	530
III	" 6060;	" " "	606
IV	" 5612;	" " "	624
V	" 9392;	" " "	939

Выводъ изъ этихъ цифръ, что училище открыто своевременно и общается развиваться въ будущемъ, не входитъ въ цѣль настоящаго справочнаго а nawet by-
лобы zbytecznem w obec jaskrawo uwypatniających działal-
ność szkoły, liczb w ostatniej tablicy pomieszczonych, a od-
noszących się do całego pięćdziesięciolecia. W każdym razie
uwidocznimy raz jeszcze niektóre z tych liczb.

Od pierwszego zaraz roku istnienia szkoły, do której
wstąpiło 236 uczniów, można było wnosić, że szkoła otwarta
była w porę i że przyszły jej rozwój jest pewny. Wpraw-
dzie liczba wstępujących w następnych latach, była równie
wielką dziesięć razy tylko, w ciągu lat 40, ale zato w na-
stępstwie, poczynając od r. 1898, pomimo otwarcia nowych
specjalnie handlowych szkół, zaczęła silnie wzrastać i napływ
kandydatów doszedł do 434 w 1899.

W ogóle liczby wstępujących do szkoły są następujące:

I dziesięciolecie	1376	czyli średnio rocznie	138
II	" 1769	" " "	177
III	" 2218	" " "	224
IV	" 1870	" " "	208
V	" 2784	" " "	279

ogółem za lat pięćdziesiąt:

10037	" " "	205

Liczby uczniów pozostających w szkole od 1855 do 1904 r.
rozkładają się w poszczególnych dziesięcioleciach jak następuje:

I dziesięciolecie	3098	czyli w ciągu roku średnio	310
II	" 5297	" " " " "	530
III	" 6060	" " " " "	606
IV	" 5612	" " " " "	624
V	" 9392	" " " " "	939

Всего же обучалось 29459 учениковъ, что составляетъ въ среднемъ за годъ 601 учениковъ.

Прогрессивное увеличеніе желающихъ поступить въ училище обусловило необходимость открытія параллельныхъ отдѣленій; и училище, учрежденное въ составѣ четырехъ нормальныхъ классовъ, въ первое же десятилѣтіе должно было открыть приготовительный классъ и по одному параллельному отдѣленію при I, II и III классахъ; въ 1904 г. число всѣхъ классовъ достигло 22.

По вѣроисповѣданіямъ ученики, обучавшіеся въ училищѣ за время его 50-лѣтняго существованія, распредѣляются слѣдующимъ образомъ:

Православныхъ	283, или въ среднемъ за годъ	6 (1%)
Р.-католиковъ	15190, " " " " "	310 (51,58%)
Еванг. и Реформ.	2770, " " " " "	56 (9,32%)
Моисеева закона	11214, " " " " "	229 (38,10%)
Прочихъ исповѣд.	2, " " " " "	— —

Многія обстоятельства, независящія отъ школы, не даютъ возможность учащимся посѣщать училище исправно и окончить полный курсъ. Число такихъ учениковъ, сравнительно, велико: оно составляетъ 73,96% всего числа поступившихъ въ училище за все время его существованія. Такъ, выбыло до окончанія курса:

въ 1-е десятилѣтіе	957, за годъ	96
" 2-е	" 1307, " "	131
" 3-е	" 2097, " "	210
" 4-е	" 1435, " "	159
" 5-е	" 1627, " "	163

Всего до окончанія курса выбыло съ 1855 по 1904 г. включительно 7423 учен., или въ среднемъ за годъ 151 учен.

Полный курсъ ученія окончили и получили аттестаты 1658 учениковъ, т. е. въ среднемъ за годъ 34 ученика, или 16,52% всего числа поступившихъ за весь періодъ существованія училища, при чемъ выпуски колебались между 5 учениками (1864|5 г.) и 99 (1902 г.).

Разем въ ciągu lat pięćdziesięciu:

29459 czyli w ciągu roku średnio 601 uczniów.

Zwiększająca się corocznie liczba kandydatów wywoływała konieczność otwierania oddziałów równoległych i szkoła otwarta w normalnym składzie czterech klas, zmuszona była w pierwszym zaraz dziesięcioleciu urządzić klasę przygotowawczą i po jednym oddziale równoległym przy I, II i III klasie. W r. 1904 liczba wszystkich oddziałów doszła do 22.

Uczniowie szkoły, według wyznań, rozdzielali się jak następuje:

Prawosławnych	283 czyli średnio rocznie	6 (1%)
Katolików	15190 " " "	310 (51,58%)
Ewang. i Reform.	2770 " " "	56 (9,32%)
Starozakonnych	11214 " " "	229 (38,10%)
Innych wyznań	2 " " "	— —

Okoliczności nie zależne od szkoły sprawiały, że wielu uczniów niemogło uczęszczać regularnie na lekcye i kończyć ją w całości. Liczba tych uczniów jest znaczna i wynosi 73,96% całkowitej liczby wstępujących do szkoły w ciągu pięćdziesięciolecia. W ten sposób opuściło szkołę:

W 1-em dziesięcioleciu	957 czyli rocznie	96
" 2-em	" 1307 " "	131
" 3-em	" 2097 " "	210
" 4-em	" 1435 " "	159
" 5-em	" 1627 " "	163

Разем въ ciągu lat pięćdziesięciu 7423 uczniów, czyli średnio rocznie 151.

Całkowity kurs nauk ukończyło 1658 uczniów, czyli średnio rocznie 34, albo 16,52% ogólnej liczby wstępujących w ciągu lat pięćdziesięciu. Liczba kończących wahała się między 5 (w r. 1864|5) i 99 (w r. 1902) uczniami.

Получили аттестаты

въ 1-ое десятилѣтіе	146 уч.,	среднимъ числомъ за годъ	15
„ 2-ое „	215 „	„ „ „ „	22
„ 3-ье „	305 „	„ „ „ „	30
„ 4-ое „	285 „	„ „ „ „	32
„ 5-ое „	707 „	„ „ „ „	71

Успѣшность учениковъ воскресно-коммерческаго училища нельзя измѣрять общепринятою мѣркой, ибо это совершенно особый типъ школы, ученики которой работаютъ на практическомъ поприщѣ и удѣляютъ школѣ только воскресный и праздничный досугъ и два раза въ недѣлю, но только въ 2—4 классахъ, послѣтрудовое время съ 7½ до 9½ часовъ. Не взирая однако на такія условія, успѣшность учениковъ за послѣднее десятилѣтіе мало уступаетъ успѣшности въ ежедневной школѣ, функционирующей въ значительно болѣе благопріятной обстановкѣ. Средній % успѣшности

1-го десятилѣтія	67,77%
2-го „	59,64%
3-го „	53,65%
4-го „	54,94%
5-го „	70,46%

Изъ числа обучавшихся въ теченіе 1904 г. предвидится на 1905 г. 956 учениковъ.

ИЗДЕРЖКИ НА СОДЕРЖАНІЕ УЧИЛИЩА.

Какъ сказано въ § II на содержаніе училища назначены проценты съ капитала Руб. 16800. Изъ этихъ процентовъ отпускаетъ Магистратъ ежегодно на содержаніе училища штатную сумму (см. Положеніе въ Приложеніяхъ) Руб. 765. Однакожъ съ первыхъ годовъ существованія училища издержки были выше штата и излишекъ уплачивала Управа Старшинъ изъ фондовъ Купческаго Общества. Общая сумма издержекъ на содержаніе училища была:

Въ 1867 г.	Руб. 1937 коп. 27
„ 1868 „	„ 1997 „ 05

Укоńczyło szkołę

въ 1-em dziesięcioleciu	146 czyli średnio rocznie	15
„ 2-em „	125 „ „ „	22
„ 3-em „	305 „ „ „	30
„ 4-em „	285 „ „ „	32
„ 5-em „	707 „ „ „	71

Postępy w naukach nie mogą być ocenione według zasad ogólnie przyjętych, gdyż szkoła stanowi typ specjalny i uczniowie jej są równocześnie handlowymi pracownikami a do szkoły przychodzą w niedziele i święta oraz dwa razy tygodniowo (klasy II—IV) wieczorami od 7½ do 9½ godz. Pomimo jednak tych ciężkich warunków postępy w naukach nie ustępują procentowo postępom w szkołach codziennych, prowadzonych w warunkach pomyślniejszych. Średni procent postępów wynosił

въ 1-em dziesięcioleciu	67,77%
„ 2-em „	59,64%
„ 3-em „	53,65%
„ 4-em „	54,94%
„ 5-em „	70,45%

Z uczniów uczęszczających w 1904 przewidywane jest przejście na rok 1905 w liczbie 956.

KOSZTA UTRZYMANIA SZKOŁY.

Jak powiedziano na str. 17, na utrzymanie szkoły przeznaczony został przy jej zakładaniu procent od kapitału Rb. 16800. Z procentu tego wypłaca corocznie Magistrat na utrzymanie szkoły, kwotę przewidzianą etatem (patrz Ustawę w Dodatkach) Rb. 765. Wszakże zaraz w pierwszych latach wydatki przekroczyły etat a nadwyżkę pokrywał i pokrywa Urząd Starszych z funduszków Zgromadzenia Kupieckiego. Całkowity wydatek na utrzymanie szkoły wynosił:

W r. 1867	Rb. 1937 kop. 27
„ „ 1868	„ 1997 „ 05

Получили аттестаты

въ 1-ое десятилѣтіе	146 уч.,	среднимъ числомъ за годъ	15
„ 2-ое „	215 „	„ „ „ „	22
„ 3-ье „	305 „	„ „ „ „	30
„ 4-ое „	285 „	„ „ „ „	32
„ 5-ое „	707 „	„ „ „ „	71

Успѣшность учениковъ воскресно-коммерческаго училища нельзя измѣрять общепринятой мѣркой, ибо это совершенно особый типъ школы, ученики которой работаютъ на практическомъ поприщѣ и удѣляютъ школѣ только воскресный и праздничный досугъ и два раза въ недѣлю, но только въ 2—4 классахъ, послѣтрудовое время съ 7¹/₂ до 9¹/₂ часовъ. Не взирая однако на такія условія, успѣшность учениковъ за послѣднее десятилѣтіе мало уступаетъ успѣшности въ ежедневной школѣ, функционирующей въ значительно болѣе благопріятной обстановкѣ. Средній % успѣшности

1-го десятилѣтія	67,77%
2-го „	59,64%
3-го „	53,65%
4-го „	54,94%
5-го „	70,46%

Изъ числа обучавшихся въ теченіе 1904 г. предвидится на 1905 г. 956 учениковъ.

ИЗДЕРЖКИ НА СОДЕРЖАНІЕ УЧИЛИЩА.

Какъ сказано въ § II на содержаніе училища предназначены проценты съ капитала Руб. 16800. Изъ этихъ процентовъ отпускаетъ Магистратъ ежегодно на содержаніе училища штатную сумму (см. Положеніе въ Приложеніяхъ) Руб. 765. Однакожъ съ первыхъ годовъ существованія училища издержки были выше штата и излишекъ уплачивала Управа Старшинъ изъ фондовъ Купеческаго Общества. Общая сумма издержекъ на содержаніе училища была:

Въ 1867 г.	Руб. 1937 коп. 27
„ 1868 „	„ 1997 „ 05

Укоńczyło szkołę

въ 1-em dziesięcioleciu	146 czyli średnio rocznie	15
„ 2-em „	125 „ „ „	22
„ 3-em „	305 „ „ „	30
„ 4-em „	285 „ „ „	32
„ 5-em „	707 „ „ „	71

Postępy w naukach nie mogą być ocenione według zasad ogólnie przyjętych, gdyż szkoła stanowi typ specjalny i uczniowie jej są równocześnie handlowymi pracownikami a do szkoły przychodzą w niedziele i święta oraz dwa razy tygodniowo (klasy II—IV) wieczorami od 7¹/₂ do 9¹/₂ godz. Pomimo jednak tych ciężkich warunków postępy w naukach nie ustępują procentowo postępom w szkołach codziennych, prowadzonych w warunkach pomyślniejszych. Średni procent postępów wynosił

въ 1-em dziesięcioleciu	67,77%
„ 2-em „	59,64%
„ 3-em „	53,65%
„ 4-em „	54,94%
„ 5-em „	70,45%

Z uczniów uczęszczających w 1904 przewidywane jest przejście na rok 1905 w liczbie 956.

KOSZTA UTRZYMANIA SZKOŁY.

Jak powiedziano na str. 17, na utrzymanie szkoły przeznaczony został przy jej zakładaniu procent od kapitału Rb. 16800. Z procentu tego wypłaca corocznie Magistrat na utrzymanie szkoły, kwotę przewidzianą etatem (patrz Ustawę w Dodatkach) Rb. 765. Wszakże zaraz w pierwszych latach wydatki przekroczyły etat a nadwyżkę pokrywał i pokrywa Urząd Starszych z funduszków Zgromadzenia Kupieckiego. Całkowity wydatek na utrzymanie szkoły wynosił:

W r. 1867	Rb. 1937 kop. 27
„ „ 1868	„ 1997 „ 05

Въ 1869 г.	Руб. 2247 коп. 22 ¹ / ₂
„ 1870 „	„ 2400 „ 92 ¹ / ₂
„ 1871 „	„ 2361 „ 62 ¹ / ₂
„ 1872 „	„ 2790 „ 85
„ 1873 „	„ 2880 „ 30
„ 1874 „	„ 2969 „ 94
„ 1875 „	„ 3595 „ 24 ¹ / ₂
„ 1876 „	„ 3518 „ 32 ¹ / ₂
„ 1877 „	„ 3744 „ 62 ¹ / ₂
„ 1878 „	„ 3709 „ 50
„ 1879 „	„ 3774 „ 33
„ 1880 „	„ 4806 „ 08
„ 1881 „	„ 6035 „ 14
„ 1882 „	„ 5231 „ 35
„ 1883 „	„ 5618 „ 73
„ 1884 „	„ 5042 „ 47
„ 1885 „	„ 5271 „ 60
„ 1886 „	„ 5866 „ 49 ¹ / ₂
„ 1887 „	„ 6425 „ 21
„ 1888 „	„ 6150 „ 81 ¹ / ₂
„ 1889 „	„ 6461 „ 19
„ 1890 „	„ 6533 „ 68
„ 1891 „	„ 7852 „ 65
„ 1892 „	„ 8176 „ 77
„ 1893 „	„ 8131 „ 14
„ 1894 „	„ 8476 „ 40
„ 1895 „	„ 8627 „ 27
„ 1896 „	„ 9385 „ 99
„ 1897 „	„ 10706 „ 99
„ 1898 „	„ 11337 „ 21
„ 1899 „	„ 11216 „ 21
„ 1900 „	„ 13262 „ 80
„ 1901 „	„ 13635 „ 27
„ 1902 „	„ 14632 „ 10
„ 1903 „	„ 15235 „ 32
„ 1904 „ . . . (около)	„ 15400 „ —

W r. 1869	Rb. 2247 kop. 22 ¹ / ₂
„ „ 1870	„ 2400 „ 92 ¹ / ₂
„ „ 1871	„ 2361 „ 62 ¹ / ₂
„ „ 1872	„ 2790 „ 85
„ „ 1873	„ 2880 „ 30
„ „ 1874	„ 2969 „ 94
„ „ 1875	„ 3595 „ 42 ¹ / ₂
„ „ 1876	„ 3518 „ 32 ¹ / ₂
„ „ 1877	„ 3744 „ 62 ¹ / ₂
„ „ 1878	„ 3709 „ 50
„ „ 1879	„ 3774 „ 33
„ „ 1880	„ 4806 „ 08
„ „ 1881	„ 6035 „ 14
„ „ 1882	„ 5231 „ 35
„ „ 1883	„ 5618 „ 73
„ „ 1884	„ 5042 „ 47
„ „ 1885	„ 5271 „ 60
„ „ 1886	„ 5866 „ 49 ¹ / ₂
„ „ 1887	„ 6425 „ 21
„ „ 1888	„ 6150 „ 81 ¹ / ₂
„ „ 1889	„ 6461 „ 19
„ „ 1890	„ 6533 „ 68
„ „ 1891	„ 7852 „ 65
„ „ 1892	„ 8176 „ 77
„ „ 1893	„ 8131 „ 14
„ „ 1894	„ 8476 „ 40
„ „ 1895	„ 8627 „ 27
„ „ 1896	„ 9385 „ 99
„ „ 1897	„ 10706 „ 99
„ „ 1898	„ 11337 „ 21
„ „ 1899	„ 11216 „ 21
„ „ 1900	„ 13262 „ 80
„ „ 1901	„ 13635 „ 27
„ „ 1902	„ 14632 „ 10
„ „ 1903	„ 15235 „ 32
„ „ 1904 . . . (około)	„ 15400 „ —

ПРИЛОЖЕНІЯ.

DODATKI.

ПОЛОЖЕНИЕ

О ВАРШАВСКОМЪ ВОСКРЕСНО-КОММЕРЧЕСКОМЪ УЧИЛИЩѢ

(Къ № 9200 предписанія Г. Министра Народнаго Просвѣщенія
отъ 24 Ноября 1854г.)

§ 1.

Учрежденіе Варшавскаго Воскресно-Коммерческаго Училища имѣетъ цѣлю специальное образованіе купеческихъ учениковъ для опредѣленія ихъ въ торговые экспедиторы, корреспонденты и бухгалтеры.

§ 2.

Воскресно-коммерческое училище, подобно воскресно-ремесленнымъ школамъ, находится подъ вѣдѣніемъ Попечителя Варшавскаго Учебнаго Округа и подъ непосредственнымъ надзоромъ Инспектора Варшавскихъ воскресно-ремесленныхъ училищъ. Науки въ ономъ преподаютъ опредѣленные Попечителемъ Округа Учители. Предоставляется Попечителю Округа въ преподаватели Ариѳметики, Коммерческаго счетоводства Бухгалтеріи, Вексельнаго права и Коммерческой географіи избирать изъ числа представленныхъ Варшавскимъ Купеческимъ Обществомъ кандидатовъ, практически съ этими науками ознакомленныхъ, хотя бы они не состояли въ числѣ казенныхъ Учителей, по собраніи справокъ о ихъ поведеніи и удо-

стовѣреніи, что они удовлетвори-тельно знаютъ свой предметъ, съ тѣмъ однакожъ, чтобы они были подданными Имперіи или Царства Польскаго.

§ 3.

Въ Воскресно-коммерческомъ училищѣ преподаются слѣдующіе учебные предметы:

1. Законъ Божій.
2. Русскій языкъ.
3. Польскій языкъ.
4. Нѣмецкій языкъ.
5. Ариѳметика и Коммерческое счетоводство.
6. Свѣдѣнія изъ Бухгалтеріи, Вексельнаго права и Коммерческой географіи.

§ 4.

Курсъ ученія въ семъ училищѣ полагается четырехлѣтній. Уроки преподаются по воскреснымъ и праздничнымъ днямъ по 4 часа, а именно: съ 7^{1/2} до 11^{1/2} часа утра. Время съ 7^{1/2} до 8^{1/2} часа назначается на богослуженіе и преподаваніе Закона Божія. Въ послѣдствіи, при представившейся возможности, назначено будетъ на ученіе больше времени.

USTAWA

DLA SZKOŁY NIEDZIELNO-HANDLOWEJ W WARSZAWIE.

(Do № 9200 reskryptu Ministra Oświecenia Narodowego
z d. 24 Listopada 1854 r. v. s)

§ 1.

Ustanowienie Szkoły Niedzielno-Handlowej w Warszawie. ma na celu specjalne usposobienie terminatorów kupieckich, na expedientów, korrespondentów i buchalterów handlowych.

§ 2.

Szkoła Niedzielno-Handlowa, podobnie jak szkoły rzemieślniczo-niedzielne, zostawać będzie pod zarządem Kuratora Okręgu Naukowego Warszawskiego i pod szczególnym dozorem Inspektora Szkół Rzemieślniczo-Niedzielnich. Nauki zaś w niej wykładane będą przez uzdolnionych Nauczycieli, przez Kuratora nominowanych. Kurator ma sobie pozostawionym wybór na Nauczycieli Arytmetyki, Rachunkowości Handlowej, Buchhalteryi, Prawa Wexlowego i Geografii Handlowej, kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Kupieckie w Warszawie, praktycznie z temi przedmiotami obeznanych, chociażby ci nie byli z liczby Nauczycieli Szkół Rządowych, po zasięgnięciu opinii o ich konducie i przekonaniu się, że dostatecznie znają swoją naukę,

z tym jednak warunkiem, aby byli poddаными Cesarstwa Rossyjskiego lub Królestwa Polskiego.

§ 3.

W szkole Niedzielno-Handlowej, mają być wykładane następujące nauki:

1. Nauka Religii.
2. Język Rossyjski.
3. Język Polski.
4. Język Niemiecki.
5. Arytmetyka i Rachunkowość handlowa.
6. Wiadomości z Buchhalteryi, Prawa wexlowego i Geografii handlowej.

§ 4.

Kurs nauk w Szkole Niedzielno-Handlowej będzie czteroletni. Lekcje odbywać się będą w każdą niedzielę i święto przez godzin 4, a mianowicie: od godziny 7^{1/2} do godziny 11^{1/2} przed południem, z których pierwsza godzina od 7^{1/2} do 8^{1/2} przeznaczona jest stale na nabożeństwo kościelne i naukę Religii. W późniejszym czasie przy nadarzonej sposobności, przeznaczonem będzie więcej godzin na naukę.

§ 5.

Законъ Божій преподається всѣмъ четыремъ Отдѣленьямъ вмѣстѣ. Преподаваніе прочихъ учебныхъ предметовъ распредѣляется по отдѣленьямъ слѣдующимъ образомъ:

А. Въ I-омъ отдѣленіи.

1. Одинъ часъ для Русскаго и Польскаго языковъ, въ продолженіе коего ученики упражняются въ чтеніи и письмѣ на этихъ языкахъ и въ переводѣ съ русскаго на польскій языкъ. Ученики приучаются къ красивому и правильному письму.

2. Одинъ часъ для Нѣмецкаго языка. Ученики упражняются въ чтеніи, обучаются красивому и вмѣстѣ съ тѣмъ правильному письму и занимаются переводомъ съ Нѣмецкаго на Польскій языкъ.

3. Одинъ часъ для Коммерческой ариѳметики. Ученики знакомятся со всѣми важнѣйшими сокращеніями четырехъ ариѳметическихъ дѣйствій, а равно съ мѣстными и иностранными мѣрами и вѣсами, и упражняются въ такихъ дѣйствіяхъ съ числами сложными, съ простыми и десятичными дробями, которыя чаще всего могутъ быть употребляемы въ торговлѣ. При семъ ученики приучаются къ четкому писанію чиселъ.

Б. Во II-мъ отдѣленіи.

1. Одинъ часъ для Русскаго и Польскаго языковъ. Ученики практически проходятъ главнѣйшія грамматическія правила, занимаются письменнымъ переводомъ съ польскаго на русскій языкъ, при чемъ приучаются къ красивому и правильному письму и знакомятся съ техническими словами и выраженіями, употребляемыми въ торговлѣ.

2. Одинъ часъ для Нѣмецкаго языка. Ученики занимаются переводомъ съ польскаго на нѣмецкій языкъ разныхъ отрывковъ коммерческаго содержанія, при чемъ практически изучаютъ правила грамматическія, и, составляя переводы письменно, упражняются въ правописаніи и чистописаніи.

3. Одинъ часъ для Коммерческаго счетоводства. Ученики занимаются рѣшеніемъ разныхъ задачъ, относящихся къ правиламъ: тройному, простому и сложному, процентовъ простыхъ и сложныхъ, учета векселей, товарищества и смѣшенія, употребляя при томъ самые сокращенные и болѣе практическіе способы.

В. Въ III-мъ отдѣленіи.

1. Одинъ часъ для Русскаго и Польскаго языковъ. Ученики

§ 5.

Oprócz nauki Religii, udzielanej wspólnie dla wszystkich czterech oddziałów, szczegółowy rozkład przedmiotów wykładanych w Szkole Niedzielno - Handlowej, będzie następujący:

А. W oddziale I.

1. Język Rosyjski i Polski, lekcya 1-godzinna, w czasie której uczniowie uprawiać się będą w płynne czytanie i pisanie za dyktowaniem w obu tych językach, a następnie w tłumaczenie z języka rosyjskiego na polski, oraz w kaligraficzne i ortograficzne pisanie.

2. Język Niemiecki, lekcya 1-godzinna, podczas której uczniowie powinni nabywać wprawy w czytaniu, oraz w pisaniu kaligraficznym i ortograficznym, następnie zaś zajmować się będą tłumaczeniem z niemieckiego na język polski.

3. Arytmetyka handlowa, lekcya 1-godzinna, w czasie której uczniowie obznajmiani będą ze wszystkimi ważniejszymi skróceniami w wykonaniu czterech działań arytmetycznych, z miarami i wagami, tak krajowemi, jako też zagranicznymi, oraz nabywać będą wprawy w przetwarzaniu działań z liczbami wielorakimi, z ułamkami zwyczajnymi i dziesiętnymi, które najczęściej w handlu mogą mieć zastosowanie, przywykając ciągle do porządnego i wyraźnego pisania liczb.

Б. W oddziale II.

1. Język Rosyjski i Polski, lekcya 1-godzinna, w czasie której uczniowie praktycznie obznajmiać się będą z główniejszymi prawdami gramatycznymi, przy tłumaczeniu zaś piśmiennem z języka Polskiego na Rosyjski, przywykać będą do porządnego kaligraficznego i ortograficznego pisania, a zarazem oswajając się z technicznymi wyrażeniami w handlu używanymi.

2. Język Niemiecki, lekcya 1-godzinna, w czasie której uczniowie, obok praktycznego obznajmiania się z prawdami gramatycznymi, zajmować się będą tłumaczeniem z języka Polskiego na Niemiecki, różnych wyimków treści handlowej, i odrabiając na piśmie toż tłumaczenie, nabywać będą wprawy w kaligraficznym i ortograficznym pisaniu.

3. Rachunkowość handlowa, lekcya 1-godzinna, na której uczniowie zajmować się będą przerabianiem rozmaitych zadań z reguły trzech: pojedynczej, złożonej i łańcuchowej, obliczaniem procentów prostych i składanych, wyrachowaniem eskontu, rozwiązywaniem zadań z reguły współki i mieszaniny, używając przytem sposobów najprostszych i najdogodniejszych w zastosowaniu praktycznem.

С. W oddziale III.

1. Język Rosyjski i Polski, lekcya 1-godzinna, w czasie której ucz-

упражняются въ переводѣ съ польскаго на русскій языкъ и въ производствѣ переписки по торговымъ дѣламъ, на обоихъ языкахъ.

2. Одинъ часъ для нѣмецкаго языка. Ученики, кромѣ упражненій въ разговорѣ на этомъ языкѣ, занимаются производствомъ переписки по разнымъ торговымъ дѣламъ.

3. Одинъ часъ для Коммерческаго счетоводства и Бухгалтеріи. Ученики занимаются исчисленіемъ аннуитъ (annuité), потомъ изучаютъ основанія простой и двойной Бухгалтеріи и проходятъ необходимые свѣдѣнія изъ Коммерческой географіи.

Г. Въ IV-омъ отдѣленіи.

1. Одинъ часъ для Русскаго и Польскаго языковъ.

2. Одинъ часъ для Нѣмецкаго языка.

Ученики четвертаго отдѣленія упражняются преимущественно въ производствѣ разнаго рода переписки по дѣламъ торговымъ, на русскомъ, польскомъ и нѣмецкомъ языкахъ, и знакомятся съ техническими выраженіями, въ торговлѣ употребляемыми.

3. Одинъ часъ для Бухгалтеріи и Коммерческо-вексельнаго права. Дополненіе основаній бухгалтеріи, преподаваемыхъ въ предыдущемъ отдѣленіи, и изложеніе главнѣйшихъ свѣдѣній изъ ве-

ксельнаго права, а именно: о существѣ векселей и ихъ важности въ торговлѣ, образцы векселей, главнѣйшія примѣты, составляющія важность векселей, вексельное объявленіе, признаніе (acceptatio), передаточная надпись (indossatio), разные экземпляры одного векселя, съ отличеніемъ копій векселя отъ дубликата. О ручательствахъ, протестѣ, акцептаціи, о поддѣлкахъ и подлогахъ, могущихъ произойти въ векселяхъ. О торговлѣ векселей и арбитражѣ. Наконецъ пополняются свѣдѣнія изъ Коммерческой географіи.

§ 6.

Инспекторъ не только имѣетъ надзоръ за исправнымъ посѣщеніемъ училища учениками и за ихъ поведеніемъ въ ономъ, но сверхъ того наблюдаетъ, чтобы учителя преподавали съ надлежащимъ успѣхомъ учебные предметы по предписаннымъ программамъ, давали преподаванію своему преимущественно практическое направленіе съ примѣненіемъ къ торговому дѣлу, заставляли на урокахъ самихъ учениковъ заниматься, рѣшать задачи, вести книги, дѣлать переводы и пр.

§ 7.

Кромѣ Законоучителя, который обязанъ отправлять и богослуженіе, въ воскресно-коммерческомъ училищѣ назначаются еще шесть другихъ учителей, а именно: два для русскаго и польскаго языковъ,

ниowie вправлять się będą w tłumaczenie z polskiego na rosyjski, ale nadto w prowadzenie rozmaitych korespondencyj w interesach handlowych, w obu językach.

2. Język Niemiecki, lekcyja 1-godzinna, w ciągu której, oprócz wprawy w ustnem tłumaczeniu się w tym języku, uczniowie zajmować się będą pisanem rozmaitych korespondencyj w interesach handlowych.

3. Rachunkowość handlowa i Buchhalterya, lekcyja 1-godzinna, w ciągu której uczniowie zajmować się będą, obliczaniem annuit, a następnie poznają główne zasady Buchalteryi podwójnej i pojedynczej, a nadto nabędą niezbędnych wiadomości z Jeografii handlowej.

D. W oddziale IV.

1. Język Rosyjski i Polski, lekcyja 1-godzinna.

2. Język Niemiecki, lekcyja 1-godzinna.

Uczniowie oddziału 4-ego, głównie zajmować się będą ćwiczeniami w prowadzeniu rozmaitego rodzaju korespondencyj handlowych w Rosyjskim, Polskim i Niemieckim językach, tak, aby zostali obznajmieni ze wszelkimi technicznymi wyrażeniami, jakie im w praktyce handlowej, mogą być potrzebnymi.

3. Buchhalterya i Prawo wexlowo-handlowe, lekcyja 1-godzinna. W tym oddziale nastąpi uzupełnienie zasad Buchalteryi wykładanej w kursie

poprzednim, a nadto podane zostaną główne wiadomości z prawa wexlowego, a mianowicie: o naturze wexli i ich ważności w handlu, wzory wexli i główne cechy, nadające ważność wexlowi; zawiadomienie wexlowe, akceptacya, indossacya, różne egzemplarze jednego wexlu, z rozróżnieniem kopii wexlowych od duplikatu. O zaręczeniach, protestacyi, akceptacyi, o fałszerstwach i podstępach przy wexlach zajęć mogących. O handlu wexlów i arbitrażu. W końcu uzupełnione zostaną wiadomości z Jeografii handlowej.

§ 6.

Inspektor nietylko mieć będzie dozór nad uczniami, co do regularnego przychodzenia ich do szkoły i zachowania się ich w szkole, ale nadto czuwać będzie i nad tem, aby przedmioty przez nauczycieli wykładane były korzystnie, podług przepisane go programatu, aby ciż nadawali wykładowi swojemu przede wszystkim kierunek praktyczny z zastosowaniem do interesów handlowych i zajmowali na lekcyach samych uczniów rozwiązywaniem zadań, utrzymywaniem ksiąg, tłumaczeniem i t. p.

§ 7.

Oprócz Nauczyciela Religii, który zarazem odprawiać będzie Nabożeństwo kościelne, do wykładu przedmiotów w Szkole Niedzielno-Handlowej, będzie wyznaczonych sześciu innych nauczycieli, a miano-

два для нѣмецкаго языка, одинъ для ариѳметики и коммерческаго счетоводства и одинъ для бухгалтеріи, вексельнаго права и коммерческой географіи.

§ 8.

Сумма, необходимая на содержаніе воскресно - коммерческаго училища, дается Варшавскимъ Купеческимъ Обществомъ, а именно: оно опредѣляетъ на сей предметъ проценты отъ суммы 16,800 руб. сер., составляющей собственность сего Общества, которые передаются въ городское казначейство, въ распоряженіе Попечителя Варшавскаго Учебнаго Округа.

§ 9.

На жалованья инспектору и учителямъ, и вообще на содержаніе сего училища назначается ежегодно 765 руб. сер., которые распределяются слѣдующимъ образомъ:

1. Инспектору . . . . 60 р. с.
2. Законоучителю . . . 50 —
3. Учителю польскаго и русскаго языковъ въ двухъ низшихъ отдѣленіяхъ . . . . 75 —
4. Учителю русскаго и польскаго языковъ въ двухъ высшихъ отдѣленіяхъ . . . . 90 —
5. Учителю нѣмецкаго языка въ двухъ низшихъ отдѣленіяхъ . 75 —
6. Учителю нѣмецкаго языка въ двухъ высшихъ отдѣленіяхъ . 90 —

Къ переносу 440Руб.

Съ переноса 440Руб.

7. Учителю ариѳметики и комм. счетоводства 90 —
8. Учителю бухгалтеріи, вексельнаго права и коммерч. географіи 150 —
9. Служителю . . . . 20 —
10. На отопленіе 4-хъ залъ 15 —
11. На награды для учен. 50 —

Итого 765Руб.

§ 10.

Всѣ варшавскіе купцы безъ исключенія обязаны посылать своихъ учениковъ въ воскресно-коммерческое училище. Наблюденіе за исполненіемъ сего производится такимъ же образомъ, какъ въ воскресно - ремесленныхъ училищахъ.

§ 11.

Правила, предписанныя для воскресно-ремесленныхъ училищъ въ отношеніи надзора за учениками и училищной дисциплины, вполне примѣняются и къ воскресно-коммерческому училищу.

§ 12.

Годичное испытаніе производится въ присутствіи командированныхъ Попечителемъ Варшавскаго Учебнаго Округа училищныхъ чиновниковъ и лицъ, назначенныхъ для сего со стороны купеческаго сословія.

§ 13.

По окончаніи четырехлѣтняго курса выдаются ученикамъ соотвѣтственные свидѣтельства, безъ коихъ, по истеченіи четырехлѣтъ со времени открытія училища, никто изъ купеческихъ учениковъ не можетъ быть произведенъ въ купеческіе гезели.

вие: двухъ до языка Россійскаго и Польскаго, двухъ до языка Нѣмецкаго, одинъ до Ариѳметики и Rachunkowości handlowej i jeden do Buchhalterji, Prawa wexlowego i Jeografii handlowej.

§ 8.

Fundusz na utrzymanie Szkoły Niedzielno - Handlowej, przeznaczają Zgromadzenie Kupców Warszawskich, a mianowicie Zgromadzenie Kupców ofiaruje na ten cel procent od sumy rub. sr. 16.800. będącej własnością Zgromadzenia, który przelewany będzie do kasy miejskiej, pod dyspozycją Kuratora Okręgu Naukowego Warszawskiego.

§ 9.

Na pensje Inspektora szkoły i Nauczycieli, oraz na utrzymanie tejże szkoły przeznaczają się rocznie summa Rubli sr. 765, z której to summy pobierać będzie:

1. Inspektor . . . . R. sr. 60
2. Nauczyciel Religij . . . 50
3. Nauczyciel języka Rosyjskiego i Polskiego w dwóch niższych oddziałach . . . . — 75
4. Nauczyciel języka Rosyjskiego i Polskiego w dwóch wyższych oddziałach . . . . — 90
5. Nauczyciel języka Nѣмецкаго w dwóch niższych oddziałach. — 75
6. Nauczyciel języka Nѣмецкаго w dwóch wyższych oddziałach. — 90

Do przeniesienia R. sr. 440

Z przeniesienia R. sr. 440

7. Nauczyciel Arytmetyki i Rachunkowości handlowej. . . . — 90
  8. Nauczyciel Buchhalterji, Prawa wexlowego i Jeografii handlowej — 150
  9. Stróż. . . . . — 20
  10. Na opał czterech sal — 15
  11. Nagrody dla uczniów — 50
- Ogółem R. sr. 765

§ 10.

Do szkoły Niedzielno-Handlowej, obowiązani są posyłać swoich terminatorów, wszyscy bez wyjątku Kupcy Warszawscy. Kontrolowanie i dopilnowanie tego odbywać się będzie w ten sam sposób, jak względem uczęszczających do Szkół Rzemieślniczo-niedzielnych.

§ 11.

Przepisy wydane dla Szkół Rzemieślniczo-niedzielnych, dotycząca dozoru i karności uczniów, rozciągają się w zupełności i do Szkoły Niedzielno-Handlowej.

§ 12.

Egzamina roczne odbywać się będą w obec Urzędników Naukowych przez Kuratora Okręgu Naukowego Warszawskiego delegowanych, oraz w obec osób przeznaczonych do tego od Zgromadzenia Kupieckiego.

§ 13.

Po ukończeniu czteroletniego kursu, uczniowie otrzymywać będą stosowne świadectwa, bez których po upływie czterech lat od otworzenia Szkoły, żaden z terminatorów kupieckich nie zostanie wyzwolonym na subiekta handlowego.

ПРОГРАММЫ ПРЕПОДАВАНІЯ

въ Варшавскомъ

Воскресно-Коммерческомъ училищѣ.

Отъ вступающихъ въ приготовительный классъ требуется:

Русскій языкъ. Умѣніе читать и рассказать прочитанное; понятіе о простомъ предложеніи и его членахъ и объ измѣняемыхъ частяхъ рѣчи, умѣніе писать подъ диктовку съ соблюденіемъ правилъ правописанія измѣняемыхъ частей рѣчи; знаніе наизусть стихотвореній или басенъ, напр. Соловей и Чижъ, Слонь и Моська, Прохожіе и Собаки, Беззаботность птички, Внутренность избы.

Польскій языкъ. Чтеніе съ пересказомъ и знаніе наизусть 3—4 стихотвореній и басенъ изъ книги „Wypisy“ Еске. Разборъ простыхъ предложений и общее знакомство съ измѣняемыми частями рѣчи и съ предлогомъ. Диктовка на употребленіе мягкихъ согласныхъ въ употребительнѣйшихъ словахъ.

Нѣмецкій языкъ. Чтеніе и умѣніе писать отдѣльные слова.

Ариметика. Умѣніе правильно писать и произносить числа. Сложеніе, вычитаніе, умноженіе и дѣленіе простыхъ чиселъ. Умственные задачи съ числами до 1000.

Приготовительный классъ.

Законъ Божій. а) *Православ.* вѣроисповѣданія. Молитвы съ объясненіемъ и Св. Исторія ветхаго завѣта.

б) *Римско-католич.* вѣроисповѣд. Молитвы съ объясненіемъ и Св. Исторія ветхаго завѣта.

в) *Еванг. аугсбург.* исповѣд. Молитвы; 10 заповѣдей съ объясненіями Лютера. Символь Вѣры съ объясненіями Лютера. Священная Исторія 1-я ступень по Вангеману.

PROGRAMY NAUK,

wykładanych w szkole

Niedzielno - Handlowej.

Od kandydatów do klasy wstępnej wymagane są:

Z języka rosyjskiego. Umiejętność czytania i opowiadania przeczytanego ustępu. Pojęcie o zdaniu pojedynczym, jego częściach i o częściach mowy odmiennych. Umiejętność pisania za dyktowaniem z zachowaniem zasad pisowni części mowy odmiennych. Znajomość na pamięć wierszy lub bajek, np. „Słowik i czyżyk“, „Słoń i mops“, „Przechodnie i psy“, „Bez troskliwość ptaszka“, „Wnętrze chaty“.

Z języka polskiego. Czytanie z przepowiadaniem treści i mówienie z pamięci 3—4 wierszyków lub bajek z „Wypisów“ Jeskego. Rozbiór zdań pojedynczych, niezbyt rozwiniętych, oraz odróżnianie części mowy odmiennych i przymków. Dyktando: łatwe użycie spółgłosek miękkich lub ze zmiękczenia powstałych: ć, cz, ń, rz, sz, szcz, ż, ź i inn.

Z języka niemieckiego. Czytanie i umiejętność pisania pojedynczych wyrazów.

Z arytmetyki. Umiejętność pisania i wymawiania liczb. Dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie liczb niemianowanych (prostych). Zadania pamięciowe z liczbami do tysiąca.

Klasa wstępna.

Nauka religii: а) wyznania *prawosławnego*. Modlitwy z objaśnieniem i historia święta Starego Testamentu;

б) wyznania *rzymsko-katolickiego*. Modlitwy z objaśnieniem i historia święta Starego Testamentu;

в) wyznania *ewangelicko-augsburskiego*. Modlitwy, dziesięć przykazań z objaśnieniem Lutera. Historia święta, stopień pierwszy, podług Wangemana.

Русскій языкъ. Звуковой составъ словъ. Предложеніе, его главные и второстепенные члены. Части рѣчи, имя существительное, имя прилагательное, имя числительное, мѣстоимѣніе и глаголъ. Ихъ измѣненіе. Чтеніе и разсказъ, разборъ простого предложенія, диктовка. Заучиваніе наизусть стихотвореній и басенъ: 1) Крестьянская пирушка, 2) Солнце и Мѣсяцъ, 3) Зимняя ночь въ деревнѣ, 4) Свинья подъ дубомъ, 5) Волкъ и Котъ, 6) Воробы и Овсянка.

Польскій языкъ. Чтеніе съ пересказомъ и заучиваніе наизусть басенъ и стихотвореній. Разборъ простыхъ предложеній. Умѣніе различать всѣ части рѣчи; простѣйшія склоненія и спряженія (1—30 грам. Еске) съ относящимися сюда правилами правописанія при письмѣ подъ диктовку.

Нѣмецкій языкъ. Переводы съ русскаго на нѣмецкій языкъ и обратно по учебнику Недлера I часть стр. 1—16. Разговорныя упражненія въ объемѣ этихъ параграфовъ. Простыя диктовки.

Ариѳметика. Четыре ариѳметическихъ дѣйствія надъ составными именванными числами.

Чистописаніе.

Первый классъ.

Законъ Божій. а) *Православ.* вѣроисповѣд. Св. Исторія Новаго Завѣта.

б) *Римско-католическ.* Св. Исторія Новаго Завѣта. Введеніе въ катехизисъ и начальныя понятія о Богѣ.

с) *Евангел. аугсбург.* исповѣд. Молитва Господня съ объясненіями Лютера. Св. Исторія 2-я ступень по Вангеману.

Русскій языкъ. Этимологія. Измѣняемая и неизмѣняемая части рѣчи. Этимологическій составъ словъ. Чтеніе и пересказъ статей. Этимологическій и синтаксическій разборъ простого предложенія. Заучиваніе наизусть: Сѣнокосъ, Осень, Примѣты осени, Мартышка и очки, Мельникъ, Волкъ и Журавль, Кто онъ? Гонецъ.

Польскій языкъ. Чтеніе съ пересказомъ. Гласныя и согласныя и ихъ подраздѣленія. Склоненія именъ существительныхъ, прилагательныхъ, мѣстоименій и числительныхъ. Спряженія глаголовъ. Правила правописанія этихъ частей рѣчи. 4—5 басенъ и стихотвореній. Диктовка.

Нѣмецкій языкъ. Переводы съ русскаго на нѣмецкій и обратно по учебнику Недлера I часть ст. 17—49. Склоненіе именъ существительныхъ, прилагательныхъ и мѣстоимѣній личныхъ. Спряженіе всѣхъ глаголовъ въ настоящемъ времени. Диктовка.

Языкъ росыjskи. Складъ глосkowy wyrazów. Zdanie, części zdania główne i podrzędne. Części mowy: rzeczownik, przymiotnik, liczebnik, zaimek, słowo; odmiany tych części mowy. Czytanie z opowiadaniem. Rozbiór zdań pojedynczych, dyktando. Uczenie się na pamięć wierszy oraz bajek: 1) Uczta włościańska, 2) Słońce i księżyc, 3) Noc zimowa na wsi, 4) Świnia pod dębem, 5) Wilk i kot, 6) Wróble i dzwonec.

Языкъ польски. Czytanie z przepowiadaniem, tudzież učenje się na pamięć bajek oraz wierszyków. Rozbiór zdań pojedynczych rozwiniętych. Umiejętność rozróżniania wszystkich części mowy; łatwe przypadkowanie i czasowanie (1—30 §§ Gram. Jeskego), tudzież stosowanie odnośnych zasad pisowni w dyktandzie.

Языкъ нѣмецки. Tłómaczenia z języka rosyjskiego na niemiecki i odwrotnie, według podręcznika Nedlera, część I, str. 1—16; rozmówki, w zakresie tych samych paragrafów. Dyktanda łatwe.

Арытметыка. Cztery działania z liczbami wielorakiemi złożonemi.

Калиграфія.

Klasa pierwsza.

Nauka religii: a) wyznania *prawosławnego*. Historia św. Nowego Testamentu;

b) wyznania *rzymsko-katolickiego*: historia św. Nowego Testamentu, Wstęp do katechizmu, tudzież pierwsze wiadomości o Bogu;

c) wyznania *ewangelicko-augsburskiego*. Modlitwa Pańska z objaśnieniami Lutra. Historia św., stopień II, podług Wangemana.

Языкъ росыjskи. Etymologia i fleksya. Części mowy odmienne i nieodmienne. Etymologiczny skład wyrazów. Czytanie z opowiadaniem ustępów. Rozbiór zdań pojedynczych i części mowy. Učenje się na pamięć: Sianokos, Jesień, Oznaki jesieni, Małpa i okulary, Młynarz Wilk i żóraw, Kto to jest? Goniec.

Языкъ польски. Czytanie i przepowiadanie. Podziały samogłosek i spółgłosek. Przypadkowanie (deklinacye) rzeczowników, przymiotników, zaimków i liczebników. Czasowanie (konjugacye) słów (czasowników). Zasady pisowni powyższych części mowy. Recytowanie 4—5 bajek oraz wierszyków. Dyktando.

Языкъ нѣмецки. Tłómaczenia z języka rosyjskiego na niemiecki i odwrotnie, podług podręcznika Nedlera, część I, str. 17—49. Przypadkowanie rzeczowników, przymiotników oraz zaimków osobowych. Konjugacya (czasowanie) wszystkich słów w czasie teraźniejszym. Dyktando.

Ариѳметика. О дѣлителяхъ. Признаки дѣлимости чиселъ. Общее наименьшее кратное и общій наибольшій дѣлитель чиселъ. Простыя дроби. Четыре ариѳметическихъ дѣйствія надъ ними. Десятичныя дроби. Сложеніе и вычитаніе.

Чистописаніе. Скоропись.

Второй классъ.

Законъ Божій. а) *Православ.* вѣроисповѣд. Катехизисъ Объясненіе Символа Вѣры.

б) *Римско-католич.* Объясненіе Символа Вѣры.

в) *Еванг. Аугсбург.* Святое Крещеніе и Святое Причастіе съ объясненіемъ Лютера. Повтореніе Св. Исторіи ветхаго заветъа по Вангеману.

Русскій языкъ. Синтаксисъ простого предложенія. Способы выраженія главныхъ и второстепенныхъ членовъ предложенія. Безличныя предложенія. Предложенія слитныя и сложно-подчиненныя. Разборъ сложнаго предложенія. Чтеніе, пересказъ и самостоятельное изложеніе статей. Заучиваніе наизусть: 1) Осень и зима, 2) Весна, 3) Утро на берегу озера, 4) Зима. 5) Крестьянинъ и Разбойникъ, 6) Основаніе Петербурга.

Польскій языкъ. Чтеніе съ пересказомъ устнымъ и письменнымъ. Курсъ синтаксиса (31—33, 49—52 включительно). Всѣ правила правописанія (53—69) Диктовка. Заучиваніе наизусть 5—6 басенъ и стихотвореній.

Нѣмецкій языкъ. Недлеръ ч. I. Стр. 49—106. Этимологія крокъ нарѣчій. Важнѣйшія правила правописанія. Диктовки, пересказы.

Ариѳметика. Десятичныя дроби. Умноженіе и дѣленіе. Періодическія дроби. Обращеніе простыхъ дробей въ десятичныя и обратно. Метрическая система мѣръ. Геометрическія отношенія и пропорціи. Тройное правило простое и сложное. Правнло процентовъ. Правило товарищества.

Географія. Общія свѣденія изъ математической и физической географіи. Краткій обзоръ частей свѣта: Европы, Азіи, Америки, Африки и Австраліи въ физическомъ и политическомъ отношеніяхъ.

Программы устныхъ годичныхъ испытаній съ билетной нумераціей.

Русскій языкъ.

1. Понятіе о синтаксисѣ. Синтаксисъ простого предложенія. О подлежащемъ.

2. Сказуемое простое и составное, особенности употребленія глагольнаго сказуемаго.

Арытметыка. О dzielnikach. Cechy podzielności liczb. Największy wspólny dzielnik. Najmniejsza wielokrotna (liczba). Ułamki zwyyczajne. Cztery działania z ułamkami zwyyczajnymi. Ułamki dziesiętne. Dodawanie i odejmowanie.

Kaligrafia. Kursywa.

Klasa druga.

Nauka religii: а) wyznania *prawosławne*go. Katechizm. Objasnienie Wyznania wiary;

б) wyznania *rzymsko-katolickiego*. Objasnienia Składu apostolskiego;

с) wyznania *ewangelicko-augsburskiego*. Chrzest święty i komunია święta z objaśnieniami Lutra. Powtórzenie historyi św. Starego Testamentu podług Wangemana.

Język rosyjski. Składnia zdania pojedynczego. Sposoby wyrażania głównych i podrzędnych części zdania. Zdania bezpodmiotowe. Zdania ściągnięte i złożone zależne. Rozbiór zdań złożonych. Czytanie z przepowiadaniem ustnem oraz samodzielnem piśmiennem. Uczenie się na pamięć: 1) Jesień i zima, 2) Wiosna, 3) Poranek nad brzegiem jeziora, 4) Zima, 5) Chłopek i zbójca, 6) Założenie Petersburga.

Język polski. Czytanie, tudzież przepowiadanie ustępów — ustnie lub na piśmie. Kurs składni. Kurs pisowni. Dyktando. Recytowanie 5—6 bajek lub wierszyków.

Język niemiecki. Nedler, cz. I, str. 49—106. Etymologia i fleksya, oprócz przysłówków. Główniejsze zasady pisowni. Dyktanda, przepowiadania.

Arytmetyka. Ułamki dziesiętne. Mnożenie i dzielenie. Ułamki okresowe (peryodyczne). Zamiana ułamków zwyčajnych na dziesiętne i odwrotnie. Miary metryczne. Stosunki i proporcye geometryczne. Reguła trzech—pojedyncza i złożona. Reguły procentowe. Reguła spółki.

Geografia. Ogólne wiadomości z geografii matematycznej i fizycznej. Krótki przegląd części świata: Europy, Azyi, Ameryki, Afryki i Australii — pod względem fizycznym i politycznym:

Programy ustnych egzaminów rocznych z numeracją biletową.

Język rosyjski.

1. Pojęcie o składni. Składnia zdania pojedynczego. Podmiot.

2. Orzeczenie pojedyncze i złożone. Właściwe używanie orzeczenia słownego.

3. Дополненіе.
4. Опреѣленіе и приложеніе.
5. Обстоятельственный слова: времени, мѣста, об. дѣйствія, причины и цѣли. Обращеніе.
6. О безличныхъ предложеніяхъ.
7. Знаки въ серединѣ предложенія и между предложеніями.
8. Синтаксисъ сложнаго предложенія.
9. Придаточныя определительныя предложенія и ихъ сокращеніе.

10. Дополнительные придаточныя предложенія. Косвенные вопросы. Придаточныя предложенія.

11. Придаточныя предложенія обстоятельства времени.
12. Придаточныя предложенія обстоятельства мѣста.
13. Придаточныя предложенія обстоятельства об. дѣйствія.
14. Придаточныя предложенія обстоятельства причины.
15. Придаточныя предложенія обстоятельства цѣли.
16. Условныя и уступительныя предложенія.
17. Общая правила о знакахъ препинанія.

Стихотворенія.

Польскій языкъ.

1. Простое предложеніе и его члены.
2. Какими частями рѣчи выражается подлежащее.
3. Подлежащее наличное и подразумеваемое.
4. Безличные предложенія.
5. Какими частями рѣчи выражается сказуемое.
6. Опреѣленіе и приложеніе.
7. Обстоятельства мѣста и времени.
8. Обстоятельства причины и цѣли.
9. Обстоятельства образа дѣйствія и дополненіе.
10. Обращеніе и междометіе.
11. Сложныя предложенія вообще.
12. Равносильныя соединительныя и слитныя предложенія.
13. Равносильныя противительныя предложенія и слѣдствія.
14. Придаточныя подлежащія и сказуемыя предложенія.
15. Придаточныя дополнительные и определит. предложенія.
16. Придаточныя предложенія обстоятельства мѣста и времени.
17. Придаточныя предложенія обст. образа дѣйствія (skutkowe i porównawcze).
18. Придаточныя обстоятельства причины и цѣли.
19. Придаточныя условныя и уступительныя предложенія.
20. Сокращеніе придаточныхъ определит. предложеній.

3. Dopełnienie.
4. Określenie i dopowiedzenie.
5. Okoliczność czasu, miejsca, sposobu, przyczyny i celu. Zwrot.
6. O zdaniach bezpodmiotowych.
7. Znaki przestankowe w zdaniu i pomiędzy zdaniami.
8. Składnia zdania złożonego.
9. Zdania podrzędne określające i ich skróty.

10. Zdania podrzędne dopełniające. Uboczne pytania.

11. Zdania poboczne czasowe.
12. Zdania poboczne okoliczności miejsca.
13. Zdania poboczne sposobowe.
14. Zdania poboczne przyczynowe.
15. Zdania poboczne celowe.
16. Zdania warunkowe i ustępcze (przypuszczające).
17. Ogólne zasady przestankowania, Wiersze.

Język polski.

1. Zdanie pojedyncze i jego części w ogólności.
2. Jakimi częściami mowy wyrażamy podmiot.
3. Podmiot wyraźny i domyślny.
4. Zdania bezpodmiotowe.
5. Jakimi częściami mowy wyrażamy orzeczenie.
6. Określenie i dopowiedzenie.
7. Okoliczność miejsca i czasu.
8. Okoliczność przyczyny i celu.
9. Okoliczność sposobu i dopełnienie.
10. Zwroty i wykrzykniki.
11. Zdania złożone w ogólności.
12. Zdania łączne i ściągnięte.
13. Zdania przeciwstawne i wynikowe.
14. Zdania poboczne podmiotowe.
15. Zdania poboczne dopełniające i określające.
16. Zdania poboczne miejsca i czasowe.
17. Zdania poboczne sposobowe (skutkowe i porównawcze).
18. Zdania poboczne przyczyny i celu.
19. Zdania warunkowe i ustępcze (przypuszczające).
20. Skróty zdań pobocznych określających.

21. Сокращение придаточныхъ обстоятельст. предложений.
  22. Вносныя предложения.
  23. Вводныя предложения.
  24. Правила правописанія.
  25. Знаки препинанія.
- Стихотворенія.

Нѣмецкій языкъ.

1. Чтен. и разск. N. 4, стр. 52. Переводъ съ русск. N. 4. Членъ опредѣлит., неопредѣл. и отрицательный. Слова съ полными и неполными родовыми окончаніями и форма склоненія ихъ. Родъ им. существ. по значенію и окончанію. Родъ слож. существ. Правило правописанія протяжной *i*. Склоненіе: Der gute Sohn. Eine gute Tochter. Спр.: loben.

2. Чтен. и разск. N. 5, стр. 53. Переводъ съ русск. N. 5. Раздѣленіе существ. по склоненіямъ. Признаки каждаго склоненія. Существ. склоняющіяся по слабому склоненію. Правописаніе протяжныхъ: *a, e, o, u*. Склонять: Der gerechte Fürst und tapfere Held. Спр.: binden.

3. Чтен. и разск. N. 6, стр. 55. Переводъ съ русск. N. 6. Имена существ. смѣшаннаго и сильнаго. О склоненіи сущ. женск. рода. Образованіе множ. числа. Слова съ удвоеннымъ *aa*. Склонять: Das kranke Auge. Ein gutes Herz. Спр.: kommen.

4. Чтен. и разск. N. 7, стр. 56. Переводъ N. 7. О склоненіи именъ существ. вообще и образованіи множ. числа. Склоненіе собствен. въ соединеніи съ нарицательными. Слова съ удвоен. *ee, oo*. Склонять: Kaiser Alexander der Grosse. Спр.: fliegen.

5. Чтен. и разск. N. 6, стр. 57. Переводъ N. 8. Имена прилагательныя. Употребленіе и согласованіе ихъ. Раздѣленіе прилагательныхъ по склоненіямъ. Правописаніе согласныхъ послѣ краткихъ гласныхъ. Склонять: guter alter Wein. Спр.: geben.

6. Чтен. и разск. N. 9, стр. 58. Переводъ N. 9. Окончаніе прилагат. въ имен. пад. ед. числа всѣхъ трехъ склоненій. Образован. степеней сравненія. Правописаніе согласн. послѣ протяжныхъ гласныхъ, двугласн. и согласныхъ. Склонять: Eine schöne Stadt. Спр.: beissen.

7. Чтен. и разск. N. 10, стр. 59. Переводъ N. 10. Прилагат. съ неправ. степенями сравненія. О склоненіи прилагат. въ сравн. степени. Слова пишущіяся черезъ *ai*. Склонять: Mein jüngster Bruder. Спр.: schreiben.

21. Skróty zdań pobocznych okolicznościowych.
  22. Przytoczenie.
  23. Zdania wtrącone.
  24. Zasady pisowni.
  25. Przystankowanie.
- Wiersze.

Język niemiecki.

1. Czyt. i opow. Nr. 4, str. 52. Tłomacz. z ros. Nr. 4. Artykuł określiły, nieokreśliły i przeczący. Wyrazy z rodzajowemi zakończeniami zupełnemi i niezupełnemi i forma ich przypadkowania. Rodzaj rzeczowników według znaczenia i zakończenia. Rodzaj rzeczowników złożonych. Zasada pisowni przeciągłego *i*. Przypadkowanie: Der gute Sohn. Eine gute Tochter. Czasować: loben.

2. Czyt. i opowiad. Nr. 5, str. 53. Tłomacz. z ros. Nr. 5. Podział rzeczowników według deklinacji. Cechy każdej odmiany. Rzeczownik z odmiany słabej. Pisownia przeciągłych: *a, e, o, u*. Przypadkować: Der gerechte Fürst und tapfere Held. Czasować: binden.

3. Czyt. i opowiad. Nr. 6, str. 55. Tłomacz. z ros. Nr. 6. Rzeczowniki deklinacji mieszanej i mocnej. O przypadkowaniu rzeczowników rodzaju żeńskiego. Formowanie liczby mnogiej. Wyrazy ze zdwojeniem *aa*. Przypadkować: Das kranke Auge. Ein gutes Herz. Czasować: kommen.

4. Czyt. i opow. Nr. 7, str. 56. Tłomacz. Nr. 7. O przypadkowaniu rzeczowników w ogólności i urabianiu liczby mnogiej. Deklinacja mion własnych w połączeniu z pospolitemi. Wyrazy ze zdwojeniem *ee, oo*. Przypadkować: Kaiser Alexander der Grosse. Czasować: fliegen.

5. Czyt. i opow. Nr. 6, str. 57. Tłomacz. Nr. 8. Przymiotniki. Użycie ich i składnia zgody. Podział przymiotników według deklinacji. Pisownia spółgłosek po spółgłoskach krótkich. Przypadkować: guter alter Wein. Czasować: geben.

6. Czyt. i opow. Nr. 9, str. 58. Tłomacz. Nr. 9. Zakończenie przymiotników w mianowniku liczb. pojed. wszystkich rodzajów, Urabianie stopni. Pisownia spółgłosek po samogłoskach przeciągłych, dwugłoskowych i spółgłoskach. Przypadkować: Eine schöne Stadt. Czasować: beissen.

7. Czyt. i opow. Nr. 10, str. 59. Tłomacz. Nr. 10. Przymiotniki stopniujące się nieprawidłowo. O przypadkowaniu przymiotników w stopniu wyższym. Wyrazy piszące się przez *ai*. Przypadkować: Mein jüngster Bruder. Czasować: schreiben.

8. Чтен. и разск. N. 11, стр. 61. Переводъ N. 11. Раздѣленіе именъ числительныхъ. Произношеніе двухзначн. количествен. Образование порядковыхъ. Неправильно образующіяся порядковыя. Различіе члена *ein* отъ числит. *ein*. Выраженіе звука *kw*. Склонять: Das 1904-te Jahr. Спрягать: gehen.

9. Чтен. и разск. N. 12, стр. 62. Переводъ N. 12. Склоняемые числит. количествен. Образцы склоненія порядковыхъ и неопредѣлен. Правописаніе звука *ks*. Склонять: Zwei Knaben und drei Mädchen. Спряг.: graben.

10. Чтен. и разск. N. 13, стр. 63. Переводъ N. 1 (по Скуйе). Мѣстоим. личныя и склоненіе ихъ. Мѣстоим. 2-го лица въ вѣжливой формѣ. Возвратное мѣстоименіе *sich*. Правописаніе словъ съ буквою *y*. Склон.: Ihr alter Vater. Спрягать: haben.

11. Чтен. и разск. N. 14, стр. 64. Переводъ N. 2 (по Скуйе). Мѣстоим. притяж. и форма склоненія ихъ. О мѣстоименіи *seiner*. Употребленіе *ph*. Склонять: Unser gefälliger Nachbar. Спрягать: sein.

12. Чтен. и разск. N. 15, стр. 64. Переводъ N. 3 (по Скуйе). Мѣстоименія указательныя и опредѣлительныя и склоненіе ихъ. О правописаніи *s* короткаго и длиннаго. Склонять: dieser tüchtiger Kaufmann. Спрягать: werden.

13. Чтен. и разск. N. 7, стр. 81. Переводъ N. 7. Мѣстоим. вопросит. относит. и неопредѣл. Склоненіе ихъ. О правописаніи. Склонять: Was für ein guter Schüler. Спряг.: können.

14. Чтен. и разск. N. 8, стр. 81. Переводъ N. 8. О замѣнѣ нѣкоторыхъ мѣст. нарѣчьями и способъ слиянія ихъ съ предлогами. О переводѣ *man* на русскій. Когда употребляется прописная буква. Склонять: Solch ein Freund. Спряг.: dürfen.

15. Чтен. и разск. N. 9, стр. 83. Переводъ N. 9. Глаголь: залого, времена, наклоненія. Сомнительныя согласн. буквы. Склонять: dasselbe deutsche Buch. Спрягать: mögen.

16. Чтеніе и разск. N. 10, стр. 84. Переводъ N. 6 по Скуйе. Спряжение глаголовъ и признаки каждаго изъ нихъ. Главныя формы. Слова съ *th*. въ началѣ словъ. Склонять: Das Baltische Meer. Спр. müssen.

17. Чтеніе и разск. N. 12, стр. 85. Переводъ N. 6 Скуйе. Простыя и сложныя времена и образование послѣднихъ. Слова съ буквою *v*. Склонять: Gute und teure Waare. Спряг. wollen.

18. Чтеніе и разск. N. 14, стр. 87. Переводъ N. 13 по Скуйе. Глаголы спрягаемые съ *sein*. Слова съ буквою *x*. Склонять: Das heutige Examen. Спряг. sollen.

8. Czyt. i opow. Nr. 11, str. 61. Tłomacz. Nr. 11. Podział liczebników. Wymawianie liczebników głównych dwucyfrowych. Urabianie liczebników porządkowych. Nieprawidłowo formujące się liczebniki porządkowe. Odróżnianie przedimka *ein* od liczebnika *ein*. Wyrażenie dźwięku *kw*. Przypadkować: Das 1904-te Jahr. Czasować: gehen.

9. Czyt. i opowiad. Nr. 12, str. 62. Tłomacz. Nr. 12. Liczebniki główne odmienne. Wzorce deklinacji liczebników porządkowych i nieokreślonych. Pisownia dźwięku *ks*. Przypadkować: Zwei Knaben und drei Mädchen. Czasować: graben.

10. Czyt. i opowiad. Nr. 13, str. 63. Tłomacz. Nr. 1 (podług Skuyego). Zaimki osobowe, tudzież ich przypadkowanie. Zaimki drugosobowe w formie ugrzecznionej. Zaimek zwrotny *sich*. Pisownia wyrazów z literą *y*. Przypadkować: Ihr alter Vater. Czasować: haben.

11. Czyt. i opow. Nr. 14, str. 64. Tłomacz. Nr. 2 wedł. Skuyego. Zaimki dzierżawcze i wzorec ich odmiany. O zaimku *seiner*. Użycie *ph*. Przypadkować: Unser gefälliger Nachbar. Czasować: sein.

12. Czyt. i opow. Nr. 15, str. 64. Tłomacz. Nr. 3 podł. Skuyego. Zaimki wskazujące oraz określne, tudzież ich przypadkowanie. O pisowni *s* krótkiego i długiego. Przypadkować: dieser tüchtige Kaufmann. Czasować: werden.

13. Czyt. i opow. Nr. 7, str. 81. Tłomacz. Nr. 7. Zaimki pytające. względne i nieokreślne, tudzież ich deklinacja. O pisowni. Przypadkować: Was für ein guter Schüler. Czasować: können.

14. Czyt. i opow. Nr. 8, str. 81. Tłomacz. Nr. 8. O zastępstwie niektórych zaimków przez przysłówki i sposób łączenia ich z przyimkami. O tłumaczeniu *man* po rosyjsku. O użyciu litery *th*. Przypadkować: Solch ein Freund. Czasować: dürfen.

15. Czyt. i opow. Nr. 9, str. 83. Tłomacz. Nr. 9. Słowo: strony czasu, tryby. Spółgłoski słabe. Przypadkować: dasselbe deutsche Buch. Czasować: mögen.

16. Czyt. i opow. Nr. 10, str. 84. Tłomacz. Nr. 5 podł. Skuyego. Konjugacja słów, tudzież ich cechy. Wzorce główne. Wyrazy, zaczynające się od *th*. Przypadkować: Das Baltische Meer. Czasować: müssen.

17. Czyt. i opowiad. Nr. 12. Tłomacz. Nr. 6 podług Skuyego. Forma czasu przeszłego pojedyncza i złożona; urabianie tych form. Wyrazy z literą *v*. Przypadkować: Gute und teure Waare. Czasować: wollen.

18. Czyt. i opow. Nr. 14 str. 87. Tłomacz. Nr. 13 podł. Skuyego. Słowa czasujące się wraz z *sein*. Wyrazy z literą *x*. Przypadkować: Das heutige Examen. Czasować: sollen.

19. Чтеніе и разск. N. 15, стр. 88. Переводъ N. 15 по Скуйе. Образование страдательнаго залога. Причастія. Стихи. Склонять: das sechste Gymnasium. Спряг. schlagen.

20. Чтеніе и разск. N. 28, стр. 97. Переводъ N. 16 по Скуйе. Сложные глаголы. Отдѣляемые и неотдѣляемые приставки. Частицы *ge* и *zu* въ причаст. и неопредѣл. накл. сложныхъ глаголовъ. Склонять: der grosse Saal. Спряг. zurückkommen.

21. Чтеніе и разск. N. 31, стр. 99. Переводъ N. 18 по Скуйе. Глаголы смѣшанныя и неправильн. Перечисленіе ихъ. Склонять: Mein neuer Schreibtisch. Спрягать: brennen.

22. Чтеніе и разск. N. 37, стр. 102. Переводъ N. 19 по Скуйе. Глаголы возвратные и безличные. Склонять: All das meinige Geld. Спряг. es regnet.

23. Чтеніе и разск. N. 39, стр. 103. Переводъ N. 20 по Скуйе. Предлоги съ род. падежемъ. Примѣры. Стихи. Склонять: Welch ein grüner Wald. Спряг. sich waschen.

24. Чтеніе и разск. N. 40, стр. 103. Переводъ N. 21 по Скуйе. Предлоги съ дател. падеж. Примѣры. Склонять: Die 4 klassige Sontagshandelschule. Спряг. wissen.

25. Чтеніе и разск. N. 41, стр. 104. Переводъ N. 22 по Скуйе. Предлоги съ винит. падеж. Примѣры. Склонять: Mein kleines Kapital. Спряг. ansehen.

26. Чтеніе и разск. N. 42, стр. 104. Переводъ N. 23 по Скуйе. Предлоги съ дател. и винит. падежами. Примѣры. Стихи. Склонять: Der gerechte Mensch. Спряг. wiederholen.

27. Чтеніе и разск. N. 44, стр. 105. Переводъ N. 24 по Скуйе. Порядокъ словъ прямой и обратный. Порядокъ словъ въ главн. и придат. предложенияхъ. Склонять: Irgend ein deutsches Wort. Спряг. thun.

Арифметика.

1. Дѣлитель даннаго числа: числа простыя, первоначальныя и производныя, Признаки дѣлимости чиселъ на 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 15, 25, 50 и 100. Разложеніе производныхъ чиселъ на первоначальные множители.

2. Общій дѣлитель данныхъ чиселъ: числа взаимно простыя: нахожденіе общаго наибольшаго дѣлителя данныхъ чиселъ. Кратное даннаго числа. Общее кратное нѣсколькихъ данныхъ чиселъ. Нахожденіе наименьшаго кратнаго данныхъ чиселъ.

3. Двойное значеніе дроби; значеніе числителя и знаменателя; дроби обыкновенныя и десятичныя, правильныя и неправильныя.

19. Czyt. i opow. Nr. 15 str. 88. Tłomacz. Nr. 15 podł. Skuyego. Formowanie strony biernej. Imiesłowy odmienne. Wiersze. Przypadkować: das sechste Gymnasium. Czasować: schlagen.

20. Czyt. i opow. Nr. 28, str. 97. Tłomacz. Nr. 16. podł. Skuyego. Czasowniki złożone. Przybranki oddzielne i łączne. Sylaby: *ge* i *zu* w imiesłowach odmiennych tudzież w bezokoliczniku czasowników złożonych. Przypadkować: der grosse Saal. Czasować: zurückkommen.

21. Czyt. i opow. Nr. 31, str. 99. Tłomacz. Nr. 18 podł. Skuyego. Czasowniki mieszane i nieprawidłowe. Wyliczenie ich. Przypadkować: Mein neuer Schreibtisch. Czasować: brennen.

22. Czyt. i opow. Nr. 37, str. 102. Tłomacz. Nr. 19 podł. Skuyego. Słowa zwrotne i nieosobowe. Przypadkować: All das meinige Geld. Czasować: es regnet.

23. Czyt. opow. Nr. 39 str. 103. Tłomacz. Nr. 20 podł. Skuyego. Przyimki w dopełniaczu. Przykłady. Wiersze. Przypadkować: Welch ein grüner Wald. Czasować: Sich waschen.

24. Czyt. i opow. Nr. 40 str. 103. Tłomacz. Nr. 21 podł. Skuyego. Przyimki w celowniku. Przykłady. Przypadkować: Die 4 klassige Sontagshandelschule. Czasować: wissen.

25. Czyt. i opow. Nr. 41 str. 104. Tłomacz. Nr. 22 podł. Skuyego. Przyimki w bierniku. Przykłady. Przypadkować: Mein kleines Kapital. Czasować: ansehen.

26. Czyt. i opow. Nr. 42, str. 104. Tłomacz. Nr. 43 podł. Skuyego. Przyimki w celowniku oraz bierniku. Przykłady. Wiersze. Przypadkować: Der gerechte Mensch. Czasować: wiederholen.

27. Czyt. i opow. Nr. 44, str. 105. Tłomacz. Nr. 45 podł. Skuyego. Szyk wyrazów prosty i odwrotny. Szyk wyrazów w zdaniach głównych i podrzędnych. Przypadkować: Irgend ein deutsches Wort. Czasować: thun.

Arytmetyka.

1. Dzielnik liczby danej: liczby pierwsze i złożone. Cechy podzielności liczb na: 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 15, 25, 50 i 100. Rozkładanie liczb złożonych na czynniki pierwsze.

2. Wspólny dzielnik liczb danych: liczby pierwsze względem siebie; wyznaczanie największego wspólnego dzielnika liczb danych. Wielokrotna liczby danej. Wspólna wielokrotna kilku liczb danych. Wyznaczanie najmniejszej wielokrotnej liczb danych.

3. Dwojakie znaczenie ułamka; znaczenie licznika i mianownika, ułamki zwyczajne i dziesiętne, właściwe i niewłaściwe, liczba całkowita

смѣшанное число, исключение цѣлаго числа изъ неправильной дроби, обращение цѣлаго или смѣшаннаго числа въ неправильную дробь, нахождение частей даннаго числа, нахождение числа по данной части его.

4. Увеличение, уменьшение и сохранение величины дробей, въ зависимости отъ измѣненія числителя и знаменателя, сокращение дробей и приведение къ одному знаменателю, сравнение дробей, сложение и вычитание обыкновенныхъ дробей и смѣшанныхъ чиселъ.

5. Умножение и дѣленіе обыкновенныхъ дробей и смѣшанныхъ чиселъ, раздробление и превращение дробныхъ именованныхъ чиселъ.

6. Письменное и словесное счисление десятичныхъ дробей, измѣнение величины десятичныхъ дробей въ зависимости отъ перенесенія запятой, сокращение десятичныхъ дробей и приведение къ одному знаменателю, сложение и вычитание десятичныхъ дробей.

7. Умножение и дѣленіе десятичныхъ дробей: вычисленія съ приближеніемъ до 0,1, 0,01 и т. д.

8. Обращение обыкновенныхъ дробей въ десятичныя: конечныя и періодическія десятичныя дроби. Случаи когда получаются тѣ и другія. Обращение конечныхъ и періодическихъ дробей въ простыя.

9. Метрическая система мѣръ, задачи на обращение метрическихъ мѣръ въ русскія и обратно.

10. Отношеніе двухъ чиселъ: члены отношенія и его знаменатель; равныя и обратныя отношенія. Зависимость между членами отношенія и знаменателемъ; нахождение неизвѣстнаго члена; замѣна отношенія дробей отношеніемъ цѣлыхъ чиселъ; сокращение членовъ отношенія.

11. Пропорція; ея главное свойство и слѣдствія изъ него, нахождение неизвѣстнаго члена; перемѣщение членовъ пропорціи; уничтожение дробей въ членахъ пропорціи; сокращение членовъ. Среднеарифметическое нѣсколькихъ данныхъ чиселъ.

12. Величины прямо-пропорціональныя и обратно-пропорціональныя, рѣшеніе задачъ цростого тройнаго правила двумя способами.

13. Рѣшеніе задачъ сложнаго тройнаго правила.

14. Капиталь, процентная такса и процентныя деньги; нахождение процентныхъ денегъ и капитала.

15. Нахождение процентной таксы и времени.

16. Правило пропорціональнаго дѣленія; дѣленіе даннаго числа на нѣсколько частей, пропорціональныхъ даннымъ числамъ.

17. Дѣленіе прибыли между нѣсколькими компаньонами, внесшими различныя капиталы, измѣняющіеся отъ новыхъ взносовъ или вычетовъ.

z ułamkiem, odłączanie (oddzielenie) części całkowitej od części ułamkowej z ułamka niewłaściwego, przedstawienie całkowitej z ułamkiem w postaci ułamka niewłaściwego, wynalezienie części liczby danej, odszukiwanie liczby według jej części danej.

4. Powiększanie, pomniejszanie i zachowanie wartości ułamka zależne od zmian licznika lub mianownika, skracanie ułamków, sprowadzenie do wspólnego mianownika, porównywanie ułamków, dodawanie i odejmowanie ułamków zwyczajnych i całkowitych z ułamkami.

5. Mnożenie i dzielenie ułamków zwyczajnych i całkowitych z ułamkami, rozdrabnianie i redukowanie liczb ułamkowych wielorakich.

6. Liczenie piśmienne i ustne ułamków dziesiętnych, zmiany wartości ułamka dziesiętnego, zależne od przedstawienia przecinka, skracanie ułamków dziesiętnych i sprowadzanie do wspólnego mianownika, dodawanie i odejmowanie ułamków dziesiętnych.

7. Mnożenie i dzielenie ułamków dziesiętnych: obliczanie w przybliżeniu do 0,1, 0,01 i t. d.

8. Zamiana ułamków zwyczajnych na dziesiętne; ułamki dziesiętne skończone i peryodyczne. Warunki otrzymywania jednych i drugich. Zamiana ułamków skończonych i peryodycznych na ułamki zwyczajne.

9. System metryczny, zagadnienia odnoszące się do zamiany miar metrycznych na rosyjskie i odwrotnie.

10. Stosunek dwóch liczb: wyrazy i mianownik stosunku, stosunki równe i odwrotne. Zależność wzajemna wyrazów oraz mianownika stosunku; wyznaczenie wyrazu niewiadomego; zamiana stosunku ułamków na stosunek liczb całkowitych; skracanie wyrazów stosunku.

11. Proporcja; główna własność proporcji i wyniki stąd wypływające. Wyznaczanie wyrazu niewiadomego; przedstawianie wyrazów proporcji; usuwanie ułamków z wyrazów proporcji; skracanie wyrazów proporcji. Przeciętna arytmetyczna do kilku liczb danych.

12. Wielkości wprost proporcjonalne i odwrotnie proporcjonalne; dwojaki sposób rozwiązywania zadań pojedynczej reguły trzech.

13. Rozwiązywanie zadań reguły trzech złożonej.

14. Kapitał, stopa procentowa, procent (dochód); wykazywanie dochodu procentowego i kapitału.

15. Wykazywanie stopy procentowej i czasu (terminu).

16. Reguła proporcjonalnego dzielenia: dzielenie liczby danej na kilka części proporcjonalnych do liczb danych.

17. Podział zysku między kilku spółnikami, wkładającymi nierówne kapitały, zmieniające się z powodu dokładania lub wycofywania.

18. Рѣшеніе задачъ I рода правила смѣшенія, проба золота и серебра и ея вычисленіе.

Географія.

1. Горизонтъ и страны свѣта. Общій очеркъ Австраліи: поверхность, острова, почва, природа и животныя.

2. Видъ и размѣръ земли. Движеніе земли. Населеніе, города и о-ва Австраліи.

3. Круги, проводимые на землѣ. Очертаніе и поверхность Африки.

4. Изображеніе земли. Климатъ и орошеніе въ Африкѣ.

5. Суша земного шара, формы суши. Произведенія Африки, населеніе и его занятія.

6. Полуострова, острова, мысы, перешейки въ Азій, Африкѣ, Америкѣ, Австраліи и Европѣ. Государства въ Африкѣ: Марокко, Алжиръ, Египетъ, Абиссинія, Капская земля. Острова. Мадагаскаръ.

7. Океаны и части океановъ: моря, заливы, проливы въ Азій, Африкѣ, Америкѣ, Австраліи и Европѣ. Очертаніе южной Америки, поверхность и климатъ ея.

8. Глубина океана. Свойства морской воды, Сверканіе моря. Произведенія и населеніе Южной Америки.

9. Волны, морскія теченія. Государства въ Южной Америкѣ. Бразилія. Чили. Аргентина. Венецуэла. Новая Гранада. Эквадоръ. Перу. Боливія. Парагвай и Урагвай.

10. Низменности, плоскогорія и горы въ Азій, Африкѣ, Америкѣ, Австраліи и Европѣ. Очертаніе, поверхность, климатъ въ Сѣверной Америкѣ.

11. Атмосфера, климатъ, орошеніе и населеніе въ Сѣверной Америкѣ. Климатическіе поясы.

12. Туманъ, облака и дождь. Сѣверная Америка. Соединенные Штаты.

13. Вѣтры. Британская Америка. Мексика. Вѣстъ-Индскіе О-ва.

14. Климатъ. Положеніе, очертаніе и поверхность Азій.

15. Рѣки и озера: въ Азій, Америкѣ, Австраліи, Африкѣ и Европѣ. Климатъ, растенія, животныя и населеніе Азій.

16. Человѣкъ и его занятія: раздѣленіе людей на расы. Собственно Китай.

17. Горизонтъ и страны свѣта. Манджурія, Монголія, Тибетъ, Малая Бухарія или Восточный Туркестанъ

18. Видъ и размѣръ земля. Движеніе земли. Корея. Японія

19. Круги проводимые на землѣ. Туранъ, Хива и Бухара. Персія. Афганистанъ и Белуджистанъ.

18. Rozwiązanie zadań pierwszego rodzaju reguły mieszaniny: próba złota i srebra, obliczanie próby.

Geografia.

1. Widnokrąg (horyzont) i strony świata. Ogólny rys Australii: powierzchnia, wyspy, grunt, przyroda, zwierzęta.

2. Kształt i wielkość ziemi. Ruchy ziemi. Ludność, miasta, wyspy Australii.

3. Koło na globusie i ziemi. Kształt wybrzeży i powierzchnia Afryki.

4. Wyobrażenie ziemi. Klimat i odwilżanie w Afryce.

5. Łąd kuli ziemskiej, kształty łądu. Produkcya Afryki, ludność i jej zajęcia (zatrudnienie).

6. Półwyspy, wyspy, przylądki, przesmyki Azji, Afryki, Ameryki, tudzież Europy. Państwa Afryki: Marokko, Algier, Egipt, Abisynia, Kapstadt. Wyspy. Madagaskar.

7. Oceany i części ich: morza, odnogi (zatoki), cieśniny Azji, Afryki, Ameryki, Australii i Europy. Kształt wybrzeży Ameryki Południowej, jej powierzchnia i klimat.

8. Głębokość oceanów. Własności wody morskiej. Iskrzenie się mórz. Produkcya oraz ludność Południowej Ameryki.

9. Fale, prądy morskie. Państwa Ameryki Południowej. Brazylia. Chili. Argentyna. Wenezuela. Nowa Granada. Equador. Peru. Boliwia. Paraguay, Uruguay.

10. Niziny, wyżyny (płaskowzgórza) oraz góry Azji, Afryki, Ameryki, Australii i Europy. Kształt wybrzeży, powierzchnia, klimat Północnej Ameryki.

11. Atmosfera. Klimat, odwilżanie i ludność Ameryki Północnej. Pasy klimatyczne.

12. Mgła, obłoki, chmury i deszcz. Ameryka Północna. Stany Zjednoczone.

13. Wiatry. Angielska Ameryka. Meksyk. Wyspy Zachodnio-Indyjskie.

14. Klimat. Położenie, kształt wybrzeży oraz powierzchnia Azji.

15. Rzeki i jeziora w Azji, Ameryce, Australii, Afryce i Europie. Klimat, rośliny, zwierzęta i zaludnienie Azji.

16. Człowiek oraz jego zatrudnienie: podział ludzi na rasy. Chiny właściwe.

17. Widnokrąg (horyzont) oraz strony świata. Mandżurya. Mongolia. Tybet. Bucharą Mniejsza czyli Turkiestan Wschodni.

18. Kształt oraz wielkość ziemi. Ruchy ziemi. Korea. Japonia.

19. Koła na globusie i ziemi. Turan. Chiwa. Bucharą. Persya. Afganistan i Beludżystan.

20. Изображеніе земли. Азіатская Турція. Малая Азія. Арменія Аравія.

21. Суша земного шара. Форма суши. Сирія и Палестина. Индостанъ. Индокитай. Зондскіе острова.

22. Полуострова, острова, мысы, перешейки въ Азіи, Африкѣ, Америкѣ, Австраліи и Европѣ. Очертаніе, моря и поверхность Европы.

23. Океаны и части океановъ: моря, заливы, проливы въ Азіи, Африкѣ, Америкѣ, Австраліи и Европѣ.

24. Глубина океана. Свойства морской воды. Сверканіе моря. Населеніе и Государства Европы.

25. Волны. Морскія теченія. Пиренейскій полуостровъ. Испанія и Португалія.

26. Низменности. Плоскогорія, горы въ Аліи, Африкѣ, Америкѣ, Австраліи и Европѣ. Апенинскій полуостровъ: Италія.

27. Атмосфера. Климатическіе поясы. Балканскій полуостровъ. Очертаніе, поверхность, климатъ, орошеніе и населеніе.

28. Туманъ, облака и дождь. Сербія, Черногорія, Болгарія, Румынія.

29. Вѣтры. Турецкая Имперія, Греція.

30. Климатъ. Скандинавскій полуостровъ. Общій очеркъ. Швеція и Норвегія.

31. Рѣки и озера въ Азіи, Африкѣ, Америкѣ, Австраліи и Европѣ. Данія. Голландія или Нидерланды.

32. Человѣкъ и его занятія; раздѣленіе людей на расы. Швейцарія и Бельгія.

33. Горизонтъ и страны свѣта. Общій очеркъ Англіи. Почва, поверхность, климатъ, орошеніе, населеніе и промышленность.

34. Видъ земли. Движеніе земли. Города въ Англіи, Шотландіи, Ирландіи, колоніи Англіи.

35. Круги проводимые на землѣ. Общій очеркъ Германіи: поверхность, климатъ, орошеніе, населеніе и промышленность.

36. Изображеніе земли. Составъ Германской Имперіи. Пруссія, Баварія, Саксонія, Вюртембергъ, Вольные города. Эльзась-Лотарингія.

37. Суша земного шара, формы суши. Франція.

38. Полуострова, острова, мысы, перешейки въ Азіи, Америкѣ, Австраліи и Европѣ. Австро-Венгерія.

20. Wyobrażenie ziemi. Turcja Azyatycka. Azja Mniejsza. Armenia. Arabia.

21. Łąd kuli ziemskiej: kształty łądu, Syrya, Palestyna, Indostan Indo-Chiny. Wyspy Sundzkie.

22. Półwyspy, wyspy, przylądki, przesmyki w Azji, Ameryce, Australii i Europie. Kształty wybrzeży, morza i powierzchnia Europy.

23. Oceany oraz części oceanów: morza, zatoki (odnogi), cieśniny Azji, Afryki, Ameryki, Australii i Europy.

24. Głębokość oceanów. Własności wody morskiej. Iskrzenie się morza. Mieszkańcy i państwa Europy.

25. Fale. Prądy morskie. Półwysep Pirenejski. Hiszpania i Portugalia.

26. Niziny. Wyżyny, góry Azji, Afryki, Ameryki, Australii i Europy. Półwysep Apeniński: Włochy.

27. Atmosfera. Pasy klimatyczne. Półwysep Bałkański. Kształt wybrzeży, powierzchnia, klimat, odwilżanie i zaludnienie.

28. Mgła, obłoki, chmury, deszcz. Serbia. Czarnogórze. Bułgaria. Rumunia.

29. Wiatry. Turcja. Grecja.

30. Klimat. Półwysep Skandynawski. Rys ogólny. Szwecja i Norwegia.

31. Rzeki i jeziora wszystkich części świata. Dania. Holandia czyli Niderlandy.

32. Człowiek i jego zatrudnienie; podział ludzi na rasy. Szwajcaria i Belgia.

33. Horyzont (widnokrąg) i strony świata. Rys ogólny Anglii, Grunt, powierzchnia, klimat, odwilżanie, ludność i przemysł.

34. Kształt ziemi. Ruchy ziemi. Miasta Anglii, Szkocyi, Irlandyi, kolonie Anglii.

35. Koła na globusie i ziemi. Ogólny rys Niemiec: powierzchnia, klimat, odwilżanie, ludność i przemysł.

36. Wyobrażenie ziemi. Skład cesarstwa Niemieckiego. Prusy, Bawaryja, Saksonia, Wirtemberg, Wolne miasta, Alzacya i Lotaryngia.

37. Łąd kuli ziemskiej, kształty łądu. Francja.

38. Półwyspy, wyspy, przylądki, przesmyki Azji, Ameryki, Australii i Europy. Austro-Węgry.

Третій класъ.

Законъ Божій: а) *Православн.* вѣроисповѣд. Катехизисъ съ объясненіемъ 10 заповѣдей Божьихъ и о таинствахъ.

б) *Римско-католич.* О заповѣдяхъ Божьихъ и церковныхъ.

в) *Евангелич. аугсбург.* Объясненіе катехизиса Лютера по Крюгеру: 1) 10 заповѣдей, 2) Символь Вѣры и 3) Молитва Господня. Повтореніе Новаго завѣта по Вангеману.

Русскій языкъ: Повтореніе курса грамматики первыхъ двухъ классовъ, особенно этимологии. Чтеніе, разборъ и пересказъ статей. Составленіе коммерческихъ циркуляровъ и писемъ. Заучиваніе наизусть: 1) Кавказъ, 2) Утопленникъ, 3) Туча, 4) Три пальмы, 5) Ворона и Лисица, 6) Споръ.

Польскій языкъ: Чтеніе съ разборомъ логическимъ и грамматическимъ. Повтореніе и дополненіе этимологии и орфографіи. Составленіе циркулярныхъ и т. п. коммерческихъ писемъ. Заучиваніе наизусть 4—6 стихотвореній.

Нѣмецкій языкъ: Недлеръ II ч. Вся этимологія и синтаксисъ. Диктовки, пересказы. Переводы съ русскаго на нѣм. изъ Скуйе.

Ариѳметика: Упрощенные способы умноженія и дѣленія. Ариѳметическія дѣйствія надъ числами съ заданнымъ приближеніемъ. Цѣпное правило. Монетныя вычисленія. Процентныя вычисленія. Товарныя вычисленія.

Географія: Географія Россіи.

Бухгалтерія: Понятіе объ имуществѣ и составныхъ его частяхъ. Составленіе инвентарной описи имуществу. Счета и способы веденія ихъ. Журналъ. Главная и Балансовая книги и способы веденія ихъ. Примѣрное открытіе, веденіе и закрытіе книгъ малосложнаго торговаго предпріятія.

Программы для устныхъ годичныхъ испытаній съ билетной нумераціей.

Русскій языкъ.

1. Буквы. Раздѣленіе гласныхъ и согласныхъ. Слоги. Удареніе. Понятіе о синтаксисѣ. Разныя формы выраженія сказуемаго.
2. Предложеніе. Члены предложенія. Разныя формы выраженія сказуемаго.
3. Имя существительное. Раздѣленіе существительныхъ. Родъ, числа и падежи именъ существительныхъ.

Класса третья.

Наука религіи: а) *wyznania prawoslawnego.* Katechizm z objaśnieniem 10-ciu przykazań Boskich i o Sakramentach;

б) *wyznania rzymsko-katolickiego:* o przykazaniach Boskich i kościelnych;

в) *wyznania ewangelicko-augsburskiego:* objaśnienie katechizmu Lutra podług Krugera: 1) dziesięć przykazań, 2) wyznanie wiary i 3) Modlitwa Pańska. Powtórzenie Nowego Testamentu podług Wangemana.

Język rosyjski: powtórzenie kursu gramatyki klas poprzednich, zwłaszcza etymologii oraz fleksyi. Czytanie, rozbiór i opowiadanie ustępów. Wypracowania piśmienne: okólniki i listy handlowe. Wiersze na pamięć. 1) Kaukaz, 2) Topielec, 3) Chmura, 4) Trzy palmy, 5) Wrona i lis, 6) Spór.

Język polski: czytanie, rozbiór logiczny oraz gramatyczny. Powtórzenie oraz uzupełnienie etymologii, fleksyi i ortografii. Wypracowania piśmienne: okólniki i t. p. listy handlowe. Na pamięć: 4—5 poezyj.

Język niemiecki: Nedler, cz. II. Cała etymologia, fleksya i składnia. Dyktanda, przepowiadania piśmienne. Tłumaczenia z języka rosyjskiego na niemiecki ze Skuyego.

Arytmetyka: Skrócone mnożenie i dzielenie. Działanie arytmetyczne z zadaniem przybliżeniem. Reguła łańcuchowa. Obliczanie monetarne. Obliczanie procentowe. Obliczenia towarowe.

Geografia: geografia Rosyi.

Buchalterja: Pojęcie o stanie majątkowym i jego częściach składowych (działach). Dokonywanie inwentaryzacji. Rachunki i sposoby prowadzenia ich. Dziennik. Księga główna i bilansowa oraz sposoby prowadzenia ich. Wzorzec otwarcia, prowadzenia i zamknięcia ksiąg, nieskomplikowanego przedsiębiorstwa handlowego.

Programy ustnych egzaminów rocznych z numeracją biletową.

Język rosyjski.

1. Litery. Podział samogłosek i spółgłosek. Zgłoski (sylaby). Akcent. Pojęcie o składni. Różne formy wyrażania podmiotu.
2. Zdanie. Część zdania. Różne formy wyrażania orzeczenia.
3. Rzeczownik. Podział rzeczowników. Rodzaj, liczby oraz przypadki rzeczowników.

4. Склонение существительныхъ. 1-ое склонение и особенности его во флексияхъ и суффиксахъ. О дополнении.

5. 2-е и 3-е склонение. Разносклоняемая. Определение и приложение.

6. Правописание существительныхъ. Обстоятельства.

7. Имя прилагательное. Дѣление именъ прилагательныхъ. О безличныхъ предложенияхъ.

8. Склонение качественныхъ и относительныхъ прилагательныхъ. Знаки въ серединѣ предложения.

9. Правописание прилагательныхъ. Знаки, отдѣляющіе предложения другъ отъ друга.

10. Имя числительное. Склонение числительныхъ количественныхъ и порядковыхъ. Синтаксисъ сложнаго предложения.

11. Правописание числительныхъ. Придаточныя определительныя предложения.

12. Мѣстоимение. Раздѣление и склонение мѣстоимений. Придаточныя дополнительные предложения.

13. Правописание мѣстоимений. Придаточныя предложения обстоятельства времени.

14. Глаголь. Залоги, виды, наклонения, времена, числа и лица. Придаточныя предложения обстоятельства мѣста.

15. Причастіе и дѣпричастіе. Спряжение вспомогательнаго глагола „быть“. Придаточныя предложения обст. образа дѣйствія.

16. 1-е и 2-е спряжение. Неправильные глаголы. Производство причастій и дѣпричастій. Придаточныя предложения обстоятельства причины.

17. Правописание глаголовъ. Придаточныя предложения обстоятельства цѣли.

18. Нарѣчіе. Раздѣление и правописание нарѣчій. Предложения условныя.

19. Предлогъ. Раздѣление предлоговъ. Правописание предлоговъ. Предложения уступительныя.

20. Союзъ. Раздѣление и правописание союзовъ. Междометія. Общія правила для знаковъ препинанія.

21. Составъ словъ. Корень, приставка, окончание и основа слова. Слова коренныя и производныя.

Стихотворенія.

1) Утро—Никитина, 2) Деревня Онѣгина—Пушкина, 3) Кавказъ, 4) Морозъ—Некрасова, 5) Туча—Пушкина.

4. Odmiana rzeczowników. I-a deklinacja oraz właściwości jej końcówek i przyrostków. Dopełnienie.

5. II-a i III-a deklinacja. Odmiany nieforemne. Określenie i dopowiedzenie.

6. Pisownia rzeczowników. Określenia przysłówkowe.

7. Przymiotnik. Podział przymiotników. Zdania bezpodmiotowe.

8. Odmiana przymiotników. Znaki przestankowe w środku zdania.

9. Pisownia przymiotników. Znaki przestankowe pomiędzy zdaniami.

10. Liczebnik. Odmiana liczebników głównych i porządkowych. Składnia zdania złożonego.

11. Pisownia liczebników. Zdania podrzędne określające.

12. Zaimek. Podział i odmiana zaimków. Zdania podrzędne dopełniające.

13. Pisownia zaimków. Zdania podrzędne czasowe.

14. Słowo. Strony, postacie, tryby, czasy, liczby i osoby. Zdania podrzędne miejsca.

15. Imiesłowy. Koniugacja słowa posiłkowego „być“. Zdania podrzędne sposobowe.

16. I-a i II-a koniugacja. Słowa (czasowniki) nieforemne. Urabianie imiesłowów. Zdania podrzędne przyczynowe.

17. Pisownia słów. Zdania podrzędne celowe.

18. Przysłówki. Podział i pisownia przysłówków. Zdania warunkowe.

19. Przyimek. Podział przyimków. Pisownia przyimków. Zdania ustępcze (przypuszczające).

20. Spójnik. Podział i pisownia spójników. Wykrzykniki. Ogólne zasady o przestankowaniu (interpunkcyi).

21. Skład wyrazów. Pierwiastek, przybranka (przedrostek) końcówka i źródłosłów (temat). Wyrazy pierwotne i pochodne.

Wiersze.

1) Poranek—Nikitina, 2) Wieś Oniegina—Puszkina, 3) Kaukaz—Puszkina, 4) Mróz—Niekrasowa, 5) Chmura—Puszkina.

Программа по Арифметикѣ.

1. Приближенное умноженіе.
2. Приближенное дѣленіе.
3. Приближенные вычисления въ томъ случаѣ, когда въ нихъ входятъ умноженіе и дѣленіе.
4. Цѣпное правило.
5. Понятіе о процентахъ. Проценты во ста, со ста и на сто и формулы ихъ вычисления.
6. Приближенный способъ вычисления проц. во ста и на сто.
7. Вычисленіе процентныхъ денегъ за годы, мѣсяцы и дни. Общій способъ.
8. Вычисленіе проц. денегъ за дни по способу проц. чиселъ.
9. Италіанскій способъ вычисления процент. денегъ за дни.
10. Вычисленіе капитала.
11. Вычисленіе времени.
12. Вычисленіе $\%$ таксы.
13. Монетное пари.
14. Товарныя вычисления. Тара, брутто, нетто. Скидки съ вѣса и цѣны.
15. Простая калькуляція.
16. Сложная калькуляція I-ый способъ.
17. Сложная калькуляція II-ой способъ.
18. Сложной калькуляціи II-ой способъ (для иностр. товаровъ)

Программа по Географіи.

1. Положеніе и пространство Россійской Имперіи. Границы. Морскія границы. Балтійское море. Черное море. Азовское море и Японское. Сухопутныя границы: Шведско-Норвежская, Германская, Австрійская, Румынская, Турецкая, Персидская, Афганская и Китайская.
2. Составныя части Россійской Имперіи. Поверхность Европейской Россіи.
3. Горы: Финляндскія, Уральскія, Кавказскія, Крымскія и Карпатскія.
4. Орошеніе и внутреннія воды Европейской Россіи. Озера. Рѣки. Искусственныя водныя сообщенія.
5. Климатъ Европейской Россіи. Почва.
6. Растительность Европейской Россіи. Полярная область. Лѣсная область. Степная область и Присредиземная область. Животный міръ.

Arytmetyka.

1. Mnożenie w przybliżeniu.
2. Dzielenie w przybliżeniu.
3. Obliczenia w przybliżeniu w tym wypadku, kiedy w nich mamy mnożenie i dzielenie.
4. Reguła łańcuchowa.
5. Pojęcie o procentach. Trzy wzory obliczenia procentów.
6. Sposób w przybliżeniu obliczania procentów według I-go i II-go wzoru.
7. Obliczanie procentów za lata, miesiące i dni. Sposób ogólny.
8. Obliczanie procentów za dni, sposobem liczb procentowych.
9. Sposób włoski obliczania procentów za dni.
10. Wyznaczanie kapitału.
11. Wyznaczanie czasu.
12. Wyznaczanie $\%$ taksy.
13. Monetarne pari (równia).
14. Obliczenia towarowe. Tara, brutto, netto. Strącenia z wagi i ceny.
15. Kalkulacja pojedyncza.
16. Kalkulacja złożona—sposób I-szy.
17. Kalkulacja złożona—sposób II-gi.
18. Kalkulacyi złożonej sposób II gi (dla towarów zagranicznych).

Geografia.

1. Położenie i obszar Państwa Rosyjskiego. Granice. Granice morskie. Morze Bałtyckie. Morze Czarne. Morze Azowskie i Japońskie. Granice lądowe: Szwedzko-Norweska, Niemiecka, Austryacka, Rumuńska, Turecka, Perska i Chińska.
2. Części składowe Państwa Rosyjskiego. Powierzchnia Rosyi Europejskiej.
3. Góry: Finlandzkie, Uralskie, Kaukaskie, Krymskie i Karpackie.
4. Odwilżanie i wody wewnętrzne Rosyi Europejskiej. Jeziora. Rzeki. Sztuczna komunikacja wodna.
5. Klimat Rosyi Europejskiej. Grunt.
6. Roślinność Rosyi Europ. Kraj podbiegunowy. Kraj lesisty. Kraj stepowy i kraj Przyśródziemny. Świat zwierzęcy.

7. Народонаселеніе. Составъ населенія Россіи. Племенной составъ населенія въ Европейской Россіи. Религіозный составъ населенія и административное дѣленіе Европейской Россіи. Раздѣленіе Россіи на области.

8. Сѣверный Край. Губерніи: Архангельская и Вологодская.

9. Финляндія. Губерніи: Улеаборгская, Вазская, Неландская, Або-Біорнбергская, Тавастгуская, С.-Михельская. Купіоская и Выборгская.

10. Озерная область: Губерніи: Олонецкая, Новгородская, С.-Петербургская и Псковская.

11. Прибалтійскій край. Губерніи: Эстляндская, Лифляндская и Курляндская.

12. Смоленско Бѣлорусское полѣсье. Губерніи: Смоленская, Витебская, Могилевская и Минская.

13. Литовское полѣсье. Губерніи: Ковенская, Виленская и Гродненская.

14. Привислинскій край. Губерніи: Сувалкская, Ломжинская, Плоцкая, Сѣдлецкая, Люблинская, Варшавская, Калишская, Петровская, Радомская и Кѣлецкая.

15. Московско-промышленная область. Губерніи: Тверская, Ярославская, Костромская, Владимирская, Московская, Калужская и Нижегородская. Населеніе и народная дѣятельность

16. Города въ Московско промышленной области.

17. Приуральская горнозаводская область. Губерніи: Пермская, Вятская, Уфимская и Оренбургская.

18. Общій очеркъ земледѣльческой области. Средне-Волжская область. Губерніи: Казанская, Симбирская, Саратовская, Самарская и Пензенская.

19. Центральная земледѣльческая область. Губерніи: Тульская, Рязанская, Тамбовская, Орловская, Курская, Воронежская.

20. Малороссійская область. Губерніи: Подольская, Волынская, Кіевская, Черниговская, Полтавская, Харьковская.

21. Общій очеркъ южно-русской степной области. Черноморская степная область Губерніи: Бессарабская, Херсонская, Екатеринославская, Таврическая, Область Войска Донскаго.

22. Прикаспійская область. Астраханская губ.

23. Положеніе и поверхность Кавказа.

24. Климатъ и природа Кавказа.

25. Населеніе и народная дѣятельность на Кавказѣ. Города, Губерніи: Ставропольская, Кубанская об., Терская область. Тифлис-

7. Zaludnienie. Skład ludności Rosyi. Skład plemienny mieszkańców Rosyi Europejskiej. Skład religijny ludności i podział administracyjny Rosyi Europejskiej. Podział Rosyi na kraje.

8. Kraj Północny. Gubernie: Archangielska i Wołogodzka.

9. Finlandya. Gubernie: Uleaborska, Wazaska, Nylandzka, Abo-Biörneborgska, Tawasthuska, Święto-Michalska, Kuopjoska i Wyborgska

10. Kraj Jezior. Gubernie: Ołoniecka, Nowogrodzka, Petersburska i Pskowska.

11. Kraj Nadbałtycki. Gubernie: Estlandzka, Liflandzka i Kurlandzka.

12. Polesie Smoleńsko-Białoruskie. Gubernie: Smoleńska, Witebska, Mohylowska i Mińska.

13. Polesie Litewskie. Gubernie: Kowieńska, Wileńska i Grodzieńska.

14. Kraj Nadwiślański. Gubernie: Suwałska, Łomżyńska, Płocka, Siedlecka, Lubelska, Warszawska, Kaliska, Piotrkowska, Radomska i Kielecka.

15. Kraj Moskiewsko-przemysłowy. Gubernie: Twerska, Jarosławska, Kostromska, Włodzimierska, Moskiewska, Kałuska i Niższo-Nowogrodzka. Ludność i działalność narodowa.

16. Miasta kraju Moskiewsko-przemysłowego.

17. Uralski kraj górniczy. Gubernie: Permska, Wiacka, Ufimska i Orenburska.

18. Rys ogólny kraju rolniczego. Kraj Wołgi Środkowej. Gubernie: Kazańska, Symbirska, Saratowska, Samarska i Penzeńska.

19. Kraj Centralno-rolniczy. Gubernie: Tulska, Riazańska, Tambowska, Orłowska, Kurska i Woroneska.

20. Kraj Małoruski. Gubernie: Podolska, Wołyńska, Kijowska, Czernihowska, Połtawska i Charkowska.

21. Rys ogólny kraju południowo-stepowego. Kraj stepowy Czarномorski. Gubernie: Besarabska, Chersońska, Jekaterynosławska, Taurydzka, obwód wojska Dońskiego.

22. Kraj Nadkaspijski. Gubernia Astrachańska.

23. Położenie i powierzchnia Kaukazu.

24. Klimat i przyroda Kaukazu.

25. Ludność i działalność narodowa na Kaukazie. Miasta. Gubernie: Stawropolska, Lubański obwód, Terecki obw., Tyfliska, Bakińska,

ская, Бакинская, Елисаветпольская, Эриванская, Карская обл., Кутаис-
кая, Дагестанская об., Закаспійскій край, Черноморская губернія.

26. Общій очеркъ Сибири. Западная Сибирь. Губерніи: То-
больская и Томская.

27. Средняя Сибирь. Губерніи: Енисейская, Иркутская.

28. Якутская область.

29. Амурско-приморская окраина. Области: Забайкальская,
Амурская и Приморская.

30. Общій очеркъ Средне-Азіатскихъ владѣній Россіи. Тур-
кестанское генералъ-губернаторство. Закаспійская область. Тургай-
ская область. Азіатская часть Уральской области и Степное гене-
ралъ-губернаторство.

31. Киргизскій край. Области: Уральская, Тургайская, Акмо-
линская, Семипалатинская и Семирѣчинская.

32. Туркестанскій край. Области: Сыръ-Дарьинская. Ферган-
ская, Самаркандская и Закаспійская.

Четвертый классъ.

Законъ Божій: а) *Православн.* вѣроисповѣд. О Богослуженіи.

б) *Римско-католическ.* О Св. Таинствахъ.

в) *Евангел.-аугсбург.* Объясненіе катехизиса Лютера по Крюгеру:
Таинство Св. Крещенія, Таинство Св. Причастія. Краткое обозрѣніе
исторіи церкви.

Русскій языкъ: Повтореніе всѣхъ отдѣловъ грамматики, особенно
синтаксиса. Краткій курсъ коммерческой корреспонденціи. Заучи-
ваніе наизусть: 1) Пѣснь о вѣщемъ Олегѣ, 2) Бородино, 3) Ангелъ,
4) Лжецъ. Повтореніе стихотвореній III класса

Польскій языкъ: Чтеніе съ разборомъ логическимъ и граммати-
ческимъ. Повтореніе и дополненіе всѣхъ отдѣловъ грамматики. Прак-
тический курсъ (необходимѣйшихъ коммерческихъ писемъ) торговой
корреспонденціи. Наизусть 3—4 стихотвореній.

Нѣмецкій языкъ: Коммерческая корреспонденція. Теорія ея и прак-
тика. Повтореніе всей грамматики.

Арифметика: Вексельныя вычисленія Курсовыя вычисленія. Ре-
митировка и трассировка иностранныхъ векселей. Текущіе счета.
Ссуды. Спеціальныи текущій счетъ.

Географія: Краткая коммерческая географія Россійской Имперіи.
Обозрѣніе различныхъ промысловъ и производствъ съ показаніемъ

Elizawetpolska, Erywańska, Karski obw., Dagestański obw., Kraj Zakas-
pijski, gubernia Czarnomorska.

26. Rys ogólny Syberyi. Syberya Zachodnia. Gubernie: Tobol-
ska i Tomska.

27. Środkowa Syberya. Gubernie: Jenisejska, Irkucka.

28. Obwód Jakucki.

29. Kres Amursko-nadmorski. Obwody: Zabajkalski, Amurski
i Przymorski.

30. Rys ogólny Azyi Środkowej. Jenerał-gubernatorstwo Turkie-
stańskie. Obwód Zakaspijski. Turgajski obwód. Część Azyatycka kra-
ju Uralskiego i Jenerał-gubernatorstwo Stepowe.

31. Kraj Kirgiski. Obwody: Uralski, Turgajski, Akmoliński, Semi-
pałatyński i Semireczeński.

32. Kraj Turkiestański. Obwody: Syr-Daryjski. Fergański, Samar-
kandzki i Zakaspijski.

Klasa czwarta.

Nauka religii: a) wyznania prawosławnego. O nabożeństwie.

b) wyznania *rymsko-katolickiego*: o Sakramentach św.

c) wyznania *ewangelicko-augsburskiego*. Objasnienie katechizmu Lutra
podług Klugera: sakrament Chrztu św., sakrament Komunii św. Krótki
zarys historyi kościoła.

Język rosyjski: powtórzenie wszystkich działów gramatyki, zwłaszcza
składni. Krótki kurs korespondencyi handlowej. Na pamięć: 1) Pieśń
o wieszczym Olegu. 2) Borodino. 3) Anioł, 4) Kłamca. Powtórzenie
wierszy klasy III.

Język polski. Czytanie, rozbiór logiczny i gramatyczny. Powtórzenie
z uzupełnieniami wszystkich działów gramatyki. Kurs praktyczny kores-
pondencyi handlowej (najniezbędniejsze listy handlowe).

Język niemiecki. Korespondencya handlowa. Teorya i praktyka jej.
Powtórzenie całej gramatyki.

Arytmetyka. Obliczenie weksli. Obliczenie kursu. Remitowanie
i trasowanie weksli zagranicznych. Rachunki bieżące. Pożyczki. Spe-
cjalny rachunek bieżący.

Geografia. Krótka geografia handlowa Państwa Rosyjskiego, Prze-
gląd różnych rodzajów przemysłu i produkcji, ze wskazaniem miejsco-

распредѣленія ихъ по Россійской Имперіи. Пути сообщенія водные и сухопутные. Внѣшняя и внутренняя торговля Россіи.

Бухгалтерія: Вспомогательныя книги, виды ихъ и способы веденія ихъ. Касса и Меморіалъ и способы веденія ихъ. Примѣрное открытіе, веденіе и закрытіе сложнаго банкирско-торговаго предпріятія.

Торговое и вексельное право: Краткій курсъ.

Программы устныхъ годовыхъ испытаній съ билетной нумераціей.

Русскій языкъ.

1. Звуки и буквы. Раздѣленіе гласныхъ и согласныхъ. Употребленіе буквъ *і, е*. Гласныя буквы послѣ гортанныхъ и шипящихъ. Слоги. Удареніе. Понятіе о синтаксисѣ. Подлежащее и разныя формы его выраженія.

2. Понятіе о предложеніи. Главныя и второстепенныя члены предложения. Обращеніе. Виды предложений. Разныя формы выраженія сказуемаго.

3. Части рѣчи. Понятіе объ имени существительномъ. Раздѣленіе предметовъ на одушевленные и неодушевленные, чувственные и умственные. Имена существительныя собственныя и нарицательныя, вещественныя и собирательныя, Дополненіе и разныя формы его выраженія.

4. Имена существительныя увеличительныя и уменьшительныя, ласкательныя и уничижительныя. Роды и числа именъ существительныхъ. Родъ именъ существительныхъ, употребляющихся въ одномъ множественномъ числѣ. Определеніе и приложеніе.

5. Склоненіе именъ существительныхъ. 1-е склоненіе и его особенности во флексіяхъ и суффиксахъ; особенности родит., винит. и предложнаго падежей ед. числа. Именит. множеств. числа. Обстоятельства и способы ихъ выраженія.

6. 2-е и 3-е склоненія именъ существительныхъ. Разносклоняемыя им. сущ. Безличныя предложенія и способы выраженія сказуемаго въ безличныхъ предложеніяхъ.

7. Правописаніе именъ существительныхъ: *ъ, и, ѣ* и *ь* во флексіяхъ. Слитныя предложенія.

8. Имя прилагательное. Дѣленіе именъ прилагательныхъ. Степени сравненія. Понятіе о сложно-подчиненномъ предложеніи; предложенія главныя и придаточныя.

9. Полныя и краткія окончанія именъ прилагательныхъ. Склоненіе им. прилат. качественныхъ и относительныхъ. Придаточныя опредѣлительныя предложенія и ихъ сокращеніе.

wości gdzie one się rozwinęły w Rosyi. Wodne i lądowe środki komunikacyjne. Handel zewnętrzny i wewnętrzny w Rosyi.

Buchalterya. Księgi pomocnicze i sposób prowadzenia ich. Kasa, memoriał i sposób prowadzenia ich. Wzorce otwarcia, prowadzenia i zamknięcia złożonego przedsięwzięcia bankiersko-handlowego.

Prawo handlowe oraz wekslowe. Krótki kurs.

Programy ustnych egzaminów rocznych z numeracją biletową.

Język rosyjski.

1. Głoski litery. Podział samogłosek i spółgłosek, Użycie liter: *i, e*. Samogłoski po gardłowych oraz syczących. Zgłoski (sylaby), Akcent. Pojęcie o składni. Podmiot i różne formy wyrażenia go.

2. Pojęcie o zdaniu. Główne oraz podrzędne części zdania. Zwrot. Gatunki zdań. Różne formy wyrażenia orzeczenia.

3. Części mowy. Pojęcie o rzeczowniku. Podział rzeczy na żywotne i nieżywotne, zmysłowe i umysłowe. Imiona własne i pospolite, masowe oraz zbiorowe. Dopełnienie i różne formy wyrażenia go.

4. Imiona zgrubiałe i zdrobniałe, pieścizłowe i pogardliwe. Rodzaje i liczby rzeczowników. Rodzaj rzeczowników, używanych tylko w liczbie mnogiej. Określenie i dopowiedzenie.

5. Odmiana rzeczowników, I-a deklinacja i jej właściwości w końcówkach oraz przyrostkach; właściwości dopełniacza, biernika oraz miejscownika w liczbie pojedynczej. Mianownik liczby mn. Określenia przysłówkowe i sposoby ich wyrażania.

6. II-a i III-a deklinacja rzeczowników. Rzeczowniki odmiany nieforemnej. Zdania bezpodmiotowe i sposoby wyrażania orzeczenia w zdaniach bezpodmiotowych.

7. Pisownia rzeczowników: *ъ, и, ѣ, ь* w końcówkach. Zdania ściągnięte.

8. Przymiotnik. Podział przymiotników. Stopniowanie. Pojęcie o zdaniach złożonych zależnych; zdania główne i podrzędne (poboczne).

9. Końcówki zaimkowe i rzeczownikowe przymiotników. Odmiana wszelkich form przymiotników. Zdania podrzędne określające oraz ich skróty.

10. Правописание им. прилагательных: окончание, род, пад. ед. числа, имен. множ. числа; правопис. им. прилагат. притяжательных и степеней сравнения. Придаточныя дополнительные предложения.

11. Имя числительное. Разделение имен числительных. Склонение числит. количеств: *одинъ, два, три*. Склонение числит., окончивающихся на *ъ* и *ь*, а также *сорокъ* и *сто*. Придаточныя предложения обстоятельства времени.

12. Склонение имен. числительных: *двѣсти, оба, двое*. Склонение количественных сложных и порядковых—простых и сложных. Правописание имен числительных: употребление *ъ, ѣ* и *ь*; *ого* в род. пад. ед. числа. Придаточныя предложения обстоятельства мѣста.

13. Мѣстоимение. Разделение мѣстоимений. Склонение мѣстоим. *я, ты, онъ, себя, мой, весь, тотъ, самъ, самый, чей, кто, что, никто*. Придаточныя предложения обстоятельства образа дѣйствия.

14. Правописание мѣстоимений: *ъ, ого* и *аго* во флексиях; мѣстоимения: *нашъ, вашъ*. Придаточныя предложения обстоятельства причины.

15. Глаголь. Залоги и виды. Значение их. Придаточныя предложения обстоятельства причины.

16. Наклонения, времена, числа и лица в глаголах. Спряжение глаголовъ 1-е и 2-е. Спряжение вспомогательного глагола „быть“. Придаточныя предложения обстоятельства цѣли.

17. Спряжение глаголовъ всѣхъ залоговъ. Неправильные глаголы. Правописание глаголовъ. *ъ* и *ь* в окончаниях. Придаточныя условныя предложения.

18. Понятие о причастии и дѣепричастии; окончания и образование их. Придаточныя уступительныя предложения.

19. Нарѣчіе. Разделение нарѣчій по значению. Качественныя нарѣчія и изменение их по степенямъ сравнения. Правописание нарѣчій. Вводныя слова и предложения: Вносныя предложения.

20. Предлогъ. Разделение предлоговъ. Значение и правописание их. Неотдѣляемые предлоги. Знаки препинания в простомъ предложении.

21. Союзы. Разделение их. Правописание союзовъ: *также, чтобы, тоже*. Знаки препинания в сложномъ предложении.

22. Междометіе. Отглагольныя и звукоподражательныя междометія. Составъ словъ. Корень, окончание, приставка, суффиксъ и флексія. Основа слова. Слова коренныя и производныя.

Стихотворения и басни: 1) Брожу ли я—Пушкина, 2) Бѣда-цроповѣдникъ—Полонскаго, 3) Гуси—Крылова, 4) Деревня Онѣги-

10. Pisownia przymiotników: zakończenie w dopełniaczu liczby pojedynczej, w mianowniku liczby mnogiej; pisownia przymiotników dzierżawczych i stopni. Zdania poboczne dopełniające.

11. Liczebnik. Podział liczebników. Przypadkowanie liczebników głównych: *odin, dwa, tri*. Odmiana liczebników, zakończonych na *ъ* i *ь*, oraz: *sorok* i *sto*. Zdania podrzędne czasowe.

12. Przypadkowanie liczebników: *dwieści, oba, dwoje*. Odmiana głównych złożonych i porządkowych pojedynczych oraz złożonych. Pisownia liczebników: użycie *ъ, ѣ* i *ь*; zakończenie: *ого* w dopełn. liczby pojed. Zdania poboczne miejsca.

13. Zaimek. Podział zaimków. Przypadkowanie zaimków: *ja, ty, on, siebia, moj, wieś, tot, sam, samyj, czej, kto, czto, nikto*. Zdania poboczne sposobowe.

14. Pisownia zaimków: *ъ, ого, аго* w końcówkach; zaimki: *nasz, wasz*. Zdania poboczne przyczynowe.

15. Słowo. Strony i postacie, ich znaczenie. Zdania poboczne przyczynowe.

16. Tryby, czasy, liczby i osoby w czasownikach. Koniugacya (czasowanie) słów I-a i II-a. Czasowanie słowa posiłkowego „być“. Zdania poboczne celowe.

17. Koniugacya słów we wszystkich stronach. Czasowniki nieformne. Pisownia słów: *ъ* i *ь*, w zakończeniach. Zdania poboczne warunkowe.

18. Pojęcie o imiesłowach; zakończenia oraz urabianie ich. Zdania poboczne ustępcze (przypuszczające.)

19. Przysłówek. Podział przysłówek według znaczenia. Stopniowanie przysłówek. Pisownia przysłówek. Wyrazy i zdania wtrącone. Przytoczenie.

20. Przyimek. Podział przyimków. Ich znaczenie i pisownia. Przyimki łączne. Przystankowanie w zdaniu pojedynczym.

21. Spójniki. Podział ich. Pisownia spójników: *także, czto, to, że*. Znaki przestankowe w zdaniu złożonym.

22. Wykrzyknik. Wykrzykniki słowne i naśladujące głosy. Skład wyrazów. Pierwiastek, zakończenie, przybranka, przyrostek i końcówka. Źródłosłów. Wyrazy pierwotne oraz pochodne.

Wiersze i bajki: 1) Brożu li ja—Puszkina, 2) Bieda — propowiednik—Połońskiego, 3) Gęsi — Kryłowa, 4) Wieś Oniegina — Puszkina,

на—Пушкина, 5) Кавказ—его же, 6) Крестьянин и работник—Крылова, 7) Мельник—его же, 8) Пруд и река—его же, 9) Раздѣлъ—его же, 10) Спор—Лермонтова, 10) Три пальмы—его же, 12) Туча Пушкина.

Польскій языкъ.

1. Алфавитъ. Гласныя открытыя, стѣсненныя, носовыя, твердыя и мягкія. Согласныя твердыя, мягкія, плавныя „mocne i słabe“. Циркуляры объ открытіи торговаго дома.
2. Слоги. Корень, приставка, суффиксъ, флексія, основы. Примѣры.
3. Смягченіе согласныхъ. Части рѣчи. Циркуляры о перемѣнахъ въ торговомъ домѣ.
4. Четыре склоненія существительныхъ именъ. Примѣры.
5. Первое склоненіе именъ существительныхъ. Примѣры.
6. Второе склоненіе существительныхъ. Примѣры. Циркуляры о закрытіи и ликвидаціи предпріятія.
7. Третье склоненіе существительныхъ. Примѣры.
8. Четвертое склоненіе существительныхъ. Примѣры. Письма, касающіеся кредита.
9. Склоненіе сложныхъ существительныхъ.
10. Неправильно склоняемыя существительныя.
11. Склоненіе существительныхъ-прилагательныхъ.
12. Раздѣленіе мѣстоименій. Склоненіе: личныхъ мѣстоим. и возвратныхъ.
13. Измѣненіе относительныхъ, указательныхъ и притяжательныхъ мѣстоимѣній. Отвѣтныя письма объ открытіи кредита.
14. Склоненіе неопредѣленныхъ мѣстоименій.
15. Измѣненіе по родамъ, числамъ и падежамъ прилагательныхъ.
16. Измѣненіе прилагательныхъ по степенямъ сравненія. Письма о траттахъ.
17. Раздѣленіе числительныхъ. Склоненіе количественныхъ и собирательныхъ числительныхъ.
18. Склоненіе числительныхъ: порядковыхъ, многократныхъ и неточныхъ.
19. Залоги и виды. Наклоненія. Причастія и дѣепричастія. Письма о римессахъ.
20. Два спряженія глаголовъ. Спряженіе глаголовъ: być, jeść, wiedzieć, dać.
21. Спряженіе глаголовъ страдательныхъ.
22. Первое спряженіе глаголовъ. Письма объ акцептированіи траттъ.

5) Kaukaz—tegoż, 6) Włościanin i robotnik—Kryłowa, 7) Młynarz — tegoż, 8) Staw i rzeka—tegoż, 9) Podział—tegoż, 10) Spór—Lermontowa. 11) Trzy palmy—tegoż, 12) Chmura—Puszkina.

Język polski.

1. Abecadło. Samogłoski otwarte, pochylone, nosowe, twarde i miękkie. Spółgłoski twarde, miękkie, płynne, mocne i słabe. Okólniki o otwarciu domu handlowego.
2. Zgłoski. Pierwiastek, przybranka, przyrostek, końcówka, źródłosłów. Przykłady.
3. Miękczenie spółgłosek. Części mowy. Okólniki o zmianach, zaszłych w domu handlowym.
4. Cztery deklinacje rzeczowników. Przykłady.
5. I-a deklinacja rzeczowników. Przykłady.
6. II-a deklinacja rzeczowników. Przykłady. Okólniki o zwinieniu i likwidacji przedsiębiorstwa.
7. III-a deklinacja rzeczowników. Przykłady.
8. IV-a deklinacja rzeczowników. Listy dotyczące kredytu.
9. Przypadkowanie rzeczowników złożonych.
10. Odmiany nieforemne rzeczowników.
11. Rzeczowniki, odmieniające się jak przymiotniki.
12. Podział zaimków. Przypadkowanie zaimków osobistych i zwrotnych.
13. Odmiana zaimków względnych, wskazujących, dzierżawczych. Odpowiedź na list o otwarciu kredytu.
14. Przypadkowanie zaimków nieokreślonych.
15. Odmiana przymiotników przez rodzaje, liczby i przypadki.
16. Stopniowanie przymiotników. Listy, dotyczące trat.
17. Podział liczebników. Przypadkowanie liczebników głównych i zbiorowych.
18. Przypadkowanie liczebników porządkowych wielorakich i nieoznaczonych.
19. Strony i postacie. Tryby. Imiesłowy. Listy, dotyczące remes.
20. Odmiany czasowników. Czasowanie słów: być, jeść, wiedzieć, dać.
21. Koniugacja słów biernych.
22. Pierwsza koniugacja. Listy, dotyczące akceptacji.

23. Второе спряжение глаголовъ. Письма касающіяся платежей.
  24. Раздѣленіе нарѣчій. Измѣненіе по степенямъ сравненія. Письма съ заказомъ товара.
  25. Простые и сложные предлоги. Правописаніе сложныхъ предлоговъ и слитныхъ.
  26. Какими падежами управляютъ предлоги. Письма о высылкѣ заказаннаго товара и фактуры.
  27. Междометія и знаки препинанія. Освѣдомительныя письма вопросительныя.
  28. Употребленіе буквы *о* во всѣхъ случаяхъ.
  29. Употребленіе буквы *и*. Освѣдомительныя письма-отвѣтныя.
  30. Употребленіе буквъ: *q, e*.
  31. Употребленіе буквъ: *i, j, y* въ окончаніяхъ существительныхъ именъ.—*y, i, e* въ настоящемъ времени и въ неопредѣленныхъ окончаніяхъ глаголовъ.
  32. Правописаніе окончаній прилагательныхъ: *ski, a, e*, существительныхъ: *skość, stwo*.
  33. Правописаніе сложныхъ словъ. Слитное и раздѣльное письмо „*nie*“.
  34. Употребленіе прописныхъ буквъ. Письмо съ требованіемъ уплаты долга.
  35. Простыя предложенія, распространенныя, безличныя, неполныя и др.
  36. Обращеніе, приложеніе, вводныя слова.
  37. Слитныя предложенія и сложные равносильныя предложенія. Отвѣтъ должника.
  38. Придаточныя предложенія: подлежащія и сказуемыя.
  39. Сокращеніе придаточныхъ опредѣлительныхъ предложеній. Чтеніе и проч.
  40. Сокращеніе придаточныхъ обстоятельственныхъ предложеній. Рекомендательныя письма.
  41. Знаки препинанія.
- Знаніе наизусть: 1) Ptasek i rybka, 2) Co ja lubię, 3) Dobrze to być małym, 4) Na śniegu, 5) Wolność Tomku, 6) Wieśniak, 7) Granie na rogu, 8) Wiosenka, 9) Na stawie.

Нѣмецкій языкъ.

1. 12—1; 227—304. Краткое и протяжное произношеніе гласныхъ. Полное родовое окончаніе. Слова съ полнымъ родовымъ окончаніемъ. Сокращеніе придаточныхъ предложеній цѣли на *um-zu*.

23. Druga koniugacya. Listy, dotyczące wypłat.
  24. Podział przysłówków. Stopniowanie. Listy z zamówieniem towarów.
  25. Przyimki pojedyncze i złożone. Pisownia przyimków złożonych i łącznych.
  26. Przyimki w składni rzędu. List z przesłaniem towaru i faktury.
  27. Wykrzykniki i znaki przestankowe. List z prośbą o informację.
  28. Użycie litery *o* we wszystkich wypadkach.
  29. Użycie litery *u*. List informacyjny—odpowiedź.
  30. Użycie liter *e* i *q*.
  31. Użycie liter *i, j, y* — w zakończeniu rzeczowników; *y, i, e*, — w czasie teraźniejszym i w bezokoliczniku.
  32. Pisownia zakończenia *ski, ska, skie*, w przymiotnikach, oraz *skość, stwo*—w rzeczownikach.
  33. Pisownia wyrazów złożonych. Użycie *nie* — łącznie i oddzielnie.
  34. Pisownia liter dużych. List z żądaniem należności zaległej
  35. Zdania pojedyncze, rozwinięte, bezpodmiotowe, eliptyczne i t. p.
  36. Zwrot, dopowiedzenie, zdania wtrącone.
  37. Zdania ściągnięte i złożone—współrzędne. Odpowiedź dłużnika.
  38. Zdania poboczne podmiotowe, dopełniające i orzecznikowe.
  39. Skróty zdań podrzędnych określających.
  40. Skróty zdań podrzędnych czasowych i innych. Listy polecające.
  41. O znakach przestankowych.
- Z pamięci: 1) Ptasek i rybka, 2) Co ja lubię, 3) Dobrze to być małym, 4) Na śniegu, 5) Wolność Tomku, 6) Wieśniak, 7) Koncert myśliwski, 8) Wiosenka, 9) Na stawie.

Język niemiecki.

1. 12—1; 227—304. Krótkie i przeciągłe wymawianie samogłosek. Zupełne zakończenie rodzajowe. Wyrazy z zupełnem zakończeniem rodzajowem. Skróty zdań pobocznych celowych na *um—zu*.

2. 12—3; 228—306. Когда употребляется прописная буква. Слова по производству. Выражение повелѣнія.

3. 18—5; 229—307. Неполное родовое окончаніе. Слова съ неполнымъ родовымъ окончаніемъ. Когда употребляется *der, die, das*?

4. 18—6; 229—308. Когда употребляется *ein, eine, ein*? Сліяніе словъ: *nicht, ein, in dem, in das, von dem, zu der, auf das*. Родъ существительныхъ. Косвенная рѣчь.

5. 19—7; 204—276a. Существительныя мужескаго рода по значенію и по окончанію. Употребленіе существительныхъ безъ члена.

6. 37—27; 204—276b. Существительныя женскаго рода по значенію и по окончанію. Сколько склоненій именъ существительныхъ? Ph—произношеніе и употребленіе.

7. 39—29; 205—276d. Существительныя средняго рода по значенію и по окончанію. Признаки каждаго склоненія и родъ существительныхъ слабаго склоненія.

8. 71—74; 206—278. Родъ существительныхъ сильнаго и смѣшан. склоненій. Родъ сложныхъ существительныхъ. О порядкѣ словъ.

9. 74—76; 173—230. Употребленіе иноязычныхъ словъ. Склоненіе иноязычныхъ существительныхъ. Мѣсто главныхъ частей въ главномъ и придаточномъ предложеніяхъ.

10. 75—78; 144—197. Употребленіе и склоненіе именъ собственныхъ лицъ. Мѣсто глагола въ главномъ предложеніи. По какому порядку занимаетъ онъ каждое изъ этихъ мѣстъ?

11. 170—224, 226; 174—231. Употребленіе и склоненіе именъ собственныхъ странъ, городовъ и т. п. Въ какихъ предложеніяхъ глаголъ занимаетъ 1-е мѣсто.

12. 189—254; 135—181. Употребленіе и склоненіе именъ собственныхъ рѣкъ, озеръ, горъ и т. п. Въ какихъ предложеніяхъ глаголъ занимаетъ 1-е мѣсто.

13. 189—255; 136—182. Употребленіе и склоненіе прилагательныхъ. Мѣсто глагола въ придаточныхъ предложеніяхъ и въ сокращенныхъ дополнительныхъ и условныхъ.

14. 190—256; 136—183. Когда склоняется прилагательное по сильному склоненію и въ чемъ состоитъ это склоненіе? Образованіе степеней сравненія у прилагательныхъ.

15. 194—260; 137—184. Когда склоняется прилагательное по слабому склоненію и въ чемъ состоитъ это склоненіе? Образованіе степеней сравненія у нарѣчій.

16. 195—262; 138—186. Смѣшанное склоненіе прилагательныхъ. Неправильное образованіе степеней у прилагательныхъ и нарѣчій. *Wie, als* при степеняхъ сравненія.

2. 12—3; 228—306. Użycie liter dużych. Wyraz z pochodzenia. Wyrażanie rozkazu.

3. 18—5; 229—307. Zakończenie rodzajowe niezupełne. Wyrazy z zakończeniem niezupełnem. Kiedy używamy *der, die, das*.

4. 18—6; 229—308. Użycie *ein, eine, ein*. Łączne pisanie wyrazów: *nicht, ein, in dem, in das, von dem, zu der, auf das*. Rodzaj rzeczowników. Mowa uboczna.

5. 19—7; 204—276. Rzeczowniki męskie według znaczenia i z zakończenia. Użycie rzeczowników bez przedimka.

6. 37—27; 204—276b. Rzeczowniki żeńskie według znaczenia i zakończenia. Ile jest deklinacji rzeczowników. Wymawianie i użycie *ph*.

7. 39—29; 205—276d. Rzeczowniki rodz. nijakiego według znaczenia i z zakończenia. Cechy każdej odmiany i rodzaj rzeczowników słabej deklinacji.

8. 71—74; 206—278. Rodzaj rzeczowników mocnej i mieszanej odmiany. Rodzaj rzeczowników złożonych. O szyku wyrazów.

9. 74—76; 173—230. Użycie wyrazów obcych. Odmiana rzeczowników obcych. Miejsce części głównych w zdaniu głównem i podrzędnem.

10. 75—78; 144—197. Użycie i przypadkowanie imion własnych osobistych. Miejsce czasownika w zdaniu głównem. W jakim porządku czasownik zajmuje każde z miejsc.

11. 170—224, 226; 174—231. Użycie i odmiana imion własnych krajów, miast i t. p. W jakich zdaniach słowo zajmuje miejsce 1-e.

12. 189—254; 135—181. Użycie i odmiana imion własnych rzek, jezior, gór i t. p. W jakich zdaniach słowo zajmuje miejsce 1-e.

13. 189—255; 136—182. Użycie i odmiana przymiotników. Miejsce słowa w zdaniach podrzędnych, jako też w skrótach zdań dopełniających i warunkowych.

14. 190—256; 136—183. Kiedy się odmienia przymiotnik według mocnej deklinacji i na czym polega ta odmiana. Formowanie stopni przymiotników.

15. 149—260; 137—184. Kiedy przymiotnik odmienia się według deklinacji słabej i na czym polega taka odmiana. Formowanie stopni przysłówków.

16. 195—262; 138—186. Mieszana deklinacja przymiotników. Nieforemne stopniowanie przymiotników i przysłówków. *Wie, als* w stopniowaniu.

17. 214—286; 139—188. Мѣстоименіе личное и безличное. Размѣщеніе обстоятельствъ мѣста и времени. Значеніе глаголовъ, наклоненіе.

18. 215—287; 139—189. Мѣстоименіе притяжательное, его образованіе, формы и употребленіе. Размѣщеніе дательнаго и винительнаго падежей.

19. 215—288; 141—192. Какъ переводится „свой“. Мѣстоименіе указательное. Выраженіе вѣроятности и желанія.

20. 218—291; 142—193. Мѣстоименіе относительное и вопросительное. Размѣщеніе опредѣленій и обстоятельствъ въ предложеніи.

21. 219—292; 142—194. Мѣстоименіе опредѣленное и возвратное. Спряженіе возвратныхъ глаголовъ. Мѣсто отрицанія „nicht“.

22. 220—293; 143—195. Мѣстоименіе неопредѣленное. Сліяніе извѣстныхъ мѣстоименій съ предлогами. Сколько формъ этого сліянія и когда оно употребляется?

23. 224—299; 143—196. Числительныя количественныя и порядковыя. Обозначеніе мѣры, вѣса, возраста, времени. Дроби. Умножительныя и числительныя нарѣчія.

24. 224—300; 144—198. Главныя формы глагола. Сколько спряженій? Ихъ признаки. Простыя и сложныя времена. Infinitiv въ предложеніи.

25. 91—102; 16—4. Вспомогательныя глаголы. Глаголы спрягающіеся съ „haben“. Infinitiv подлежащее. Спряженіе сложныхъ глаголовъ.

26. 92—103; 24—12. Глаголы, спрягающіеся съ „sein“. Infinitiv дополнение и опредѣленіе. Infinitiv съ „zu“ послѣ „haben, sein“.

27. 92—104; 25—13. Употребленіе вспомогательнаго глагола „werden“. Infinitiv дополнение безъ „zu“. Употребленіе сослагательнаго наклоненія.

28. 93—105; 25—14. Образованіе сложныхъ временъ въ дѣйствительномъ залогѣ. Образованіе, значеніе и употребленіе причастія настоящаго времени. Когда принимаетъ оно значеніе страдательнаго залога.

29. 96—110; 61—64. Образованіе страдательнаго залога. Образованіе, значеніе и употребленіе причастія прошедшаго времени.

30. 97—111; 62—65. Предлоги съ родительнымъ падежомъ. Praesens, Perfectum.

31. 124—160; 65—70. Предлоги съ дательнымъ падежомъ. Imperfectum, Plusquamperfectum.

32. 124—161 и 162; 66—71. Предлоги съ винительнымъ падежомъ; съ дательнымъ и винительнымъ. Futurum absolutum, exactum.

17. 214—286; 139—188. Zaimek osobisty i bezosobowy. Szyk okoliczności miejsca i czasu. Znaczenie słów, tryby.

18. 215—287; 139—189. Zaimek dzierżawczy, jego urabianie, formy i użycie. Szyk celownika i biernika.

19. 215—288; 141—192. Jak się tłumaczy „swój”. Zaimek wskazujący. Wyrażenia prawdopodobieństwa i życzenia.

20. 218—291; 142—193. Zaimek względny i pytajny. Szyk określenia i okoliczności przysłówkowych w zdaniu.

21. 219—292; 142—194. Zaimek określony i zwrotny. Czasowanie słów zwrotnych. Miejsce negacji „nicht”.

22. 220—293; 143—195. Zaimek nieokreślony. Łączne pisanie pewnych zaimków z przyimkami. Ile jest form tego łączenia i kiedy ono się używa.

23. 224—299; 143—196. Liczebniki główne i porządkowe. Wyrażenie miary, wagi, wieku, czasu. Ułamki. Przysłówki mnożne i liczebne.

24. 224—300; 144—198. Główne formy słowa. Ile mamy koniugacji. Ich cechy. Czas pojedynczy i złożony. Infinitiv (bezokolicznik) w zdaniu.

25. 91—102; 16—4. Słowa posiłkowe. Słowa, odmieniające się z „haben”. Bezokolicznik—jako podmiot. Koniugacja słów złożonych.

26. 92—103; 24—12. Czasowniki, odmieniające się z „sein” Bezokolicznik jako dopełnienie i określenie. Bezokolicznik z „zu” po „haben, sein”.

27. 92—104; 25—13. Użycie słowa posiłkowego „werden”. Bezokolicznik jako dopełnienie bez „zu”. Użycie trybu warunkowego.

28. 93—105; 25—14, Formowanie czasu złożonego w stronie czynnej przechodniej. Formowanie, znaczenie i użycie imiesłowu odmiennego w czasie teraźniejszym. Kiedy ono przybiera znaczenie strony biernej.

29. 96—110; 61—64. Formowanie strony biernej. Formowanie, znaczenie i użycie imiesłowu odmiennego w czasie przeszłym.

30. 97—111; 62—65. Przyimki z dopełniaczem. Praesens, Perfectum.

31. 124—160; 64—70. Przyimki z celownikiem. Imperfectum, Plusquamperfectum.

32. 124—161 i 162; 66—71. Przyimki z biernikiem,—z celownikiem oraz biernikiem. Futurum absolutum, exactum.

33. 53—57; 66—97. Какъ переводится русское дѣепричастіе настоящаго времени: а) безъ отрицанія и б) съ отрицаніемъ.

34. 54—52; 81—98. Какъ переводится русское дѣепричастіе прошедшаго времени: а) безъ отрицанія и б) съ отрицаніемъ.

35. 131—176; 88—99. Употребленіе временъ и наклоненій при неисполнимыхъ условіяхъ.

Ариѳметика.

1. Понятіе о процентахъ. Способы вычисленія. Проценты со ста, на сто и во ста. Сложеніе и вычитаніе простыхъ дробей.

2. Вычисленіе процентовъ за годы и мѣсяцы. Общій способъ и вычисленіе по частямъ. Умноженіе и дѣленіе простыхъ дробей.

3. Вычисленіе процентовъ за дни. Общій способъ. Вычисленіе процентовъ съ помощью процентнаго дѣлителя. Десятичныя дроби. Понятіе о нихъ, увеличеніе и уменьшеніе. Сложеніе и вычитаніе.

4. Италіанскій способъ вычисленія процентовъ за дни. Умноженіе и дѣленіе десятичныхъ дробей.

5. Отыскиваніе капитала, времени и процентной таксы. Обращеніе простыхъ дробей въ десятичныя; какія десятичныя дроби получаютъ при этомъ.

6. Вычисленіе процентовъ во ста и на сто съ цомощью приближеній. Признаки, по которымъ можно узнать въ какую десятичную дробь обратится данная простая.

7. Монетное пари. Обращеніе десятичныхъ конечныхъ и безконечныхъ въ простыя.

8. Проба. Различныя системы пробъ. Переходъ отъ одной системы къ другой. Умноженіе съ заданнымъ приближеніемъ.

9. Товарныя вычисленія. Скидка съ вѣса и цѣны. Товарныя издержки. Простое тройное правило.

10. Простая Калькуляція. Цѣпное правило.

11. Сложная Калькуляція 1-й способъ. Распредѣленіе расходовъ по цѣнѣ и по количеству. Особые расходы. Признаки дѣлимости чисель.

12. Сложная Калькуляція 2-й способъ. Во что обратится единица цѣны товара вмѣстѣ съ расходами. Общій наибольшій дѣлитель.

13. Учетъ векселей. Сложное тройное правило.

14. Средній срокъ уплаты нѣсколькихъ векселей. Общее наименьшее кратное.

15. Обмѣнъ векселей.

16. Вексельные курсы. Обращеніе долгосрочныхъ курсовъ въ краткосрочные и обратно. Правило товарищества.

33. 53—57; 66—97. Jak się tłumaczy rosyjski imiesłów nieodmienny czasu teraźniejszego: a) bez negacyi i b) z negacją.

34. 54—52; 81—98. Jak się tłumaczy rosyjski imiesłów nieodmienny czasu przeszłego: a) bez negacyi i b) z negacją.

35. 131—176; 88—99. Użycie czasów i trybów przy niewykonalnych warunkach.

Arytmetyka.

1. Pojęcie o procentach. Sposoby obliczeń. Procent od sta, nad sto, i w stu. Dodawanie i odejmowanie ułamków zwyczajnych.

2. Obliczanie procentu za lata i miesiące. Sposób ogólny i obliczanie częściowe. Mnożenie i dzielenie ułamków zwyczajnych.

3. Obliczenie procentu za dni. Sposób ogólny. Obliczenie procentu za pomocą dzielenia procentowego. Ułamki dziesiętne, ich powiększenie i pomniejszenie. Dodawanie i odejmowanie.

4. Sposób włoski obliczania procentu za dni. Mnożenie i dzielenie ułamków dziesiętnych.

5. Wyznaczanie kapitału, czasu i taksy procentowej. Zamiana ułamków zwyczajnych na dziesiętne; jakie przytem otrzymujemy ułamki dziesiętne.

6. Obliczanie procentu w sto i na sto za pomocą przybliżeń Cechy, po których poznajemy, jaki ułamek dziesiętny otrzymamy, zamieniając ułamek zwyczajny na dziesiętny.

7. Monetarne pari (równia). Zamiana ułamków dziesiętnych skończonych na zwyczajne.

8. Próba. Różne systematy prób. Przejście od jednego systematu do drugiego. Mnożenie z zadaniem przybliżeniem.

9. Obliczenia towarowe. Strącenie z wagi i z ceny. Koszta towarowe. Reguła trzech pojedyncza.

10. Kalkulacja pojedyncza. Reguła łańcuchowa.

11. Kalkulacja złożona, I-szy sposób. Rozkład (repartycja) kosztów według ceny i ilości. Koszta oddzielne. Cechy podzielności liczb.

12. Kalkulacja złożona, II-gi sposób. Na co się zamieni jedność ceny towaru wraz z kosztami. Największy wspólny dzielnik.

13. Dyskontowanie weksli. Reguła trzech złożona.

14. Przeciętny termin zapłaty kilku weksli. Najmniejsza wspólna wielokrotna.

15. Zamiana weksli.

16. Kurs wekslowy. Zamiana kursu długoterminowego na krótkoterminowy i odwrotnie. Reguła spółki.

17. Опреѣленіе стоимости иностранныхъ векселей (девизъ).
18. Опреѣленіе суммы (валюты) иностранныхъ векселей.
19. Ремитировка прямая и черезъ города. Умноженіе съ заданнымъ приближеніемъ по частямъ.
20. Трассировка прямая и черезъ города. Дѣленіе съ заданнымъ приближеніемъ.
21. Акціи и облигаціи. Различіе между тѣми и другими. Купоны. Сложныя вычисленія съ заданнымъ приближеніемъ.
22. Опреѣленіе стоимости процентныхъ бумагъ. Умноженіе простыхъ дробей.
23. Опреѣленіе стоимости русскихъ процентныхъ бумагъ на иностранныхъ биржахъ. Постоянные курсы. Сокращенія при умноженіи на 5, 25, 125 и т. д.
24. Веденіе и закрытіе текущаго счета на одной страницѣ.
25. Веденіе и закрытіе текущаго счета прогрессивнымъ способомъ.
26. Веденіе и закрытіе текущаго счета ретрограднымъ способомъ.
27. Текущіе счета съ красными числамъ.
28. Переѣна процентной таксы при веденіи текущаго счета прогрессивно и ретроградно. Сокращенія при умноженіи на 15, 75, 125, $371\frac{1}{2}$ и т. д. Умноженіе по частямъ
29. Ссуды срочныя и до востребованія.
30. Спеціальный текущій счетъ.

Бухгалтерія.

1. Общія понятія объ имуществѣ: положительномъ и отрицательномъ. Составныя части имущества. Надежное и ненадежное имущественное состояніе.
2. Опреѣленіе имущественнаго состоянія даннаго лица. Инвентарная опись. Чистый капиталъ и дефицитъ.
3. Причины, вызывающія видоизмѣненія въ имуществахъ. Какимъ образомъ вліяютъ всѣ видоизмѣненія на имущественныя состоянія. Цѣль бухгалтеріи.
4. Контроль составнымъ частямъ имущества и способы веденія его. Главная книга и балансъ ея.
5. Причины вызвавшіе появленіе Журнала: способъ веденія его.
6. Статьи Журнала: простыя, сложныя, кассовыя и счетныя.
7. Переносъ Инвентаря въ Журналъ и переносъ статей изъ Журнала въ Главную Книгу.

17. Określenie wartości weksli zagranicznych (dewiza).
18. Określenie sumy (waluty) weksli zagranicznych.
19. Remitowanie wprost i przez miasta. Mnożenie z zadaniem przybliżeniem częściowym.
20. Trasowanie wprost i przez miasta. Dzielenie z zadaniem przybliżeniem.
21. Akcje i obligacje. Czem one się różnią. Kupony. Obliczenia złożone z zadaniem przybliżeniem.
22. Określenie wartości papierów procentowych. Mnożenie ułamków zwyczajnych.
23. Określenie wartości rosyjskich papierów procentowych na giełdach zagranicznych. Kursy stałe. Skrócone mnożenie przez 5, 25, 125 i t. d.
24. Prowadzenie i zamknięcie rachunku bieżącego metodą drabinkową.
25. Prowadzenie i zamknięcie rachunku bieżącego metodą do epoki.
26. Prowadzenie i zamknięcie rachunku bieżącego metodą od epoki czyli liczb ujemnych.
27. Rachunki bieżące z liczbami czerwonymi.
28. Zmiana taksy procentowej przy prowadzeniu rachunku bieżącego metodą do epoki i od epoki. Skrócone mnożenie przez 15, 75, 125, $371\frac{1}{2}$ i t. d. Mnożenie częściowe.
29. Pożyczki terminowe i do zażądania.
30. Specjalny rachunek bieżący.

Buchalterya

1. Ogólne pojęcie o stanie majątkowym: dodatnim i ujemnymi. Części składowe majątku. Stan majątkowy pewny i wąpliwy.
2. Określenie stanu majątkowego danej osoby. Inwentarz. Kapitał czysty i deficyt.
3. Przyczyny, wywołujące zmiany (modyfikacje) w majątku. W jaki sposób oddziałują wszystkie zmiany na stany majątkowe. Cel buchalteryi.
4. Kontrola części składowych stanu majątkowego i sposoby prowadzenia jej. Księga główna i jej bilans.
5. Co wywołało potrzebę dziennika i jak się go prowadzi.
6. Pozycje dziennika: pojedyncze, złożone, rachunkowe.
7. Przeniesienie Inwentarza do Dziennika i przeniesienie pozycji z Dziennika do Księgi Głównej.

8. Проверка правильности переноса статей Журнала въ Главную Книгу. Составление баланса Главной Книги.

9. Неправильности допускаемые на практикѣ при обозначеніи нѣкоторыхъ видоизмѣненій въ нѣкоторыхъ составныхъ частяхъ имущества и цѣль таковыхъ.

10. Какія видоизмѣненія, происходящія на дѣлѣ, не вносятся сразу въ торговые книги, какая тому цѣль, и что за собою влечетъ это обстоятельство.

11. Особенности контролированія разницы „первоначально опредѣленной инвентаремъ“ между Активами и Пассивами.

12. Причины, вызывающія появленіе меморіала, кассы и вспомогательныхъ книгъ; отношеніе ихъ къ Главной Книгѣ и способы веденія этой послѣдней въ такомъ случаѣ.

13. Вспомогательная книга товаровъ: способъ веденія ея и закрытія.

14. Книга кассы и способы веденія ея. Сличеніе вспомогательныхъ книгъ съ Главною.

15. Книга фондовъ. Способъ веденія и закрытія ея.

16. Книга разныхъ лицъ. Способъ веденія и закрытія ея

17. Меморіаль. Способъ веденія его.

18. Въ чемъ состоятъ работы, называемыя на практикѣ „закрытіе книгъ“ или составленіе генеральнаго баланса.

19. Счетъ убытковъ и прибылей.

20. Закрытіе Главной Книги, статьи объ этомъ въ Журналѣ.

21. Открытіе Главной Книги, статьи объ этомъ въ Журналѣ.

Право.

1. Понятіе объ обществѣ, государствѣ и правѣ. Отличіе права отъ нравственности. Формы права: обычай и законъ. Случаи примѣненія обычая въ настоящее время (1, 2).

2. Законъ. Выработка, утвержденіе и обнародованіе закона. Дѣйствіе закона во времени (3, 4).

3. Кодификація законовъ въ Россіи. Мѣстныя законы (7).

4. Понятіе о гражданскихъ законахъ. Субъектъ права. Физическое и юридическое лицо. Правоспособность и дѣеспособность (30, 45).

5. Ограниченіе правоспособности и дѣеспособности (45) Опекa и попечительство (35).

6. Объектъ права. Имущество движимое и недвижимое (36).

7. Право собственности и его элементы. Полное и неполное право собственности (37 и 38).

8. Проверка точности перенесенія позыцій з Дзѣннѣка до Ксіѣгі Глѡвней. Спорззденіе билансу Ксіѣгі Глѡвней.

9. Dozwolona w praktyce niepoprawność w oznaczeniu niektórych modyfikacyi w pewnych częściach stanu majątkowego oraz cel takowych.

10. Jakie modyfikacje, zasze faktycznie, nie wpisują się odrazu do ksiąg handlowych, w jakim celu i co za sobą pociąga ta okoliczność.

11. Właściwości kontrolowania różnicy „pierwotnie wykazanej w inwentarzu“ pomiędzy Aktywami a Pasywami.

12. Co wywołało potrzebę Memoryału, Kasy i ksiąg pomocniczych; stosunek ich do Księgi Głównej i sposób prowadzenia tej ostatniej w takim razie.

13. Księga pomocnicza Towarowa: sposób jej prowadzenia i zamknięcia.

14. Księga Kasowa oraz sposoby prowadzenia jej. Porównanie (kolacyonowanie) ksiąg pomocniczych z Główną.

15. Księga papierów publ. Sposób jej prowadzenia oraz zamknięcia.

16. Księga Różnych. Sposób jej prowadzenia i zamknięcia.

17. Memoryał. Sposób prowadzenia go.

18. Na czym polegają czynności, w praktyce zwane „zamknięciem ksiąg“, albo sporządzenie bilansu jeneralnego.

19. Rachunek zysków i strat.

20. Zamknięcie Księgi Głównej, pozycye o tem w Dzienniku.

21. Otwarcie Księgi Głównej; pozycye o tem w Dzienniku.

Prawo.

1. Pojęcie o społeczeństwie, państwie i prawie. Odróżnienie prawa od moralności. Formy prawa: zwyczaj i prawo pisane. Wypadki stosowania zwyczaju w dzisiejszych czasach (1, 2).

2. Prawo. Wypracowanie, zatwierdzenie i ogłoszenie prawa. Działanie prawa co do czasu (3, 4).

3. Kodyfikacja praw w Rosyi. Prawa krajowe (7).

4. Pojęcie o prawie cywilnem. Jednostka prawna. Osoba fizyczna i jurydyczna. Zdolność prawna. Wola własna (30, 45).

5. Ograniczenie prawnej zdolności i woli własnej (45). Opiekа i kuratela (35).

6. Objekt prawa. Majątek ruchomy i nieruchomy (36).

7. Prawo własności i jego zasady. Zupełne i niezupełne prawo własności (37, 38).

8. Право участія въ чужомъ имуществѣ. Понятіе о сервитутахъ. Владѣніе отдѣльное отъ права собственности (39 и 41).

9. Выдѣленіе изъ собственности права распоряженія. Запрещеніе. Секвестръ. Право общаго владѣнія. Давность (42, 43 и 44).

10. Обязательство. Предметъ обязательства. Происхождение обязательства. Понятіе о договорѣ. Составленіе. совершеніе, прекращеніе и отмѣна договоровъ (56).

11. Обезпеченіе договоровъ. Поручительство. Неустойка. Залогъ недвижимости или заставъ, закладъ, задатокъ (57, 58, 59, 60, 61 и 62).

12. Мѣна, купля и продажа. Запродажа. Подрядъ и поставка (54, 55, 63, 65).

13. Наемъ имущественный и личный. Довѣренность.

14. Торговые представители. Права и обязанности прикащиковъ.

15. Прокура. Договоръ комиссіи.

16. Заемъ. Ссуда (66 и 68).

17. Товарищество. Страхованіе.

18. Исторія векселя въ Россіи и Польшѣ.

19. Виды векселя: простой и переводный. Образцы ихъ.

20. Разновидности переводнаго векселя—домицилированный; ярмарочный, переводно-простой, своему приказу, фиктивный, бланковый вексель.

21. Принадлежности векселя.

22. Вексельная правоспособность.

23. Поручительство по векселю.

24. Акцептъ.

25. Протестъ въ непринятіи и посредничество въ принятіи.

26. Передача векселя.

27. Значеніе передаточной надписи.

28. Платежъ по векселю.

29. Отказъ въ платежѣ по векселю и послѣдствія его. Посредничество въ платежѣ.

30. Обратное требованіе по векселю.

31. Взысканіе по векселю.

32. Потеря векселя.

Географія.

Каждый экзаменующійся долженъ дать отвѣтъ: а) по коммерческой географіи Россіи, б) по общей географіи Россійской Имперіи, в) по общей географіи прочихъ странъ и государствъ, г) по двумъ маршрутамъ.

8. Prawo udziału w cudzym majątku. Pojęcie o serwitutach. Posiadanie, odrębne od prawa własności.

9. Wyodrębnienie z własności—prawa rozporządzania. Zabronienie Sekwestr. Prawo wspólnego posiadania. Przedawnienie.

10. Zobowiązanie. Przedmiot zobowiązania. Pochodzenie zobowiązania. Pojęcie o umowie. Sporządzenie, dokonanie, zerwanie i skasowanie umów (56).

11. Zapewnienie umów. Poręczenie. Niedotrzymanie. Zastawienie nieruchomości czyli zastaw, fant, zatek (57—62).

12. Zamiana, kupno i sprzedaż. Zaprzedanie. Antrepryza i dostawa (54—5, 63, 65).

13. Najem majątkowy i osobisty. Upoważnienie.

14. Przedstawiciele handlowi. Prawa i obowiązki subjektów.

15. Prokura. Umowa komisowa.

16. Pożyczka. Zapomoga (66, 68).

17. Spółka. Ubezpieczenie (asekuracja).

18. Historia weksłu w Rosyi i Polsce.

19. Formy (odmiany) weksłu: zwyczajowy i przekazowy. Wzory weksli.

20. Odmiany różne weksłu przekazowego — domicylowany; jarmarczny, przekazowo-prosty, na zlecenie własne, fikcyjny, na blankiecie.

21. Akcesorya weksłu.

22. Wekslowa zdolność prawna.

23. Poręczenie weksłu.

24. Akcept.

25. Protest o nieprzyjęciu i pośrednictwo w przyjęciu.

26. Odstąpienie weksłu (indosowanie).

27. Znaczenie indosu na weksłu.

28. Pokrycie weksłu.

29. Odmówienie zapłaty weksłu i skutki odmówienia. Pośrednictwo w pokryciu.

30. Odwrotne żądanie za weksel.

31. Poszukiwanie (windykacja) wekslowe.

Geografia.

Każdy bilet zawiera po 4 pytania: a) z geografii handlowej, b) z geografii ogólnej, c) z geografii powszechnej, d) dwie marszruty.

1. а) Предметъ коммерческой географіи. Промышленность добывающая и обрабатывающая. Внутренняя и внѣшняя торговля. Пути сообщенія, желѣзно-дорожные, морскіе и рѣчные; б) Приозерныя губерніи: Олонецкая, Новгородская, С.-Петербургская, Псковская; в) Австралія; г) Варшава-Тюмень, Москва-Лодзь.

2. а) Земледѣліе. Зависимость успѣшности земледѣлія отъ климата, почвы и уровня сельско-хозяйственныхъ знаній; б) Устройство поверхности Россіи, климатъ, почва, народонаселеніе; в) Африка; г) Варшава-Воронежъ, Петербургъ-Камышинъ.

3. а) Системы земледѣлія. Земельныя угодія. Урожайность хлѣбовъ, Главные виды воздѣлываемыхъ въ Россіи зерновыхъ хлѣбовъ; б) Средневожскія земледѣльческія губерніи: Казанская, Симбирская, Пензенская, Саратовская, Нижегородская, Самарская; в) Сѣверная Америка; г) Варшава-Харьковъ, Новгородъ-Вѣна.

4. а) Воздѣлываніе ржи, пшеницы, ячменя, гороха, гречихи, проса, кукурузы. Мукомольное, пивоваренное и винокуренное производства; б) Центральныя земледѣльческія губерніи: Тульская, Рязанская, Тамбовская, Орловская, Курская, Воронежская; в) Австрія; г) Варшава-Рыбинскъ, Петербургъ-Севастополь.

5. а) Распредѣленіе собираемыхъ въ Россіи зерновыхъ хлѣбовъ. Воздѣлываніе картофеля. Разведеніе техническихъ растений; б) Привислинскій край; в) Германія; г) Варшава-Елецъ, Нижній-Новгородъ—Берлинъ.

6. а) Разведеніе свекловицы. Табаководство. Свеклосахарное и табачное производства; б) Малороссійскія губерніи: Подольская, Волинская, Кіевская, Черниговская, Полтавская, Харьковская; в) Балканскій полуостровъ; г) Варшава-Симферополь, Москва-Тифлисъ.

7. а) Разведеніе прядильныхъ растений—льна, конопли, хлопка. Хлопчатобумажное производство. Обработка льна, пеньки; б) Средне-азиатскія владѣнія Россіи; Туркестанскій край,—области: Самаркандская, С.-Дарьинская, Ферганская, Закаспійская. Бухара. Хива; в) Остъ-Индіи. Египетъ; г) Варшава-Томскъ, Батумъ-Андижанъ.

8. а) Разведеніе масличныхъ растений: подсолнечника, рапса, конопли, льна. Маслобойное производство; б) Финляндія; в) Швеція. Норвегія. Данія; г) Варшава-Срѣтенскъ, Петербургъ-Карсъ.

9. а) Табаководство. Травосѣяніе. Табачное производство; б) Южно русскія степныя губерніи: Бессарабская, Херсонская, Екатеринославская, Таврическая, Земля Войска Донскаго; в) Турція, Египетъ; г) Варшава-Чита, Одесса-Бромбергъ.

10. а) Садоводство. Огородничество. Бахчеводство; б) Прикаспійское степное пространство, губерніи: Астраханская, Самарская,

1. а) Treść geografii handlowej. Przemysł płodów surowych i fabryczny. Handel wewnętrzny i zewnętrzny. Środki komunikacyjne: drogi żelazne, morskie i rzeczne; b) gubernie Krainy Jezior: Ołoniecka, Nowogrodzka, Petersburska, Pskowska; c) Australia; d) Warszawa-Tiumeń, Moskwa-Łódź.

2. а) Rolnictwo. Zależność pomyślnego rozwoju rolnictwa od klimatu, gleby i poziomu wiedzy gospodarstwa wiejskiego; b) układ powierzchni Rosyi, klimat, grunt, ludność; c) Afryka; d) Warszawa-Woroneż, Petersburg-Kamyszyn.

3. а) Systematy rolnictwa. Użyteczność gruntów. Urodzajność zbóż. Główne odmiany zbóż, w Rosyi uprawianych; b) gubernie rolnicze Wołgi Środkowej. Kazańska, Symbirska, Penzeńska, Saratowska, Niższo-Nowgorodzka, Samarska; c) Ameryka Północna; d) Warszawa-Charków, Nowogród-Wiedeń.

4. а) Uprawa żyta, pszenicy, jęczmienia, grochu, gryki, prosa, kukurydzy. Postępowanie młynarstwa i gorzelnictwa; b) gubernie Rolnicze centralne: Tulska, Razańska, Tambowska Orłowska, Kurska, Woroneska; c) Austrya; d) Warszawa-Rybińsk, Petersburg-Sewastopol

5. а) Rozkład w Rosyi zbóż zbieranych. Uprawa kartofli. Uprawa roślin technicznych; b) Kraj Nadwiślański; c) Cesarstwo Niemieckie; d) Warszawa—Jelec, Niższy-Nowogród — Berlin.

6. а) Uprawa buraków cukrowych. Uprawa tytoniu. Cukrownictwo. Wytwórczość tabaczna; b) gubernie Małoruskie: Podolska, Wołyńska, Kijowska, Czernihowska, Połtawska, Charkowska; c) półwysep Bałkański; d) Warszawa—Symferopol, Moskwa—Tyflis.

7. а) Uprawa roślin przędzalnych — lnu, konopi, bawełny. Przemysł bawełniany, lniany i konopny; b) Środkowo-Azyatyckie posiadłości Rosyi; kraj Turkiestański,—obwód Samarkandzki, Syr-Daryjski, Fergański, Zakaspijski. Buchar. Chiwa; c) Indyje Wschodnie. Egipt; d) Warszawa — Tomsk, Batum—Andidżan.

8. а) Uprawa roślin oleistych: słonecznika, rapsu, konopi, lnu. Olejarstwo; b) Finlandya; c) Szwecya. Norwegia. Dania. d) Warszawa — Sreteńsk, Petersburg—Kars.

9. а) Przemysł tabaczny. Uprawa traw. Wytwórczość tabaczna. b) Gubernie stepowe: Besarabska, Chersońska, Jekaterynostawska, Taurycka, obwód wojska Dońskiego. c) Turcya. Egipt. d) Warszawa—Czyta, Odesa—Bydgoszcz.

10. а) Sadownictwo. Ogrodnictwo. Uprawa kawonów. b) Kraj stepowy Nadkaspjski: gubernia Astrachańska, Samarska, Stawropolska,

Ставропольская. Уральская область; в) Бельгія, Голландія; г) Варшава-Новочеркасск. Томск-Парижъ.

11. а) Винограводство и винодѣліе; б) Южно-русскія степныя губерніи: Бессарабская, Херсонская, Екатеринославская, Таврическая, Донская область; в) Франція; г) Варшава-Тифлисъ, Петербургъ-Одосія.

12. а) Шелководство. Обработка шелка; б) Кавказъ; в) Апенинскій полуостровъ; г) Варшава-Елизаветполь, Москва-Ліонъ.

13. а) Лѣсоводство. Обработка дерева; б) Бѣлорусско-Литовское пространство, губерніи: Смоленская, Витебская, Могилевская и Минская, Ковенская, Виленская и Гродненская. в) Скандинавскій полуостровъ; г) Варшава-Архангельскъ, Москва-Улеаборгъ.

14. а) Животноводство. Коневодство. Кожевенное производство; б) Киргизскій край; области: Семирѣченская, Семипалатинская, Акмолинская, Тургайская, Уральская; в) Южная Америка. Бразилія, Аргентина; г) Варшава-Хабаровскъ, Москва-Керчь.

15. а) Разведение рогатаго скота. Молочное хозяйство. Кожевенное производство; б) Сѣверный край, губерніи: Архангельская, Вологодская; в) Швейцарія. Голландія. Данія; г) Варшава-Ревель, Симбирскъ-Калишъ.

16. а) Овцеводство. Свиноводство. Шерстяныя издѣлія. Стеариновое и мыловаренное производства; б) Южно-русскія степныя губерніи: Бессарабская, Херсонская, Екатеринославская, Таврическая, Ставропольская; в) Англія; г) Варшава-Кишиневъ, Кіевъ-Вѣна.

17. а) Рыболовство и рыбоводство; б) Прикаспійское степное пространство, губерніи: Астраханская, Самарская, Ставропольская, Уральская область; в) Швеція. Норвегія. Голландія; г) Варшава-Царицынъ, Архангельскъ-Керчь.

18. а) Торфяное производство. Горный промыселъ. Обработка металловъ; б) Приуральское горнозаводское пространство, губерніи: Пермская, Уфимская, Вятская, Оренбургская; в) Бельгія. Германія, Рейнская провинція, Саксонія; г) Варшава-Екатеринославъ, Златоустъ-Домброва.

19. а) Добываніе драгоцѣнныхъ металловъ. Производство серебряныхъ и золотыхъ издѣлій; б) Восточная Сибирь, губерніи: Енисейская, Иркутская, области: Якутская, Забайкальская, Амурская, Приморская; в) Африка; г) Варшава-Оренбургъ, Иркутскъ-Вятка.

20. а) Добываніе чугуна, стали, желѣза. Машиностроительство, чугунно-литейное, проволочное и гвоздильное производства; б) Южно-русскія степныя губерніи: Херсонская, Екатеринославская, Область Войска Донскаго; в) Сѣверная Америка; Сѣверовосточные

Uralska, obwód c) Belgia, Holandia, d) Warszawa — Nowoczerskask, Tomsk—Paryż.

11. а) Uprawa winnic i robienie wina; б) gubernie stepowe, jak wyżej; c) Francya; d) Warszawa-Tyflis, Petersburg-Theodozya (Kaffa).

12. а) Jedwabnictwo i jedwabiarstwo; б) Kaukaz; c) półwysep Apeniński; d) Warszawa-Elizabetpol, Moskwa-Lion (Lugdun).

13. а) Leśnictwo. Obróbka drzewka; б) Gubernie Białoruskie i Litewskie. c) Półwysep Skandynawski. d) Warszawa — Archangelsk, Moskwa—Uleaborg.

14. а) Hodowla zwierząt. Hodowla koni. Przemysł skórniczy. б) Kraj Kirgizów; obwody: Semireczeński, Semipalatyński, Akmoliński. Turgajski i Uralski. c) Ameryka Południowa. Brazylia. Argentyna; d) Warszawa—Chabarowsk, Moskwa—Kercz.

15. а) Hodowla bydła. Mleczarstwo. Przemysł skórniczy; c) gubernie Północne: Archangelska, Wołogodzka; c) Szwajcarya, Holandia, Dania; d) Warszawa—Rewel, Symbirsk—Kalisz.

16. а) Hodowla owiec i świń. Wyroby wełniane. Przemysł starynowy i mydlarstwo; б) gubernie stepowe, jak wyżej; c) Anglia; d) Warszawa—Kiszeniew, Kijów—Wiedeń.

17. а) Rybołówstwo i hodowla ryb; б) kraj stepowy Nadkaspijski, jak wyżej; c) Szwecya. Norwegia. Holandia; d) Warszawa—Carycyn, Archangelsk—Kercz.

18. а) Przemysł torfowy. Przemysł górniczy. Obróbka metali б) Kraj Uralski górniczy: gubernia Permska, Wiacka, Oremburska. c) Belgia, Państwo Niemieckie, prowincya Nadreńska, Saksonia. d) Warszawa—Jekatierynosław.

19. а) Dobywanie drogich metali. Wyroby złote i srebrne б) Syberya Wschodnia; gub. Jenisiejska, Irkucka, obwód Jakucki, Zabajkajski, Amurski, Przymorski. c) Afryka. d) Warszawa—Orenborg, Irkuck — Wiatka.

20. а) Dobywanie surowca, stali, żelaza. Budowa machin, przemysł, fabrykacja odlewów, drutu, gwoździ. б) Gubernie stepowe, jak wyżej. c) Ameryka Północna; północo—wschodnie stany górnicze. d) Warszawa—Ekaterynoburg, Jekaterynasław—Sosnowice.

горнопромышленные Штаты; г) Варшава-Екатеринбургъ, Екатеринославъ—Сосновицы.

21. а) Добываніе мѣди, свинца, цинка, олова, ртути. Производство мѣдныхъ и бронзовыхъ издѣлій; б) Западная Сибирь, губерніи: Тобольская, Томская; в) Пиринейскій полуостровъ. Чили, Мексика; г) Варшава—Владивостокъ, Омскъ—Кѣльцы.

22. а) Добываніе каменнаго угля, нефти и соли. Химическія производства. б) Кавказъ; губерніи: Ставропольская, Тифлисская, Бакинская, Елизаветпольская, Эриванская, Кутаисская, Черноморская; области: Терская, Кубанская, Карская, Дагестанская; в) Великобританія; г) Варшава—Баку; Пермь—Домброва.

23. а) Обрабатывающая промышленность; дѣленіе обрабатывающей промышленности на категоріи: б) московско-промышленныя губерніи: Тверская, Ярославская, Костромская, Владимірская, Московская, Калужская, Нижегородская; в) Австро-Венгрія: Чехія, Моравія, Австрійская Силезія; г) Варшава—Рига; Нижній-Новгородъ—Лодзь.

24. а) Обработка волокнистыхъ веществъ; б) Привислинскій край; в) Франція; г) Варшава—Кострома; Ярославль—Руда Гузовская.

25. а) Обработка металловъ. Стеклое и керамическое производство; б) московско-промышленныя губерніи: Московская, Калужская, Нижегородская, Тульская; в) Германія: Рейнская провинція, Саксонія; г) Варшава—Нижній-Новгородъ; Москва—Екатеринославъ.

26. а) Обработка питательныхъ веществъ; б) Малороссійскія земледѣльческія губерніи: Подольская, Волынская, Кіевская, Черниговская, Полтавская, Харьковская; в) Сѣверо-Американскіе Соединенные Штаты; г) Варшава—Симбирскъ; Кіевъ—Кенигсбергъ.

27. а) Обработка животныхъ веществъ; производства: кожевенное, стеариновое, мыловаренное; б) средневожскія губерніи: Казанская, Симбирская, Пензенская, Саратовская, Нижегородская, Самарская; в) Германія; г) Варшава-Казань; Холмъ-Данцигъ.

28. а) Обработка дерева. Писчебумажное производство. б) Привислинскій край; в) Китай. Японія; г) Варшава—Рига; Петербургъ—Одесса.

29. а) Химическія производства. Разныя мелкія производства: табачное, резиновое, спичечное; б) Прибалтійскій край, губерніи: Эстляндская, Лифляндская, Курляндская; в) Балканскій полуостровъ; г) Варшава—Уральскъ; Петербургъ—Вѣна.

30. а) Кустарная промышленность; б) Московско-промышленныя губерніи; в) Иранскія государства—Персія, Афганистанъ; Азіатская Турція; г) Варшава—Пермь; Москва—Екатеринодаръ.

21. а) Dobywanie miedzi, ołowiu, cynku, rtęci. Wyroby z miedzi i bronzów. b) Syberia Zachodnia; gub. Tobolska, Tomska. c) Półwysep Pirenejski. Chili. Meksyka. d) Warszawa—Władywostok. Omsk—Kielce.

22. а) Dobywanie węgla kamiennego, oleju ziemnego i soli. Przemysł chemiczny. b) Kaukaz i jego gubernie oraz obwody c) Wielka Brytania. d) Warszawa—Baku, Perm—Dąbrowa.

23. а) Przemysł wytwórczy i przetwórczy: podział tego przemysłu. b) Gubernie Moskiewsko-przemysłowe: Twerska, Jarosławska, Kostromska, Włodzimierska, Moskiewska, Kałaska, Niższo-Nowogrodzka: c) Austro-Węgry, Morawa, Śląsk-Austryacki; d) Warszawa—Ryga, Niższy-Nowogród—Łódź.

24. а) Obróbka materii włóknistych; b) Kraj Nadwiślański c) Francja; d) Warszawa—Kostroma, Jarosław—Ruda Guzowska.

25. а) Obróbka metali. Fabrykacja szklana i ceramiczna; b) gubernie Moskiewsko-przemysłowe, jak wyżej; c) Państwo Niemieckie; prowincja Nadreńska; Saksonia; d) Warszawa—Niższy-Nowogród, Moskwa-Jekaterynosław.

26. а) Obróbka materii pokarmowych; b) gubernie rolnicze Małoruskie, jak wyżej pod Nr. 6; c) Stany Zjednoczone Północo-Amerykańskie; d) Warszawa—Symbirsk, Kijów—Królewiec.

27. а) Obróbka materii zwierzęcych: fabrykacja skórnicza, stearyny i mydła; b) gubernie Wołgi Środkowej, jak pod Nr. 3; c) Państwo Niemieckie; d) Warszawa—Kazań, Chołm—Gdańsk.

28. а) Obróbka drzewa. Papiernictwo; b) Kraj Nadwiślański; c) Chiny. Japonja; d) Warszawa—Ryga, Petersburg—Odesa.

29. а) Przemysł chemiczny. Przemysł tabaczny, gumowy, zapalek, różne fabrykacje drobne; b) Kraj Nadbałtycki, gubernia Estlandzka, Liflandzka, Kurlandzka; c) Półwysep Bałkański; d) Warszawa—Uralsk, Petersburg—Wiedeń.

30. а) Przemysł drobny; b) gubernie Moskiewsko—przemysłowe, jak wyżej; c) państwa Iranu: Persya, Afganistan, Turcja Azyatycka, d) Warszawa—Perm, Moskwa—Jekaterynodar.

горнопромышленные Штаты; г) Варшава-Екатеринбургъ, Екатеринославъ—Сосновицы.

21. а) Добываніе мѣди, свинца, цинка, олова, ртути. Производство мѣдныхъ и бронзовыхъ издѣлій; б) Западная Сибирь, губерніи: Тобольская, Томская; в) Пиринейскій полуостровъ. Чили, Мексика; г) Варшава—Владивостокъ, Омскъ—Кѣльцы.

22. а) Добываніе каменнаго угля, нефти и соли. Химическія производства. б) Кавказъ; губерніи: Ставропольская, Тифлисская, Бакинская, Елизаветпольская, Эриванская, Кутаисская, Черноморская; области: Терская, Кубанская, Карская, Дагестанская; в) Великобританія; г) Варшава—Баку; Пермь—Домброва.

23. а) Обрабатывающая промышленность; дѣленіе обрабатывающей промышленности на категоріи: б) московско-промышленныя губерніи: Тверская, Ярославская, Костромская, Владимірская, Московская, Калужская, Нижегородская; в) Австро-Венгрія: Чехія, Моравія, Австрійская Силезія; г) Варшава—Рига; Нижній-Новгородъ—Лодзь.

24. а) Обработка волокнистыхъ веществъ; б) Привислинскій край; в) Франція; г) Варшава—Кострома; Ярославль—Руда Гузовская.

25. а) Обработка металловъ. Стеклое и керамическое производство; б) московско-промышленныя губерніи: Московская, Калужская, Нижегородская, Тульская; в) Германія: Рейнская провинція, Саксонія; г) Варшава—Нижній-Новгородъ; Москва—Екатеринославъ.

26. а) Обработка питательныхъ веществъ; б) Малороссійскія земледѣльческія губерніи: Подольская, Волынская, Кіевская, Черниговская, Полтавская, Харьковская; в) Сѣверо-Американскіе Соединенные Штаты; г) Варшава—Симбирскъ; Кіевъ—Кенигсбергъ.

27. а) Обработка животныхъ веществъ; производства: кожевенное, стеариновое, мыловаренное; б) средневожскія губерніи: Казанская, Симбирская, Пензенская, Саратовская, Нижегородская, Самарская; в) Германія; г) Варшава—Казань; Холмъ—Данцигъ.

28. а) Обработка дерева. Писчебумажное производство. б) Привислинскій край; в) Китай. Японія; г) Варшава—Рига; Петербургъ—Одесса.

29. а) Химическія производства. Разныя мелкія производства: табачное, резиновое, спичечное; б) Прибалтійскій край, губерніи: Эстляндская, Лифляндская, Курляндская; в) Балканскій полуостровъ; г) Варшава—Уральскъ; Петербургъ—Вѣна.

30. а) Кустарная промышленность; б) Московско-промышленныя губерніи; в) Иранскія государства—Персія, Афганистанъ; Азіатская Турція; г) Варшава—Пермь; Москва—Екатеринодаръ.

21. а) Добываніе мѣди, олову, цинку, ртути. Вyroбы з мѣди i bronzów. б) Syberya Zachodnia; gub. Tobolska, Tomska. c) Półwysep Pirenejski. Chili. Meksyka. d) Warszawa—Władywostok. Omsk—Kielce.

22. а) Добываніе вѣгла kamiennego, oleju ziemnego i soli. Przemysł chemiczny. б) Kaukaz i jego gubernie oraz obwody c) Wielka Brytania. d) Warszawa—Baku, Perm—Dąbrowa.

23. а) Przemysł wytwórczy i przetwórczy: podział tego przemysłu. б) Gubernie Moskiewsko-przemysłowe: Twerska, Jarosławska, Kostromska, Włodzimierska, Moskiewska, Kałaska, Niższo-Nowogrodzka: c) Austró-Węgry, Morawa, Śląsk-Austryacki; d) Warszawa—Ryga, Niższy-Nowogród—Łódź.

24. а) Obróbka materyi włóknistych; б) Kraj Nadwiślański c) Francya; d) Warszawa—Kostroma, Jarosław—Ruda Guzowska.

25. а) Obróbka metali. Fabrykacya szklana i ceramiczna; б) gubernie Moskiewsko-przemysłowe, jak wyżej; c) Państwo Niemieckie; prowincya Nadreńska; Saksonia; d) Warszawa—Niższy-Nowogród, Moskwa-Jekaterynosław.

26. а) Obróbka materyi pokarmowych; б) gubernie rolnicze Małoruskie, jak wyżej pod Nr. 6; c) Stany Zjednoczone Północo-Amerykańskie; d) Warszawa—Symbirsk, Kijów—Królewiec.

27. а) Obróbka materyi zwierzęcych: fabrykacya skórnicza, stearyny i mydła; б) gubernie Wołgi Środkowej, jak pod Nr. 3; c) Państwo Niemieckie; d) Warszawa—Kazań, Chołm—Gdańsk.

28. а) Obróbka drzewa. Papiernictwo; б) Kraj Nadwiślański; c) Chiny. Japonja; d) Warszawa—Ryga, Petersburg—Odesa.

29. а) Przemysł chemiczny. Przemysł tabaczny, gumowy, zapalek, różne fabrykacye drobne; б) Kraj Nadbałtycki, gubernia Estlandzka, Liflandzka, Kurlandzka; c) Półwysep Bałkański; d) Warszawa—Uralsk, Petersburg—Wiedeń.

30. а) Przemysł drobny; б) gubernie Moskiewsko—przemysłowe, jak wyżej; c) państwa Iranu: Persya, Afganistan, Turcya Azyatycka, d) Warszawa—Perm, Moskwa—Jekaterynodar.

31. а) Внутренняя торговля Россіи; б) центральныя земледѣльческія губерніи: Тульская, Рязанская, Тамбовская, Орловская, Курская, Воронежская; в) Индостанъ, Индокитай, Аравія; г) Варшава—Владивостокъ; Петербургъ—Одесса.

32. а) Внѣшняя торговля Россіи; б) Озерное пространство; губерніи: Олонецкая, Новгородская, Петербургская, Псковская; в) Персія, Китай, Японія; г) Варшава—Одесса; Москва—Берлинъ.

33. а) Желѣзныя дороги въ Россіи; б) Сибирь; губерніи Западной Сибири: Тобольская, Томская; в) Сѣверная Америка; г) Варшава—Ташкентъ; Петербургъ—Хабаровскъ.

34. а) Морское судоходство Россіи; б) положеніе, пространство, границы и составныя части Россійской Имперіи; в) Англія; г) Варшава—Александрія (Египетъ); Гельсингфорсъ—Батумъ.

35. а) Рѣчное судоходство Россіи; б) орошеніе и внутреннія воды Россійской Имперіи: озера, рѣки, искусственныя водныя сообщенія; в) Сѣверо-Американскіе Соединенные Штаты; г) Варшава—Благовѣщенскъ; Петербургъ—Астрахань.

Руководства, принятыя въ училищѣ.

Русскій языкъ: Приготовительный и I-ый классы: Кирпичниковъ. Этимологія; Паульсонъ, Книга для чтенія. II-ой классъ: Кирпичниковъ, Синтаксисъ; Козьминъ, Хрестоматія, I-ая часть. III-ий и IV-ый классы: Кирпичниковъ, Этимологія и Синтаксисъ; Козьминъ, Хрестоматія, ч. II-ая.

Польскій языкъ: Wypisy—Еске и Грамматика Еске.

Нѣмецкій языкъ: Недлеръ, ч. I и II. Въ IV-омъ классѣ: Владимировъ и Скудельный, Коммерческая корреспонденція.

Ариѳметика: Приготов. классъ: Задачникъ, ч. I-ая, Евтушевскаго. Классы I и II-ой: Задачникъ Верещагина.

Географія: Географія Россіи, Воронежскаго.

31. а) Handel wewnętrzny Rosyi; б) gubernie centralne Rolnicze, jak № 4. c) Indostan, Indo—Chiny, Arabia. d) Warszawa—Władywostok, Petersburg—Odesa.

32. а) Handel zewnętrzny Rosyi. б) Kraina Jezior, jak № 1. b) Persya, Chiny, Japonia. d) Warszawa—Odesa, Moskwa—Berlin.

33. а) Drogi żelazne w Rosyi. б) Syberya, gubernie Syberyi Zachodniej, jak № 31; c) Ameryka Północna; d) Warszawa — Taszkient; Petersburg—Chabarowsk.

34. а) Żegluga morska Rosyi. б) Położenie, przestrzeń, granice oraz części składowe Państwa Rosyjskiego. c) Anglia. d) Warszawa — Aleksandrya (w Egipcie), Helsingfors—Batum.

35. а) Żegluga rzeczna Rosyi; б) odwilżanie i woda lądowa Państwa Rosyjskiego: jeziora, rzeki, sztuczna komunikacja wodna; c) Stany Zjednoczone Północno—Amerykańskie. d) Warszawa—Błahowieszczeńsk, Petersburg—Astrachań.

Podręczniki używane w szkole.

Język rosyjski. Na klasę wstępną i pierwszą: Etymologia Kirpicznikowa, Książka do czytania Paulsona; na klasę drugą: Syntaxis—Kirpicznikowa, Chrestomatya, cz. I Kozmina; na klasę III oraz IV: Etymologia i syntaxis—Kirpicznikowa, Chrestomatya, cz. II Kózmína.

Język polski. Wypisy Jeskego i Gramatyka—Jeskego.

Język niemiecki. Nedlera cz. I i II; na klasę czwartą: Korespondencya handlowa Władimirowa i Skudelnego.

Arytmetyka. Na klasę wstępną: Zbiór zadań, cz. I Ewtuszewskiego; na klasę I i II: Zbiór zadań Wereszczagina.

Geografia. Geografia Rosyi—Woronieckiego.

СПИСОКЪ ЛИЦЪ,

оконч. курсъ Варш. Воскр.-Коммерч. Училища
за время
1855—1904.

I выпускъ — 1855 г.

Бискупскій Емилианъ
Бочковскій Адольфъ
Бруннеръ Генрихъ
Гинсбергъ Адольфъ
Гликсбергъ Михаилъ
Гольдбаумъ Яковъ
Готхардъ Сигизмундъ
Деклеръ Бернадъ
Кунтце Вильгельмъ
Люксенбургъ Максимиліанъ
Редлеръ Павелъ
Рейндель Леопольдъ
Рогъ Владиславъ
Рѣрихъ Юзефъ
Ротвандъ Леонъ
Рожанскій Иванъ
Страусъ Людовикъ
Файнштейнъ Эдуардъ
Хѣзикъ Фердинандъ
Эккертъ Генрихъ

II выпускъ — 1856 г.

Бернштейнъ Людовикъ
Браунъ Фридрихъ
Виттингъ Александръ
Гайльпернъ Бернадъ
Дикштейнъ Маврикій
Древсъ Александръ
Зильберманъ Станиславъ
Каміонеръ Владиславъ
Кессель Антонъ
Клингольцъ Карлъ
Ландштейнъ Вильгельмъ
Лесишъ Карлъ
Лидтке Юліанъ

Марковскій Иванъ
Минхеймеръ Владиславъ
Олесинскій Карлъ
Палюшкевичъ Феликсъ
Сеневальдъ Альбертъ
Сѣнницкій Войцѣхъ
Сыцкъ Карлъ
Тренклеръ Генрихъ
Шленкеръ Карлъ
Шлиссъ Антонъ
Шмидтъ Карлъ
Штрумеръ Александръ
Ягличъ Андрей
Яспинштейнъ Петръ

III выпускъ — 1857 г.

Банземеръ Янъ
Бергъ Северинъ
Вейгтъ Юліанъ
Ганфблумъ Юзефъ
Гликсбергъ Максимиліанъ
Каспржицкій Людвику
Кнаппъ Людвику
Креннъ Антонъ
Кунтце Густавъ
Ляскевичъ Антонъ
Пелизаро Юзефъ
Пехкранцъ Бернадъ
Плевинскій Эдвардъ
Ризза Людвику
Славошевскій Викентій
Собанскій Эдуардъ
Срочинскій Михаилъ
Фрелихъ Францискъ
Шлинкель Густавъ
Юнгеръ Левъ

LISTY UCZNIÓW

którzy ukończyli Szkołę Niedzielno-Handlową
w latach
1855—1904.

I. W roku 1855.

Biskupski Emilian
Boczkowski Adolf
Bruner Henryk
Dekler Bernard
Eckert Henryk
Feinstein Edward
Ginsberg Adolf
Glücksberg Michał
Goldbaum Jakób
Gothard Zygmunt
Hösick Ferdynand
Kuntze Wilhelm
Luxemburg Maksymilian
Redler Paweł
Reindel Leopold
Róg Władysław
Roerich Józef
Rotwand Leon
Rożański Jan
Straus Ludwik

II. W roku 1856.

Bernstein Ludwik
Braun Fryderyk
Dickstein Maurycy
Drews Aleksander
Heilpern Bernard
Jäglitsch Andrzej
Jaspisstein Piotr
Kamioner Władysław
Kessel Antoni
Klingholz Karol
Landstein Wilhelm
Lesisz Karol
Liedtke Julian

Markowski Jan
Müncheimer Władysław
Olesiński Karol
Paluszkiewicz Feliks
Sennewald Albert
Siennicki Wojciech
Silberman Stanisław
Syck Karol
Schlenker Karol
Schliess Antoni
Schmidt Karol
Ströhmer Aleksander
Trenkler Henryk
Witting Aleksander

III. W roku 1857.

Banzemer Jan
Berg Seweryn
Froelich Franciszek
Glücksberg Maksymilian
Hanfblum Józef
Junger Leon
Kasprzycki Ludwik
Knapp Ludwik
Krenn Antoni
Kuntze Gustaw
Laskiewicz Antoni
Pelizaro Józef
Pechkrantz Bernard
Plewiński Edward
Ryzza Ludwik
Sławoszewski Wincenty
Sobański Edward
Sroczyński Michał
Schlinkel Gustaw
Weigt Julian

IV выпускъ—1858 г.

Вильвицкий Леонъ
Гальпернъ Исидоръ
Залевскій Владиславъ
Климкевичъ Генрихъ
Клингсландъ Фабіанъ
Марксъ Эмиль
Рихтеръ Стефанъ
Розенцвейгъ Теодоръ
Рыхловскій Викентій
Фраже Юліанъ
Фуксъ Францъ
Юрковскій Адамъ

V выпускъ—1859 г.

Брунеръ Феликсъ
Ицковъ Олимпій
Клосковскій Томашъ
Кнаапъ Станиславъ
Кновьяковскій Антонъ
Маковскій Антонъ
Штейнауеръ Юзефъ
Штейнбахъ Робертъ

VI выпускъ—1860 г.

Августыновичъ Адольфъ
Вольраухъ Генрихъ
Гальпернъ Давидъ
Гассфельдъ Михаилъ
Ганфблумъ Станиславъ
Гроссманъ Давидъ
Гружевскій Александръ
Дихль Вильгельмъ
Жарскій Казимиръ
Закржевскій Генрихъ
Зальбахъ Вильгельмъ
Заксъ Юзефъ
Олесинскій Казимиръ
Островскій Александръ
Ридель Александръ
Ротблять Игнатій
Шиманскій Максимиліанъ
Шиманскій Рудольфъ

VII выпускъ—1861 г.

Арцтъ Карлъ
Балинскій Эдмундъ
Галле Августъ
Комеровскій Францъ
Кржыцкий Янъ
Кучинскій Францъ
Лавендель Брониславъ
Либрехтъ Іосифъ
Лидтке Янъ
Пиршхель Людовикъ
Рубинштейнъ Феликсъ
Селигеръ Эмиль
Серпинскій Владиславъ
Улихъ Густавъ
Штейнгаусъ Іосифъ
Шпакъ Михаилъ

VIII выпускъ—1863 г.

Списка не найдено.

IX выпускъ—1864 г.

Богданскій Казимиръ
Вейдель Эдуардъ
Кнопъ Адамъ
Мантай Оскаръ
Рейнеке Людовикъ
Тейхвельдъ Іосифъ
Энгельгардтъ Робертъ

X выпускъ—1865 г.

Гайльпернъ Людовикъ
Перль Исидоръ
Рутковскій Виславъ
Сѣльскій Левъ
Югерслебенъ Людовикъ

XI выпускъ—1866 г.

Вейссъ Теофилъ
Гальпернъ Густавъ
Гейслеръ Карлъ
Добровольскій Антонъ
Загорскій Юліанъ
Кишротъ Маркусъ

IV. W roku 1858.

Fraget Julian
Fuchs Franciszek
Heilpern Izidor
Jurkowski Adam
Klimkiewicz Henryk
Klingsland Fabjan
Marx Emil
Rychter Stefan
Rosenzweig Teodor
Rychłowski Wincenty
Wilwicki Leon
Zalewski Władysław

V. W roku 1859.

Bruner Feliks
Iakow Olimp
Moskowski Tomasz
Knaap Stanisław
Knowiakowski Antoni
Makowski Antoni
Steinauer Józef
Steinbach Robert

VI. W roku 1860.

Augustynowicz Adolf
Diehl Wilhelm
Grossman Dawid
Grużewski Aleksander
Halpern Dawid
Hassfeld Michał
Hanfblum Stanisław
Olesiński Kazimierz
Ostrowski Aleksander
Riedel Aleksander
Rothblatt Ignacy
Sallbach Wilhelm
Sachs Józef
Szymański Maksymilian
Szymański Rudolf
Wohltrauch Henryk
Zakrzewski Henryk
Żarski Kazimierz

VII. W roku 1861.

Arct Karol
Baliński Edmund
Galle August
Komierowski Franciszek
Krzycki Jan
Kuczyński Franciszek
Lawendel Bronisław
Liebrecht Józef
Liedtke Jan
Pürschel Ludwik
Rubinstein Feliks
Seeliger Emil
Sierpiński Władysław
Steinhaus Józef
Szpak Michał
Ulich Gustaw

VIII. W roku 1863.

Listy nie odzūkano.

IX. W roku 1864.

Bogdański Kazimierz
Engelhardt Robert
Knopp Adam
Mantaj Oskar
Rejnecke Ludwik
Teichweld Józef
Weidel Edward

X. W roku 1865.

Heilpern Ludwik
Jungersleben Ludwik
Perl Izidor
Rutkowski Wisław
Sielski Leon

XI. W roku 1866.

Chlipalski Stanisław
Czajkowski Leonard
Czajkowski Władysław
Dobrowolski Antoni
Flatt Filibert
Geisler Karol

Клейнардъ Генрихъ
Кормилицынъ Романъ
Лямпе Карлъ
Лютомирскій Иванъ
Мэшке Августъ
Оливкевичъ Флоріанъ
Рубинштейнъ Людвикъ
Рубинштейнъ Францъ
Фляттъ Филибертъ
Хлипальскій Станиславъ
Чайковскій Леонардъ
Чайковскій Владиславъ
Шленкеръ Владиславъ
Шленкеръ Иванъ
Ясинскій Станиславъ

XII выпускъ—1867 г.

Аркушевскій Карлъ
Бахрахъ Тобіашъ
Бобровскій Феликсъ
Бржозовскій Эдуардъ
Бэмъ Эрнестъ
Валь Артуръ
Виняржъ Викентій
Габерфельдъ Исидоръ
Гельдъ Юліанъ
Глинскій Константинъ
Гросгликъ Израилъ
Зирнъ Яковъ
Кригеръ Адольфъ
Лазоверъ Станиславъ
Лямпе Юліанъ
Насальскій Іосифъ
Настъ Александръ
Рашке Ѳеодоръ
Рейхель Кунибертъ
Шрейберъ Фердинандъ
Ярошинскій Эдмундъ

XIII выпускъ—1868 г.

ОТД. А.

Анчицъ Людовикъ
Арцтъ Фридрихъ
Буельскій Владиславъ
Галковскій Людовикъ

Клаповскій Павелъ
Краковскій Никодимъ
Колодзейскій Павелъ
Ланкфидъ Левъ
Мендельсонъ Маврикій
Скорупскій Эдмундъ
Тиль Даниилъ
Фукеръ Генрихъ
Шифнеръ Вильгельмъ
Юнодъ Иванъ
Яблонскій Генрихъ

ОТД. Б.

Андерсонъ Осипъ
Бляуштейнъ Исидоръ
Гардовскій Людовикъ
Герляхъ Александръ
Дембинскій Лукьянъ
Форбротъ Эмилианъ

XIV выпускъ—1869 г.

ОТД. А.

Аркушевскій Ѳома
Зильбербаумъ Людовикъ
Зильберманъ Изидоръ
Марендовскій Ипполитъ
Пеніонжекъ Викторъ
Ротаубъ Маврикій
Самсоновичъ Казимиръ
Турскій Ѳеодоръ
Шведе Людовикъ
Шосткевичъ Станиславъ

ОТД. Б.

Альберти Вильямъ
Завадскій Эдвардъ
Кецлеръ Бруно
Оконъ Станиславъ
Розенштадтъ Іосифъ
Рудой Даниилъ
Трепте Адольфъ
Ханковскій Генрихъ
Шуба Карлъ
Эренкрайцъ Владиславъ
Янушевскій Станиславъ

Halpern Gustaw
Jasiński Stanisław
Kirsztrot Markus
Kleinard Henryk
Kormilicyn Roman
Lampe Karol
Lutomirski Jan
Moeschke August
Oliwkiewicz Florjan
Rubinstein Ludwik
Rubinstein Franciszek
Szlenker Władysław
Szlenker Jan
Weiss Teofil
Zahorski Julian

XII. W roku 1867.

Arkuszewski Karol
Bachrach Tobjasz
Bobrowski Feliks
Brzozowski Edward
Boehm Ernest
Gliński Konstanty
Grossglück Izrael
Habermeld Izydor
Held Julian
Jaroszyński Edmund
Krieger Adolf
Lampe Julian
Łazower Stanisław
Nasalski Józef
Nast Aleksander
Raschke Teodor
Reichel Kunibert
Schreiber Ferdynand
Wahl Artur
Winiarz Wincenty
Zürn Jakób

XIII. W roku 1868.

ODDZIAŁ A.

Anczyc Ludwik
Arct Fryderyk
Bujelski Władysław
Fukier Henryk

Gałkowski Ludwik
Jabłoński Henryk
Junod Jan
Kłapowski Paweł
Krakowski Nikodem
Kołodziejcki Paweł
Largwit Leopold
Mendelsohn Maurycy
Skorupski Edmund
Schiffner Wilhelm
Thiel Daniel

ODDZIAŁ B.

Andersohn Józef
Blausztein Izydor
Dembiński Lucjan
Gardowski Ludwik
Gerlach Aleksander
Vorbrot Emilian

XIV. W roku 1869.

ODDZIAŁ A.

Arkuszewski Tomasz
Marendowski Hipolit
Pieniążek Wiktor
Rothaub Maurycy
Samsonowicz Kazimierz
Silberbaum Ludwik
Silberman Izydor
Szwede Ludwik
Szostkiewicz Stanisław
Turski Teodor

ODDZIAŁ B.

Alberti Wiliam
Ehrenkreutz Władysław
Chankowski Henryk
Januszewski Stanisław
Ketzler Bruno
Okoń Stanisław
Rosenstadt Józef
Rudoj Daniel
Szuba Karol
Trepte Adolf
Zawadzki Edward

XV выпускъ—1870 г.

ОТД. А.

Бакановскій Константинъ
Валигурскій Викторъ
Маркузы Владиславъ
Роттермундъ Юліанъ
Фрейманъ Яковъ
Янковскій Антонъ

ОТД. Б.

Гилькнеръ Иванъ
Колиньонъ Иванъ
Симонъ Станиславъ
Скиба Александръ
Фейльхенфельдъ Людовикъ
Фіялковскій Осипъ

XVI выпускъ—1871 г.

ОТД. А.

Гардовскій Осипъ
Геллертъ Осипъ
Данелевичъ Стефанъ
Жарскій Іосифъ
Піотровскій Эмилиі
Подвинскій Владиславъ
Познанскій Генрихъ
Польковскій Осипъ
Трембинскій Станиславъ
Цихорскій Сигизмундъ
Шульцъ Эдуардъ

ОТД. Б.

Гурскій Игнатій
Зиглеръ Адольфъ
Липшицъ Шимонъ
Новаковскій Станиславъ
Пинкусъ Мендель
Рашке Болеславъ
Фейльхенфельдъ Михаилъ
Штиллеръ Юлій

XVII выпускъ—1872 г.

ОТД. А.

Биндернагель Фердинандъ
Бяловейскій Антонъ
Войткевичъ Оскаръ

Гульскій Иванъ
Длугошъ Юзефъ
Журавскій Эваристъ
Мергенталеръ Густавъ
Сейденбентель Игнатій
Френдзель Яковъ
Шишка Бернардъ

ОТД. В.

Брауманъ Николай
Брусиковичъ Валентій
Вельтъ Генрихъ
Гейнрихъ Готлибъ
Гилькнеръ Эдуардъ
Ковальскій Титъ
Леви Израиль
Рейманъ Станиславъ
Сержпутовскій Камилль
Свѣца Самуилъ
Фэдоровичъ Юзефъ
Фрейзингеръ Генрихъ
Шнейнеръ Петръ

XVIII выпускъ—1873 г.

ОТД. А.

Ахчикъ Феликсъ
Макаревичъ Мартынъ
Миллеръ Александръ
Ольшинскій Каетанъ
Рейхманъ Яковъ
Ригель Генрихъ
Ротхаубъ Адамъ
Розенбергъ Густавъ
Самборскій Карлъ
Стеклязеръ Станиславъ
Станишевскій Станиславъ

ОТД. Б.

Брунъ Станиславъ
Веселовскій Сигизмундъ
Визбекъ Маріанъ
Гейслеръ Соломонъ
Гижъ Эаддей
Жыхлинскій Оома
Зейдель Павелъ
Земба Іосифъ
Лашевскій Викторъ
Миллеръ Карлъ

XV. W roku 1870.

ODDZIAŁ A.

Bakanowski Konstanty
Freiman Jakób
Jankowski Antoni
Markuzy Władysław
Rottermund Julian
Waligórski Wiktor

ODDZIAŁ B.

Feilchenfeld Ludwik
Fijałkowski Józef
Hilkner Jan
Kolinion Jan
Simon Stanisław
Skiba Aleksander

XVI. W roku 1871.

ODDZIAŁ A.

Cichorski Zygmunt
Danielewicz Stefan
Gardowski Józef
Hellert Józef
Piotrowski Emilian
Podwiński Władysław
Polkowski Józef
Poznański Henryk
Szulc Edward
Trembiński Stanisław
Zarski Józef

ODDZIAŁ B.

Feilchenfeld Michał
Górski Ignacy
Lipszyc Szymon
Nowakowski Stanisław
Pinkus Mendel
Raszke Bolesław
Sztiller Juljusz
Ziegler Adolf

XVII. W roku 1872.

ODDZIAŁ A.

Białowiejski Antoni
Bindernagel Ferdynand
Długosz Józef

Frendzel Jakób
Gulski Jan
Mergenthaler Gustaw
Szyszka Bernard
Seidenbeutel Ignacy
Wojtkiewicz Oskar
Żurawski Edward

ODDZIAŁ B.

Brauman Mikołaj
Brusikiewicz Walenty
Fedorowicz Józef
Freisinger Henryk
Heinrich Gottlib
Hilkner Edward
Kowalski Tytus
Lewy Izrael
Reiman Stanisław
Schneider Piotr
Sierzputowski Kamil
Świeca Samuel
Welt Henryk

XVIII. W roku 1873.

ODDZIAŁ A.

Achcik Feliks
Makarewicz Marcin
Müller Aleksander
Olszyński Kajetan
Reichman Jakób
Riegel Henryk
Rothaub Adam
Rosenberg Gustaw
Samborski Karol
Staniszewski Stanisław
Stecklauser Stanisław

ODDZIAŁ B.

Brun Stanisław
Car Józef
Chojnacki Ignacy
Geisler Salomon
Hiż Tadeusz
Jaroszyński Aleksander
Łaszewski Wiktor
Müller Karol
Orłowski Ignacy
Pfeiffer Władysław

Орловскій Игнатій
Пфейферъ Владиславъ
Сѣраковскій Эдмундъ
Хойнацкій Игнатій
Царъ Іосифъ
Шумилинъ Димитрій
Ярошинскій Александръ

XIX выпускъ—1874 г.

ОТД. А.

Буковскій Іосифъ
Брауншвейгъ Феликсъ
Вейтценблютъ Станиславъ
Гуть Людвикъ
Конъ Самуиль
Кайзерштейнъ Феликсъ
Космовскій Карлъ
Квасневскій Леонардъ
Полякъ Адольфъ
Раппапортъ Левекъ

ОТД. Б.

Гольтцъ Мартинъ
Еленкевичъ Іосифъ
Керстъ Антонъ
Лентовскій Мечиславъ
Миллеръ Станиславъ
Масловскій Эдуардъ
Ниренштейнъ Леонъ
Порадовскій Францъ
Сѣраковскій Эдмундъ
Стегманъ Густавъ
Шафиръ Брониславъ

XX выпускъ—1875 г.

Будзынскій Чеславъ
Вышомирскій Фердинандъ
Габербушъ Александръ
Гаевскій Александръ
Гальберштадтъ Германъ
Гольдбергъ Бернاردъ
Гольдштейнъ Максимиліанъ
Дембицкій Владимиръ
Краковскій Людовикъ
Кернтонфъ Генрихъ
Климашевскій Витольдъ
Лебенсонъ Пинкусъ
Лозинскій Романъ

Любельскій Генрихъ
Мергенталеръ Леопольдъ
Мечинскій Людовикъ
Пушъ Владиславъ
Рейманъ Владиславъ
Руппъ Генрихъ
Ротвандъ Левъ
Рутковскій Чеславъ
Соколовскій Константинъ
Трембинскій Вацлавъ
Чайковскій Цезарій
Шифнеръ Іосифъ
Шиманскій Эмилианъ
Эдельманъ Моисей-Аронъ
Яковицкій Брониславъ

XXI выпускъ—1876 г.

ОТД. А.

Барановскій Людовикъ
Врублевскій Иванъ
Гайденрайхъ Северинъ
Гейнрихъ Александръ
Корытынскій Степанъ
Крупецкій Ромуальдъ
Михайловскій Альбертъ
Маевскій Левъ
Пачке Вильгельмъ
Прондзынскій Францъ
Судра Александръ
Шольцъ Густавъ
Шульцъ Густавъ
Эйбель Александръ

ОТД. Б.

Брониовскій Александръ
Блюменталь Яковъ
Вольбергъ Давидъ
Вихертъ Владиславъ
Гилькнеръ Людовикъ
Гаеръ Иванъ
Журавскій Иванъ
Зильберлястъ Людовикъ
Клобуковскій Константинъ
Лончковскій Станиславъ
Лентовскій Феликсъ
Меллеровичъ Александръ
Маковскій Вацлавъ
Мирецкій Константинъ

Seydel Paweł
Sierakowski Edmund
Szumilin Dymitr
Wiesiołowski Zygmunt
Wizbek Marjan
Ziembra Józef
Żychliński Tomasz

XIX. W roku 1874.

ODDZIAŁ A.

Bukowski Jozef
Braunschweig Feliks
Gout Ludwik
Kaiserstein Feliks
Kohn Samuel
Kosmowski Karol
Kwaśniewski Leonard
Pollak Adolf
Rappaport Lewek
Weitzenblut Stanisław

ODDZIAŁ B.

Holtz Marcin
Jelenkiewicz Józef
Kierst Antoni
Łętowski Mieczysław
Masłowski Edward
Müller Stanisław
Nirenstein Leon
Poradowski Franciszek
Sierakowski Edmund
Stegman Gustaw
Szafir Bronisław

XX. W roku 1875.

Budzyński Czesław
Czajkowski Cezar
Dembicki Władysław
Edelman Mojżesz
Gajewski Aleksander
Goldberg Bernard
Goldstein Maksymilian
Haberbusz Aleksander
Halberstadt Herman
Jakowicki Bronisław
Kerntopf Henryk
Klimaszewski Witold
Krakowski Ludwik

Lebensohn Pinkus
Lubelski Henryk
Łoziński Roman
Mergentaler Leopold
Mieczynski Ludwik
Pusch Władysław
Rejman Władysław
Rotwand Leon
Rupp Henryk
Rutkowski Czesław
Schiffner Józef
Sokołowski Konstanty
Szymański Emilian
Trembiński Władysław
Wyszomirski Ferdynand

XXI. W roku 1876.

ODDZIAŁ A.

Baranowski Ludwik
Eibel Aleksander
Heidenreich Seweryn
Heinrich Aleksander
Korytyński Stefan
Krupecki Romuald
Majewski Leon
Michałowski Albert
Patschke Wilhelm
Prądyński Franciszek
Sudra Aleksander
Szolc Gustaw
Szulc Gustaw
Wróblewski Jan

ODDZIAŁ B.

Blumenthal Jakób
Bronikowski Aleksander
Gajer Jan
Hilkner Ludwik
Kłobukowski Konstanty
Łączkowski Stanisław
Łętowski Feliks
Makowski Wacław
Mellerowicz Aleksander
Mendelsohn Zygmunt
Mirecki Konstanty
Pniewski Wiktor
Sierakowski Dyonizy
Silberlast Ludwik

Мендельсоуъ Сигизмундъ
Пневскій Викторъ
Сераковскій Діонизій

XXII выпускъ—1877 г.

ОТД. А

Гакенбергъ Іосифъ
Гросгликъ Германъ
Зоненфельдъ Генрихъ
Ковальскій Станиславъ
Ляскій Павелъ
Мессингъ Левъ
Обрембскій Ричардъ
Пашкверъ Іосифъ
Пашкверъ Левъ
Розенбахъ Людовикъ
Рубинраутъ Соломонъ
Чарнецкій Казимиръ
Шишка Самуилъ

ОТД. Б.

Буликовскій Густавъ
Гольдхаръ Эдуардъ
Драшъ Валеріанъ
Кессель Леонардъ
Клюгманъ Викентій
Марксъ Здзиславъ
Прекеръ Станиславъ
Раставецкій Брониславъ
Рашке Левъ
Рушиковскій Эдмундъ
Свентковскій Павелъ
Стефанусъ Иванъ
Трошель Эдуардъ
Файнштейнъ Маврикій
Центнершверъ Людовикъ
Шармахъ Станиславъ
Фельзенхардъ Владиславъ

XXIII выпускъ—1878 г.

Ахцикъ Иванъ
Ахцикъ Іосифъ
Бернштейнъ Илья
Блыскошъ Стефанъ
Висневскій Павелъ
Гавронскій Иванъ
Гаевскій Генрихъ
Годлевскій Эдуардъ

Гольдфлямъ Яковъ
Дросте Фридрихъ
Дреже Стефанъ
Іодко Александръ
Кельтеръ Теофилъ
Клейнерманъ Адамъ
Кранцъ Яковъ
Кржижановскій Владиславъ
Лебенсбаумъ Максимиліанъ
Лянды Владиславъ
Мочидловскій Іосифъ
Олтускій Яковъ
Павловскій Феликсъ
Павенчковскій Исидоръ
Пашкверъ Зельманъ
Радзинскій Карлъ
Ротмилъ Моисей
Рудольфъ Густавъ
Селенко Людовикъ
Стахлевскій Иванъ
Сташевскій Александръ
Страусъ Раймундъ
Центнершверъ Владиславъ
Центнершверъ Леопольдъ
Цитурусъ Войцѣхъ
Цыбульскій Іосифъ
Цыбульскій Станиславъ
Шмидтъ Маврикій
Штикгольдъ Хаймъ
Энгель Адольфъ

XXIV выпускъ—1879 г.

ОТД. А.

Арцъ Генрихъ
Варшавскій Юліанъ
Витъ Эдмундъ
Гаевскій Болеславъ
Гинсъ Леопольдъ
Жайма Андрей
Имротъ Августъ
Кенцбокъ Александръ
Кноль Юліанъ
Мике Густавъ
Пауль Іосифъ
Піотровскій Юліанъ
Рейфъ Владиславъ
Ржевницкій Иванъ
Рудольфъ Юліанъ

Wichert Władysław
Wolberg Dawid
Żurawski Jan

XXII. W roku 1877.

ODDZIAŁ A.

Czarnecki Kazimierz
Groszłuck Herman
Hakenberg Józef
Kowalski Stanisław
Laski Paweł
Messing Leopold
Obrembski Ryszard
Paszkwier Józef
Paszkwier Leon
Rosenbach Ludwik
Rubinraut Salomon
Sonnenfeld Henryk
Szyszka Samuel

ODDZIAŁ B.

Bulikowski Gustaw
Centnerszwer Ludwik
Drasz Walerjan
Feinsztein Maurycy
Felsenhard Władysław
Goldhaar Edward
Kessel Leonard
Klugman Wincenty
Marks Zdzisław
Preker Stanisław
Rastawiecki Bronisław
Raszke Leopold
Ruszczykowski Edmund
Stefanus Jan
Świątkowski Jan
Szarmach Stanisław
Troszel Edward

XXIII. W roku 1878.

Achcik Jan
Achcik Józef
Bernstein Elias
Błyskosz Stefan
Centnerszwer Leopold
Centnerszwer Władysław
Cithurus Wojciech
Cybulski Józef

Cybulski Stanisław
Droste Fryderyk
Dreże Stefan
Engel Adolf
Gajewski Henryk
Gawroński Jan
Godlewski Edward
Goldflam Jakób
Jodko Aleksander
Kelter Teofil
Kleinerman Adam
Krantz Jakób
Krzyżanowski Władysław
Landy Władysław
Lebensbaum Maksymilian
Moczydłowski Józef
Ołtuski Jakób
Paszkwier Zelman
Pawęczkowski Izidor
Pawłowski Feliks
Radziński Karol
Rotmil Mojżesz
Rudolf Gustaw
Schmidt Maurycy
Sielonko Ludwik
Stachlewski Jan
Staszewski Aleksander
Straus Rajmund
Sztikgold Chaim
Wiśniewski Paweł

XXIV. W roku 1879.

ODDZIAŁ A.

Arct Henryk
Falkowski Antoni
Gajewski Bolesław
Gins Leopold
Imrot August
Kencbok Aleksander
Knohl Julian
Müke Gustaw
Paul Józef
Piotrowski Julian
Reif Władysław
Rudolf Julian
Rzewnicki Jan
Schmidt Ernest
Szajder Jakób

Теликовский Теофилъ
Тополевскій Владиславъ
Фальковский Антонъ
Шайдеръ Яковъ
Шмитъ Эрнестъ

ОТД. Б.

Богуславскій Юліанъ
Висьневскій Иванъ
Вуйцискій Казимиръ
Герляхъ Людовикъ
Груздовскій Михаилъ
Дюсожъ Маркель
Подгурскій Эмануиль
Пушъ Чеславъ
Савари Иванъ
Садовскій Станиславъ
Серединскій Карлъ
Сукертъ Густавъ
Фенигштейнъ Германъ
Цитаржинскій Антонъ
Шмейке Людовикъ

XXV выпускъ—1880 г.

ОТД. А.

Биллихъ Генрихъ
Бринкенгофъ Эдмундъ
Вассербергъ Авраамъ
Винаверъ Михаилъ
Витъ Адольфъ
Вольскій Вацлавъ
Вилжинскій Игнатій
Гильдебрандъ Самуиль
Гончаровъ Адрианъ
Градовскій Владиславъ
Климовичъ Стефанъ
Линденбергъ Станиславъ
Маевскій Станиславъ
Меце Августъ
Нааке Мечиславъ
Трохимовскій Владиславъ
Фейнштейнъ Максъ
Шпинакъ Юсифъ

ОТД. Б.

Бабинскій Иванъ
Барабашъ Романъ

Бринкенгофъ Викторъ
Гонсіоровскій Генрихъ
Длужевскій Антонъ
Крайцеръ Станиславъ
Крашевскій Константинъ
Кронковскій Михаилъ
Ожаровскій Антонъ
Рейхель Рейнгольдъ
Рейхеръ Давидъ-Юліанъ
Тыркениль Натанъ
Фейнштейнъ Левъ
Фронцкевичъ Казимиръ
Циндецкій Левъ
Шпинакъ Аронъ
Шульцъ Рудольфъ
Эстрайхъ Эмиль

XXVI выпускъ—1881 г.

ОТД. А.

Боровскій Левъ
Гиссеръ Шимонъ
Гольдвассеръ Маврикій
Головлевъ Михаилъ
Дреже Витольдъ
Заіонцъ Пинкусъ
Заневицкій Викторъ
Коте Максимиліанъ
Свентковскій Игнатій
Шейнахъ Альфонсъ

ОТД. Б.

Буковскій Станиславъ
Бухольцъ Владиславъ
Вайнталь Шимонъ
Валевскій Августинъ
Валинскій Станиславъ
Желязовскій Юліанъ
Кепке Фридрихъ
Конъ Адамъ
Мѣшковскій Теофилъ
Наперальскій Юліанъ
Носекевичъ Левъ
Нусбаумъ Исаакъ
Пищковскій Яковъ
Рожанскій Антонъ
Фицке Густавъ

Telikowski Teofil
Topolewski Władysław
Warszawski Julian
Witt Edmund
Żejma Andrzej

ODDZIAŁ B.

Bogusławski Julian
Cytarzyński Antoni
Dusoge Marcel
Fenigstein Herman
Gerlach Ludwik
Gruzdowski Michał
Podgórski Emanuel
Pusch Czesław
Sadowski Stanisław
Sawary Jan
Schmejke Ludwik
Seredyński Stanisław
Sukert Gustaw
Wiśniewski Jan
Wójcicki Kazimierz

XXV. W roku 1880.

ODDZIAŁ A.

Billich Henryk
Brinkenhof Edmund
Feinstein Maks
Gonczarow Adrian
Gradowski Władysław
Hildebrand Samuel
Klimowicz Stefan
Lindenberg Stanisław
Majewski Stanisław
Metze August
Naake Mieczysław
Szpinak Józef
Trochimowski Władysław
Wasserberg Abram
Winawer Michał
Wiżyński Ignacy
Wit Adolf
Wolski Wacław

ODDZIAŁ B.

Babiński Jan
Barabasz Roman

Brinkenhof Wiktor
Cyndecki Leon
Dłużewski Antoni
Estrajch Emil
Feinstein Leon
Frąckiewicz Kazimierz
Gąsiorowski Henryk
Krajcer Stanisław
Kraszewski Konstanty
Kronkowski Michał
Ożarowski Antoni
Reichel Reinhold
Reicher Dawid-Juljan
Szpinak Aron
Szulc Rudolf
Tyrkenił Natan

XXVI. W roku 1881.

ODDZIAŁ A.

Borowski Leon
Dreże Witold
Gisser Szymon
Goldwasser Maurycy
Gołowlew Michał
Kote Maksymilian
Świątkowski Ignacy
Scheinach Alfons
Zajac Pinkus
Zaniewicki Wiktor

ODDZIAŁ B.

Bukowski Stanisław
Bucholc Władysław
Fitzke Gustaw
Cohn Adam
Kepke Frydrych
Mieszkowski Teofil
Napieralski Julian
Nosiekiewicz Leon
Nusbaum Izaak
Piszczkowski Jakób
Różański Antoni
Weinthal Szymon
Walewski August
Waliński Stanisław
Żelazowski Julian

XXVII выпускъ—1882 г.

Боброцкий Юліанъ
 Бѣлякъ Людовикъ
 Витковский Войцѣхъ
 Геркевичъ Казимиръ
 Гилькнеръ Юліанъ
 Гольдфлямъ Маврикій
 Головлевъ Иванъ
 Закржевскій Болеславъ
 Заремба Феликсъ
 Зафтъ Брониславъ
 Зброжекъ Иванъ
 Земба Петръ
 Карасевичъ Казимиръ
 Киндлеръ Людовикъ
 Крафтъ Иванъ
 Кукульскій Милославъ
 Кулинскій Милославъ
 Лелевскій Эмилианъ
 Лидке Феликсъ
 Линдеманъ Августъ
 Липецкій Романъ
 Лопинскій Григорій
 Познеръ Станиславъ
 Пруссскій Мечиславъ
 Роховичъ Иванъ
 Серадзеръ Маврикій
 Стерчинскій Стефанъ
 Фогельманъ Людовикъ
 Шульцъ Стефанъ
 Этіенъ Карлъ
 Яскуловскій Эдуардъ

XXVIII выпускъ—1883 г.

Бораксъ Веніаминъ
 Бораксъ Маврикій
 Бринкенгофъ Людовикъ
 Гартгляръ Яковъ
 Гольдбергъ Арнольдъ
 Дреже Станиславъ
 Заневицкій Зенонъ
 Захарекъ Владиславъ
 Зембицкій Казимиръ
 Кадечъ Карлъ
 Карасинскій Юсифъ
 Кригеръ Генрихъ
 Кулишевскій Карлъ
 Магнусскій Генрихъ

Мауерсбергеръ Евгений
 Монковский Игнатій
 Павенчковскій Эдуардъ
 Пфефербергъ Веніаминъ
 Рентель Казимиръ
 Родкевичъ Иванъ-Владисл.
 Фандры Данииль
 Черняковъ Яковъ

XXIX выпускъ—1884 г.

Бирнбаумъ Исидоръ
 Бѣлецкій Юсифъ
 Вейнталь Станиславъ
 Вельштаубъ Генрихъ
 Гелжинскій Владиславъ
 Грендышинскій Казимиръ
 Залевскій Викентій
 Зенкевичъ Эдуардъ
 Калькштейнъ Шляма
 Кемпнеръ Юліанъ
 Кишауеръ Юліанъ
 Кованскій Александръ
 Конопчицкій Станиславъ
 Краузе Владиславъ
 Купферштейнъ Рубинъ
 Курнатовскій Иванъ
 Липецъ Пинкусъ
 Ляндеманъ Натанъ
 Мирецкій Антонъ
 Мрочковскій Родрыгъ
 Поспѣшинскій Казимиръ
 Розенблюмъ Людовикъ
 Розенблюмъ Нухинъ
 Сулимерскій Юсифъ
 Туръ Моисей
 Формундъ Моисей
 Цвердзинскій Маріанъ
 Цвибакъ Маврикій
 Швентнеръ Станиславичъ
 Якубовичъ Яковъ

XXX выпускъ—1885 г.

Вейнгардъ Соломонъ
 Войцѣховскій Феодоръ
 Восинскій Казимиръ
 Гантке Генрихъ
 Дроецкій Феликсъ

XXVII. W roku 1882.

Bobrocki Julian
 Bielak Ludwik
 Etienne Karol
 Fogelman Ludwik
 Gerkiewicz Kazimierz
 Goldflam Maurycy
 Gołowlew Jan
 Hilckner Julian
 Jaskułowski Edward
 Karasiewicz Kazimierz
 Kindler Ludwik
 Kraft Jan
 Kukulski Miłosław
 Kuliński Miłosław
 Lelewski Emiljan
 Liedtke Feliks
 Lindeman August
 Lipecki Roman
 Łopiński Grzegorz
 Posner Stanisław
 Pruski Mieczysław
 Rochowicz Jan
 Saft Bronisław
 Sieradzer Maurycy
 Sterczyński Stefan
 Szulc Stefan
 Witkowski Wojciech
 Zakrzewski Bolesław
 Zaremba Feliks
 Zbrożek Jan
 Ziemia Piotr

XXVIII. W roku 1883.

Boraks Benjamin
 Boraks Maurycy
 Brinkenhof Ludwik
 Czerniakow Jakób
 Dreze Stanisław
 Fandry Daniel
 Goldberg Arnold
 Hartglas Jakób
 Kadecz Karol
 Karasiński Józef
 Kriger Henryk
 Kuliszewski Karol
 Magnuski Henryk
 Mauersberger Eugenjusz

Makowski Ignacy
 Pawęczkowski Edward
 Pfeferberg Benjamin
 Rentel Kazimierz
 Rodkiewicz Jan Władysław
 Zaniewicki Zenon
 Zacharek Władysław
 Ziembicki Kazimierz

XXIX. W roku 1884.

Bielecki Józef
 Birnbaum Izidor
 Cwibak Maurycy
 Cwierdziński Maryan
 Formund Mojżesz
 Giełżyński Władysław
 Grendyszyński Kazimierz
 Jakubowicz Jakób
 Kalkshtein Szlama
 Kempner Julian
 Kiszauer Julian
 Konopczycki Stanisław
 Kowański Aleksander
 Krause Władysław
 Kupferstein Rubin
 Kurnatowski Jan
 Landeman Natan
 Lipiec Pinkus
 Mirecki Antoni
 Mroczkowski Rodryg
 Pospieszyński Kazimierz
 Rosenblum Ludwik
 Rosenblum Nuchim
 Sulimierski Józef
 Schwentner Stanisław
 Tur Mojżesz
 Weinthal Stanisław
 Welsztaub Henryk
 Zalewski Wincenty
 Zienkiewicz Edward

XXX. W roku 1885.

Cedrowski Franciszek
 Chwat Gustaw
 Drojecki Feliks
 Hantke Henryk
 Kierst Bronisław

Жихлинскій Оадей
 Керсть Брониславъ
 Козеравскій Вацлавъ
 Козіерадцкій Генрихъ
 Крушинскій Михаилъ
 Куркевичъ Владиславъ
 Лончковскій Стефанъ
 Лагіевскій Густавъ
 Майзель Антонъ
 Новинскій Давидъ
 Отвиновскій Янъ
 Соколовскій Фелиціанъ
 Шашевскій Янъ
 Топорскій Казиміръ
 Хватъ Густавъ
 Цедровскій Францъ
 Шпинакъ Натанъ

XXXI выпускъ—1886 г.

Брендшнейдеръ Болеславъ
 Бичшанъ Іосифъ
 Варшавскій Мошекъ
 Вагнеръ Генрихъ
 Витковскій Валеріанъ
 Гликсонъ Іосифъ
 Гезундгейтъ Шляма
 Герцлихъ Мордка
 Ентысъ Сигизмундъ
 Зейденбайтель Станиславъ
 Крыкусъ Бернардъ
 Кернеръ Давидъ
 Левандовскій Стефанъ
 Ленчевскій Бронисливъ
 Пасвицкій Файвель
 Пентеръ Сигизмундъ
 Прондзинскій Францъ
 Радомскій Юльянъ
 Раппель Максимиліанъ
 Рабиновичъ Шепсель
 Флятъ Эдуардъ
 Фейгенбаумъ Давидъ
 Щербинскій Маркель
 Ясинскій Владиславъ
 Ягелло Вацлавъ

XXXII выпускъ—1887 г.

Барбіеръ Эдуардъ
 Вейнталь Адамъ

Гржендаля Осипъ
 Зенфтманъ Симеонъ
 Качинскій Александръ
 Кифферъ Ианъ
 Ляутербахъ Маврикій
 Новинскій Іосифъ
 Новицкій Павелъ
 Рачинскій Брониславъ
 Рихтеръ Людгардъ
 Рутковскій Теофилъ
 Ручъ Эмилій
 Сивчинскій Сигизмундъ
 Сукертъ Владиславъ
 Финкельштейнъ Исидоръ
 Цѣсельскій Іосифъ

XXXIII выпускъ—1888 г.

Бляуфельдъ Яковъ
 Бретшнейдеръ Чеславъ
 Вайсъ Давидъ
 Гарликовскій Здзиславъ
 Гельблюмъ Яковъ
 Гельблюмъ Шимонъ
 Дворецкій Хлавна
 Жебровскій Вацлавъ
 Ирцовъ Владиславъ
 Кулаковскій Владиславъ
 Кулевскій Генрихъ
 Лерманъ Хаимъ
 Лихтенштейнъ Маврикій
 Новикъ Киссель
 Ольшевскій Казимиръ
 Редлеръ Моисей
 Слубицкій Іосифъ
 Страусъ Казимиръ
 Уминскій Стефанъ
 Форбротъ Людовикъ
 Хрущаконскій Иванъ
 Швейцеръ Робертъ
 Шмейке Адольфъ

XXXIV выпускъ—1889 г.

Борковскій Юліанъ
 Боярскій Петръ
 Бройдо Авраамъ
 Вайнрыбъ Сруль
 Вольфовичъ Мееръ

Kozieradzki Henryk
 Kozierawski Wacław
 Kruszyński Michał
 Kurkiewicz Władysław
 Łączkowski Stefan
 Łagiewski Gustaw
 Mayzel Antoni
 Nowiński Dawid
 Otwinowski Jan
 Sokołowski Felicyan
 Staszewski Jan
 Szpinak Natan
 Toporski Kazimierz
 Weinhard Salomon
 Wojciechowski Teodor
 Wosiński Kazimierz
 Zychliński Tadeusz

XXXI. W roku 1886.

Brentszneider Bolesław
 Bitschan Józef
 Flatt Edward
 Feingenbaum Dawid
 Glikson Józef
 Gesundheit Szlama
 Hertzlich Mordko
 Jentys Zygmunt
 Jasiński Władysław
 Jagiełło Wacław
 Krykus Bernard
 Kerner Dawid
 Lewandowski Stefan
 Lenczewski Bronisław
 Paświcki Fajwel
 Penter Zygmunt
 Prądyński Franciszek
 Radomski Julian
 Rabinowicz Szepesl
 Rappel Maksymiljan
 Seidenbeutel Stanisł.
 Szczerbiński Marcel
 Warszawski Moszek
 Wagner Henryk
 Witkowski Walerjan

XXXII. W roku 1887.

Barbier Edward
 Ciesielski Józef

Finkeistein Izidor
 Grzędala Józef
 Kaczyński Aleksander
 Kiifer Jan
 Lauterbach Maurycy
 Nowiński Józef
 Nowicki Paweł
 Raczynski Bronisław
 Rychter Ludgard
 Rutkowski Teofil
 Rucz Emiljan
 Siwczyński Zygmunt
 Sentfman Szymon
 Sukert Władysław
 Weinthal Adam

XXXIII. W roku 1888.

Blaufeld Jakob
 Bretszneider Czesław
 Chruszczakowski Jan
 Dworecki Chławna
 Garlikowski Zdzisław
 Gelblum Jakób
 Gelblum Szymon
 Irco Władysław
 Kulewski Henryk
 Kułakowski Władysław
 Lerman Chaim
 Lichtensztein Maurycy
 Nowik Kiszal
 Olszewski Kazimierz
 Redler Mojżesz
 Schmejke Adolf
 Schweitzer Robert
 Słubicki Józef
 Straus Kazimierz
 Umiński Stefan
 Vorbrot Ludwik
 Weis Dawid
 zebrowski Wacław

XXXIV. W roku 1889.

Bojarski Piotr
 Borkowski Julian
 Brojda Abram
 Chitrow Grzegorz
 Ciechanowiecki Lejzor

Гритлеръ Юліанъ
 Зоммеръ Брониславъ
 Каминскій Антонъ
 Качоровскій Владиславъ
 Калискій Сухеръ
 Киршбаумъ Мошекъ
 Клейнерманъ Симха
 Конъ Маврикій
 Краусгаръ Абе
 Краузе Людовикъ
 Куровскій Владиславъ
 Нѣмыйскій Францъ
 Пронеръ Мошекъ
 Пухальскій Викторъ
 Пушетъ Лейбъ
 Рейхманъ Илья
 Роковскій Маріанъ
 Тартацкій Іосель
 Фейгенблятъ Іосифъ
 Фельсъ Яковъ
 Цѣхановецкій Лейзеръ
 Червинскій Стефанъ
 Шадковскій Александръ
 Шпильрейнъ Викторъ
 Шторхъ Вацлавъ
 Эстеръ Нахманъ
 Хитровъ Григорій

XXXV выпускъ—1890 г.

Апте Тобіашъ
 Айбушицъ Авраамъ
 Барыцкій Иванъ
 Бѣрнацкій Людовикъ
 Бинзеръ Евгений
 Бринеръ Шая
 Варде Эмилій
 Вейнталь Іоэль
 Вольбергъ Шмуль
 Гейльпернъ Моисей
 Гостернъ Шмуль
 Гольдфарбъ Авраамъ
 Гриммъ Францъ
 Држевецкій Францъ
 Зенгеръ Казимиръ
 Ивинскій Валентій
 Клейнерманъ Янкель
 Конъ Шляма
 Котарскій Сергѣй

Кребсъ Густавъ
 Ляндау Левекъ
 Маргулесъ Израиль
 Матеевичъ Викторъ
 Пренчковскій Станиславъ
 Равицкій Юліанъ
 Рудаверъ Шляма
 Селенке Генрихъ
 Смоларскій Игнатій
 Ушицкій Брониславъ
 Шешъ Сильвестръ
 Шмидтъ Карлъ
 Шнайбергъ Зельманъ
 Шпильрайнъ Вольфъ
 Шперлингъ Генрихъ

XXXVI выпускъ—1891 г.

Алтускій Мордухъ
 Барановскій Иванъ
 Бидерманъ Давидъ
 Биркханъ Карлъ
 Васонгъ Давидъ
 Вейсъ Гилель
 Вендриховскій Лукьянъ
 Вихтель Шая
 Вендриховскій Маріанъ
 Гальпернъ Давидъ
 Гельдъ Иванъ
 Госцицкій Генрихъ
 Грицгендлеръ Авраамъ
 Гутекунстъ Эмилъ
 Гутмееръ Мендель
 Душинскій Стефанъ
 Зоммеръ Густавъ
 Каммельгартъ Израиль
 Капферъ Самуилъ
 Клейнерманъ Пинкусъ
 Ковальскій Карлъ
 Каминскій Брониславъ
 Кораль Люзеръ
 Кругъ Брониславъ
 Крынскій Левъ
 Морановичъ Станиславъ
 Нейдингъ Осипъ
 Нейдингъ Станиславъ
 Новѣрскій Владиславъ
 Паевскій Брониславъ
 Пржецѣховскій Казимиръ

Czerwiński Stefan
 Ester Nachman
 Feigenblat Józef
 Fels Jakób
 Gritler Julian
 Kaczorowski Władysław
 Kaliski Sucher
 Kamiński Antoni
 Kirszbbaum Moszek
 Kleinerman Symcha
 Kohn Maurycy
 Krause Ludwik
 Kraushar Abe
 Kurowski Władysław
 Niemyski Franciszek
 Proner Moszek
 Puchalski Wiktor
 Puschet Lejb
 Reichman Ilja
 Rokowski Marjan
 Schtorch Wacław
 Sommer Bronisław
 Szadkowski Aleksander
 Szpilrein Wiktor
 Tartacki Josel
 Weinreb Sruł
 Wolfowicz Majer

XXXV. W roku 1890.

Ajbuszyc Abram
 Apte Tobiasz
 Barycki Jan
 Biernacki Ludwik
 Binzer Eugeniusz
 Bryner Szaja
 Drzewiecki Franciszek
 Gostern Szmul
 Goldfarb Abram
 Grim Franciszek
 Iwiński Walenty
 Heilpern Mojżesz
 Klejnerman Jankiel
 Kohn Szlama
 Kotarski Sergiusz
 Krebs Gustaw
 Landau Lewek
 Margules Izrael
 Matejewicz Wiktor

Pręczkowski Stanisław
 Rawicki Julian
 Rudawer Szlama
 Selenke Henryk
 Smosarski Ignacy
 Schesch Sylwester
 Schmidt Karol
 Schneiderberg Selman
 Szpilrejn Wolf
 Szperling Henryk
 Uszyki Stanisław
 Warde Emil
 Weinthal Joel
 Wolberg Szmul
 Zenger Kazimierz

XXXVI. W roku 1891.

Ałtusi Morduch
 Baranowski Jan
 Biederman Dawid
 Birkchan Karol
 Ciepliński Henryk
 Duszyński Stefan
 Feinsand Izaak
 Fogelsak Mojżesz
 Fock Stanisław
 Grytzhändler Abraham
 Gościcki Henryk
 Gutekunst Emil
 Gutmejer Mendel
 Halpern Dawid
 Held Jan
 Jankowski Julian
 Kamiński Bronisław
 Kammelhart Izrael
 Kapfer Samuel
 Kleinerman Pinkus
 Kowalski Karol
 Koral Luze
 Krug Bronisław
 Kryński Leon
 Moranowicz Stanisław
 Neuding Józef
 Neuding Stanisław
 Nowierski Władysław
 Pajewski Bronisław
 Przecichowski Kazimierz
 Przybytniewski Stefan

Пржибытневскій Стефанъ
Рейдель Генрихъ
Ротлеви Осипъ
Рыкачевскій Осипъ
Туршъ Мошекъ
Тылько Шляма
Фейнзандъ Исаакъ
Фогельзакъ Моисей
Фокъ Станиславъ
Цѣплинскій Генрихъ
Шенбергъ Осипъ
Штабертъ Сигизмундъ
Штейнкалькъ Натанъ
Янковскій Юліанъ

XXXVII выпускъ—1892 г.

Бехеръ Рубинъ
Брыкнеръ Карлъ
Буровикъ Берекъ
Вильчинскій Иосифъ
Гольдблюмъ Шая
Закгеймъ Гершъ
Зотовскій Моисей
Калькштейнъ Авраамъ
Кисель Владиславъ
Климкевичъ Леопольдъ
Конрадъ Юліанъ-Карлъ
Красуцкій Мендель
Мешке Августъ
Миллеръ Стефанъ
Мишевскій Владиславъ
Мрозовскій Маріанъ
Мушкатъ Шмуль
Пештъ Адольфъ
Радзиковскій Стефанъ
Ростковскій Францъ
Скварецкій Феликсъ
Скупенскій Викентій
Травчинскій Петръ
Тыктынскій (онъ-же Гольд-
зонъ) Веніаминъ
Урисанъ Йосель
Цейтлинь Гершъ
Чернакъ Мечиславъ
Шабловскій Сигизмундъ
Швальбе Мордка
Шиманскій Игнатій
Шпербергъ Лебекъ

XXXVIII выпускъ—1893 г.

ОТД. А.

Айбушицъ Шая
Бихманъ Станиславъ
Брезко Осипъ
Бронцель Аполлинарій
Гейманъ Генрихъ
Гетзенсонъ Гершъ
Гетвиндъ Ноехъ
Гиршгорнъ Самуиль
Гольдвахъ Хаимъ
Гринвассеръ Мотель
Юсть Фаддей
Каминскій Владиславъ
Кемпнеръ Карлъ
Конъ Самуэль
Коралевскій Карлъ
Кочварскій Казимиръ
Крушевскій Антонъ
Мильнеръ Шенцель
Михальскій Людовикъ
Перлемутеръ Авраамъ
Сухаркевичъ Антонъ
Штабертъ Ричардъ
Штрумпфъ Александръ
Шуфъ Берекъ
Янушко Карлъ

ОТД. Б.

Грудзинскій Мартынъ
Кораль Янкель
Микульскій Брунонь
Орловскій Станиславъ
Пиперъ Гедалъ
Пржецѣховскій Станиславъ
Ржомпъ Викторъ
Тромпетелеръ Стефанъ
Тыранкевичъ Владиславъ
Уринсонъ Берекъ
Фрейманъ Яковъ
Шапиро Давидъ
Штейнбергъ Шимонъ

XXXIX выпускъ—1894 г.

Андерсъ Леопольдъ
Ашофъ Камиль
Альвасъ Александръ

Reidel Henryk
Rotlewi Józef
Rykaczewski Józef
Sommer Gustaw
Szenberg Józef
Sztabert Zygmunt
Steinkalk Natan
Thursz Moszek
Tylko Szlama
Wasag Dawid
Weiss Hilel
Wendrychowski Lucyan
Wendrychowski Marjan
Wichtel Szaja

XXXVII. W roku 1892.

Becher Rubin
Brykner Karol
Burowik Berek
Cejtlin Hersz
Czernak Mieczysław
Goldblum Szaja
Kalkstein Abram
Kisiel Władysław
Klimkiewicz Leopold
Konrad Julian-Karol
Krasucki Mendel
Meszke August
Miszewski Władysław
Mrozowski Marjan
Müller Stefan
Muszkat Szmul
Pescht Adolf
Radzikowski Stefan
Rostkowski Franciszek
Skupieński Wincenty
Skwarecki Feliks
Szabłowski Zygmunt
Sperberg Lefek
Szymański Ignacy
Szwalbe Mordka
Trawczyński Piotr
Tyktyński (Goldson)
Benjamin
Urinsohn Josel
Wilczyński Józef
Zakheim Hersz
Złotowski Mojżesz

XXXVIII. W roku 1893.

ODDZIAŁ A.

Ajbuszyc Szaja
Bichman Stanisław
Brezko Józef
Bronzel Apolinary
Getwind Noech
Getzensohn Hersz
Goldwach Chaim
Grinwasser Motel
Heiman Henryk
Hirschhorn Samuel
Jost Tadeusz
Januszko Karol
Kaminski Władysław
Kempner Karol
Koczarski Kazimierz
Kon Samuel
Koraiewski Karol
Kruszewski Antoni
Michalski Ludwik
Milner Samuel
Perlemuter Abram
Schuf Berek
Strumpf Aleksander
Sucharkiewicz Antoni
Sztabert Ryszard

ODDZIAŁ B.

Freiman Jakób
Grudziński Marcin
Koral Jankiel
Mikulski Brunon
Orłowski Stanisław
Piner Gedale
Przeciechowski Stanisław
Rzomp Wiktor
Steinberg Szymon
Szapiro Dawid
Trompeteler Stefan
Tyrankiewicz Władysław
Urinsohn Berek

XXXIX. W roku 1894.

Alwas Aleksander
Anders Leonard
Aschof Kamil

Вайнбаумъ Авраамъ
 Гельбфишъ Борухъ
 Домбровскийъ Эдуардъ
 Дуткевичъ Константинъ
 Езiorскій Иванъ
 Зелинскій Иванъ
 Кальбарчикъ Іосифъ
 Кваша Шамшонъ
 Кернеръ Эльяшъ
 Кинстлеръ Леонардъ
 Краковъ Людовикъ
 Краузе Гершъ
 Лейманъ Вильгельмъ
 Лескеръ Вацлавъ
 Либенбаумъ Байрахъ
 Ляутербахъ Генрихъ
 Маковецъ Шая
 Мотыка Феликсъ
 Нейдингъ Людовикъ
 Новицкій Викторъ
 Рейхъ Александръ
 Роковский Антонъ
 Ростъ Александръ
 Ротгеймъ Северинъ
 Ротмиль Шая
 Роттермундъ Людовикъ
 Рочковский Константинъ
 Сивекъ Павелъ
 Скуржинскій Владиславъ
 Феллеръ Юліанъ
 Фишеръ Оедоръ
 Френдзель Яковъ
 Шафиръ Александръ
 Штикгольдъ Людовикъ
 Штризе Албертъ
 Шульдбергъ Моисей
 Экке Алесаидръ

XL выпускъ—1895 г.

ОТД. А.

Айзенбергъ Хаимъ
 Астерблумъ Абрамъ
 Брыкнеръ Іосифъ
 Выжанъ Иванъ
 Гальбергъ Іосифъ
 Гальпернъ Изидоръ
 Геблевичъ Иванъ

Гинчъ Чеславъ
 Гольдманъ Самуиль
 Каганъ Шмуль
 Карпинскій Матвѣй
 Кацпровскій Владиславъ
 Клейнерманъ Хаскель
 Конаржевскій Викторъ
 Кулеша Антонъ
 Куяльникъ Веніаминъ
 Куяльникъ Гершъ
 Левъ Шляма
 Моницъ Айзыкъ
 Моравскій Иванъ
 Олтушевскій Вацлавъ
 Таликовский Ипполитъ
 Теобальдъ Генрихъ
 Тлусты Ичка

ОТД. Б.

Астерблумъ Самуиль
 Боровикъ Аріи
 Боруць Казимиръ
 Бройдо Іосель
 Букшпанъ Шая
 Визенгольцъ Юліанъ
 Виттигъ Эдуардъ
 Гиршфельдъ Владиславъ
 Гольдманъ Северинъ
 Гохманъ Мовша
 Гросликъ Исидоръ
 Гурскій Романъ
 Гурскій Станиславъ
 Данелевичъ Владиславъ
 Зайденбайтель Шмуль
 Зильбербаумъ Нухимъ
 Каминскій Люціанъ
 Каштальскій Григорій
 Кобрынеръ Яковъ
 Лерманъ Ричардъ
 Линке Петръ
 Нейдингъ Адольфъ
 Нейманъ Эрнестъ
 Рубинштейнъ Берекъ
 Томашевскій Владиславъ
 Фейнмессеръ Рафаиль
 Шаревичъ Евгеній
 Шмидебергъ Эліашъ
 Штайнбокъ Аврамъ

Dąbrowski Edward
 Dutkiewicz Konstanty
 Ekke Aleksander
 Feller Julian
 Fischer Teodor
 Frendzel Jakób
 Gelbfisz Boruch
 Jeziorski Jan
 Kalbarczyk Józef
 Kerner Eljasz
 Kinstler Leonard
 Kraków Ludwik
 Krause Hersz
 Kwasza Samson
 Lauterbach Henryk
 Leiman Wilhelm
 Lesker Waclaw
 Libenbaum Bajrach
 Makowiec Szaja
 Motyka Feliks
 Neuding Ludwik
 Nowicki Wiktor
 Reich Aleksander
 Róczkowski Konstanty
 Rokowski Antoni
 Rost Aléksander
 Rotermund Ludwik
 Rotheim Seweryn
 Rotmül Szaja
 Siwek Paweł
 Skurzyński Władysław
 Szafir Aleksander
 Stükgold Ludwik
 Strize Albert
 Szuldberg Mojżesz
 Weinbaum Abram
 Zieliński Jan

XL. W roku 1895.

ODDZIAŁ A.

Ajzenberg Chaim
 Asterblum Abram
 Brykner Józef
 Gebłowicz Jan
 Goldman Samuel
 Halber Józef
 Halpern Izidor

Hincz Czesław
 Kahan Szmul
 Karpiński Mateusz
 Kacprowski Władysław
 Kleinerman Chaskiel
 Konarzewski Wiktor
 Kulesza Antoni
 Kujalnik Benjamin
 Kujalnik Hersz
 Lew Szlama
 Monitz Ajzyk
 Morawski Jan
 Ołtuszewski Wacław
 Talikowski Hipolit
 Teobald Henryk
 Tłusty Icka
 Wyżan Jan

ODDZIAŁ B.

Asterblum Samuel
 Borowik Aria
 Boruć Kazimierz
 Brojdo Josel
 Bukszpan Szaja
 Danielewicz Władysław
 Feinmesser Rafael
 Goldman Seweryn
 Górski Roman
 Górski Stanisław
 Grosłuk Izidor
 Hirszfeld Władysław
 Hohman Mowsza
 Kamiński Lucjan
 Kasztalski Grzegorz
 Kobryner Jakób
 Lehrman Ryszard
 Linke Piotr
 Neuding Adolf
 Neuman Ernest
 Rubinsztejn Berec
 Szarewicz Eugenjusz
 Schmideberg Eljasz
 Sztajnbok Abram
 Tomaszewski Władysław
 Wisenholz Julian
 Wittig Edward
 Zajdenbajtel Szmul
 Zilberbaum Nuchim

XLІ выпускъ—1896 г.

ОТД. А.

Айзенбергъ Мотель
Бройдо Липа
Вейнбергъ Лейбъ
Верникъ Владиславъ
Врублевскій Владиславъ
Глясвейнъ Исаакъ
Гордонъ Самуиль
Данельчикъ Иванъ
Дроздицкій Эаддей
Зильберштейнъ Михаилъ
Зыбертъ Бернардъ
Кемпскій Леонъ
Либельтъ Владиславъ
Маковскій Феликсъ
Мейеръ Августъ
Минаковскій Вацлавъ
Пржибыльскій Аполлинарій
Розенбергъ Гершъ
Розенвейнъ Мойсей
Шнабель Симха
Шульдбергъ Берекъ
Фейгенбаумъ Давидъ

ОТД. Б.

Амсель Израиль
Гальпернъ Мечиславъ
Зоммеръ Израиль
Зыбертъ Авраамъ
Клецъ Мошекъ
Кляверъ Исаакъ
Кнителъ Августъ
Литевка Ицекъ
Лоскочинскій Владиславъ
Мильнеръ Яковъ
Модржевъ Морицъ
Ольдакъ Исаакъ
Осѣцкій Станиславъ
Пушетъ Аронъ
Роде Освальдъ
Росинскій Адольфъ
Стыпинскій Иванъ
Фогельманъ Іезы
Шенъ Карлъ
Шперъ Владиславъ
Эпштейнъ Максимиліанъ

XLII выпускъ—1897 г.

ОТД. А.

Барбанель Хаимъ
Бройдо Шмуиль
Вильковичъ Мовша
Вихеркевичъ Александръ
Воль Моисей
Гайдецкий Юлій
Геллеръ Іосель
Гетлихерманъ Шлема
Горнштейнъ Моисей
Дромлевичъ Адамъ
Дыванъ Абрамъ
Зиминскій Станиславъ
Іейте Густавъ
Карность Мошка
Крогъ Адольфъ
Левинсонъ Гершъ
Левинъ Цодекъ
Липскій Стефанъ
Лисъ Гершъ
Маковскій Казимиръ
Мациондеръ Иванъ
Пештъ Вильгельмъ
Пресманъ Нухимъ
Райдорфъ Самуиль
Розенбергъ Айзикъ
Сарнецкій Вацлавъ
Станишевскій Леонардъ
Сѣрота Пинкусъ
Требелевъ Фишель
Украинчикъ Іосифъ
Фолькерскій Стефанъ
Фридлендеръ Давидъ
Шварцъ Генрихъ
Шокальскій Эдмундъ
Шульцъ Юзефъ
Шульчевскій Казимиръ

ОТД. Б.

Бархвицъ Иванъ
Бернштокъ Шмуль
Биненталь Вольфъ
Венгерскій Станиславъ
Гальберштадтъ Абрамъ
Гейзлеръ Владиславъ
Гейманъ Сергѣй

XLІ. W roku 1896.

ODDZIAŁ A

Ajzenberg Motel
Broido Lipa
Danielczyk Jan
Drozdicki Tadeusz
Feigenbaum Dawid
Glaswein Izaak
Gordon Samuel
Kempski Leon
Libelt Władysław
Makowski Feliks
Mejer August
Minakowski Wacław
Przybylski Apolinary
Rosenberg Hersz
Rosenwein Mojżesz
Silbersztein Michał
Sznabel Symcha
Szulberg Berek
Weinberg Lejb
Wernik Władysław
Wróblewski Władysław
Zybert Bernard

ODDZIAŁ B.

Amsellzrael
Epstein Maksymilian
Fogelman Jerzy
Halpern Mieczysław
Klotz Moszek
Klawer Izaak
Knitel August
Litewka Icek
Łoskoczyński Władysław
Milner Jakób
Modrzew Moryc
Oldak Izaak
Osiecki Stanisław
Puschet Aron
Rode Oswald
Rosiński Adolf
Sommer Izrael
Stypiński Jan
Szen Karol
Szper Władysław
Zybert Abram

XLII. W roku 1897.

ODDZIAŁ A.

Barbanel Chaim
Broido szmuel
Dromlewicz Adam
Dywan Abram
Folkierski Stefan
Friedlender Dawid
Gajdecki Julian
Getlicherman Szloma
Hornstejn Mojżesz
Heller Josef
Jejte Gustaw
Karnos Moszka
Krog Adolf
Lewinsohn Hersz
Lewin Cadek
Lipski Stefan
Lis Hersz
Makowski Kazimierz
Macionder Jan
Peszt Wilhelm
Presman Nuchim
Rajdorf Samuel
Rosenberg Ajzyk
Schwartz Henryk
Sarnecki Wacław
Szokalski Edmund
Staniszewski Leonard
Szulc Józef
Sierota Pinkus
Szulczewski Kazimierz
Trebielew Fiszal
Ukraińczyk Józef
Wicherkiewicz Aleksander
Wilkowicz Mowsza
Wohl Mojżesz
Zimiński Stanisław

ODDZIAŁ B.

Barchwitz Jan
Bernsztok Szmul
Binenthal Wolf
Chaskielewicz Salomon
Diesenhaus Szlama
Elter Fryderyk
Fliegelman Nachman

Гельбфишъ Маеръ
 Гельбфишъ Яковъ
 Геренгроссъ Шляма
 Гольдбергъ Александръ
 Гольдбергъ Генрихъ
 Гопфенгартенъ Кива
 Грабовскій Карлъ
 Гросгликъ Исаакъ
 Гуманъ Эліашъ
 Дизентаузь Шлема
 Завишевскій Валеріанъ
 Залевскій Владиславъ
 Залевскій Октавіанъ
 Кальвайць Иванъ
 Либекъ Юдка
 Мешке Карлъ
 Никельбургъ Шлема
 Пиперъ Яковъ
 Піорункевичъ Станиславъ
 Редульскій Александръ
 Риттербандъ Мордка
 Риттенштейнъ Шама
 Тлустый Копель
 Транъ Левекъ
 Трушковскій Адамъ
 Флигельманъ Нахманъ
 Хаскелевичъ Соломонъ
 Эльтеръ Фридрихъ
 Якубовскій Владиславъ

XLIII выпускъ—1898 г.

ОТД. А.

Бѣгневичъ Станиславъ
 Вахтель Мошекъ
 Войдацкій Никодимъ
 Вольгерухъ Хаимъ
 Гетзенъ Владиславъ
 Гранке Александръ
 Данецкій Виллибальдъ
 Зайчикъ Эліашъ
 Зелинскій Романъ
 Зыбертъ Гершъ
 Калькштейнъ Генрихъ
 Квятковскій Виталисъ
 Кобржинскій Владиславъ
 Копровскій Иванъ
 Кржечковскій Генрихъ
 Кригеръ Станиславъ

Нобишевскій Вячеславъ
 Перельсъ Нохъ
 Перлинскій Иванъ
 Помперъ Данель
 Фенигштейнъ Мордка
 Финкенталь Беніаминъ
 Шапиро Борухъ
 Шленгель Іосекъ
 Штейнке Иванъ
 Штранцманъ Абрамъ
 Штрумпфъ Стефанъ

ОТД. Б.

Блюменталь Хаимъ
 Блянкеръ Шулимъ
 Вайденфельдъ Владиславъ
 Венглинскій Иванъ
 Гейманъ Владиславъ
 Гольдфлямъ Салиомъ-Сыной
 Гутерманъ Абрамъ
 Домбровскій Юзефъ
 Дутлингеръ Александръ
 Зингеръ Леопольдъ
 Заіонць Янкель
 Ибераль Шая
 Іозельсонъ Нохумъ
 Клюгеръ Шмуль
 Крайкеманъ Яковъ
 Липштадтъ Бернадъ
 Олтусскій Нухимъ
 Раскинъ Гершонъ
 Раскинъ Маеръ
 Розенбаумъ Шая
 Розенгартенъ Самуиль
 Фромъ Іосекъ
 Цедербаумъ Яковъ
 Цѣшевскій Валеріанъ
 Чарны Людовикъ
 Эвигкейтъ Вульфъ
 Юркевичъ Стефанъ
 Якубовскій Мечиславъ
 Янишевскій Іосифъ

XLIV выпускъ – 1899 г.

ОТД. А.

Ароновичъ Вигдоръ
 Аугустынякъ Францъ
 Бибровскій Янкель

Gejsler Władysław
 Gelbfisz Jakób
 Gelbfisz Majer
 Goldberg Aleksander
 Goldberg Henryk
 Grabowski Karol
 Groszglück Izaak
 Gumań Eljasz
 Halbersztadt Abram
 Hejman Sergiusz
 Herrngross Szlama
 Hoppengart Kiwa
 Jakubowski Władysław
 Kałwajć Jan
 Libek Judka
 Meszke Karol
 Nikelburg Szlama
 Piper Jakób
 Piorunkiewicz Stanisław
 Redulski Aleksander
 Ritterband Mordka
 Rittenstein Szlama
 Tłusty Kopel
 Tran Lewek
 Truszkowski Adam
 Węgierski Stanisław
 Zawiszewski Walerjan
 Zalewski Władysław
 Zaleski Oktawian

XLIII. W roku 1898.

ODDZIAŁ A.

Biegniewicz Stanisław
 Daniecki Willibald
 Fenigstein Mordka
 Finkenthal Benjamin
 Granke Aleksander
 Getzen Władysław
 Kalkstein Henryk
 Kwiatkowski Witalis
 Kobrzyński Władysław
 Koprowski Jan
 Krzeczkowski Henryk
 Kryger Stanisław
 Nobiszewski Wacław
 Perels Noech
 Perliński Jan
 Pomper Daniel

Strumpf Stefan
 Szapiro Boruch
 Szlengel Josek
 Szteinke Jan
 Sztrancman Abram
 Wachtel Moszek
 Wojdacki Nikodem
 Wolgeruch Chaim
 Zajczyk Eljasz
 Zieliński Roman
 Zybert Hersz

ODDZIAŁ B.

Blanker Szulim
 Blumenthal Chaim
 Cederbaum Jakób
 Cieszewski Walerjan
 Czarny Ludwik
 Dąbrowski Józef
 Dutlinger Aleksander
 Ewigkajt Wulf
 From Josek
 Goldflam Saliom
 Guterman Abram
 Heiman Władysław
 Jakubowski Mieczysław
 Janiszewski Józef
 Joelson Nochum
 Jurkiewicz Stefan
 lberal Szaja
 Kluger Szmul
 Krajszman Jakób
 Lipsztadt Bernard
 Ołtuski Nuchim
 Raskin Majer
 Raskin Gerszon
 Rosenbaum Szaja
 Rosengarten Samuel
 Singer Leopold
 Weidenfeld Władysław
 Węgliński Jan
 Zajac Jankiel

XLIV. W roku 1899.

ODDZIAŁ A.

Aronowicz Wigdor
 Augustyniak Franciszek
 Bibrowski Jankiel

Борверкъ Нусенъ
 Бунякъ Абрамъ
 Вайнбергъ Мошекъ
 Вайнрейхъ Юзефъ
 Влодаверъ Маеръ
 Гезундгеймъ Израиль
 Гельбфишъ Шя
 Геснеръ Эдуардъ
 Гляйгевихтъ Абрамъ
 Гопенфельдъ Юсекъ
 Гордонъ Исаакъ
 Греффе Оскаръ
 Гринблятъ Шая
 Дуда Стефанъ
 Зандъ Эммануилъ
 Зильберштромъ Осипъ
 Зинтеръ Мошекъ
 Кернеръ Якубъ
 Конъ Мошекъ
 Кроненбергъ Мошекъ
 Ляндау Давидъ
 Макачисъ Людовикъ
 Порадовскій Александръ
 Розенбаумъ Давидъ
 Розенбергъ Аронъ
 Тарковский Владиславъ
 Шадковский Альфонсъ
 Шинкманъ Вноель
 Шпильеринъ Викторъ

ОТД. Б.

Барщевичъ Иванъ
 Гнѣвковскій Иванъ
 Дерингъ Юліусъ
 Дубовскій Маріанъ
 Юбель Здзиславъ
 Кальвари Аронъ
 Кернеръ Юзефъ
 Кобринеръ Эліашъ
 Леръ Эдмундъ
 Липницкій Юсель
 Любельскій Адольфъ
 Малешевскій Юсифъ
 Недзвѣдъ Шя
 Пакульскій Вацлавъ
 Пассауэръ Зенонъ
 Петтеръ Вацлавъ
 Пилитовскій Леонардъ
 Подбѣльскій Францишекъ

Раковеръ Юдель
 Рапель Максимиліанъ
 Рендзнеръ Леопольдъ
 Ротмилъ Юсекъ
 Саницкій Вольфъ
 Свѣца Юсекъ
 Свѣцкій Здзиславъ
 Стріевскій Генрихъ
 Фрумовъ Абрамъ
 Черны Вацлавъ
 Шпигельманъ Гершъ
 Эльснеръ Вацлавъ
 Яміолковскій Иванъ

XLV выпускъ—1900 г.

ОТД. А.

Анекштейнъ Янкель
 Бараканъ Мовша
 Блюхъ Абрамъ
 Блюменталь Бернадъ
 Брандысевичъ Францъ
 Валицкій Леонардъ
 Вольфъ Арія
 Высокій Рубинъ
 Гаслеръ Арнольдъ
 Грабина Ицекъ
 Граффъ Маеръ
 Зеерже Лейбъ
 Киришбраунъ Эліашъ
 Кортъка Владиславъ
 Курелля Вацлавъ
 Малярскій Борухъ
 Моденштейнъ Беніаминъ
 Перникеръ Ривекъ
 Раппель Ицекъ
 Скиба Антонъ
 Скиба Людовикъ
 Тауманъ Эфроимъ
 Фабрикантъ Борухъ
 Циборскій Антонъ
 Юденкершъ Шя

ОТД. Б.

Апеншлякъ Шмуль
 Вабинскій Викентій
 Вейсъ Эдуардъ
 Даменштейнъ Яковъ
 Дамбротъ Юсифъ

Borwerk Nusem
 Buniak Abram
 Duda Stefan
 Gelbfisz Szyja
 Gesner Edward
 Gesundheit Izrael
 Gleichgewicht Abram
 Gordon Izaak
 Greffe Oskar
 Grinblat Szaja
 Hopenfeld Josek
 Kerner Jakób
 Kohn Moszek
 Kronenberg Moszek
 Landau Dawid
 Makatis Ludwik
 Poradowski Aleksander
 Rosenbaum Dawid
 Rosenberg Aron
 Szadkowski Alfons
 Spilrein Wiktor
 Szynekman Szoel
 Tarkowski Władysław
 Weinberg Moszek
 Weinreich Józef
 Włodawer Majer
 Zand Emanuel
 Zilberstrom Józef
 Zynter Moszek

ОТД. В.

Barszczewicz Jan
 Czerny Wacław
 Deryng Juliusz
 Dubowski Marjan
 Elsner Wacław
 Frumow Abram
 Gniewkowski Jan
 Jamiołkowski Jan
 Jobel Zdzisław
 Kalwari Aron
 Kerner Józef
 Kobryner Eljasz
 Lehr Edmund
 Lipnicki Josel
 Lubelski Adolf
 Maleszewski Józef
 Niedźwiedz Szyja
 Pakulski Wacław

Passauer Zenon
 Petter Wacław
 Pilitowski Leonard
 Podbielski Franciszek
 Rakower Judel
 Rappel Maksymilian
 Rendzner Leopold
 Rothmil Josek
 Sanicki Wolf
 Swieca Josek
 Świecki Zdzisław
 Stryjewski Henryk
 Szpigelman Hersz

XLV. W roku 1900.

ОТД. А.

Aneksztejn Jankiel
 Barakan Mowsza
 Bloch Abram
 Blumenthal Bernard
 Brandysiewicz Franciszek
 Ciborski Antoni
 Fabrykant Boruch
 Gasler Arnold
 Grabina Icek
 Graff Majer
 Judenkersz Szyja
 *Kirszbrown Eljasz
 Kortyka Władysław
 Kurella Wacław
 Malarski Boruch
 Modensztejn Benjamin
 Piernikier Rywek
 Rappel Icek
 Skiba Antoni
 Skiba Ludwik
 Tauman Efraim
 Walicki Leonard
 Wolf Arja
 Wysoki Rubin
 Zegrze Lejb

ОТД. В.

Apenszlak Szmul
 Damensztejn Jakób
 Dambrot Józef
 Fagot Leib
 Juszkiewicz Arkadiusz

Зерихъ Карлъ
 Зильберштейнъ Шлема
 Кармазинъ Сендеръ
 Кастенъ Карлъ
 Кляйнерманъ Давидъ
 Маркевичъ Нухимъ
 Пресманъ Берко
 Розалини Цезарій
 Рутковскій Іосифъ
 Рундо Мордка
 Саницкій Яковъ
 Сапѣха Иванъ
 Сегаль Шимонъ
 Сейденросъ Якубъ
 Столовъ Соломонъ
 Стояновскій Феликсъ
 Туркельтаубъ Хаимъ
 Шейнвальдъ Гершъ
 Шульдбергъ Вольфъ
 Фаготъ Лейбъ
 Юшкевичъ Аркадій

ОТД. В.

Боцянь Беръ
 Виттенбергъ Давидъ
 Гайденбергъ Гершъ
 Гольдбергъ Іозуа
 Гольдинъ Янкель
 Делофъ Адольфъ
 Каценеленбогенъ Саня
 Кинъ Симеонъ
 Кругъ Александръ
 Мациевскій Францишекъ
 Орфусъ Нафтуль
 Раскинъ Абрамъ
 Рехтлебенъ Левъ
 Розенбергъ Мошекъ
 Розенгартенъ Игнатій
 Розенталь Борухъ
 Розовскій Іосель
 Суминскій Александръ
 Татаркевичъ Иванъ
 Туршъ Мордка
 Файнштейнъ Израиль
 Фуксъ Айзыкъ
 Цирнъ Карлъ
 Цѣшевскій Генрихъ
 Шаньковскій Владиславъ
 Шейнвальдъ Яковъ

Шнейбергъ Матіасъ
 Штейнъ Лейбъ
 Эдельбаумъ Изидоръ
 Эпштейнъ Максимъ
 Яловъ Абрамъ
 Янковскій Болеславъ

XLVI выпускъ—1901 г.

ОТД. А.

Бобке Яковъ
 Бобровскій Сигизмундъ
 Бокъ Якубъ
 Вальчинскій Брониславъ
 Вельтъ Вольфъ
 Венгровичъ Гершъ
 Вольфсдорфъ Шулимъ
 Дзвонковскій Петръ
 Дуткевичъ Доминикъ
 Загель Теофилъ
 Здановичъ Станиславъ
 Зиммельманъ Іосекъ
 Каганъ Янкель
 Кадысевичъ Кадысь
 Климецкій Іосифъ
 Кохъ Мирославъ
 Недзвѣдзь Якубъ
 Новицкій Викентій
 Перникеръ Шляма
 Пфефербергъ Ицекъ
 Розенцвейгъ Данель
 Смардзевскій Томашъ
 Трушковскій Францъ
 Файнзандъ Шулимъ
 Файнзильберъ Абрамъ
 Чарны Эфроимъ
 Шейнвальдъ Никодимъ
 Шпрейрегенъ Хаимъ
 Эрлихъ Хаимъ
 Яницкій Станиславъ

ОТД. Б.

Айзенштаркъ Хаскель
 Бергеръ Хаимъ
 Бресляуэръ Арія
 Вихтель Хаимъ
 Гантвурцель Симха
 Гезундхейтъ Якубъ

Karmazyn Sender
 Kasten Karol
 Klajperman Dawid
 Markiewicz Nuchim
 Presman Berek
 Rozalini Cezar
 Rundo Mordka
 Rutkowski Józef
 Sanicki Jakób
 Sapiecha Jan
 Segal Szymon
 Seidenros Jakób
 Stołow Salomon
 Stojanowski Feliks
 Szejnwald Hersz
 Szuldberg Wolf
 Turkieltaub Chaim
 Wabiński Wincenty
 Wejss Edward
 Zerich Karol
 Zylbersztejn Szlama

ODDZIAŁ C.

Bocian Ber
 Cyn Karol
 Cieszewski Henryk
 Delof Adolf
 Edelbaum Izvdor
 Epstein Maksym
 Feinstein Izrael
 Fuks Ajzyk
 Goldberg Jozu a
 Goldin Jankiel
 Hajdenberg Hersz
 Jałow Abram
 Jankowski Bolesław
 Katzenelenbogen Sania
 Kühn Szymon
 Krug Aleksander
 Maciejewski Franciszek
 Orfus Naftul
 Raskin Abram
 Rechtleben Leon
 Rosenberg Moszek
 Rosengarten Ignacy
 Rosenthal Boruch
 Rozowski Jodel
 Sumiński Aleksander
 Szańkowski Władysław

Szejnwald Jakób
 Szejnberg Matias
 Szejn Lejb
 Tatarkiewicz Jan
 Thursz Mordka
 Wittenberg Dawid

XLVI. W roku 1901.

ODDZIAŁ A.

Bobke Jakób
 Bobrowski Zygmunt
 Bock Jakób
 Czarny Efroim
 Dzwonkowski Piotr
 Dutkiewicz Dominik
 Ehrlich Chaim
 Feinsand Szulim
 Feinsilber Abram
 Janicki Stanisław
 Kahan Jankiel
 Kadysiewicz Kadyś
 Klimecki Józef
 Koch Mirosław
 Niedzwiedz Jakób
 Nowicki Wincenty
 Piernikier Szlama
 Pieferberg Icek
 Rozencweig Daniel
 Smardzewski Tomasz
 Szejnwald Nikodem
 Szpreiregen Chaim
 Truszkowski Franciszek
 Walczyński Władysław
 Welt Wolf
 Węgrowicz Hersz
 Wolfsdorf Szulim
 Zdanowicz Stanisław
 Zymelman Josek
 Zagiel Teofil

ODDZIAŁ B.

Ajzensztark Chaskiel
 Berger Chaim
 Breslauer Arja
 Fingerhut Abram
 Folman Pinkus
 Gesundheit Jakób

Гелеръ Шимонъ
 Гербовичъ Леонъ
 Гершъ Бенцель
 Гольцманъ Гершъ
 Грундштейнъ Фроимъ
 Зактрегеръ Шмуль
 Капланъ Абрамъ
 Корсовскій Манусъ
 Кукульскій Владиславъ
 Куркевичъ Максимилианъ
 Левинъ Абрамъ
 Левинъ Гиршъ
 Лилиенфельдъ Мошекъ
 Лурье Шая
 Малинякъ Гершъ
 Мандельбройтъ Цалель
 Мильхикеръ Исаакъ
 Митманъ Мошекъ
 Пискевичъ Собѣславъ
 Томпѣонеръ Рувимъ
 Фингергутъ Абрамъ
 Фольманъ Пинкусъ

ОТД. В.

Бауэръ Александръ
 Бернгольцъ Исаакъ
 Бернштейнъ Маеръ
 Бѣньковскій Антоній
 Вайсбергъ Соломонъ
 Варшавскій Янашъ
 Герцъ Осипъ
 Гешихтеръ Ицекъ
 Гольдманъ Нисонъ
 Гуть Бинемъ
 Каминскій Викторъ
 Каценелензонъ Самуиль
 Кляйнбайчъ Матисъ
 Кобельтъ Иванъ
 Куцъ Августъ
 Лыжвинскій Мечиславъ
 Лясковскій Болеславъ
 Мытковскій Феликсъ
 Рапопортъ Юсекъ
 Розенблитъ Эдуардъ
 Файтъ Болеславъ
 Шерцманъ Юдка
 Шнейбергъ Копель
 Штраухъ Абрамъ

XVII выпускъ—1902 г.

ОТД. А.

Борнштейнъ Леопольдъ
 Вайнгольцъ Самсонъ
 Вальденъ Гершъ
 Вернеръ Иванъ
 Вильке Альбертъ
 Винаверъ Хаимъ
 Выскочъ Якубъ
 Гаенцкій Янъ
 Годьдштейнъ Вигдоръ
 Гранасъ Юзефъ
 Гринбергъ Исаакъ
 Гринбергъ Хаимъ
 Гуткиндъ Юсекъ
 Домбровскій Эдмундъ
 Заксъ Нусенъ
 Кабакъ Файнвушъ
 Калецкій Нухимъ
 Квятковскій Адамъ
 Конъ Ляйзеръ
 Коссаковскій Генрихъ
 Левинштейнъ Мошекъ
 Лянге Антонъ
 Окунъ Мовша
 Олтускій Мошекъ
 Пакульскій Адамъ
 Росинскій Беніаминъ
 Рубинштейнъ Альтеръ
 Рубинштейнъ Исаакъ
 Смалецъ Генрихъ
 Украинчикъ Илья
 Фирштенбергъ Юда
 Хенцинеръ Левекъ
 Шатенштейнъ Эфроимъ
 Шліосбергъ Мотель
 Шлямовичъ Абрамъ
 Шнейбергъ Вольфъ
 Шпинакъ Морицъ
 Штаркопфъ Давидъ
 Юрблѣомъ Гершъ

ОТД. Б.

Апте Беніаминъ
 Берлядиръ Генрихъ
 Бирнгольцъ Шляма
 Вандель Ляйзеръ
 Вильнеръ Левекъ
 Гехткопфъ Исаакъ

Grundsztajn Froim
 Handwurzyl Symcha
 Heller Szymon
 Herbowicz Leon
 Hersz Bencel
 Holzman Hersz
 Kapłan Abram
 Korsowski Manus
 Kukulski Władysław
 Kurkiewicz Maksymiljan
 Lewin Abram
 Lewin Hirsz
 Liljenfeld Moszek
 Lurje Szaja
 Maliniak Hersz
 Mandelbroit Calel
 Milchikier Izaak
 Mitman Moszek
 Piskiewicz Sobiesław
 Tompioner Rubin
 Wichtel Chaim
 Zaktreger Szmul

ОДДZIAŁ C.

Bauer Aleksander
 Bernholz Izaak
 Bernstein Majer
 Bienkowski Antoni
 Fajt Bolesław
 Geschichter Izaak
 Goldman Nison
 Gut Binam
 Hertz Józef
 Kamiński Wiktor
 Katzenelensohn Samuel
 Klajnbaicz Matias
 Kobelt Jan
 Kuc August
 Laskowski Bolesław
 Łyżwiński Mieczysław
 Mystkowski Feliks
 Rapaport Josek
 Rosenblit Edward
 Szerzman Judka
 Szejberg Kopel
 Sztrauch Abram
 Weisberg Salomon
 Warszawski Janasz

XLVII. W roku 1902.

ОДДZIAŁ A.

Bornstein Leopold
 Chęciner Lewek
 Dąbrowski Edmund
 Firstenberg Juda
 Gajęcki Jan
 Goldstein Wigdor
 Granas Józef
 Grinberg Izaak
 Grinberg Chaim
 Gutkind Josek
 Jurblum Hersz
 Kabak Fajwu
 Kalecki Nuchim
 Kwiatkowski Adam
 Kohn Lajzer
 Kossakowski Henryk
 Lewinstein Moszek
 Lange Antoni
 Okuń Mowsza
 Ołtuski Moszek
 Pakulski Adam
 Rosiński Benjamin
 Rubinstein Alter
 Rubinstein Izaak
 Sachs Nusym
 Smalec Henryk
 Szatensztajn Efraim
 Szlamowicz Abram
 Szlosberg Motel
 Szejberg Wolf
 Szpinak Moryc
 Sztarkopf Dawid
 Ukraińczyk Ilja
 Weinholz Samson
 Walden Hersz
 Werner Jan
 Wilke Albert
 Winawer Chaim
 Wyskocz Jakób

ОДДZIAŁ B.

Apte Benjamin
 Berladir Henryk
 Birnholz Szlama
 Dzierzbicki Lucjan
 Dmowski Józef
 Dąbrowski Piotr

Гинтеръ Рудольфъ
Грасе Андрей
Держбицкий Люціанъ
Дмовскій Іосифъ
Домбровскій Петръ
Карпъ Габріель
Кацъ Михаилъ
Клюць Борухъ
Клышевскій Антонъ
Ковальчикъ Владиславъ
Левъ Мендель
Нейманъ Беніаминъ
Олеховскій Викторіанъ
Павликовскій Янъ
Пержановскій Станиславъ
Туршъ Шулимъ
Шалыто Давидъ
Шленгель Аронъ
Щецинскій Сигизмундъ
Якобсфельдъ Шмуль
Ярковскій Люціанъ

ОТД. В.

Бейлинъ Шмуль
Вайнштокъ Якубъ
Вайнштокъ Шія
Владыславъ Ицекъ
Гольдбергъ Израиль
Грычинскій Викентій
Зайдманъ Эліашъ
Кармазинъ Шляма
Карпенштейнъ Шляма
Мильштейнъ Абрамъ
Найдемасть Нисонъ
Орфингеръ Тобіашъ
Пэсъ Юліушъ
Петербургеръ Маеръ
Петровъ Николай
Плохарскій Гернихъ
Полякъ Эліазаръ
Ривлинъ Шевель
Робакъ Абрамъ
Розенгартъ Натанъ
Рубинъ Хаимъ
Сковронекъ Іосекъ
Фадемъ Абрамъ
Фирштенфельдъ Юзефъ
Фромъ Юда
Хлюдзинскій Карлъ

Цукерманъ Гершекъ
Чарнецкій Юзефъ
Шидманъ Давидъ
Шнаеръ Адольфъ
Штейнъ Мотель
Эгерсдорфъ Людовикъ
Яшунскій Якобъ

XLVIII выпускъ—1903 г.

ОТД. А.

Бартманъ Осипъ
Буксъ Антоній
Бухгольцъ Петръ
Вернеръ Ричардъ
Вихлинскій Михаилъ
Вышомирскій Янъ
Гаусъ Хаимъ
Гезундхейтъ Якубъ
Гекельманъ Мордухъ
Гибель Іосекъ
Гольдштейнъ Абрамъ
Жебровскій Петръ
Зайковскій Генрихъ
Іойже Мошекъ
Кальвари Яковъ
Кнакнусъ Абрамъ
Ковадло Шмуль
Куликъ Изаакъ
Лянглебенъ Вульфъ
Нисеншаль Мошекъ
Райзенштадтъ Цемахъ
Раскинъ Хиль
Розенталь Эфроимъ
Савицкій Владиславъ
Сальмонскій Вацлавъ
Фельдблюмъ Мендель
Хржонстовскій Станиславъ

ОТД. Б.

Варшавскій Левекъ
Врублевскій Антонъ
Гольдштейнъ Пинкусъ
Зильбертрестъ Якубъ
Кашеръ Яковъ
Котляръ Эхielъ
Либе Теодоръ
Лиліенталь Юда
Нусвальдъ Якубъ

Ginter Rudolf
Grasse Andrzej
Hechtkopf Izaak
Jacobsfeld Szmul
Jarkowski Lucjan
Karp Gabrijel
Katz Michał
Klotz Boruch
Kłyszewski Antoni
Kowalczyk Władysław
Lew Mendel
Neuman Benjamin
Olechowski Wiktorjan
Pawlikowski Jan
Perzanowski Stanisław
Szałyto Dawid
Szengel Aron
Szczeciński Zygmunt
Thursz Szulim
Wandel Lejzor
Wilner Lewek

ODDZIAŁ C.

Beilin Szmul
Chludziński Karol
Cukierman Herszek
Czarnecki Józef
Egersdorf Ludwik
Fadem Abram
Firstenfeld Józef
From Juda
Goldberg Izrael
Gryczyński Wincenty
Jaszuński Jakób
Karmazyn Szlama
Karpenstein Szlama
Milstein Abram
Najdemast Nison
Orfinger Tobjasz
Pes Juljusz
Peterburger Majer
Pietrow Mikołaj
Płocharski Henryk
Polak Eljazar
Riwlín Szewel
Robak Abram
Rosengart Natan
Rubin Chaim
Skowronek Jusek

Szydman Dawid
Sznajer Adolf
Sztejn Motel
Wajnsztok Jakób
Wajnsztok Szyja
Władysław Icek
Zajdman Eljasz

XLVIII. W roku 1903.

ODDZIAŁ A.

Bartman Józef
Buks Antoni
Bucholz Piotr
Chrzastowski Stanisław
Feldblum Mendel
Gaus Chaim
Gesundheit Jakób
Goldsztein Abram
Hekelman Morduch
Hübel Jusek
Jojze Moszek
Kalwari Jakób
Knaknus Abram
Kowadło Szmul
Kulik Izaak
Langleben Wulf
Nisenszał Moszek
Rajzensztadt Zernach
Raskin Chil
Rosenthal Efraim
Sawicki Władysław
Salmoński Wacław
Werner Ryszard
Wichliński Michał
Wyszomirski Jan
Zajkowski Henryk
Żebrowski Piotr

ODDZIAŁ B.

Cukierman Tobjasz
Etinger Aron
Feilchenfeld Mieczysław
Fajnsztein Icek
Goldsztein Pinkus
Kaszer Jakób
Kotlar Echiel
Lübe Teodor
Liljenthal Juda

Пржиборовскій Адамъ
Райзенштадтъ Беніаминъ
Рушковскій Карлъ
Салиомонъ Хаимъ
Свѣца Арія
Фейльхенфельдъ Мечиславъ
Файнштейнъ Ицекъ
Цукерманъ Тобіашъ
Шленгель Якубъ
Штейнъ Абрамъ
Этингеръ Аронъ

ОТД. В.

Вернеръ Леонардъ
Гамершлякъ Гершъ
Гартманъ Мечиславъ
Гельбгаръ Хиль
Гольдвагъ Шмуль
Калькштейнъ Мордка
Каценеленбогенъ Шмуль
Кобржинскій Александръ
Модро Максимиліанъ
Нейманъ Густавъ
Озембло Эустахиушъ
Познеръ Эліашъ
Розенштраухъ Михаилъ
Ромбальскій Брониславъ
Сярковскій Казимиръ
Унру Генрихъ
Финкелькраутъ Лазаръ
Фишеръ Нута
Хамерлинскій Казимиръ
Хелстовскій Эдвардъ
Хойнацкій Александръ
Штейнвурцель Пинкусъ
Штрumpfманъ Абрамъ

XLIX выпускъ—1904 г.

ОТД. А.

Аронвальдъ Александръ
Бялеръ Хаимъ
Вархоль Станиславъ
Вейсъ Гершъ
Войцѣховскій Янъ
Вольскій Витольдъ
Высочъ Северинъ
Гальбернштадтъ Давидъ
Гальтеръ Гиршъ

Гарбачевскій Болеславъ
Гольдбергъ Хиль
Гринбергъ Моисей
Гросбаумъ Шляма
Доминскій Александръ
Заіонць Пинкусъ
Зактрегеръ Гершъ
Зисерманъ Эліашъ
Канторъ Ицекъ
Кноръ Янъ
Левандовскій Янъ
Левъ Маеръ
Липшиць Шмуль
Майзельсъ Беніаминъ
Маркевичъ Болевлавъ
Мечниковскій Юліанъ
Поставка Телесфоръ
Ранцманъ Мозесъ
Рыбьеръ Менахемъ
Станиславскій Францишекъ
Цукерманъ Яковъ

ОТД. Б.

Берлинеръ Якубъ
Бернгольцъ Вольфъ
Бромсъ Кива
Гайло Зорахъ
Галчинскій Евгений
Герцфельдъ Хема
Горенблясъ Израиль
Дизенгаузъ Мошекъ
Закъ-Рабиновичъ Вольфъ
Зильберманъ Мордка
Злотницкій Флоріанъ
Календъ Зыгмундъ
Кашеръ Шляма
Кельтеръ Маврикій
Кестенбаумъ Яковъ
Клейнеръ Изаакъ
Кляйнманъ Мошекъ
Козакевичъ Владиславъ
Левенбергъ Гиршъ
Май Янъ
Махерскій Владиславъ
Мыслаковскій Антонъ
Нейманъ Юзефъ
Пренговскій Зенобіушъ
Розенбергъ Сигизмундъ
Ростковскій Викторъ

Nuswald Jakób
Przyborowski Adam
Rajzensztadt Benjamin
Ruszkowski Karol
Salomon Chaim
Świeca Arja
Szlangel Jakób
Sztein Abram
Warszawski Lewek
Wróblewski Antoni
Zilbertrest Jakób

ODDZIAŁ C.

Chamerliński Kazimierz
Chełstowski Edward
Chojnacki Aleksander
Finkelkraut Łazarz
Fischer Nuta
Goldwach Szmul
Gelbhaar Chil
Hamerszlak Hersz
Hartman Mieczysław
Kalkshtein Mordka
Katzenelenbogen Szmul
Kobrzyński Aleksander
Modro Maksymiljan
Neuman Gustaw
Oziembło Eustachjusz
Posner Eljasz
Rosenstrauch Michał
Rombalski Bronisław
Siarkowski Kazimierz
Sztajnwurcel Pinkus
Sztrumpfman Abram
Unruh Henryk
Werner Leonard

XLIX. W roku 1904.

ODDZIAŁ A.

Aronwald Aleksander
Bialer Chaim
Cukierman Jakób
Dominiński Aleksander
Garbaczewski Bolesław
Goldberg Chil
Grinberg Mojżesz
Grosbaum Szlama
Halbersztadt Dawid

Halter Hirsz
Kantor Icek
Knor Jan
Lewandowski Jan
Lew Mejer
Lipszyc Szmul
Majzels Benjamin
Markiewicz Bolesław
Miecznikowski Julian
Postawka Telesfor
Rantzman Mozes
Ribier Menachem
Stanisławski Franciszek
Warchol Stanisław
Wejs Hersz
Wojciechowski Jan
Wolski Witold
Wyskocz Seweryn
Zając Pinkus
Zaktreger Hersz
Zyserman Eljasz

ODDZIAŁ B.

Berliner Jakób
Bernholc Wolf
Broms Kiwa
Cichocki Teodor
Cukierman Józef
Diesenhaus Moszek
Fogelnest Berek
Gałczyński Eugenjusz
Hajło Zorach
Hertzfeld Chemia
Hornblas Izrael
Kalend Zygmunt
Kaszer Szlama
Kelter Maurycy
Kestenbaum Jakób
Kleiner Izaak
Kleinman Moszek
Kozakiewicz Władysław
Lewenberg Hirsz
Maj Jan
Macherski Władysław
Mysłakowski Antoni
Neuman Józef
Pręgowski Zenobjusz
Rosenberg Zygmunt
Rostkowski Wiktor

Танись Хаимъ
Татаръ Шая
Тотенбергъ Хуна
Фогельнестъ Берекъ
Цихоцкій Теодоръ
Цукерманъ Юсифъ

ОТД. В.

Войцицкий Казимиръ
Гаакъ Отто
Геллеръ Юсифъ
Кальвари Израиль
Козловскій Теофилъ
Лейблюмъ Шмуль
Либе Максимиліанъ
Массальскій Станиславъ

Моргенштернъ Фроимъ
Нобрискій Абель
Павельскій Яковъ
Розенъ Якубъ
Самай Ошеръ
Стржалецкій Станиславъ
Фильмусъ Давидъ
Финкельштейнъ Валекъ
Финкельштейнъ Маеръ
Фогтъ Отто
Фуксъ Абрамъ
Шлямъ Янкель
Штейнляуфъ Мошекъ
Штейнъ Мошекъ
Штиллерманъ Іерухимъ
Эпштейнъ Іехіель

Tanis Chaim
Tatar Szaja
Totenberg Chuna
Zak-Rabinowicz Wolf
Złotnicki Florjan
Zylberman Mordka

ODDZIAŁ C.

Epstein Jechiel
Filmus Dawid
Finkelsztein Walek
Finkelsztein Majer
Fuks Abram
Haak Otto
Heller Józef
Kalwari Izrael

Kozłowski Teofil
Lejblum Szmul
Lube Maksymiljan
Massalski Stanisław
Morgenstern Froim
Nobryski Abel
Pawelski Jakób
Rozen Jakób
Samaj Oszer
Stein Moszek
Steinlauf Moszek
Stillerman Jeruchim
Strzałecki Stanisław
Szlam Jankiel
Wójcicki Kazimierz
Vogt Otto.

296 756

ОГЛАВЛЕНИЕ.

SPIS RZECZY.

Стр.

Варшавское Воскресно-Коммерческое Училище въ пятидесятую годовщину своего существования 1855—1905 г.	4
Первыя попытки къ учрежденію училища	6
Основаніе училища	12
Расписаніе уроковъ	22
Вечерніе курсы	28
Надзоръ за училищемъ	32
Личный составъ училища	42
Статистическія данныя	65
Издержки на содержаніе училища	94

Припоженія.

Положеніе 1854 г.	100
Программы преподаванія	108
Списокъ лицамъ	166

Фотографіи.

- I Портретъ старѣйшаго члена комитета училища Станислава Христофоровича Бруна, инициатора учрежденія училища (писанъ Станиславомъ Ленцомъ). Портретъ этотъ Варшавское купечество приносить воскресно-коммерческому училищу.
- II Адресъ Варшавскаго купечества С. Х. Бруну, празднующему одновременно съ юбилеемъ училища и свой юбилей 50 лѣтней дѣятельности на его пользу. Рисунокъ Милоша Котарбинскаго.

Str.

Szkoła Niedzielno-Handlowa w Warszawie w swym rozwoju pięćdziesięcioletnim 1855—1905 r.	5
Przedwstępne zabiegi	7
Założenie szkoły	13
Plan nauk	23
Lekcyje wieczorne	29
Dozór szkolny	33
Nauczyciele	43
Statystyka	65
Koszta utrzymania	95

Dodatki.

Ustawa z r. 1854	101
Programy nauk	109
Listy uczniów	167

Podobizny.

- I Podobizna portretu Opiekuna Szkoły, Jubilatą Stanisława Bruna (malowidła Stanisława Lenza), ofiarowanego przez Kupiectwo Warszawskie, Szkole Niedzielno-Handlowej.
- II Podobizna adresu (rysunek Miłosza Kotarbińskiego), złożonego Jubilatowi przez Kupiectwo Warszawskie.